

Peilbesluit Langemeersen

Provincie Oost-Vlaanderen

Plan-MER

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

Bart Heirweg

Initiatiefnemer

Dienst Integraal Waterbeleid
Provincie Oost-Vlaanderen
Charles de Kerchovelaan 189 9000 Gent

Opdrachthouder

Antea Belgium nv
Roderveldlaan 1
2600 Antwerpen
T: +32(0)3 221 55 00
www.anteagroup.be
BTW: BE 414.321.939
RPR Antwerpen 0414.321.939
IBAN: BE81 4062 0904 6124
BIC: KREDBEBB
Antea Group is gecertificeerd volgens ISO9001

Identificatienummer

489062_Langemeersen_ontwerp_plan-mer-beoordeling

Projectmedewerkers/auteurs

Cedric Vervaet, MER-coördinator
Inge Van der Mueren, MER-deskundige bodem en water
Sofie Claerbout, MER-deskundige biodiversiteit
Marijke Verhasselt, MER-deskundige mens-ruimte en klimaat
Lauren Ackermans, Advisor
Laura Verhasselt, Advisor
Alyssa Schaubroeck, Advisor

Datum

Status/ revisie

Vrijgave

7 oktober 2026

1.0

Cedric Vervaet, Process Manager

Het rapport dat door Antea Group is verstrekt, bevat informatie, analyses en aanbevelingen die zijn opgesteld met de grootst mogelijke zorgvuldigheid en professionaliteit. Antea Group streeft ernaar om nauwkeurige, actuele en relevante informatie te verstrekken aan haar partners en benadrukt dat het rapport alleen bedoeld is voor het projectdoel. Antea Group is niet verantwoordelijk voor verdere interpretatie of onoordeelkundige toepassing of gebruik van voorliggend document.

Dit rapport is gebaseerd op de beste kennis en inzichten van de auteurs op het moment van publicatie. Hoewel er alles aan is gedaan om de nauwkeurigheid en volledigheid van de verstrekte informatie te waarborgen, kunnen de auteurs niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten, omissies of onvolkomenheden in dit rapport die uit deze informatie zouden voortkomen.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
1.1	Aanleiding	7
1.2	Geografische situering	7
1.3	Toetsing aan de m.e.r.-plicht	8
1.4	Juridische en beleidsmatige context	11
2	Procedure plan-mer	13
2.1	Algemeen verloop procedure	13
2.2	Team van MER-deskundigen	15
3	Planvoornemen	18
3.1	Aanpassingen in het beoogde peilbesluit t.o.v. de referentiesituatie	18
3.2	Te onderzoeken wijzigingen	24
4	Methodiek	25
4.1	Studiegebied	25
4.2	Referentiesituatie	25
4.3	Alternatieven	25
4.4	Grensoverschrijdende effecten	26
4.5	Relevante disciplines	26
4.6	Methodiek effectbespreking en -beoordeling	27
4.7	Milderende maatregelen en aanbevelingen	28
4.8	Cumulatieve effecten	28
5	Scoping	29
5.1	Elementen voor milieubeoordeling in het plan-MER	29
6	Referentiesituatie en milieueffecten	32
6.1	Water	32
6.1.1	Referentiesituatie	32
6.1.2	Effectenbespreking	55
6.1.3	Conclusie	63
6.1.4	Milderende maatregelen en aanbevelingen	65
6.2	Bodem	66
6.2.1	Referentiesituatie	66
6.2.2	Effectenbespreking	76
6.2.3	Conclusie	78
6.2.4	Milderende maatregelen en aanbevelingen	78
6.3	Biodiversiteit	80
6.3.1	Referentiesituatie	80
6.3.2	Effectenbespreking	89
6.3.3	Conclusie	100

6.3.4	Milderende maatregelen en aanbevelingen	100
6.4	Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie	101
6.4.1	Referentiesituatie	101
6.4.2	Effectenbespreking	123
6.4.3	Conclusie discipline landschap	126
6.4.4	Milderende maatregelen en aanbevelingen	127
6.5	Mens	129
6.5.1	Referentiesituatie	129
6.5.2	Milieueffecten	133
6.5.3	Conclusie	137
6.5.4	Milderende maatregelen en aanbevelingen	137
6.6	Klimaat	138
6.6.1	Referentiesituatie	138
6.6.2	Milieueffecten	138
6.6.3	Conclusie	139
6.6.4	Milderende maatregelen en aanbevelingen	139
7	Cumulatieve effecten	140
8	Leemten in de kennis	141
9	Monitoring en evaluatie	142
9.1	Doelstelling en algemene aanpak	142
9.2	Voorgestelde monitoring per milieudiscipline	142
9.2.1	Discipline water	142
9.2.2	Discipline bodem	143
9.2.3	Discipline biodiversiteit	144
9.2.4	Discipline mens	144
9.2.5	Discipline landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie	144
9.2.6	Discipline klimaat	145
10	Eindsynthese	146
11	Bijlage	148
11.1	Kwaliteitsbeoordeling van de kennisgeving voor het plan-MER bij het peilbesluit Langemeersen in de gemeente Wortegem-Petegem en Oudenaarde	148
12	Referenties	153

Figuren

Figuur 1: Namen en afbakening van de peilzones in peilgebied Langemeersen.	8
Figuur 2 Namen en afbakening van de peilzones in peilgebied Langemeersen.	25
Figuur 3: 'klassieke' 7-delige beoordelingsschaal	27
Figuur 4: Hydrografie peilgebied.....	32
Figuur 5: De waterlopen die onder het peilbesluit vallen, staan in het oranje. Het peilbesluit heeft dus juridisch geen invloed op alles wat erbuiten ligt en per definitie ook niet op bevaarbare waterlopen zoals de Schelde en het Anker.	33
Figuur 6: Overzicht van de aanwezige kunstwerken voor het uitvoeren van een peilbeheer in de Langemeersen .	34
Figuur 7: Aanwezige meetpunten in het natuurgebied de Langemeersen.....	36
Figuur 8: Op de y-as staan de peilen in cmTAW op de Rietgracht net opwaarts de stuwen, en er wordt een gemiddelde per maand gemaakt. Vanaf het moment dat de stuwen worden gebouwd, halfweg de zomer van 2018, is te zien dat de peilen niet zo ver meer wegzakken in de zomer.	37
Figuur 9: Referentiesituatie op het terrein: verdeelconstructie Donk 1. Deze foto is gemaakt voor de werken die uitgevoerd zijn in 2026 om de beek te ruimen. In deze situatie staan beide schuiven open ©Floris Huyghe.	38
Figuur 10: Tijdens het voorjaar van 2026 werd de Volkaartsbeek door de provincie Oost-Vlaanderen verbreed en geruimd om de waterafvoer te kunnen verzekeren.	39
Figuur 11: Overzicht van de constructies op de Volkaartsbeek. In rode stippellijn is de oude loop weergegeven. De blauwe stippellijn geeft de waterloop weer die de provincie Oost-Vlaanderen heeft ingedeeld als waterloop van 2 ^{de} categorie.	40
Figuur 12: Fluviale overstromingskaart bij huidig klimaat.	42
Figuur 13: Fluviale overstromingskaart bij toekomstig klimaat.	43
Figuur 14: Pluviale overstromingskaart bij huidig klimaat.	44
Figuur 15: Pluviale overstromingskaart bij toekomstig klimaat.	45
Figuur 16: Historisch peilverloop tussen 2007 en 2016. De horizontale waarden zijn de drempelwaarden waarboven het grondwaterpeil moet blijven om gunstig te zijn voor de natuur, zie §1.8.1 (bron: INBO).	50
Figuur 17: Peilverloop sinds 2015 in absolute hoogte (mTAW) met aanduiding van de waterpeilen ter hoogte van stuwen (bron: INBO)	51
Figuur 18: Peilverloop sinds 2015 in hoogte onder maaiveld (cm-mv) met aanduiding van de plaatsing van de stuw (blauwe peil) (bron: INBO)	52
Figuur 19: Op de y-as staan de peilen in cmTAW, daarbij vertoont de winter van 2023-2024 duidelijke pieken in haar peilen. Vandaar dat er nood is om te kunnen afwijken in uitzonderlijke situaties.....	53
Figuur 20: Grondwaterkwetsbaarheidskaart	54
Figuur 21: DHM t.h.v. het peilbesluit	66
Figuur 22: Gegeneraliseerde bodemkaart	68
Figuur 23: Waarschijnlijkheid van het aantreffen van veen aan het bodemoppervlak samen met veengronden (Vxx) en veen op geringe diepte. Dit is het veensubstraat v Xxx of een oppervlakkige veenbedekking Xxx (v) in de bodem-serie (bron: DOV).	69
Figuur 24: Veenwaarschijnlijkheidskaart voor het ondiepe bodemprofiel (5 cm - 1,5 m diepte).	70
Figuur 25: Veenwaarschijnlijkheidskaart voor de bodemlaag tussen 1,5 en 10 m diepte.	70
Figuur 26: Risicolocaties t.h.v. peilgebied	71
Figuur 27: Bodemonderzoeken, saneringen, schadegevallen en meldingen bodemverontreiniging t.h.v. het peilgebied (bron: OVAM Geoloketten, geraadpleegd juni 2026)	72
Figuur 28: Uitspraak bodemonderzoeken (bron: OVAM Geoloketten, geraadpleegd juni 2026)	73
Figuur 29: Stortplaatsen binnen het peilgebied (bron: OVAM Geoloketten, geraadpleegd juni 2026)	73
Figuur 30: Actuele no regret zones (PFAS) en inventaris brandweer(oefen)terreinen en incidenten t.h.v. het peilgebied (geraadpleegd juni 2026)	75
Figuur 31: Droogtegevoeligheid bodem t.h.v. het peilgebied	75
Figuur 32 VEN en IVON gebieden t.h.v. het plangebied	80

Figuur 33 Aanduiding van juridisch vastgelegde natuurgebieden in en rond het beoogde peilgebied.....	81
Figuur 34: Historisch permanent grasland t.h.v. het plangebied	82
Figuur 35: Biologische waarderingskaart (2023) t.h.v. het plangebied	83
Figuur 36 Habitat/regionaal belangrijke biotopen (RBB) vanuit BWK t.h.v. het plangebied	83
Figuur 37: Natuurstreefbeelden uit het natuurbeheerplan 'Langemeersen'	85
Figuur 38: Locaties van de twee verstoorde beverdammen	86
Figuur 39: Digitaal hoogtemodel t.h.v. het plangebied	93
Figuur 40: Traditionele landschappen t.h.v. het plangebied	103
Figuur 41: Kaart met aanduidingen van erfgoed binnen het peilgebied. (Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed Vlaanderen).....	109
Figuur 42: Wetenschappelijke inventaris landschappelijk erfgoed t.h.v. het peilgebied	110
Figuur 43: Landschapkenmerkenkaart t.h.v. het plangebied	112
Figuur 44: Beschermd elementen en vastgestelde inventarisitems t.h.v. het plangebied en de 250m rondom ..	117
Figuur 45: Vastgesteld bouwkundig erfgoed binnen het plangebied en 250 m er rond	118
Figuur 46: Wetenschappelijke inventaris bouwkundig erfgoed t.h.v. het plangebied	120
Figuur 47: Aanduiding elementen CAI (04/02/2026) en gebieden waar geen archeologie te verwachten valt t.h.v. het plangebied	121
Figuur 48: Kaart uit de landbouwimpactstudie die illustreert dat het grootste deel van de landbouwgronden de laatste 10 jaar in wei- of hooiland gebruik zijn (Bron: Agentschap Landbouw en Zeevisserij, 15/10/24, data 2021).	129
Figuur 49: Resultaten landbouwimpactstudie (Bron: Agentschap Landbouw en Zeevisserij, 15/10/24, data 2021).	130
Figuur 50: Digitaal hoogtemodel Vlaanderen t.h.v. het plangebied	131
Figuur 51: Landbouwgebruikspercelenkaart (2022) Langemeersen (Bron: Agentschap Landbouw en Zeevisserij, 15/10/24, data 2021).	131
Figuur 52: Fiets- en wandel netwerk en knooppunten	132

Tabellen

Tabel 1 Veranderingen beoogd in het peilbesluit t.o.v. de huidige situatie	19
Tabel 2: Beoordelingscriteria per discipline.....	31
Tabel 3: Effecten discipline water	64
Tabel 4: Bodemonderzoeken en saneringen binnen het plangebied	71
Tabel 5: Stortplaatsen t.h.v. het peilgebied	74
Tabel 6: Effecten discipline bodem	78
Tabel 7: Natuurstreefdoelen binnen de peilzone	85
Tabel 8: BWK-eenheden binnen het peilgebied (BWK-eenheden die 2 of minder % van de oppervlakte innemen, zijn niet meegenomen in de tabel).....	86
Tabel 9 Effecten discipline biodiversiteit	100
Tabel 10 Wetenschappelijke inventaris erfgoed t.h.v. het plangebied	109
Tabel 11: beschermd monumenten binnen het plangebied	113
Tabel 12: Beschermd onroerend erfgoed (monumenten, cultuurhistorische landschappen, archeologische sites, stads- en dorpsgezichten en overgangszones bij beschermd onroerend erfgoed) binnen de 250 m van het plangebied, maar buiten het plangebied zelf.	114
Tabel 13: Elementen aangeduid in de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed t.h.v. het plangebied	117
Tabel 14: Elementen aangeduid in de wetenschappelijke inventaris binnen het plangebied.....	118
Tabel 15: CAI binnen de peilzone.....	120
Tabel 16: Elementen en gehelen uit de wetenschappelijke inventaris t.h.v. het plangebied	121
Tabel 17: Effectscore discipline landschap	127
Tabel 18: Effectenscore discipline mens.....	137
Tabel 19: Overzichtstabel scores per discipline en effectgroep	146

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Vlaamse Regering keurde een uitvoeringsbesluit goed over het peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten. Dit instrument voorziet in een juridisch verankerde procedure om peilregelingen vast te leggen en af te stemmen op de behoeften binnen een gebied, met als doel verdroging tegen te gaan, water langer vast te houden en het watersysteem klimaatrobuuster te maken. In het kader van deze procedure wordt, waar vereist, een plan-milieueffectrapport (plan-MER) opgemaakt ter ondersteuning van de besluitvorming.

Voorliggend plan-MER wordt opgesteld in functie van het ontwerp-peilbesluit voor de Langemeersen. Dit gebied werd aangeduid als prioritair gebied voor de opmaak van een peilbesluit via een ministerieel besluit van 27 oktober 2023. Conform het uitvoeringsbesluit peilbeheer zijn de betrokken waterbeheerders gehouden om een ontwerp van peilbesluit, en in voorkomend geval een plan-MER, voor te leggen aan de bevoegde minister binnen de vastgelegde termijn van 2 jaar, die nadien werd verlengd met 2 jaar bij ministerieel besluit van 17 december.

Het peilbesluit wordt beschouwd als een plan of programma in de zin van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid. Aangezien het peilbesluit een kader vormt voor waterbeheermaatregelen en mogelijke vergunningsplichtige projecten, en gelet op de mogelijke effecten op milieu en omgeving, werd vastgesteld dat de opmaak van een plan-MER vereist is. Het plan-MER maakt integraal deel uit van de procedure tot vaststelling van het peilbesluit en wordt opgesteld volgens de geïntegreerde plan-MER-procedure die specifiek geldt voor peilbesluiten.

Het plan-MER heeft tot doel de mogelijke milieueffecten van het voorgenomen peilbesluit op plan-niveau systematisch en samenhangend in kaart te brengen en te beoordelen ten opzichte van de referentiesituatie. Daarbij wordt onderzocht in welke mate de voorgestelde peilregelingen, de bandbreedtes en de flexibiliteit in het peilbeheer effecten kunnen hebben op de relevante milieudisciplines. Conform de scoping en de toepasselijke regelgeving worden in dit plan-MER de effecten beoordeeld voor de disciplines bodem, water, biodiversiteit, klimaat, mens, landschap en erfgoed.

Het plan-MER ondersteunt de besluitvorming door:

- inzicht te geven in de verwachte milieueffecten van het peilbesluit
- mogelijke aanzienlijke effecten te identificeren
- aandachtspunten en randvoorwaarden te formuleren voor de verdere uitwerking en uitvoering van het peilbesluit.

Het plan-MER wordt samen met het ontwerp-peilbesluit onderworpen aan een openbaar onderzoek en aan advies van de bevoegde instanties, waaronder het Vlaams Expertisecentrum m.e.r. (VECM), dat een kwaliteitsadvies verleent over het plan-MER. De resultaten van het plan-MER worden mee in overweging genomen bij de definitieve vaststelling van het peilbesluit door de minister.

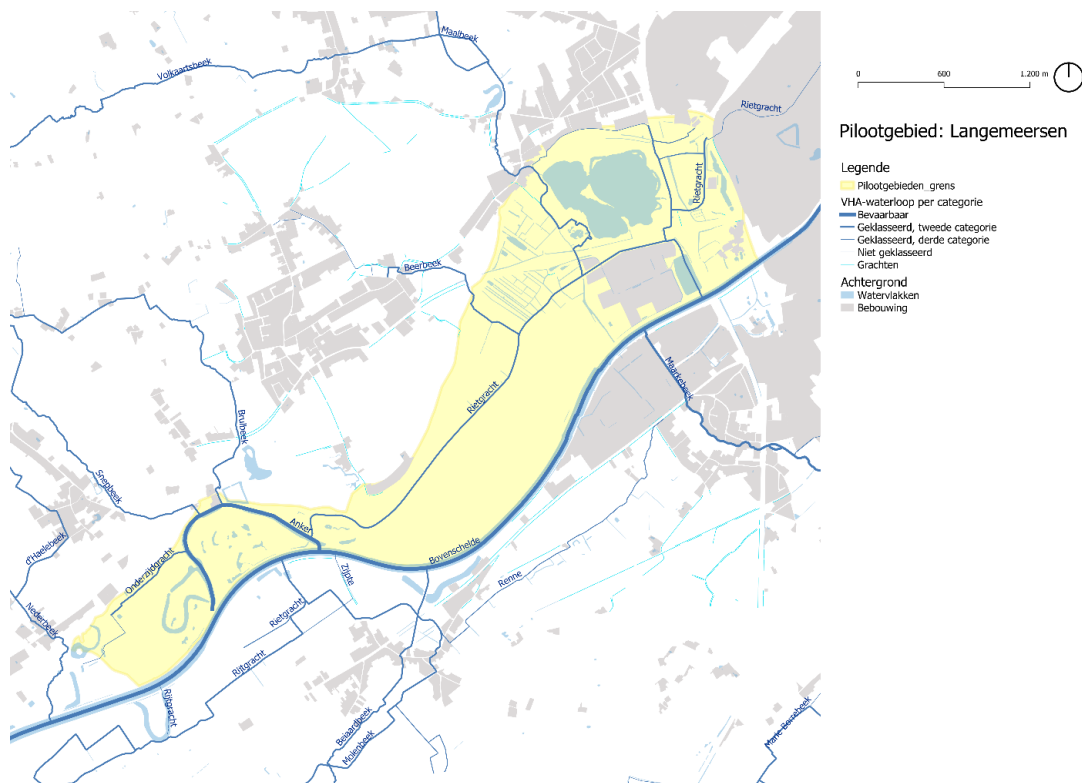
1.2 Geografische situering

Het peilgebied situeert zich in het laaggelegen meersengebied langs de linkeroever van de Bovenschelde en maakt deel uit van het historische winterbed van de Schelde. Het gebied ligt op het grondgebied van de gemeenten Oudenaarde en Wortegem-Petegem.

De afbakening van het peilgebied is gebaseerd op de zones die rechtstreeks onder invloed staan van het peilbeheer in het meersengebied en omvat niet het volledige afstroomgebied van het pompgemaal Meersbloem. Als grens wordt de hoogtelijn van 12,50 mTAW gehanteerd, die de

overgang markeert tussen de alluviale, gleyige kleibodems van het meersengebied en de hoger gelegen zand-leembodems. De invloed van het peilbeheer buiten deze contour wordt als beperkt beschouwd.

Het peilgebied wordt begrensd door de Bovenschelde en de oude Scheldemeander (het Anker), die weliswaar binnen of aan de rand van de contour liggen, maar als bevaarbare waterlopen niet onder de peilregelingen van het peilbesluit vallen. Binnen de afbakening bevinden zich verschillende onbevaarbare waterlopen en grachten, waaronder de Rietgracht, die centraal door het gebied loopt en een sleutelrol speelt in de hydrologische werking van de Langemeersen.

Figuur 1: Namen en afbakening van de peilzones in peilgebied Langemeersen.

1.3 Toetsing aan de m.e.r.-plicht

De beoordeling van plannen en programma's op hun gevolgen voor het milieu wordt geregeld door het Decreet Algemene Bepalingen inzake Milieubeleid (DABM), zoals gewijzigd bij het decreet tot modernisering van de milieueffectrapportage (in werking sinds 1 december 2025), en de bijhorende uitvoeringsbesluiten van de Vlaamse Regering betreffende milieueffectrapportage. Deze regelgeving vervangt en integreert de vroegere plan-m.e.r.-regeling van het decreet van 27 april 2007 en het besluit van de Vlaamse Regering van 12 oktober 2007.

De bepaling of een plan of programma onder de plan-m.e.r.-plicht valt, gebeurt in drie stappen:

- **Stap 1:** valt het programma onder de definitie van een plan of programma zoals gedefinieerd in het Decreet houdende Algemene Bepalingen inzake Milieubeleid (art. 4.1.1 12° DABM)? Hiervoor moeten drie voorwaarden gelijktijdig vervuld zijn:
  - Decretale of bestuursrechtelijke bepalingen moeten voorschrijven dat een plan of programma wordt opgesteld en/of vastgesteld
  - Het moet gaan om een plan of programma dat door een instantie op regionaal, provinciaal of lokaal niveau is opgesteld

- Het plan of programma moet via een instantie op regionaal, provinciaal of lokaal niveau worden vastgesteld
- ⇒ De opmaak van peilbesluiten komt voort uit en is juridisch verankerd in het Besluit van de Vlaamse Regering over het peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten van 5 mei 2023. Het doel van peilbesluiten is om via een onderbouwd en juridisch verankerd peilbeheer verdroging aan te pakken, het water zoveel als mogelijk vast te houden en wateroverlast tegen te gaan. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de behoeften vanuit het landgebruik in het betreffende gebied (milieu, natuur, landschap, economie, landbouw en waterveiligheid). Het is duidelijk dat het peilbeheer moet kaderen binnen de doelstellingen van het integraal waterbeleid zoals bepaald in het Waterwetboek.
- ⇒ Het ontwerp van peilbesluiten moet geschikt zijn om na afronding van de opdracht door de waterbeheerders ingediend te worden bij de minister voor goedkeuring.
- ⇒ Een peilbesluit voldoet aan deze 3 voorwaarden en wordt beschouwd als een plan of programma in de zin van het DABM.
  - **Stap 2:** valt het programma onder het toepassingsgebied van het DABM (art. 4.3.2 §1 en §2 DABM)? >> dit is het geval indien:
    - Het programma het kader vormt voor de toekenning van een vergunning (stedenbouwkundige, milieu-, natuur-, kap-,...) voor een project;
    - Het programma mogelijk betekenisvolle effecten heeft op speciale beschermingszones waardoor een passende beoordeling vereist is.
- ⇒ Ter hoogte van het peilgebied (ca. 600-tal meter zuidwaarts) situeert zich Habitatrichtlijngebied (SBZ-H) 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen' (BE2300007)¹. Bijgevolg dient een (voortoets) passende beoordeling te worden opgesteld, zoals vermeld in artikel 36ter, §3, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu.
- ⇒ Het peilbesluit valt dus onder het toepassingsgebied van het DABM.

Stap 3: valt het plan onder de plan-MER-plicht? → Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- Plannen die “van rechtswege” plan-MER-plichtig zijn (geen voorafgaande “screening” vereist):
  - Plannen die het kader vormen voor projecten uit bijlage I¹ of II² van het BVR van 24 oktober 2025³ én niet het gebruik regelen van een klein gebied op lokaal niveau noch een kleine wijziging inhouden én betrekking hebben op landbouw, bosbouw, visserij, energie, industrie, vervoer, afvalstoffenbeheer, waterbeheer, telecommunicatie, toerisme en ruimtelijke ordening;
  - Plannen waarvoor een passende beoordeling vereist is én niet het gebruik regelen van een klein gebied op lokaal niveau noch een kleine wijziging inhouden;

---

¹ De categorieën van projecten die conform artikel 4.3.3, §1, 1°, van het decreet aan een milieubeoordeling worden onderworpen en waarvoor een project-MER moet worden opgesteld.

² De categorieën van projecten die conform artikel 4.3.3, §1, 2° van het decreet aan een milieubeoordeling of een screening worden onderworpen.

³ Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, wat betreft de milieueffectrapportage.

- Plannen die niet onder de vorige categorie vallen en waarvoor geval per geval moet geoordeeld worden of ze aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben → “plan-mer-screeningplicht”;
  - Plannen voor noodsituaties (niet plan-MER-plichtig, maar hier niet relevant).
- ⇒ Peilbesluiten hebben betrekking op waterbeheer en kunnen mee het kader vormen voor de toekenning van een vergunning van projecten die vallen onder rubriek 1c van bijlage II van het MER-besluit : *“waterbeheersingsprojecten voor landbouwdoeleinden, met inbegrip van irrigatie- en droogleggingsprojecten”*.

Voor het peilgebied Langemeersen geldt dat het gemaal werd geplaatst om de afwatering van het gebied te verzekeren en het gebied geschikt te maken voor landbouwdoeleinden.

- ⇒ In uitvoering van het uitvoeringsbesluit zijn de waterbeheerders verplicht om voor alle prioritaire gebieden peilbesluiten op te maken. Het gebied Langemeersen is als één van deze prioritaire gebieden aangeduid. De toetssteen ‘klein gebied’ dient overeenkomstig de rechtspraak louter kwantitatief te worden ingevuld. Gezien de oppervlakte van het beoogde peilgebied (370 ha, tegenover 4.247,25 ha gemeente Wortegem-Petegem, dus peilgebied ca. 9% van de oppervlakte van de gemeente waarin het peilgebied valt), kan bezwaarlijk worden geconcludeerd dat het hier om een ‘klein gebied op lokaal niveau’ gaat.
- ⇒ Wat betreft het argument van een ‘kleine wijziging’ dient te worden opgemerkt dat uit de Memorie van Toelichting bij het plan-MER-decreet blijkt dat onder een ‘kleine wijziging’ een wijziging begrepen moet worden die *‘van die aard is dat het geen substantiële of essentiële impact heeft op de tekst van een plan of programma’*⁴ waarna overwogen wordt dat de beoordeling of er sprake is van een substantiële of essentiële impact, verplicht moet steunen op de vergelijking tussen de voorschriften van het geldende plan en die van het voorgenomen plan⁵.

Hoewel het peilbesluit van de Langemeersen gebaseerd zal worden op reeds bestaande peilafspraken, en het de bedoeling is om op basis van deze bestaande afspraken een peilbesluit op te maken, betreffen peilbesluiten een geheel nieuw instrument en geen kleine wijziging van een reeds bestaand instrument. Vanuit deze optiek is er mogelijks tevens geen sprake van een ‘kleine wijziging’.

Uitgaande van bovenstaande analyse komt het peilbesluit voor de Langemeersen niet in aanmerking voor een plan-mer-screening:

Het plan valt onder de definitie van een plan of programma zoals gedefinieerd in het DABM. Het valt eveneens onder de werkingssfeer van het DABM.

Het plan vormt een kader voor de toekenning van een vergunning voor een project opgesomd in de bijlagen van het Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, wat betreft de milieueffect-rapportage.

Een (voortoets) passende beoordeling is vereist.

---

⁴ Memorie van Toelichting bij het Decreet van 27 april 2007 houdende wijziging van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en van artikel 36ter van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het decreet betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu.

⁵ We wijzen er op dat deze vergelijkingsbasis van het geldende plan versus het voorgenomen plan betrekking heeft op de mate van inschatting aangaande de motiveerbaarheid van ‘kleine wijziging’. Dit betekent niet dat deze vergelijkingsbasis daarom ook de standaard vergelijkingsbasis is in een eventuele plan-MER, in casu de zogenaamde referentiesituatie.

Het plan bepaalt echter NIET het gebruik van een klein gebied op provinciaal of gemeentelijk niveau en is GEEN kleine wijziging.

Het plan is van rechtswege plan-MER-plichtig. Er kan dus geen plan-m.e.r.-screening opgesteld worden.

1.4 Juridische en beleidsmatige context

De oriëntatienota en het daaropvolgende peilbesluit worden opgemaakt binnen de hieronder vermelde juridische en beleidsmatige context:

Waterbeleid:

- De wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen, met in het bijzonder Artikel 21, ingevoegd in 2019, dat bepaalt dat het instrument peilbeheer een onderdeel is van het algemeen reglement op de onbevaarbare waterlopen;
- Decreet van 18 juli 2003 inzake het Integraal Waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018;
- Het besluit van de Vlaamse regering van 5 mei 2023 betreffende het Peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten;
- Het Ministerieel besluit tot prioritering van gebieden voor de opmaak van peilbesluiten van 27 oktober 2023.
- De Europese richtlijn 2000/60/EG, kaderrichtlijn Water;
- Europese richtlijn 2007/60/EG, Overstromingsrichtlijn van 23 oktober 2007 over beoordeling en beheer van overstromingsrisico.

Ruimtelijk beleid:

- Het gewestplan 'Oudenaarde', vastgesteld met koninklijk besluit van 24 februari 1977;
- De afbakening van het kleinstedelijk gebied Oudenaarde, zoals bepaald in het provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan 'Afbakening van het kleinstedelijk gebied Oudenaarde', goedgekeurd bij besluit van de Vlaamse regering van 20 maart 2009;
- Provinciaal RUP 'Bedrijvigheid Oudenaarde' definitief vastgesteld door de provincieraad op 24 mei 2023, in werking getreden op 2 augustus 2023.

Natuurbeleid:

- Decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu
- De aanduiding van de Langemeersen als Grote Eenheid Natuur binnen het Vlaams Ecologisch Netwerk;
- Het natuurbeheerplan Type 4 'Langemeersen' goedgekeurd door ANB op 12 november 2021;
- Het natuurbeheerplan Type 3 'Nieuw Kasselrij van Oudenaarde tot Anzegem' goedgekeurd door ANB op 24 februari 2022;
- Het natuurbeheerplan Type 2 'Nieuw Kasselrij van Oudenaarde tot Anzegem' goedgekeurd door ANB op 24 februari 2022; In het kader van de natuurdoelstellingen zijn volgende Natura 2000 habitats vastgelegd in het gebied; Grote vossenstaartgrasland (rbb_vos) en (6510); met Weidekervel en of Weidekervel-torkruid (6510_hua); Valleibossen, Elzenbroekbossen en zachthoutooibossen (91E0.gh).

- Het besluit van de Vlaamse Regering van 17 oktober 1988 tot vaststelling van speciale beschermingszones in de zin van artikel 4 van de Richtlijn 79/409/E.E.G. van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand;
- De Europese Richtlijn 79/409/EEG, beter gekend als de Vogelrichtlijn, evenals het op die Richtlijn gebaseerde Met Redenen Omklede Advies van 8 augustus 1991;
- De Europese verordening van 17 juni 2024 betreffende het natuurherstel;

Erfgoedbeleid:

- Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 ter bescherming van onroerend erfgoed.
- Het vastgesteld landschapsatlasrelict Scheldemeersen tussen Bevere, Petegem en Melden en kouter van Petegem sinds 13 september 2011.
- Ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als cultuurhistorisch landschap van Kloostersite 'Abdij van Beaulieu' met Steenkouter, Kloosterkouter en Langemeersen in Wortegem-Petegem (Petegem) en Oudenaarde (Bevere) van 12 juni 2024.

Voor de relevante wetgeving in het peilgebied wordt ook verwezen naar het ontwerp peilbesluit zelf (§1.5).

2 Procedure plan-mer

2.1 Algemeen verloop procedure

Het plan-MER voor het peilbesluit is geïntegreerd in de procedure van de totstandkoming van het peilbesluit⁶. Daarnaast heeft het m.e.r.-besluit van 24/10/2025 de regelgeving rond peilbeheer ook aangepast. Deze wijzigingen staan in hoofdstuk 13 van dat besluit⁷.

Als eerste stap werd een kennisgeving⁸ opgemaakt, die onderdeel uitmaakte van de oriëntatienota, cfr. artikel 26/3 van het BVR:

De eerste stap voor de opmaak van een peilbesluit is de opmaak van een oriëntatienota. In deze nota wordt alle info verzameld die noodzakelijk is om een goed peilbesluit op te maken. Deze nota wordt participatief opgemaakt samen met de betrokken actoren en gebruikers in het gebied. De oriëntatienota bevat info over:

- *de actueel ingestelde peilregeling,*
- *de aanwezige regelbare constructies op de onbevaarbare waterlopen en grachten om de actuele peilregeling te realiseren en de gehanteerde peilinstellingen van deze regelbare constructies,*
- *de huidige inrichting en het actueel gehanteerde beheer van de waterlopen en grachten met het oog op de peilregeling, - de voor het peilbeheer in het betrokken gebied relevante wetgeving,*
- *de bodemkaart van het gebied en de eventuele aanwezigheid van veengebieden,*
- *de geïdentificeerde behoeften,*
- *en een kaart met daarop de begrenzing van het gebied waarvoor men een peilbesluit wil opmaken.*
- ***In voorkomend geval moet ook de kennisgeving⁹ van het voorgenomen plan-milieueffectrapport, vermeld in artikel 4.2.8, § 1 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, in deze oriëntatienota opgenomen worden.***

Over deze oriëntatienota werd advies gevraagd aan de betrokken gemeentes, provincies, de overige waterbeheerders in het gebied en de betrokken administraties. **In voorkomend geval werd ook advies gevraagd aan de afdeling bevoegd voor milieueffectrapportage (Vlaams Expertisecentrum m.e.r., VECM):**

*“De afdeling, bevoegd voor milieueffectrapportage, neemt een beslissing over de opstellers van het plan-MER, vermeld in artikel 4.2.9. van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, en deelt haar beslissing mee aan de waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder, vermeld in artikel 26/2, § 1 en § 2, van dit besluit, **binnen zestig dagen nadat ze de adviesvraag heeft ontvangen**”.*

Naar aanleiding van de adviesvraag werd door het VECM een kwaliteitsbeoordeling opgesteld (dd. 26/11/2025), zie bijlage 11.1, waarin de opstellers van het plan-MER zijn bevestigd en akkoord gegeven werd aan de voorgestelde methodologie in de kennisgeving:

⁶ Besluit van de Vlaamse Regering van 5/5/2023 over het peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten.

⁷ Besluit van de Vlaamse Regering van 24/10/2025 tot uitvoering van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, wat betreft de milieueffectrapportage.

⁸ Sinds de inwerkingtreding van het besluit modernisering MER (1/12/2025) spreekt men niet langer van kennisgeving, maar van aanmelding en voorstel tot scoping.

⁹ Sinds de inwerkingtreding van het besluit modernisering MER (1/12/2025) spreekt men niet langer van kennisgeving, maar van aanmelding (vermeld in artikel 4.4.2, § 1 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid), en voorstel tot scoping (vermeld in artikel 4.4.2, §2 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid).

“In toepassing van artikel 3, 16° van het bovengenoemde besluit van 5 mei 2023 beoordeelt het Team Omgevingseffecten de kwaliteit van het voorstel tot inhoudsafbakening van het plan-MER, mits de hierboven vermelde opmerkingen, als correct en volledig. Het plan-MER kan worden opgesteld zoals voorgesteld in de oriëntatienota en in overeenstemming met deze kwaliteitsbeoordeling.

Het Team Omgevingseffecten gaat akkoord met de voorgestelde MER-coördinator en het team van opstellers.”

In het BVR staat voorts vermeld:

“§ 4. Op basis van de adviezen, vermeld in paragraaf 3, wordt de oriëntatienota, vermeld in paragraaf 2, aangepast waar dat nodig is. Op basis van de voormelde oriëntatienota maakt de waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder, vermeld in artikel 26/2, § 1 en § 2, een ontwerp van peilbesluit op.”

Voor de goedkeuringsprocedure van het peilbesluit worden de volgende documenten opgesteld:

1° een ontwerp van peilregeling, een peilkaart en een toelichting bij het peilbesluit als vermeld in artikel 26/2, § 4, tweede lid, 4°, van dit besluit, dat gebaseerd is op de oriëntatienota, vermeld in paragraaf 2, en een gemotiveerde afweging van de behoeften, vermeld in artikel 26/1, § 2, van dit besluit. Er wordt een overzicht toegevoegd van de knelpunten die met de bestaande inrichting van het gebied, met de bestaande regelbare of vaste constructies en de huidige inrichting en het beheer van de waterlopen en grachten niet of niet volledig opgelost kunnen worden;

2° een actieplan om de knelpunten, vermeld in punt 1°, te remediëren, met daarin de maatregelen die daarvoor nodig zijn, de vermelding welke waterbeheerder of andere instantie de voormelde maatregelen neemt en binnen welke termijn dat gebeurt;

*3° een **passende beoordeling** als vermeld in artikel 36ter, § 3, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu, of een **VEN-toets** als vermeld in artikel 26bis van het voormelde decreet;*

*4° een **ontwerp van plan-milieueffectrapport**, of een m.e.r.-screening als vermeld in artikel 4.2.3, § 2 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.*

*§ 5. Over het ontwerp van peilbesluit, vermeld in paragraaf 4, en, in voorkomend geval, over het **ontwerp plan-MER** wordt een openbaar onderzoek georganiseerd door de waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder, vermeld in artikel 26/2, § 1 en § 2.*

Het ontwerp van peilbesluit én ontwerp plan-MER gaan beiden dus samen in **openbaar onderzoek**, dat 60 dagen duurt.

§ 6. Bezwaren en opmerkingen over het ontwerp van peilbesluit en het ontwerp van plan-MER, vermeld in paragraaf 4, kunnen uiterlijk de laatste dag van de termijn van het openbaar onderzoek, vermeld in paragraaf 5, digitaal ingediend worden via het inspraakformulier op de website van de waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder.

De waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder, vermeld in artikel 26/2, § 1 en § 2, bezorgt de processen-verbaal van het openbaar onderzoek en de ontvangen bezwaren, opmerkingen en adviezen aan de afdeling, bevoegd voor milieueffectrapportage (Vlaams expertisecentrum m.e.r.).

“§ 8. Als het ontwerp van peilbesluit, vermeld in paragraaf 4, een ontwerp van plan-MER omvat, wordt het ontwerp van plan-MER conform artikel 4.4.6, § 2, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid voor advies ter beschikking gesteld aan het Vlaams expertisecentrum m.e.r. en de instanties vermeld in artikel 24, § 1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 24 oktober 2025 tot uitvoering van titel IV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, wat betreft de milieueffectrapportage.”

§9. “De waterbeheerder past het ontwerp van peilbesluit, vermeld in paragraaf 4, aan de resultaten van het openbaar onderzoek aan, vermeld in paragraaf 5 en 6, en aan de adviezen, vermeld in paragraaf 7 en 8, binnen negentig dagen na het einde van het openbaar onderzoek en de adviesronde, vermeld in paragraaf 5, 7 en 8.

Aan de documenten, vermeld in paragraaf 4, tweede lid, kunnen alleen wijzigingen worden aangebracht die gebaseerd zijn op of voortvloeien uit de adviezen, vermeld in paragraaf 7 en 8, en de vragen, opmerkingen en bezwaren uit het openbaar onderzoek, vermeld in paragraaf 5 en 6.

De waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder, vermeld in artikel 26/2, § 1 en § 2, bezorgen de volgende stukken aan de minister:

1° het aangepaste peilbesluit, vermeld in het eerste lid;

2° de documenten, vermeld in paragraaf 4, tweede lid;

3° de ontvangen bezwaren en opmerkingen van het openbaar onderzoek, vermeld in paragraaf 6;

4° in voorkomend geval, het kwaliteitsadvies van het Vlaams expertisecentrum m.e.r. vermeld in artikel 4.4.6, § 2, tweede lid, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

De minister houdt bij de beslissing onder meer rekening met de resultaten van het openbaar onderzoek, vermeld in paragraaf 5 en 6, en met de inhoud van de adviezen, vermeld in paragraaf 7 en 8.

De minister neemt binnen een termijn van 90 dagen een gemotiveerde beslissing omtrent het peilbesluit.

§ 10. Het goedgekeurde peilbesluit wordt tegelijkertijd bekendgemaakt op de website van de waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder, vermeld in artikel 26/2, § 1 en § 2, en op een digitaal platform over geografische informatie van de Vlaamse overheid.

Het ministerieel besluit tot goedkeuring van het peilbesluit wordt bij uittreksel bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

§ 11. In voorkomend geval wordt de beslissing tot afkeuring van het peilbesluit bekendgemaakt op dezelfde wijze als § 10.

2.2 Team van MER-deskundigen

De opmaak van het plan-MER gebeurt door verschillende experts onder toezicht van een erkend MER-coördinator. Aan het rapport werken volgende deskundigen mee:

Interne deskundigen

De interne deskundigen zijn verantwoordelijk voor of betrokken bij de opmaak van het peilbesluit en bij de nodige administratieve procedures. Specifiek staan zij in voor de aanlevering van de basisgegevens en het nalezen van het document. De interne deskundigen van de provincie is/zijn:

- Jolien De Decker, provincie Oost-Vlaanderen

Externe deskundigen

De externe deskundigen staan in voor de opmaak van het plan-MER, onder leiding van een erkend MER-coördinator. Als MER-coördinator treedt Cedric Vervaeke op (erkenningnummer GOP/ERK/MERCO/2019/00014), bijgestaan door volgende erkende MER-deskundigen:

- Deskundige bodem en water: Inge Van der Mueren (erkenningnummer MB/MER/EDA/692-V1 en MB/MER/EDA/692-B);

- Deskundige biodiversiteit: Sofie Claerbout (erkenningnummer MB/MER/EDA-804);
- Deskundige landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie: Cedric Vervaeke (erkenningnummer MB/MER/EDA/649-B-V1);
- Deskundige mens-ruimtelijke aspecten: Marijke Verhasselt (erkenningnummer LNE/ERK/MER/2019/);
- Deskundige Klimaat: Marijke Verhasselt (erkenningnummer LNE/ERK/MER/2019/00003)

Lauren Ackermans, Laura Verhasselt en Alyssa Schaubroeck zullen de opmaak van het plan-MER ondersteunen.

Een ruimere vertegenwoordiging van erkende MER-deskundigen wordt vooralsnog niet voorzien. Door het strategische karakter van het plan-MER voor een peilbesluit én het feit dat er geen modelleringen en/of kwantitatieve toetsingskaders worden toegepast, wordt dit niet nodig geacht.

Deskundige

MER-coördinator

Cedric Vervaet

**Deskundige landschap, bouwkundig erfgoed
en archeologie**

Deskundige bodem en water

Inge van der Mueren

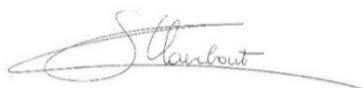

Cedric Vervaet

Deskundige biodiversiteit

Sofie Claerbout

Deskundige mens – ruimtelijke aspecten

Marijke Verhasselt

3 Planvoornemen

Het peilbesluit heeft tot doel de bestaande peilafspraken en het actuele peilbeheer juridisch te verankeren en waar nodig te optimaliseren. Daarbij wordt gestreefd naar een robuust en veerkrachtig watersysteem dat inspeelt op zowel droge als natte omstandigheden en dat rekening houdt met de uiteenlopende functies en behoeften in het gebied. Het peilbeheer richt zich in het bijzonder op het beperken van verdroging, het verhogen van de waterbeschikbaarheid in droge periodes en het beheersen van wateroverlast, met aandacht voor natuur, landbouw, waterveiligheid, drinkwaterwinning en recreatief medegebruik.

Het peilgebied Langemeersen omvat het laaggelegen meersengebied dat hydrologisch wordt gestuurd door de Rietgracht en de bijhorende regelbare constructies, in samenhang met het pompemaal Meersbloem. Het peilbesluit legt voor deze constructies de peilregelingen vast. Daarnaast voorziet het peilbesluit in afwijkingsmogelijkheden bij uitzonderlijke omstandigheden en in maatregelen om knelpunten in het peilbeheer op termijn aan te pakken.

Het voorliggende plan-MER onderzoekt de mogelijke aanzienlijke milieueffecten van het peilbesluit ten opzichte van de referentiesituatie. De effectbeoordeling richt zich op de disciplines bodem, water, biodiversiteit, klimaat, mens, landschap en erfgoed. Het plan-MER heeft tot doel deze effecten transparant in beeld te brengen, mogelijke milderende maatregelen te identificeren en zo de besluitvorming over het peilbesluit te ondersteunen.

Voor een nadere toelichting van het planvoornemen wordt verwezen naar het Ontwerp Peilbesluit Langemeersen zelf. Hieronder wordt ingegaan op de voor het plan-MER meest relevante zaken:

- Aanpassingen in het beoogde peilbesluit t.o.v. de referentiesituatie;
- De te onderzoeken wijzigingen;
- Elementen voor milieubeoordeling in het plan-MER.

3.1 Aanpassingen in het beoogde peilbesluit t.o.v. de referentiesituatie

Onderstaande tabel geeft de acties weer die in het peilbesluit beoogd worden. Er zijn in de huidige situatie nog geen specifieke peilen vastgelegd per peilzone, waardoor er voor beide peilzones geen bandbreedtes zijn voor de huidige situatie. Er wordt steeds aangeduid of de wijzigingen onderzocht dienen te worden in het MER of niet.

Tabel 1 Veranderingen beoogd in het peilbesluit t.o.v. de huidige situatie

Constructies		Huidige (oude) waterpeilen (mTAW)	Nieuwe waterpeilen (peilbesluit) (mTAW)	Vershil	Effecten onderzoeken?
Pompgemaal Meersbloem		Aanslagpeil 8,84 afslagpeil 8,73 (normaal peil)	Aanslagpeil 8,84 afslagpeil 8,73 (normaal peil) Aanslagpeil 8,99 afslagpeil 8,88 (Peilen waakperiode droogte)	Stakeholders vragen dat het pompgemaal hersteld wordt en weer de volledige noodzakelijke pompcapaciteit kan halen na hevige regenval. Aangepaste droogteregeling toegevoegd	ja
Donkvijver	Donkvijver	Gewenst 9,6, maar in realiteit vaak 9,9. Bandbreedte tussen 9,1 en 9,9 mTAW	Gewenst peil 9,6 mTAW, bandbreedte 9,1 tot 9,9 mTAW.		Ja
	Stuw 2: uitstroom Donkvijver	9,89	9,89	Geen. Vaste constructie.	nee
	Verdeelconstructie Donk 1	Overstort op 10,87 en schuif volledig open	Overstort op 11,07 en schuif wordt volledig gesloten. Als waterpeil vijver te laag, inlaat van Volkaartsbeek mogelijk door schuif deels te openen.	De schuif naar de Donkvijver wordt volledig gesloten en de overstort wordt d.m.v. schotbalken verhoogd tot 11,07 mTAW. Dit wil zeggen dat in normale omstandigheden de Volkaartsbeek volledig parallel met de Donkvijver loopt en de vijver geen nutriëntrijk water ontvangt. Enkel na hevige regenval zal de Volkaartsbeek overstorten in de Donkvijver. Wanneer het waterpeil in de	Ja

Constructies		Huidige (oude) waterpeilen (mTAW)	Nieuwe waterpeilen (peilbesluit) (mTAW)	Verschil	Effecten onderzoeken?
	Schuif Donk 3		maximaal open, wordt verwijderd	Donkvijver te laag komt, kan de schuif naar de Donkvijver geopend worden tot maximum 10,36 mTAW (opening van 13 cm). Deze opening heeft dan een gelijke sectie als de uitstroomsectie van de vijver, nl. 0,126 m². Bij dreigende wateroverlast kan de overstort verhoogd of verlaagd worden. De overstort kan verlaagd worden tot 10,87 mTAW (huidige situatie) en verhoogd worden tot 11,27 (minimum 50 cm overstorthoogte). constructie wordt verwijderd	Ja
Vispasseerbare kantelstuwen meest opwaartse stuw	Juridische situatie Geplande situatie Feitelijke situatie	9,13 9,13 9,05	9,13 9,13 9,13	Stuwen geregeld o.b.v. real time data i.p.v. kalenderdata Stuwen worden in het peilbesluit geregeld o.b.v. real time data ipv kalenderdata (situatie voorheen) Toename van 8 cm. De voorwaarde van vernatting 'stuw 1 en stuw 2 blijven in principe altijd gesloten' was bij de subsidieregeling voor de vier stuwen opgelegd door het Agentschap Natuur en Bos. Deze vervalt hierbij deels door deze stuwen ook afhankelijk te maken van het grondwaterpeil	Ja

Constructies		Huidige (oude) waterpeilen (mTAW)	Nieuwe waterpeilen (peilbesluit) (mTAW)	Verschil	Effecten onderzoeken?
Stuwen algemeen	Algemeen	Stuwen gesloten Opening op vaste kalenderdata	In het winterhalfjaar (van 1/11 t.e.m. 31/03) staan de vier stuwen gesloten. In het zomerhalfjaar (van 01/04 t.e.m. 31/10) kunnen de stuwen plat gelegd worden als de grondwaterstand t.h.v. SWP026 meer dan 9,35 mTAW bedraagt. Opening o.b.v. drempelwaarden. Indien het grondwaterpeil van referentiepunt SWP026 boven 9,70 mTAW stijgt (d.w.z. 20 cm boven het maaiveld), mogen de vier stuwen gelijktijdig plat gelegd worden. Wanneer het oppervlaktewaterpeil op de Rietgracht boven 9,70 mTAW stijgt, kunnen de vier stuwen ook gelijktijdig plat gelegd worden.	Geen Opening o.b.v. drempelwaarden i.p.v. kalenderdata Opening o.b.v. drempelwaarden Opening o.b.v. drempelwaarden	

Constructies		Huidige (oude) waterpeilen (mTAW)	Nieuwe waterpeilen (peilbesluit) (mTAW)	Verschil	Effecten onderzoeken?
Stuw Het Anker		waterpeil constructie 9,84 mTAW, permanent door de schotbalk verhoogd tot 9,99 mTAW, in zomer verhoogd tot 10,14 mTAW met tweede schotbalk	Aangezien in het verleden nooit problemen optraden, kan de golfclub het beheer verder blijven uitoefenen zoals in het verleden.	Geen	Nee
Administratief				De omgeving van de Donkvijver en het golfterrein werd toegevoegd aan het peilgebied. Hierdoor kon ook een regeling vastgelegd worden voor de constructies in dit uitgebreid gebied. Eventuele hiaten in de beheersafspraken werden zo weer opgevuld. Sinds de afschaffing van de Watering van Melden was er onduidelijkheid over het beheer en de eigendom van verschillende constructies. Er was nood aan duidelijke afspraken tussen de verschillende stakeholders. Het beheer van de constructies werd nu eenduidig vastgelegd en aan een beheerder toegewezen. De peilregeling van het pompemaal de Meersbloem werd ook toegevoegd en afgestemd op de noden van het gebied door de inclusie van een alternatieve regeling in tijden van droogte.	Nee Nee
Actieplan					
Renovatie pompemaal 2026-2027					Nee
Verwijderen schuifconstructie Donk 3				Waterloop krijgt andere loop	Ja

Constructies		Huidige (oude) waterpeilen (mTAW)	Nieuwe waterpeilen (peilbesluit) (mTAW)	Verschil	Effecten onderzoeken?
Ongeklasseerde gracht afwaarts Donk 2 indelen als publieke gracht, de gracht ruimen en de uitstroomconstructies vrijmaken.				Geruimde gracht en vrijgemaakte uitstroomconstructie verbeteren doorgang water	Ja
Het Anker schrappen als bevaarbare waterloop en indelen als waterloop van 2 ^{de} categorie				Administratieve aanpassing	Nee
De erosieknelpunten aangeduid in het HWDP ¹⁰ dienen verder aangepakt te worden. Verschillende grasbufferstroken langs de Meersstraat werken goed, maar de overeenkomsten verlopen binnenkort. Er dient opgevolgd te worden of deze grasbufferstroken behouden blijven en of er nieuwe afspraken gemaakt kunnen worden met de betrokken landbouwers.				Verbetering erosieknelpunten	Ja
Vispasseerbaar maken van de uitstroom Anker - Rietgracht om vismigratieknelpunt stuw Golf op te lossen				Verbetering vispasseerbaarheid	Ja
Bijkomende studies (waterdiepte, slibdikte, nutriëntenbeschikbaarheid, visbestand) om de Blauwalgen Donkvijver aan te pakken				De studies zelf hebben geen impact op het terrein	Nee

¹⁰ Hemelwater- en Droogteplan

3.2 Te onderzoeken wijzigingen

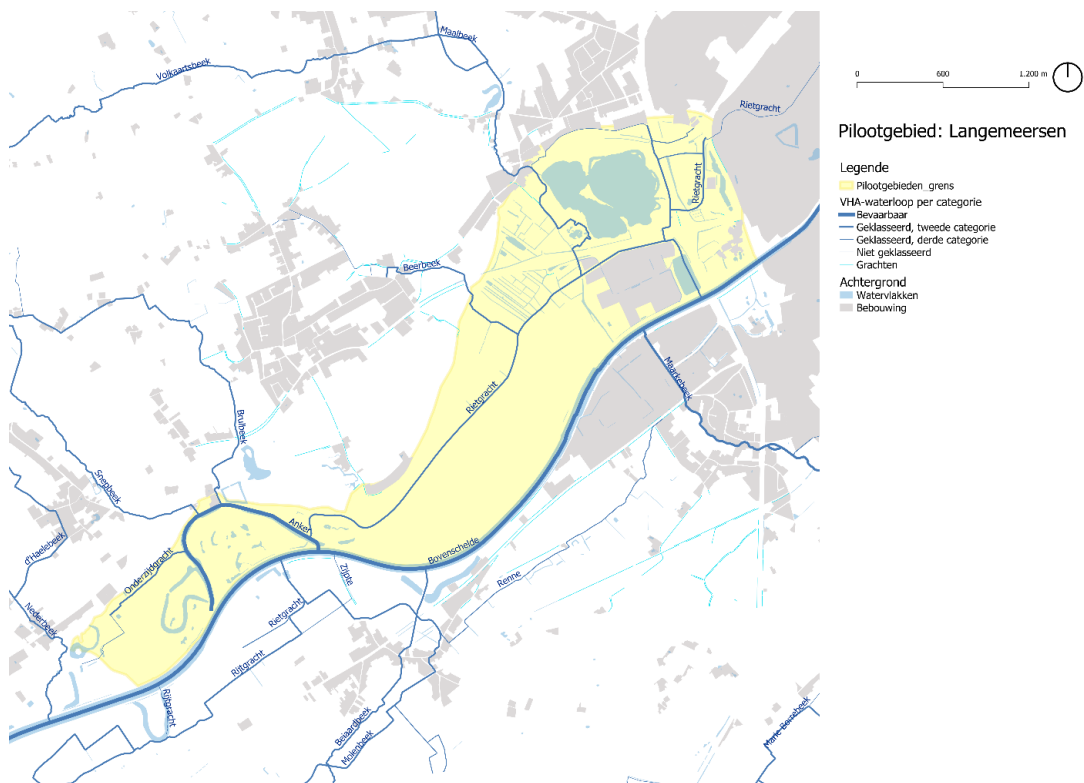
Het peilbesluit Langemeersen legt in hoofdzaak de bestaande peilinstellingen vast en introduceert bandbreedtes waarbinnen de waterpeilen beperkt kunnen fluctueren. Daarnaast wordt een flexibel peilbeheer voorzien, waardoor bij uitzonderlijke omstandigheden zoals hoogwater of droogte tijdelijk kan worden afgeweken van de normale instellingen, met behoud van de aanwezige natuur-, landbouw- en erfgoedbelangen. De aanpassingen situeren zich vooral in het formaliseren van peilen en bandbreedtes aan de aanwezige stuwen, schuiven en het pompgemaal Meersbloem, en in acties die gericht zijn op het tegengaan van verdroging en het langer vasthouden van water in het meersengebied.

In het peilbesluit Langemeersen worden expliciet maatregelen genomen om verdroging van het meersengebied tegen te gaan. Het peilbeheer is gericht op het langer vasthouden van water in de van nature natte Langemeersen door het gesloten houden van de vispasseerbare kantelstuwen op de Rietgracht en door een peilregeling die het wegzakken van grondwaterpeilen beperkt. Daarnaast voorziet het peilbesluit in een verhoogd peilregime in droogteperiodes, waarbij de instellingen van het pompgemaal Meersbloem tijdelijk worden aangepast om water langer in het systeem te houden. Dit flexibele peilbeheer laat toe om bij langdurige droogte af te wijken van de normale instellingen, met als doel de hydrologie en kwelafhankelijke natuurwaarden van de Langemeersen te behouden.

4 Methodiek

4.1 Studiegebied

Het studiegebied omvat het volledige toepassingsgebied van het peilbesluit – het zogenaamde peilgebied – met een zone daarrond tot waar milieueffecten zich kunnen uiten. Standaard wordt hierbij uitgegaan van ca. 200 m, indien relevant. Voor wat betreft impact t.g.v. wijzigingen inzake grond- en/of oppervlaktewaterpeilen kan het studiegebied verder reiken dan de ‘standaardafstand’ van 200 m rondom het plangebied.

Figuur 2 Namen en afbakening van de peilzones in peilgebied Langemeersen.

4.2 Referentiesituatie

Als referentiesituatie nemen we de huidige feitelijke situatie op het terrein (zonder peilbesluit).

4.3 Alternatieven

Het peilbesluit geeft uitvoering aan het Besluit van de Vlaamse Regering over peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten. Dit besluit duidt 26 prioritaire gebieden aan. Voor elk van deze gebieden moet(en) de bevoegde waterbeheerder(s) binnen de twee jaar een ontwerp van peilbesluit opgemaakt worden en voorgelegd worden aan de bevoegde minister.

Langemeersen is één van deze gebieden. Het gebied is gelegen op de linkeroever van de Schelde en bevindt zich op het grondgebied van de gemeenten Wortegem-Petegem (deelgemeente Petegem-aan-de-Schelde) en Oudenaarde (deelgemeente Bevere). De Langemeersen maken deel uit van het stroomgebied van de Bovenschelde binnen het stroomgebiedsdistrict Schelde. Het gebied situeert zich in het vroegere winterbed van de Bovenschelde en vormt een uitgesproken laaggelegen meersen-gebied waarin het water uit de ruimere omgeving samenkomt. Het doelgebied wordt onder meer begrensd door de Schelde en de historische meander (het Anker), alsook door de overgang naar hoger gelegen

gronden die buiten het peilgebied vallen. Centraal door het gebied loopt de Rietgracht, die via een pompgemaal (Meersbloem) instaat voor de afwatering richting de Schelde.

Het peilbesluit is van toepassing op het zogenaamde peilgebied, dat wordt bepaald door het fysieke afstroomgebied van (de delen van) de waterloop die onder invloed van een peilregeling staat. Locatiealternatieven zijn bijgevolg niet van toepassing.

Zowel de oriëntatienota als het ontwerp peilbesluit worden opgemaakt in overleg met de betrokken actoren in het gebied. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van bestaande overlegorganen of gebieds-coalities. Het ontwerp peilbesluit weerspiegelt in principe dus reeds een compromis tussen de verschillende stakeholders van het peilgebied inzake verwachtingen en beperkingen. Beleids-alternatieven zijn bijgevolg niet van toepassing.

Het niet opstellen van het peilbesluit ('nulalternatief') is niet zinvol. Het zijn juridisch verankerde afspraken voor beter peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten. Zo kunnen problematieken zoals verdroging worden aangepakt en wordt het water zoveel mogelijk vast gehouden volgens de noden in een gebied. Het niet goedkeuren van het peilbesluit wordt gehanteerd als feitelijke referentiesituatie, en is vanuit die optiek ook de vergelijkingsbasis voor de beoordeling van de effecten van het ontwerp peilbesluit.

4.4 Grensoverschrijdende effecten

Het peilgebied situeert zich in de provincie Oost-Vlaanderen. Het betreft het meersengebied op de linkeroever van de Schelde van de deelgemeente Petegem-aan-de-Schelde (Wortegem-Petegem) en Bevere (Oudenaarde). De afstand tot de dichtstbijzijnde (gewest)grens bedraagt ca. 5km (Wallonië).

Er kan bijgevolg geconcludeerd worden dat er geen aanzienlijke grensoverschrijdende effecten te verwachten zijn en dat derhalve een grensoverschrijdende raadpleging niet nodig is.

4.5 Relevante disciplines

De bedoeling van het milieueffectrapport (MER) is een beschrijving te geven van de effecten op het milieu van de uitwerking van het peilbesluit Langemeersen, en onderzoek te doen naar eventuele milieueffectverzachtende maatregelen die de negatieve impact op het milieu kunnen trachten te beperken of te voorkomen. Bij de opmaak van het plan-MER wordt gefocust op de effecten met een ruimtelijke impact of op effecten met een permanente milieu-impact die ontstaan bij uitwerking van het peilbesluit.

In het plan-MER wordt in de eerste plaats gefocust op de milieueffecten die optreden ten gevolge van de exploitatie en beheer van het peilbeheer die voorzien worden cfr. het peilbesluit. De milieueffecten ten gevolge van werkzaamheden in de aanlegfase worden slechts in aanmerking genomen indien er kans is op permanente effecten. De tijdelijke hinder die gepaard gaat met de aanlegfase (werfverkeer, geluidshinder, inname van werkstroken) wordt niet als bepalend beschouwd in de beoordeling van de mogelijke milieu-impact op voorliggend (strategisch) planniveau.

In een MER worden de effecten van het plan op de verschillende disciplines onderzocht. Voor de evaluatie van de mogelijke effecten die het peilbesluit kan teweegbrengen, worden volgende disciplines beschouwd:

- Bodem
- Water
- Biodiversiteit
- Landschap – bouwkundig erfgoed en archeologie
- Mens (gezondheid, veiligheid en ruimtelijke aspecten)
- Klimaat

Op de disciplines geluid en trillingen, lucht en mobiliteit worden geen effecten verwacht als gevolg van de uitvoering van maatregelen/acties van een peilbesluit. Deze disciplines worden bijgevolg buiten beschouwing gelaten.

Uit de scoping van mogelijke milieueffecten (zie §5) kan blijken dat voor de disciplines die wél in aanmerking genomen worden, sommige effectgroepen eveneens niet relevant zijn, omwille van het feit dat er geen aanzienlijke milieueffecten voor verwacht worden, bv. lichthinder (onder disciplines mens en biodiversiteit).

4.6 Methodiek effectbespreking en -beoordeling

In de milieubeoordeling zal een bespreking, beoordeling en evaluatie van mogelijke effecten van het peilbeheer volgens het peilbesluit Langemeersen gebeuren en dit voor de relevant geachte disciplines (zie §5).

De milieubeoordeling is voornamelijk gericht op het signaleren van mogelijke negatieve milieueffecten, maar ook positieve effecten worden vermeld.

De beschrijving en beoordeling van de te verwachten milieueffecten zal per actie/maatregel uit het peilbesluit gebeuren teneinde het toekomstig beoogde peilbeheer te kunnen realiseren. Per discipline zal aangegeven worden of de ingreep in het peilbeheer een positieve, negatieve of geen invloed kan/zal hebben. Gezien het strategisch planniveau – een peilbesluit is een juridisch afsprakenkader en geen project op vergunningenniveau – wordt een 5-delige beoordelingsschaal gebruikt zonder kwantitatief significantiekader (maar met een kwalitatief kader, o.b.v. expert judgement):

- negatief effect (-2)
- beperkt negatief effect (-1)
- geen effect (0)
- beperkt positief effect (+1)
- positief effect (+2)

We wijken af van de 'klassieke' 7-delige schaal (zie Figuur 3) omdat het op voorliggend strategisch planniveau moeilijk is om het verschil te maken tussen een -2 versus een -3 effect, hetgeen zich beter leent op projectniveau, gezien dat het niveau is waar specifieke locatiegerichte ingrepen beoordeeld worden. Op het voorliggend planniveau zijn de maatregelen om de doelstellingen van het peilbesluit te realiseren weliswaar bekend, de exacte locaties binnen het peilgebied nog niet (altijd).

-3 : aanzienlijk negatief effect	+3 : aanzienlijk positief effect
-2 : negatief effect	+2 : positief effect
-1 : beperkt negatief effect	+1 : beperkt positief effect
0 : verwaarloosbaar of geen effect	

Figuur 3: 'klassieke' 7-delige beoordelingsschaal

Het MER heeft dus tot doel om zowel negatieve effecten van het plan op te sporen, als om na te gaan welke verbeteringen op milieuvlak het plan kan opleveren.

Naast het effectenoordeel volgens de waardeschaal, wordt ook een beschrijving van het voornaamste milieueffect opgenomen. Verder worden ook de opportuniteiten, risico's en mogelijke aanbevelingen/maatregelen (zie § 4.7) weergegeven. De effectbeoordeling wordt opgenomen in fichevorm.

Het spreekt voor zich dat de significantieniveaus in dit plan-MER louter op basis van expert judgement kwalitatief zullen zijn.

De effectbeoordeling betreft een louter kwalitatieve of semi-kwantitatieve beoordeling op basis van vrij raadpleegbare bronnen. Het uitvoeren van modelleringen, metingen, terreinbezoeken, berekeningen¹¹ e.d. is niet voorzien in het plan-MER. Gezien de strategische aard van het peilbesluit wordt dit ook niet nodig geacht voor een correcte inschatting van de mogelijke milieueffecten.

4.7 Milderende maatregelen en aanbevelingen

Waar relevant worden milderende maatregelen of aanbevelingen voorgesteld.

De koppeling tussen de beoordeling en het voorstellen van aanbevelingen en milderende maatregelen gebeurt als volgt:

- negatief effect (-2): er dient onderzoek te gebeuren naar milderende maatregelen.
- beperkt negatief effect (-1): aanbeveling (onderzoek naar milderende maatregelen is minder dwingend).

Het achterliggende principe hierbij is: hoe negatiever de effecten zijn, hoe meer inspanningen er geleverd moeten worden bij het zoeken naar milderende maatregelen. Indien er geen milderende maatregelen voorgesteld kunnen worden zal dit in het MER gemotiveerd worden.

De detailleringsgraad van de milderende maatregelen en aanbevelingen zal logischerwijs in verhouding zijn met de detailleringsgraad van de milieubeoordeling van het peilbesluit.

4.8 Cumulatieve effecten

Het plan-MER zal nagaan of het peilbesluit kan leiden tot cumulatieve effecten, zie hiervoor §7.

---

¹¹ Bv. het doorlopen van de VMM-tool bemalingen; modellering van stikstofdeposities.

5 Scoping

5.1 Elementen voor milieubeoordeling in het plan-MER

Conform artikel 4.2.8 §1 bis van het DABM dient een plan-MER een beschrijving en onderbouwde beoordeling te bevatten van de mogelijke aanzienlijke milieueffecten op de gezondheid en veiligheid van de mens, de ruimtelijke ordening, de biodiversiteit, de fauna en flora, de energie- en grondstoffenvoorraden, de bodem, het water, de atmosfeer, de klimatologische factoren, het geluid, het licht, de stoffelijke goederen, het cultureel erfgoed met inbegrip van het architectonisch en archeologisch erfgoed, het landschap, de mobiliteit, en de samenhang tussen de vermelde factoren.

In het kader van de opmaak van het peilbesluit werd onderzocht op welke disciplines significante effecten verwacht worden. Deze kunnen onderscheiden worden van de disciplines waarvoor geoordeeld wordt dat de wijzigingen in kader van het peilbesluit geen aanzienlijke milieueffecten zullen hebben. Op volgende disciplines wordt geen aanzienlijk milieueffect verwacht:

- De ruimtelijke ordening: een peilbesluit reguleert niet de keuze en locatie van bestemmingen;
- Energie- en grondstoffenvoorraden: de impact op water als (drink)waterbron wordt desgevallend besproken bij de discipline mens – gebruikskwaliteit en gezondheid.
- Geluid en trillingen: de voorgestelde wijzigingen hebben betrekking op activiteiten die geen effect hebben op geluid en trillingen;
- Het licht: de voorgestelde wijzigingen hebben betrekking op activiteiten dewelke geen effect hebben op licht;
- De stoffelijke goederen: de mogelijke impact op stoffelijke goederen is relevant voor wat betreft veiligheid voor overstromingen en wordt meegenomen onder discipline mens;
- De mobiliteit: de activiteiten waarop de wijzigingen betrekking hebben, hebben geen impact op mobiliteit.

Daarnaast worden de disciplines waar mogelijks een effect verwacht wordt ten gevolge van wijzigingen uit het peilbesluit opgelijst:

- Discipline Bodem:
    - De waterpeilaanpassing verandert de vochtbalans in de bodem. Potentiële effecten op bodemkwaliteit kunnen optreden door hydrologische isolatie en aanleg van nieuwe structuren zoals pompgemalen en waterkeringen.

Volgende effectgroepen worden onderzocht:

    - Wijziging bodemkwaliteit
    - Wijziging bodemvochtregime - Naast wijzigingen in de vochtbalans kan een peilbesluit ook acties inhouden die vergraving van de bodem tot gevolg hebben. Dit is bv. het geval indien met de bestaande infrastructuur de gewenste peilen niet kunnen gehanteerd worden en er bijgevolg nieuwe constructies (stuwen, pompgemaal, ...) nodig zijn. Mogelijk zijn er ook andere acties nodig, zoals bv. aanleg van een dijk(je) als het peilbesluit zou kunnen leiden tot bijkomend overstromingsrisico.
- Discipline water: aanpassing van het peilniveau beïnvloedt de watergerelateerde eigenschappen van het gebied. Het hydrologisch regime kan mogelijk veranderen, net zoals het overstromingsrisico en de kwaliteit van het oppervlakte- en grondwater. De effectgroep 'structuurkwaliteit' is relevant indien er vergraving t.h.v. waterlopen nodig is om de gewenste peilen te kunnen bekomen. Het peilbesluit kan leiden tot het ruimen van waterlopen of het uitbaggeren van het Anker. De Volkaartsbeek zal volledig geruimd worden aangezien de

huidige bedding onvoldoende is om het volledige afstroomgebied in op te vangen. Bijgevolg wordt deze effectgroep onderzocht.

Volgende effectgroepen worden onderzocht:

- Grondwaterkwaliteit en -kwantiteit
  - Oppervlaktewaterkwaliteit en -kwantiteit
  - Structuurkwaliteit
- Discipline Biodiversiteit: aanpassing van de waterpeilen hebben een impact op de bestaande en tot doel gestelde natuurwaarden.

Volgende effectgroepen worden onderzocht:

- Biotoopwijziging en wijziging van leefgebied van soorten
- Versnippering en barrière-effecten
- Verdroging/vernatting
- Waterkwaliteit en structuurkwaliteit
- Verzoeting en verzilting
- Verzuring
- Vermesting/eutrofiëring

De effectgroep rustverstoring (bv. ten gevolge van geluids- of lichthinder) wordt als niet relevant beschouwd op voorliggend planniveau waar de focus ligt op de effecten tijdens de beheerfase, daar waar deze effectgroep vnl. relevant is voor de aanlegfase.

- Discipline Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie: aanpassing van de waterpeilen heeft door vernatting/verdroging een potentiële impact op het landschapsbeeld en landschappelijke, bouwkundige en archeologische erfgoedwaarden.

Volgende effectgroepen worden onderzocht:

- Impact op landschapsstructuur
  - Aantasting erfgoedwaarden
  - (potentieel) verlies van archeologisch patrimonium
  - Impact op landschapsbeeld
- Discipline mens: peilveranderingen hebben een potentiële impact op de gebruikskwaliteit, m.n. wat betreft de functies landbouw, recreatie en wonen. De waterveiligheid kan tevens beïnvloed worden.

Volgende effectgroepen worden onderzocht:

- Ruimtegebruik en gebruikskwaliteit
- Ruimtebeleving
- Veiligheid (wat betreft veiligheid voor overstromingen)

In het studiegebied bevindt zich geen drinkwaterwinning, waardoor de effectgroep gezondheid niet relevant geacht wordt.

- Discipline klimaat: De impact van de peilveranderingen met betrekking tot klimaat betreft m.n. impact op adaptatie gelinkt aan waterkwantiteit (overstromingen, droogte) en mitigatie (wijziging koolstofbalans als gevolg van wijzigingen in landgebruik).

Tabel 2: Beoordelingscriteria per discipline

Discipline	Beoordelingscriterium	Kwalitatieve beoordelingsmethode
Bodem	Erfgoedwaarde bodem Bodemprofiel en -structuur Bodemkwaliteit	Impact peilbesluit t.a.v. bodemverstoring Impact peilbesluit t.a.v. verstoring van de bodemkwaliteit
Water	Oppervlaktewater: - waterhuishouding - waterkwaliteit - structuurkwaliteit waterlopen Grondwater: - grondwaterkwaliteit - grondwaterkwantiteit	Impact peilbesluit t.a.v. verstoring van de waterhuishouding, waterkwaliteit en structuurkwaliteit waterlopen Impact peilbesluit t.a.v. beïnvloeding van het grondwatersysteem i.f.v. grondwater- en kwelstromen Impact peilbesluit t.a.v. verstoring grondwaterkwaliteit
Biodiversiteit	Versnippering/barrièrewerking Biotoopwijziging en wijziging van leefgebied van soorten Wijziging grondwaterstand (vernatting/verdroging) Wijziging waterkwaliteit en structuurkwaliteit Wijziging fysico-chemische parameters (verzoeting, verzilting, verzuring, vermesting, eutrofiëring)	Impact peilbesluit t.a.v. versnippering/ontsnippering Impact peilbesluit t.a.v. biotoopverlies/-winst Impact peilbesluit t.a.v. wijziging in waterhuishouding t.h.v. gevoelige vegetaties Impact peilbesluit t.a.v. waterkwaliteit en structuurkwaliteit Impact peilbesluit t.a.v. fysico-chemische parameters
Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie	Impact op landschapsstructuur Aantasting erfgoedwaarden (potentieel) verlies van archeologisch patrimonium Impact op landschapsbeeld	Impact peilbesluit t.a.v. verstoring landschapsstructuur Impact peilbesluit t.a.v. erfgoedwaarden Impact peilbesluit t.a.v. bodemverstoring Impact peilbesluit t.a.v. verstoring visueel-ruimtelijke kenmerken/landschapsbeeld
Mens (gezondheid, veiligheid en ruimtelijke aspecten)	Ruimtelijke samenhang en relaties Ruimtegebruik en gebruikskwaliteit Veiligheid	Impact peilbesluit t.a.v. functionele relaties en meerwaarde Impact peilbesluit voor winst/verlies van functies Impact peilbesluit t.a.v. veiligheid
Klimaat	Adaptatie (overstromingen, droogte- en hittestress) Mitigatie (wijziging CO₂-opnamecapaciteit t.g.v. wijzigingen in landgebruik)	Impact peilbesluit t.a.v. adaptatie Impact peilbesluit t.a.v. mitigatie

6 Referentiesituatie en milieueffecten

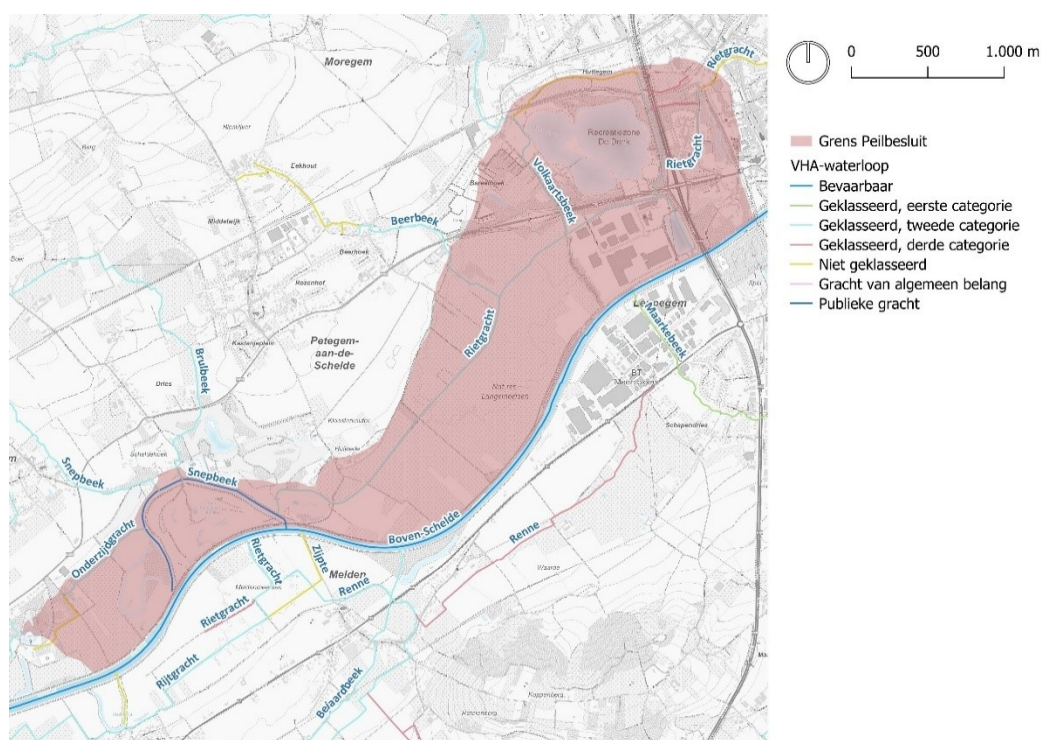
6.1 Water

6.1.1 Referentiesituatie

6.1.1.1 Oppervlaktewater

6.1.1.1.1 Hydrografie

Voor het peilbesluit van de Langemeersen wordt de begrenzing gebruikt zoals afgebeeld op onderstaande figuur.

Figuur 4: Hydrografie peilgebied

Het peilgebied ligt in het stroomgebiedsdistrict Schelde en maakt deel uit van het Bovenscheldebekken, deelbekken Scheldeheuvels.

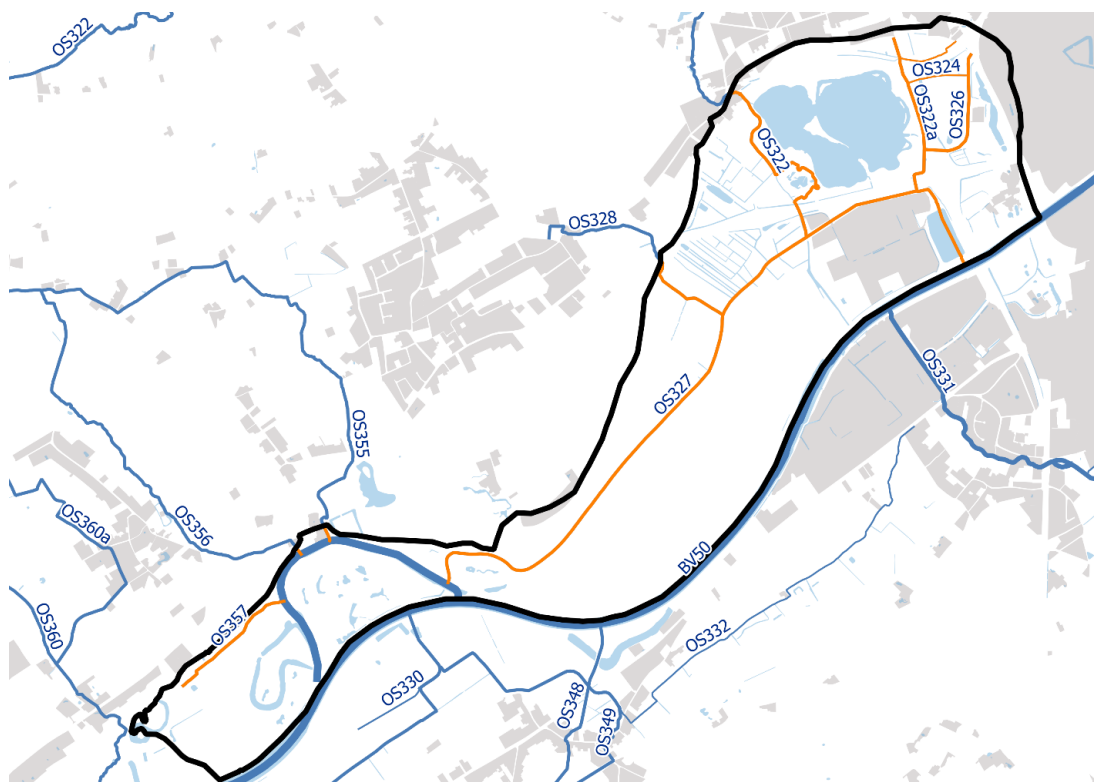
Het peilgebied betreft niet het volledige afstroomgebied van het pompemaal Meersbloem. Er zijn verschillende toestromende waterlopen naar het meersengebied die water afvoeren van de hoger gelegen gronden. Deze worden echter niet beïnvloed door de peilregelingen op de kunstwerken in het meersengebied. De hogergelegen delen van de afstroomgebieden van die waterlopen worden dan ook buiten beschouwing gelaten. De hoogtelijn gelegen op 12,50 mTAW wordt als grens gehanteerd.

De volgende onbevaarbare waterlopen en dus ook de infrastructuur op deze waterlopen zijn gevat door de begrenzing van het peilgebied, met dien verstande dat het enkel gaat over de delen die onder de 12,50 mTAW-lijn zijn gelegen:

- Waterlopen 2^e cat.: Rietgracht (OS327), Beerbeek (OS328), Volkaartsbeek (OS322), Onderzijdegracht (OS357), Brulbeek (OS355), Snepbeek (OS356), OS322a, Rietgracht (OS326)
- Waterlopen 3^e cat.: OS322a1, OS324
- Grachten: Er zijn in het gebied geen publieke grachten.

Het gebied werd vroeger beheerd door de watering van Melden, deze werd in 2023 ontbonden. Het beheer van de waterlopen van 2^e categorie werd daarbij overgedragen aan de provincie Oost-Vlaanderen en het beheer van de waterlopen van 3e categorie aan de stad Oudenaarde.

De bevaarbare waterloop Boven-Schelde vormt de zuidelijke grens van het peilbesluit, maar valt niet onder de peilregeling. Binnen de grenzen van het peilgebied is één waterloop gelegen die geklasseerd is als een bevaarbare waterloop en wordt beheerd door de Vlaamse Waterweg nv (DVW). Het betreft de oude Scheldemeander “Het Anker-Snepbeek”, waarnaar steeds zal gerefereerd worden als het Anker. Het Anker is niet langer verbonden met de Boven-Schelde, maar ontvangt water van de waterlopen van 2^e categorie OS355, OS356 en OS357 en loopt over in de Rietgracht (OS327). Het Anker werd in 1978 verkocht door de Vlaamse Waterweg aan het huidige ANB. Echter, in praktijk wordt er zowel door DVW als door het ANB geen beheer uitgevoerd. Daarom werd door de stakeholders overeengekomen dat een schrapping van het statuut “bevaarbare waterloop” mogelijk is voor het Anker. Gezien de waterloop immers water ontvangt van waterlopen van 2^e categorie, is het logisch het Anker eveneens te klasseren als waterloop van 2^e categorie. De provincie Oost-Vlaanderen zou dan beheerder worden van deze waterloop. Tijdens het opmaken van het peilbesluit werd de procedure voor het schrappen van het statuut van het Anker als bevaarbare waterloop en het omvormen naar 2^e categorie opgestart.

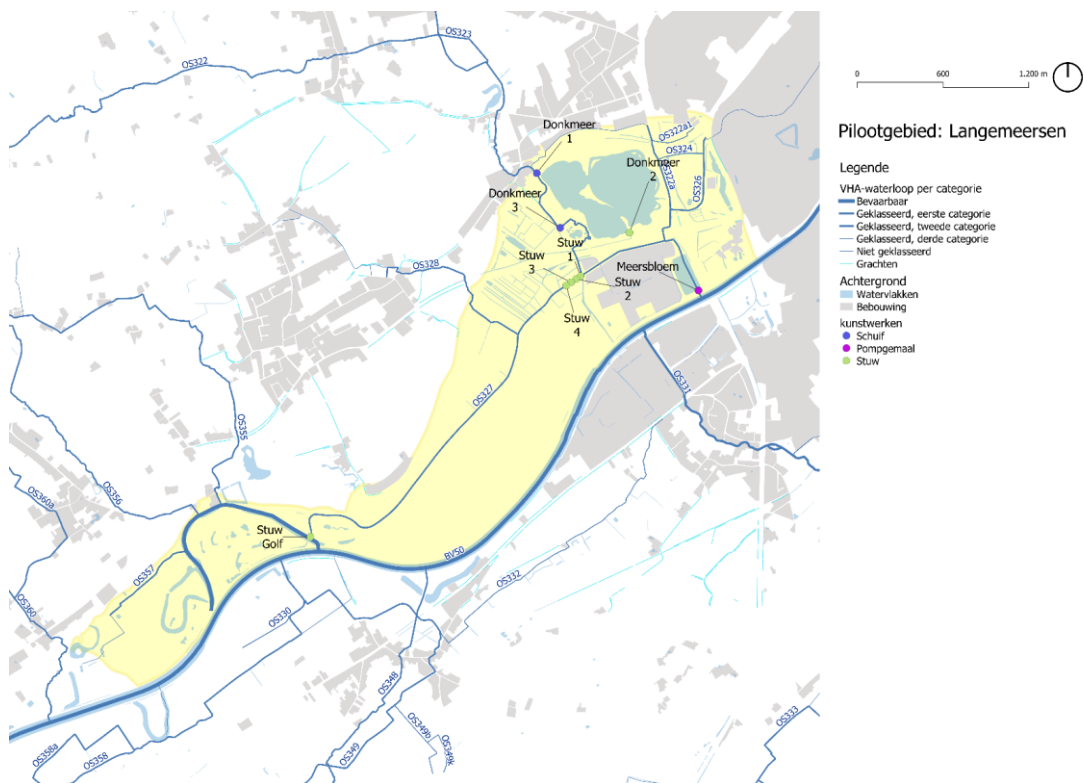
Figuur 5: De waterlopen die onder het peilbesluit vallen, staan in het oranje. Het peilbesluit heeft dus juridisch geen invloed op alles wat erbuiten ligt en per definitie ook niet op bevaarbare waterlopen zoals de Schelde en het Anker.

6.1.1.1.2 Aanwezige regelbare en vaste constructies

In de huidige situatie wordt het watersysteem van de Langemeersen sterk bepaald door het pomp-gemaal Meersbloem, dat het volledige gebied kunstmatig ontwatert. Hierdoor staat het waterpeil structureel laag, vooral omwille van de noden van recreatie aan de Donkvijver en de vroegere afwateringslogica vanuit de watering van Melden. De Rietgracht fungeert vandaag als hoofdafwateringsas en is volledig afhankelijk van het gemaal om water af te voeren naar de Schelde.

De vier kantelstuwen die in 2018 werden aangelegd, waren al een eerste stap om het natuurgebied hydraulisch los te koppelen van de Donkvijver, maar in de praktijk blijft het systeem sterk reagerend op pomp-overgangen, beperkte buffercapaciteit en versneld wegstromen van water.

In onderstaande figuur worden de aanwezige regelbare en vaste constructies binnen het peilgebied weergegeven. In navolgende paragrafen worden deze constructies verder besproken.

Figuur 6: Overzicht van de aanwezige kunstwerken voor het uitvoeren van een peilbeheer in de Langemeersen

Pompgemaal Meersbloem

Het pompgemaal Meersbloem vormt het centrale afwateringspunt van het hele peilgebied en zorgt voor de volledige lozing van het water uit de Rietgracht in de Schelde, aangezien gravitaire afvoer niet mogelijk is. Het gemaal bestaat uit drie dieptepompen, waarvan er momenteel één volledig buiten dienst is en de overige met verminderde capaciteit werken. Ten tijde van het opstellen van dit document diende een noodpomp geplaatst te worden om de werking te garanderen. De pompboezem wordt normaal op een peil van ca. 8,80 mTAW gehouden, met een aanslagpeil van 8,84 mTAW en een afslagpeil van 8,73 mTAW. Bij overschrijding van het aanslagpeil slaan de pompen automatisch aan om het waterniveau te verlagen. In periodes van extreme regenval, zoals in de winter van 2023–2024, bleek de capaciteit van het verouderde gemaal ontoereikend, wat noodzaakte tot bijkomende noodpompen. Ondanks de beperkte werking blijft het pompgemaal cruciaal voor het drooghouden van het recreatiedomein Donk en de landbouwpercelen, aangezien deze actoren traditioneel een laag waterpeil prefereren. Het gebied wordt volledig afhankelijk gehouden van het gemaal, waardoor geen natuurlijke terugkoppeling naar de Schelde mogelijk is.

De provincie Oost-Vlaanderen is beheerder van het pompgemaal en plant een grondige renovatie in 2026–2027 om de structurele afwateringscapaciteit te herstellen.

In de zomer van 2023 plaatste de provincie Oost-Vlaanderen een real-time meettoestel op de pompboezem van het pompgemaal De Meersbloem. Op deze manier kan de werking van het pompgemaal van op afstand opgevolgd worden.

Meersengebied langs de Rietgracht

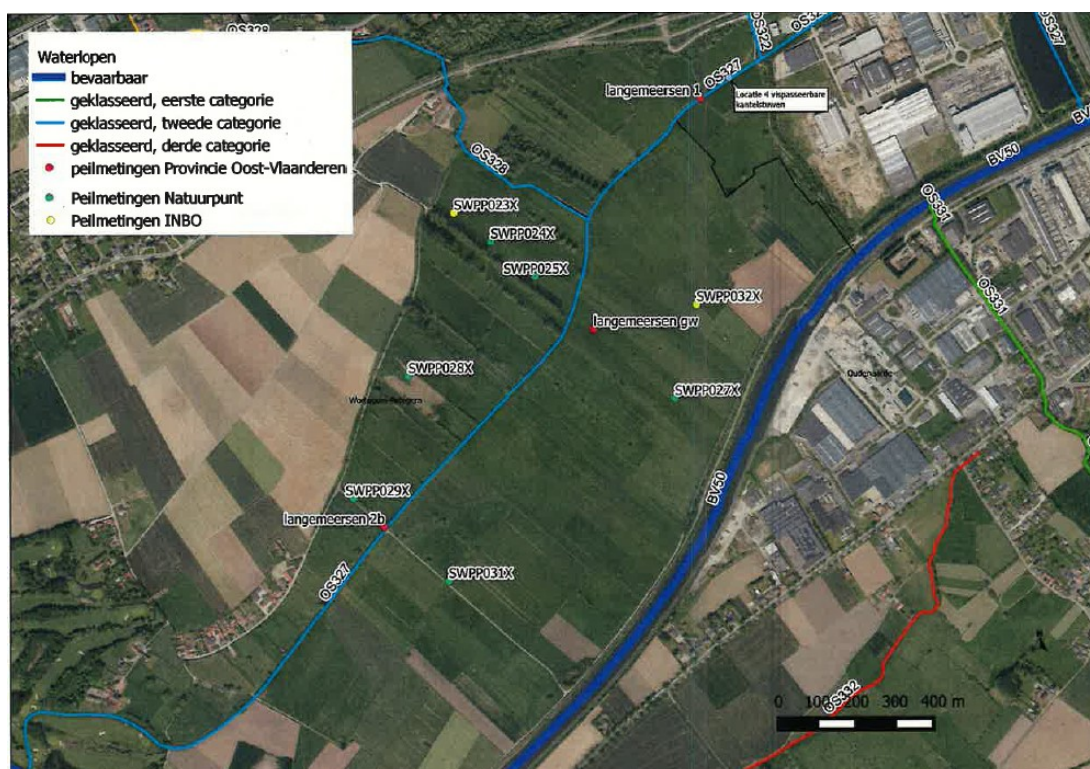
In het meersengebied zijn de kantelstuwen het belangrijkste instrument voor het peilbeheer. Sinds hun aanleg in 2018 wordt hier al een hoger en stabiel waterpeil gerealiseerd dan ervoor. Deze zijn initieel geplaatst om het droogtrekken van het gebied tegen te gaan om de natuurdoelen te beschermen tegen verdroging.

De kantelstuwen blijven in normale omstandigheden gesloten, waardoor het waterpeil wordt bepaald door de V-vormige overlaat van de meest opwaartse stuw 4. Het water wordt daardoor langer in het gebied vastgehouden. Enkel bij te hoge waterstanden of wanneer landbouwers moeten hooien, kunnen de stuwen tijdelijk platgelegd worden. Het doel is om het natuurlijke vochtregime te herstellen: hoge winterpeilen en een trager wegzakken van het grondwater in het zomerhalfjaar. Dit is essentieel om kwelafhankelijke soorten en vochtige graslanden te beschermen.

Het voorziene overlaatpeil van stuw 4 in het ontwerp was oorspronkelijk bepaald op 9,13 mTAW. Bij uitvoering kwam het peil van de overlaat iets dieper (9,05 mTAW) te zitten, wat opgelost werd door een dwarsbalkje in de overlaat aan te brengen. In februari 2025 werd vastgesteld dat dit balkje beschadigd werd. In dit peilbesluit is het echter wel het doel om het stuwpeil van stuw 4 terug te brengen naar de oorspronkelijk voorziene 9,13 mTAW. Er wordt in de referentiesituatie dan ook rekening gehouden met een juridische referentiesituatie met opstuwing tot 9,13 mTAW en een feitelijke referentiesituatie met opstuwing tot 9,05 mTAW.

Sinds 2007 wordt in het natuurgebied de Langemeersen actief het oppervlaktewaterpeil opgevolgd. Het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek plaatste in opdracht van de provincie Oost-Vlaanderen twee peilbuizen op het oppervlaktewater (op de Rietgracht, nr. OS327). Alle metingen gebeuren niet-real-time en dienen ter plaatse uitgelezen te worden. In kader van de opmaak van het peilbesluit werd in oktober 2024 door de provincie Oost-Vlaanderen een real-time oppervlaktewaterpeilmeter geplaatst op de Rietgracht, opwaarts van de kantelbare stuwen.

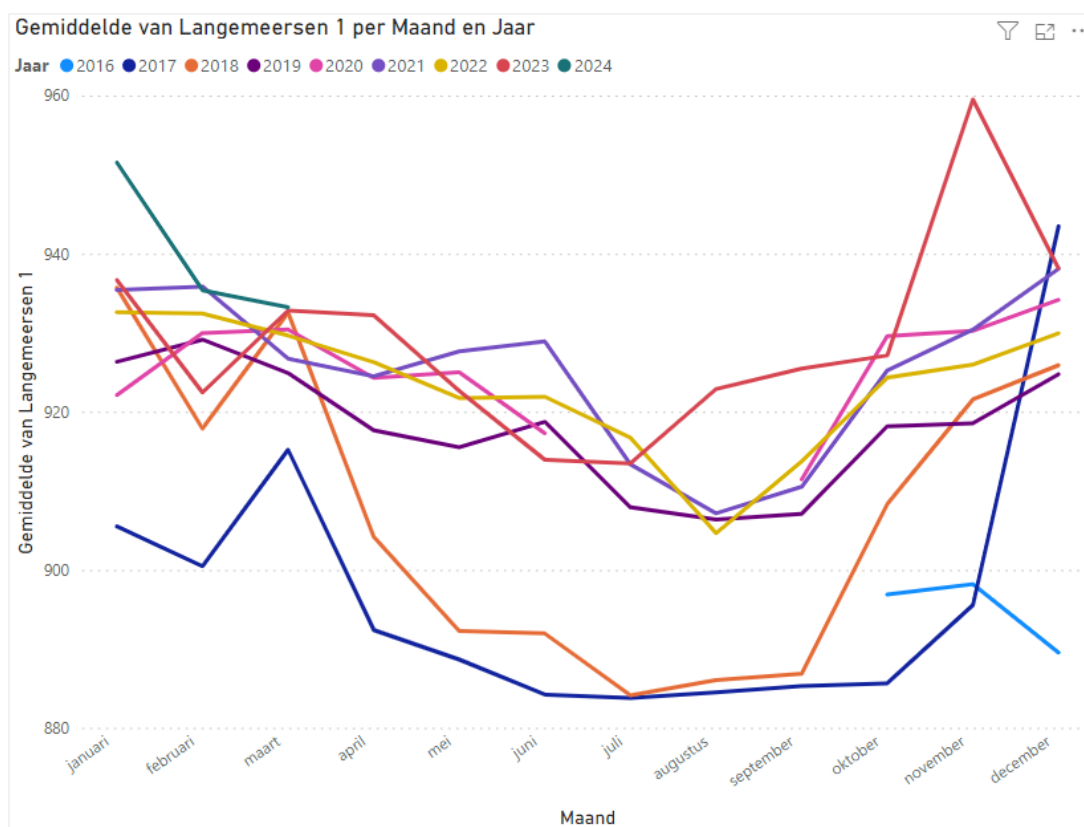
De aanwezige meetpunten maken het mogelijk het reeds gevoerde peilbeheer te evalueren. Dit meet-net dat al sinds jaren actief is, helpt om gericht keuzes te kunnen maken.

Figuur 7: Aanwezige meetpunten in het natuurgebied de Langemeersen.

Aangezien sinds 2007 het oppervlaktewaterpeil bemeaten wordt in het natuurgebied de Langemeersen, is het mogelijk de effecten van het plaatsen van de vier kantelbare stuwen en het peilbeheer in het natuurgebied te evalueren.

Onderstaande figuur toont het gemiddelde oppervlaktewaterpeil in de Rietgracht, net opwaarts de stuwen. Er is een duidelijke verhoging van het oppervlaktewaterpeil na de plaatsing van de stuwen in 2018 te zien. De figuur toont ook het uitzonderlijk hoge waterpeil in november 2023. De peilregeling zoals deze nu wordt georganiseerd, met de hydraulische isolering van de Langemeersen, zorgt dus voor een verhoging van de oppervlaktewaterstanden met ca. 30 à 40 cm.

Figuur 8: Op de y-as staan de peilen in cmTAW op de Rietgracht net opwaarts de stuwen, en er wordt een gemiddelde per maand gemaakt. Vanaf het moment dat de stuwen worden gebouwd, halfweg de zomer van 2018, is te zien dat de peilen niet zo ver meer wegzakken in de zomer.

Donkvijver en omliggend recreatiegebied

De Donkvijver ligt lager dan de Schelde en werd vroeger drooggehouden door het pompgemaal. De huidige situatie, waarbij de verdeelconstructie met 2 schuiven tussen de Volkaartsbeek en de Donkvijver open staat, leidt vaak tot instroom van nutriëntrijk water uit de Volkaartsbeek, wat blauwalgen veroorzaakt en de buffercapaciteit van de vijver beperkt. Het waterpeil van de Donkvijver staat hierdoor in realiteit immers vaak op 9,90 mTAW, terwijl het waterpeil van de Donkvijver stabiel moet blijven op 9,60 mTAW om recreatie mogelijk te houden.

Overtollige instroom is bijgevolg nefast door:

- Het veroorzaken van blauwalggroei
- Het sneller vollopen van de vijver
- Het onder water zetten van recreatiepaden en steigers

Ten westen van de Donkvijver stroomt de Volkaartsbeek (nr. OS322), een waterloop die ontspringt in Wortegem-Petegem en stroomopwaarts het bedrijvenpark Coupure uitmondt in de Rietgracht. De waterloop stroomde vroeger door de Donkvijver, maar werd in 2017 omgelegd door de watering van Melden in samenspraak met de stad Oudenaarde. Dit werd uitgevoerd om het ontstaan van blauwalgen op de Donkvijver, door een teveel van nutriënten als gevolg van afspoeling van bemeste akkers en overstorten, te vermijden.

Verdeelconstructie Donkvijver 1: stroomopwaarts Donk (OS322)

Bij de verplaatsing van de waterloop werd een verdeelconstructie met twee doorvoeren aangelegd: één naar de omgelegde Volkaartsbeek en één naar de Donkvijver. Beide doorvoeropeningen zitten op

10,23 mTAW. De doorvoer naar de Volkaartsbeek betreft een koker van 1,5 m x 0,8 m. De koker naar de Donkvijver heeft een breedte van 1 m. Beide openingen kunnen d.m.v. een schuifconstructie afgesloten worden. Daarnaast is er een overstort naar de Donkvijver voorzien. Deze kan d.m.v. schotbalken verhoogd of verlaagd worden. De overstorthoogte bedraagt op dit moment 10,87 mTAW met twee schotbalken. De overstort kan verlaagd worden tot 10,58 mTAW en kan nog 90 cm verhoogd worden d.m.v. schotbalken tot 11,77 mTAW.

In de referentiesituatie staan beide schuiven echter open en stroomt het water zowel naar de Donkvijver als naar de Volkaartsbeek. Het gabarit van de stroomafwaartse Volkaartsbeek is op dit moment evenwel onvoldoende om het volledige debiet te kunnen ontvangen.

Sinds het voorjaar van 2026 is de schuif naar de Donkvijver gesloten als test om te zien of het peil van de Donkvijver sterk zou dalen. Momenteel staat op het terrein de schuif dus gesloten. Dit wordt echter niet als referentiesituatie aanzien gezien het expliciet om een testfase gaat. Wel worden de resultaten van deze testsituatie gebruikt in de effectenbeoordeling (zie §6.1.2.1.1).

Figuur 9: Referentiesituatie op het terrein: verdeelconstructie Donk 1. Deze foto is gemaakt voor de werken die uitgevoerd zijn in 2026 om de beek te ruimen. In deze situatie staan beide schuiven open ©Floris Huyghe.

Figuur 10: Tijdens het voorjaar van 2026 werd de Volkaartsbeek door de provincie Oost-Vlaanderen verbreed en geruimd om de waterafvoer te kunnen verzekeren.

Schuif Donkvijver 2: overstort Donkvijver

Het waterpeil in de Donkvijver wordt geregeld via twee knijpstuwconstructies. De eerste knijpstuwconstructie bevindt zich net ten zuiden van de vijver en betreft een betonnen stuwconstructie met een overloopeil op 9,89 mTAW. De doorvoer betreft een cirkelvormige opening met een diameter van 400 mm op 9,28 mTAW.

Net afwaarts deze betonnen constructie zit een tweede houten stuwconstructie met een U-vormige opening. Het stuwpeil bedraagt hier 9,60 mTAW, de opening zit op 9,22 mTAW en heeft een breedte van 400 mm.

Beide constructies bevinden zich op een niet-geklasseerde gracht.

Schuif Donkvijver 3 (OS322)

Bij de omlegging van de Volkaartsbeek (waterloop nr. OS322) werd tevens een schuifconstructie geplaatst t.h.v. de parking van The Outsider, aan de Donkstraat, namelijk schuif Donk 3. De bedoeling hiervan was om de Volkaartsbeek om te leiden naar een moerasgebied, waar ook de infrastructuur van The Outsider is gelokaliseerd. In realiteit is het gabarit van de nieuw gegraven gracht onvoldoende om het debiet af te voeren en zorgt de schuif nu voor opstuwing in de Volkaartsbeek. De provincie Oost-Vlaanderen heeft een procedure opgestart om deze omleiding af te schaffen en de 'rechtstreekse loop' (in stippellijn aangegeven op Figuur 11) richting de Minderbroedersstraat als waterloop van 2^e categorie te rangschikken. Dit werd goedgekeurd in de zitting van de deputatie dd. 27/03/2025. Bijgevolg loopt op heden het officiële traject van de Volkaartsbeek OS322 zuidwaarts vanaf de stuwconstructie met schuif Donk 3, langs het parkeerterrein van de Outsider. De schuifconstructie heeft op dit moment geen nut meer.

Figuur 11: Overzicht van de constructies op de Volkaartsbeek. In rode stippellijn is de oude loop weergegeven. De blauwe stippellijn geeft de waterloop weer die de provincie Oost-Vlaanderen heeft ingedeeld als waterloop van 2de categorie.

Anker

Het Anker is een oude, afgesneden meander van de Boven-Schelde die vandaag geen natuurlijke verbinding meer heeft met de rivier. Het ontvangt water uit verschillende zijwaterlopen (OS355, OS356 en OS357) en vormt daarmee een doorvoerbekken in het afwateringssysteem van de Langemeersen. De enige afwateringsmogelijkheid van het Anker is een stuwconstructie op de verbinding met de Rietgracht (Stuw Golf). Deze stuw bestaat uit een vaste drempel en houten schotbalken van 15 cm waarmee het peil kan worden aangepast. In de zomer plaatst de golfclub twee schotten zodat het waterpeil kunstmatig verhoogd wordt tot ca. 10,14 mTAW, wat nodig is om voldoende water beschikbaar te houden voor irrigatie van de golfterreinen en om een stabiel waterpeil te behouden voor het vis- en fauna-bestand in het Anker. In de winter wordt één schotbalk weggehaald waardoor het stuwpeil in de winter 9,99 mTAW bedraagt. Hierdoor wordt wateroverlast op de golf en omliggende zones voorkomen. Het Anker is officieel nog geklasseerd als bevaarbare waterloop, maar in de praktijk voert De Vlaamse Waterweg er geen beheer meer uit; het waterlichaam is eigendom van ANB. Zoals in §6.1.1.1.1 reeds vermeld, is een procedure tot declassering lopende om de beheersituatie in overeenstemming te brengen met het feitelijk gebruik. De werking van het Anker speelt zo een belangrijke rol in de waterbalans van de Rietgracht en het peilbeheer in de Langemeersen.

6.1.1.1.3 Overstromingsgevoeligheid

In uitvoering van de Europese Overstromingsrichtlijn werden tegen eind 2019 overstromingsgevaar- en -risicokaarten opgemaakt. Ze zijn voor het laatst geactualiseerd in 2021 en te raadplegen via Waterinfo. In 2025 zijn de gevaarkaarten voor de derde cyclus van de Europese Overstromingsrichtlijn opgesteld en gepubliceerd via Waterinfo, terwijl de risicokaarten nog in opmaak zijn. De kaarten worden momenteel geëvalueerd en kunnen nog aangepast worden voordat ze definitief worden vastgesteld. Zodra de kaarten definitief zijn, zullen de kaarten van 2019 en 2025 samengevoegd worden

tot één loket, waarbij de oudere kaarten als 'vorige versies' beschikbaar blijven. In onderstaande worden de gevaarkaarten van 2025 besproken, zowel voor het huidige als het toekomstige klimaat.

Op de kaarten worden de gebieden in en rond het beoogde peilgebied met een overstromingsrisico duidelijk zichtbaar. De kaarten maken een onderscheid o.b.v. de bron van dit risico: fluviaal (hier vanuit de Schelde), pluviaal door oppervlakkig afstromend water of door overtopping vanuit de onbevaarbare waterlopen bij intense buien, of vanuit de zee. Deze laatste zijn hier niet opgenomen wegens niet relevant.

Deze kaarten bevestigen het overstromingsrisico van de omgeving van de Langemeersen en het belang van een geïntegreerd waterbeheer in dit gebied.

De Langemeersen spelen een belangrijke rol in de natuurlijke overstromingsdynamiek van de omgeving. Het peilgebied omvat het meersengebied, een oud overstromingsgebied van de Schelde. Het overstromingsregime is op heden nog aanwezig, maar dan vanuit de Rietgracht.

De kaarten voor fluviale en pluviale overstromingen tonen gelijkaardige overstromingsgevoelige zones rond de Rietgracht (vnl. zones in natuurgebied). Zowel bij fluviale als pluviale overstromingen kan de Rietgracht buiten haar oevers treden en een significante oppervlakte blank zetten. De fluviale overstromingsgevoelige zone neemt naar het toekomstig klimaat nauwelijks toe; de pluviale overstromingsgevoelige zone neemt naar het toekomstig klimaat beperkt toe in oppervlakte.

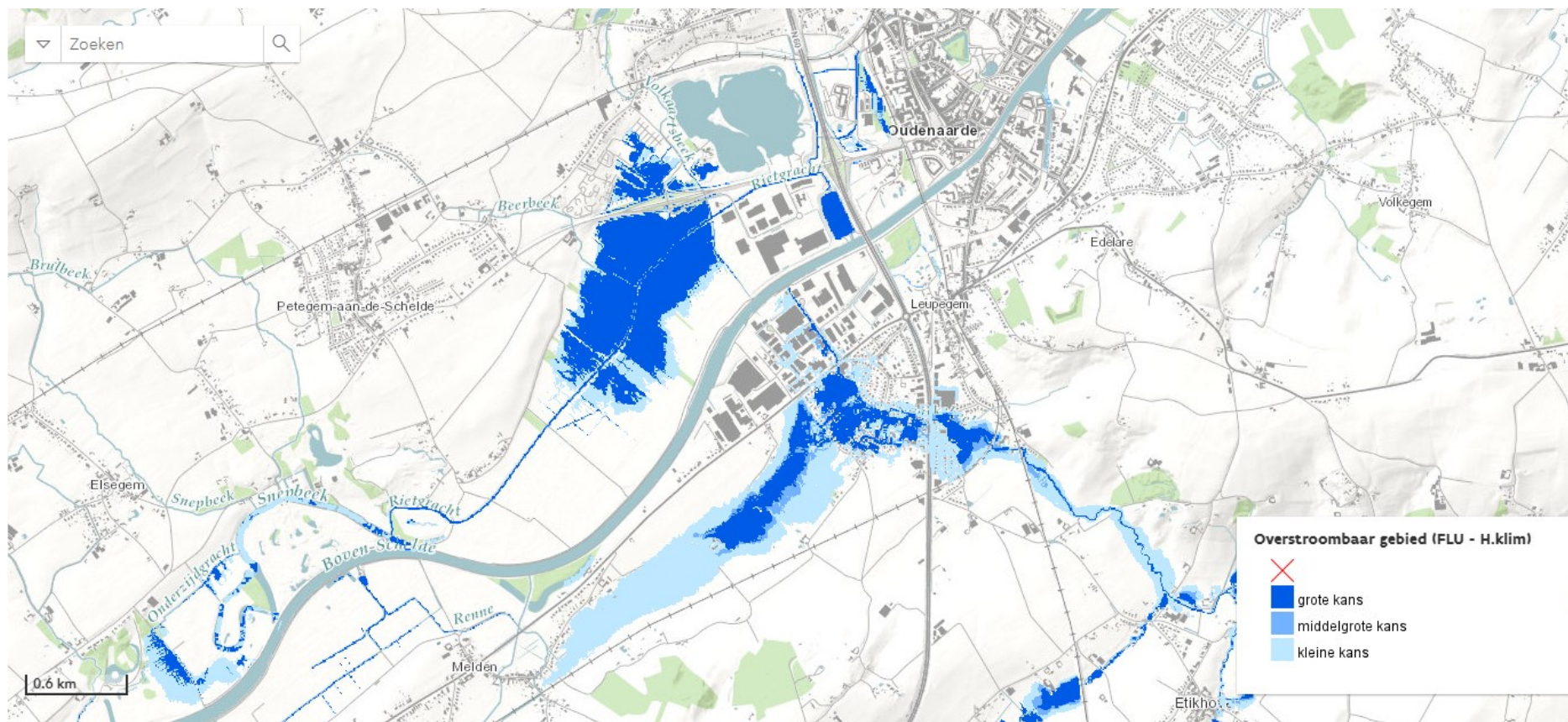
Het peilbeheer dient erop toe te zien dat het volume aan overstroombare open ruimte bewaard blijft. Binnen het peilbesluit kan ook besloten worden meer water te bergen in het meersengebied. Dit heeft belangrijke implicaties voor bv. het bedrijventpark de Coupure dat zich in het stroomafwaartse uiteinde van het peilgebied bevindt (zie verder). Wanneer er meer water wordt opgehouden stroomopwaarts, wordt verwacht dat de kans op wateroverlast hier afneemt. Normaliter is het bedrijventpark opgehoogd waardoor er niet onmiddellijk een risico op wateroverlast is, maar de toegangsweg (op- en afritten N60) is wel gevoelig voor overstromingen. Ook voor de aanwezige infrastructuur m.b.t. recreatie (Donkvijver, Landal vakantiepark).

Het westelijk deel van het recreatiedomein, waar het in ontwikkeling zijnde Landal vakantiepark gesitueerd is, staat ook quasi volledig aangeduid als pluviaal overstromingsgevoelig. Zij hebben hier echter bij het ontwerp van hun plannen rekening mee gehouden. De meer dan 100 woningen gericht op recreatie zullen geen vloerpeil hebben dat lager is dan 11,00 mTAW. Op die manier zal er voor Landal Vakanties in de praktijk niet meteen een probleem rond wateroverlast optreden. Uiteraard is een snelle en goede afvoer van het regenwater via de Volkaartsbeek wel noodzakelijk.

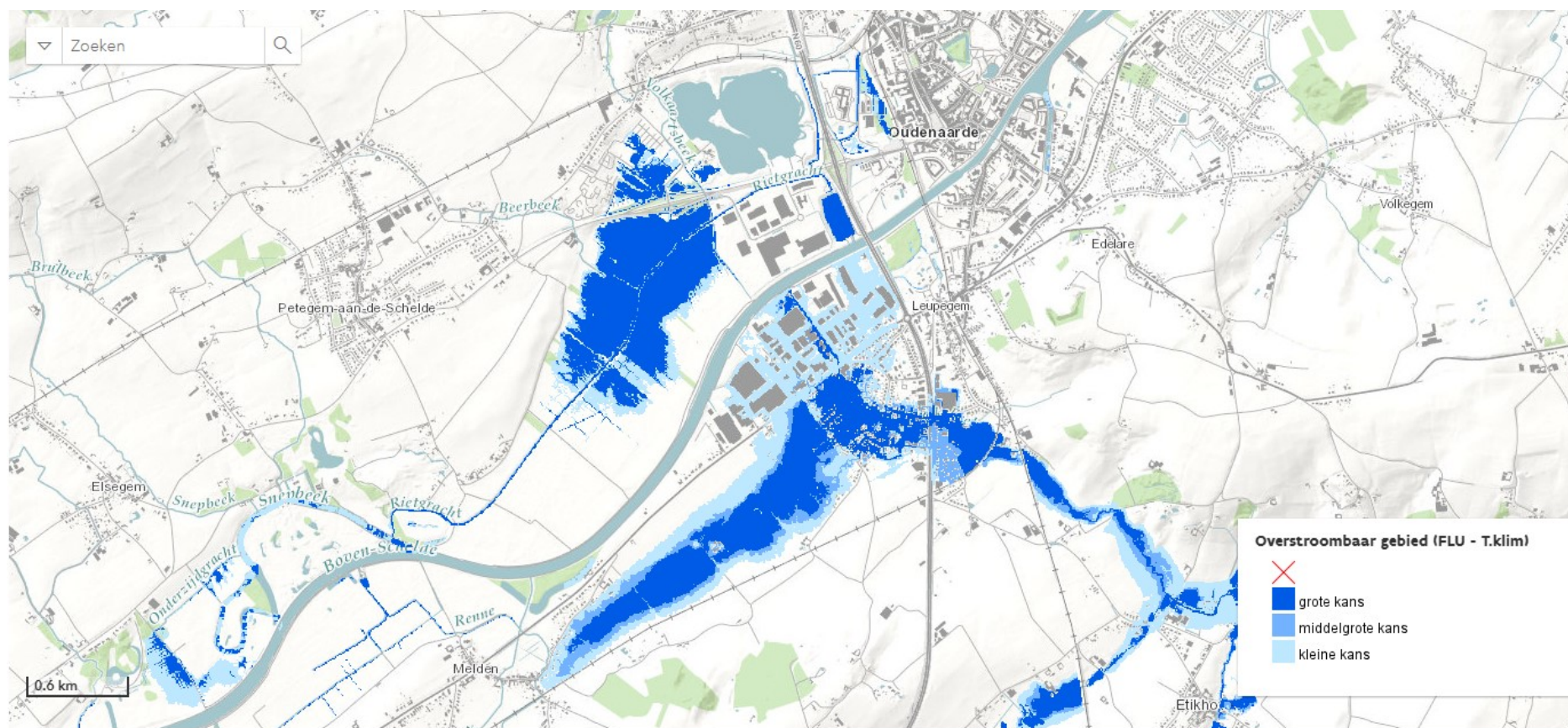
Het bedrijventpark is volledig opgehoogd en kampt volgens de overstromingskaarten bijgevolg niet met wateroverlast. De toegangsweg naar het bedrijventpark kampt volgens de kaarten wel met een wateroverlastproblematiek (pluviaal). Dit werd in realiteit bevestigd toen deze na hevige regenval in januari 2024 onder water kwam te staan. Verder stonden ook de Donkstraat en de parking bij The Outsider onder water. Op dat moment was het peil in de pompboezem 9,80 mTAW (1 m hoger dan het normale peil). Om voldoende afvoer te verzekeren werden door de brandweer twee extra pompen (200 L/s en 130 L/s) aangevoerd. De wateroverlast toont duidelijk aan dat de pompcapaciteit bij extreme neerslag onvoldoende is. Een vernieuwing van het pompgebied dringt zich daarom op.

In het zuidwesten van het studiegebied (ten zuiden van de Kortrijkstraat) is een grotere zone landbouwgebied aangeduid als overstromingsgevoelig. De fluviale overstromingsgevoelige zone neemt naar het toekomstig klimaat nauwelijks toe; de pluviale overstromingsgevoelige zone neemt naar het toekomstig klimaat wel toe in oppervlakte.

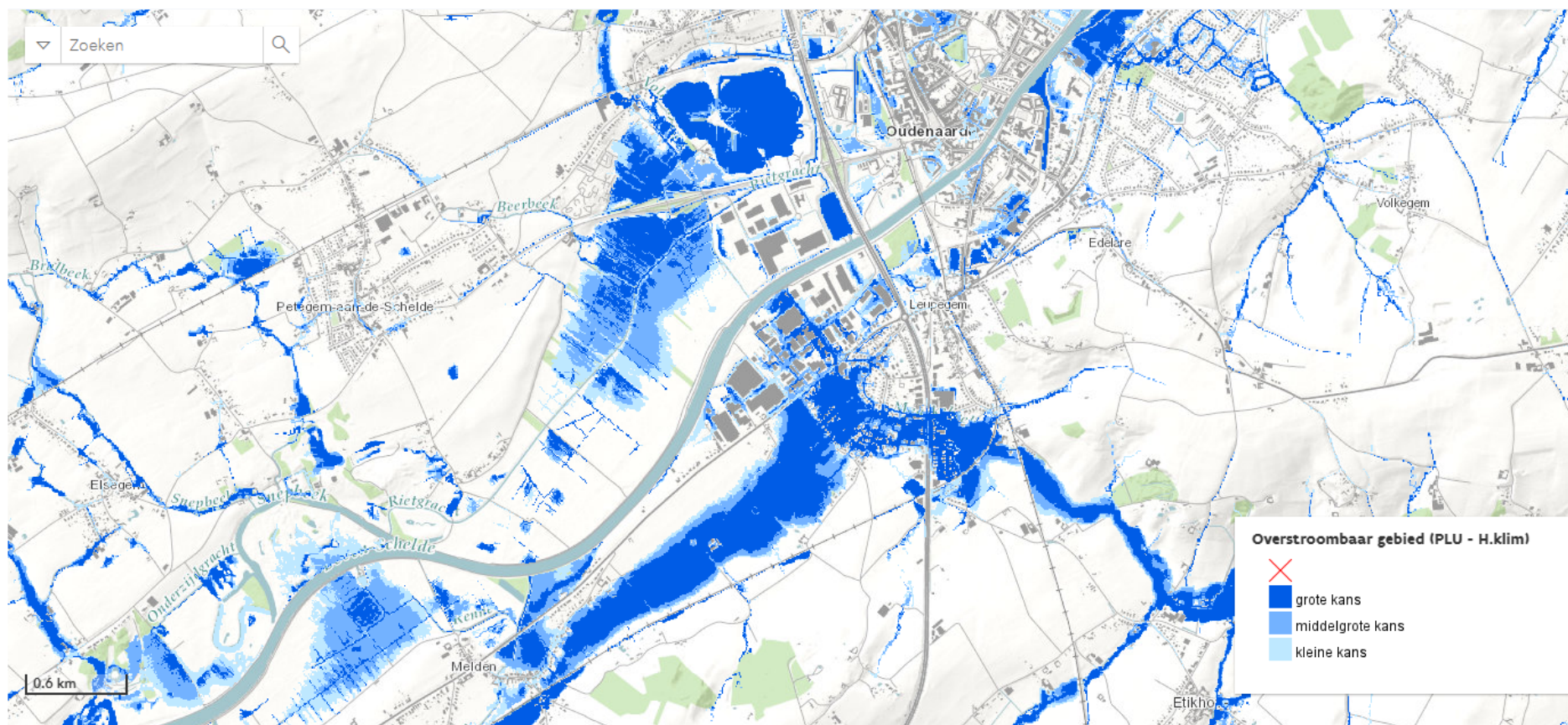
Tot slot is ook het natuurgebied ten oosten van de N60, vnl. pluviaal, overstromingsgevoelig.

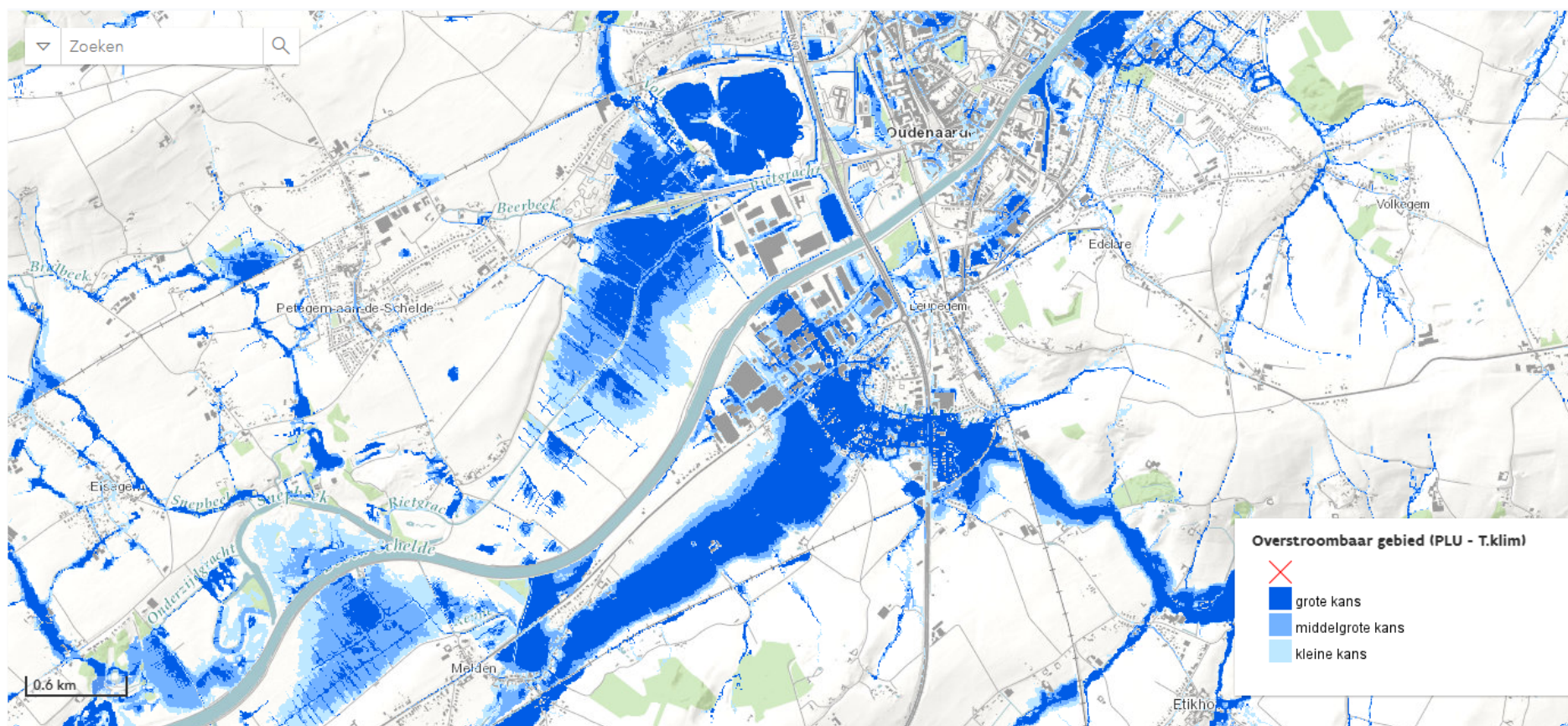
Figuur 12: Fluviale overstromingskaart bij huidig klimaat.

Figuur 13: Fluviale overstromingskaart bij toekomstig klimaat.

Figuur 14: Pluviale overstromingskaart bij huidig klimaat.

Figuur 15: Pluviale overstromingskaart bij toekomstig klimaat.

De Donkvijver is lager gelegen dan de Schelde, waardoor het van nature een zeer nat gebied is. Het pompgebied 'De Meersbloem' werd geplaatst om deze site te verdrogen en recreatie mogelijk te maken. The Outsider organiseert outdoor activiteiten, voornamelijk watergebonden, op het domein. Het normaal gewenste peil voor de Donkvijver bedraagt 9,60 mTAW. De ondergrens om de activiteiten op de Donkvijver te laten doorgaan bedraagt 9,10 mTAW. Vanaf een oppervlaktewaterpeil van 10 mTAW komen de steigers en wandelpaden rond de Donkvijver onder water. Vanaf een peil van 10,4 mTAW komt ook de omliggende infrastructuur onder water.

In de huidige situatie stroomt de Volkaartsbeek quasi volledig naar de Donkvijver, waardoor het normaal peil op ongeveer 9,9 mTAW staat (d.w.z. tot aan het overstortpeil). Dit heeft tot gevolg dat de Donkvijver weinig buffercapaciteit beschikbaar heeft en regenval snel tot overstrooming leidt. Daarnaast zijn er opwaarts het peilgebied nog verschillende overstorten aangesloten op de Volkaartsbeek. The Outsider vraagt een normale waterafvoer via de Volkaartsbeek ten westen van de Donkvijver en enkel doorvoer naar de Donkvijver na hevige regenval en hoge debieten op de waterloop.

Ook overstrooming vanuit de riolering is nog een aandachtspunt. Vanuit de stad Oudenaarde wordt aandacht gevraagd voor de afwatering van het rioleringsstelsel. Hoge peilen in de Volkaartsbeek kunnen opstuwingsgeven tot aan de roosters in de omgeving van Meerspoort, net ten oosten van de N60. Ook in de omgeving van Huttegem in het noorden van het gebied treedt geregeld wateroverlast op en is een optimale afwatering van groot belang.

De afwatering van waterloop OS322a1 van 3^e categorie, in beheer bij de stad Oudenaarde, dient duidelijk in beeld gebracht te worden. Uit rioleringsplannen blijkt dat op deze waterloop nog rechtstreekse riolering is aangesloten.

De gemengde leiding in de Meerspoort heeft een rechtstreekse verbinding met de Rietgracht (OS326) met BOK op 9,39 mTAW. Een peilverhoging van het pompgebied mag de afwatering van de riolering in Meerspoort absoluut niet in gedrang brengen.

6.1.1.1.4 Oppervlaktewaterkwaliteit

De waterkwaliteit verschilt sterk per deelgebied binnen het peilgebied van de Langemeersen. In de **Donkvijver** staat de waterkwaliteit onder druk door de instroom van nutriëntrijk water via de Volkaartsbeek, dat afkomstig is van overstorten en afspoeling van bemeste landbouwpercelen. Dit leidt tot blauwalgenbloei, waardoor watergebonden recreatie herhaaldelijk moest worden stopgezet. De Donkvijver heeft bovendien weinig buffercapaciteit doordat het waterpeil vaak hoog blijft en het systeem onvoldoende doorstroomd wordt, wat verdere kwaliteitsproblemen in de hand werkt.

In de pompboezem van het **pompgebied Meersbloem** is de waterkwaliteit sterk afhankelijk van het water dat uit de Rietgracht wordt aangevoerd. Het water is functioneel bruikbaar maar tegelijk duidelijk troebel en rijk aan nutriënten, waardoor het geen hoogwaardige ecologische kwaliteit heeft.

In het peilgebied zijn enkele historische stortplaatsen aanwezig (zie ook §6.2.1.5). Deze t.h.v. de overloop van het Anker in de Rietgracht was bestemd voor het storten van gemengde niet-gevaarlijke vaste huishoudelijke afvalstoffen. Daardoor heeft deze grond nu een hoog gehalte aan enerzijds organisch of biologisch afbreekbaar en anderzijds anorganisch afval. Er is evenwel nog geen concreet onderzoek gebeurd naar de vervuiling van deze bodem. Deze vervuiling kan impact hebben op de kwaliteit van het water in de **Rietgracht**. Indien er monitoring gedaan wordt, kan een bijkomende meting van de kwaliteit van het water op deze locatie opgenomen worden.

Het **Anker**, de afgesneden Scheldemeander, vormt een bijzonder gevoelig systeem waar waterkwaliteit sterk varieert naargelang het beheer. Het ontvangt water uit landbouw- en valleibeken, maar in de zomer wordt het peil ook kunstmatig op niveau gehouden door het oppompen van Scheldewater. Dit

aangevoerde water stabiliseert de kwaliteit, maar in periodes van captatie door de golfclub kan stagnatie optreden waardoor het systeem kwetsbaar wordt.

In het **meersengebied** is de waterkwaliteit van de Rietgracht ook sterk verbonden met de aanwezigheid van kwelwater, dat van nature helder en mineraalrijk is en cruciaal voor de instandhouding van beschermde vegetaties zoals dotterbloemgraslanden en grote vossenstaartgraslanden. Stilstaand regenwater kan als een zure film fungeren, waardoor de natuurlijke kwel wordt tegengehouden en de onderliggende waterchemie verstoord raakt. Daarnaast kan nutriëntenaanvoer via oppervlakte-afstroming of langdurige overstroming de kwaliteit negatief beïnvloeden. Het peilbeheer is er daarom volledig gericht op het beschermen van deze kwetsbare, kwelafhankelijke vegetatie.

Zoals in §6.1.1.1.3 reeds werd vermeld, blijkt uit rioleringsplannen dat op waterloop OS322a1 van 3^e categorie, in beheer bij de stad Oudenaarde, nog rechtstreekse riolering aangesloten is. Ook de gemengde leiding in de Meerspoort heeft een rechtstreekse verbinding met de Rietgracht (OS326) met BOK op 9,39 mTAW. Dit heeft een invloed op de oppervlaktewaterkwaliteit.

6.1.1.1.5 Structuurkwaliteit

De Langemeersen bevinden zich in het vroegere winterbed van de Bovenschelde en vormen een uitgesproken landschappelijke depressie waarin water uit de ruime omgeving samenkomt. Door het gebied loopt centraal de Rietgracht. Deze waterloop volgde oorspronkelijk een traject door het stadscentrum van Oudenaarde, maar werd bij de rechtekking van de Schelde afgeknipt. Hierdoor verloren verschillende zijwaterlopen hun rechtstreekse aansluiting op de Schelde. De afgesneden Schelde-meander, het zogenaamde Anker, fungeert sindsdien als ontvangend systeem en is vandaag hydrologisch verbonden met de Rietgracht.

Deze ingrepen hebben geleid tot een sterk gewijzigd en kunstmatig gestuurd afwateringssysteem, waarbij de natuurlijke structuur en dynamiek van de waterlopen grotendeels verloren gingen. Zoals hierboven vermeld, werd om de waterhuishouding te beheersen eerst het pompemaal Meersbloem aangelegd en later werden vier kandelstuwen geplaatst. Het peilgebied wordt daardoor gekenmerkt door een gereguleerd waterpeil en een beperkte hydromorfologische dynamiek, met weinig ruimte voor natuurlijke variatie in stroming, profiel en oeverontwikkeling. De structuurkwaliteit van de waterlopen in het peilgebied is dan ook in sterke mate afhankelijk van het peilbeheer.

In 2018 werden vier vispasseerbare kandelstuwen geplaatst op de Rietgracht. Deze stuwconstructies bestaan uit een V-vormige drempel met steenbestorting i.k.v. de vismigratie met daarnaast een kandelstuw.

Ten westen van de Donkvijver stroomt de Volkaartsbeek, een waterloop die ontspringt in Wortegem-Petegem en stroomopwaarts het bedrijvenpark Coupure uitmondt in de Rietgracht. De waterloop stroomde vroeger door de Donkvijver, maar werd in 2017 omgelegd. Bij de verplaatsing van de waterloop werd een verdeelconstructie met twee schuiven aangelegd, één naar de omgelegde Volkaartsbeek en één naar de Donkvijver. Bij hoog water is er een overstortconstructie om al het water naar de Donk te sturen.

Bij de omlegging van de Volkaartsbeek werd tevens een schuifconstructie geplaatst t.h.v. de parking van The Outsider, aan de Donkstraat. De bedoeling hiervan was om de Volkaartsbeek om te leiden naar een moerasgebied, waar ook de infrastructuur van The Outsider is gelokaliseerd. In realiteit is het gabarit van de nieuw gegraven gracht onvoldoende om het debiet af te voeren en zorgt de schuif nu voor opstuwning in de Volkaartsbeek. De provincie Oost-Vlaanderen heeft een procedure opgestart om deze omleiding af te schaffen en de 'rechtstreekse loop' (in stippellijn aangegeven op Figuur 11) richting de Minderbroedersstraat als waterloop van 2^e categorie te rangschikken. Dit werd goedgekeurd in de zitting van de deputatie dd. 27/03/2025.

6.1.1.2 Grondwater

6.1.1.2.1 Grondwaterkwantiteit

In de Langemeersen is een sterke grondwaterstroming aanwezig met zowel diepe als ondiepe kwel vanuit de omliggende hogere gronden. Door de toestroom van grondwater in het gebied heeft er zich een zeldzame ondiepe en diepe kwelafhankelijke vegetatie in het gebied ontwikkeld. Het gebied ligt in het historische winterbed van de Schelde en is van nature zeer nat, met grondwaterstanden die in de winter vaak tot aan of boven het maaiveld stijgen.

In de winterperiode heeft Royal Golf Club Oudenaarde problemen met te veel water. Het golfterrein is aangelegd op zeer natte kleiige bodem, waar ook vaak kwel optreedt. De terreinen zijn daarom voorzien van drainagebuizen op 9,20-9,25 mTAW. Deze voeren het te veel aan grondwater af richting de Rietgracht. Tijdens natte winters is het peil in de Rietgracht te hoog waardoor de drainagebuizen niet functioneren en de golfterreinen te nat staan. Hierdoor waren de terreinen van half oktober 2023 tot juni 2024 maandenlang gesloten (zie ook Figuur 19).

Sinds de aanleg van het pompgemaal Meersbloem staat het grondwater in sommige zones echter kunstmatig lager, omdat het gemaal water uit de Rietgracht sneller afvoert richting de Schelde. Daardoor kwamen de van nature natte graslanden droger te liggen, en zakten de grondwaterstanden in de zomer periodes soms te diep weg onder het maaiveld.

Sinds 2007 wordt in het natuurgebied de Langemeersen actief het grondwaterpeil opgevolgd. Het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek plaatste i.o.v. de provincie Oost-Vlaanderen één peilbuis om het grondwater op te volgen. Daarnaast plaatsten Natuurpunt en het INBO verschillende peilbuizen in het natuurgebied. Alle metingen gebeuren niet-real-time en dienen ter plaatse uitgelezen te worden.

De aanwezige meetpunten (Figuur 7) maken het mogelijk het reeds gevoerd peilbeheer te evalueren. Dit meetnet dat al sinds jaren actief is, helpt om gericht keuzes te kunnen maken. Zeker grondwater-metingen kunnen de respons op de wijziging in oppervlaktewater tonen. De grondwater-metingen zijn van groot belang voor landbouw en natuur, aangezien deze voor hen de grootste impact hebben.

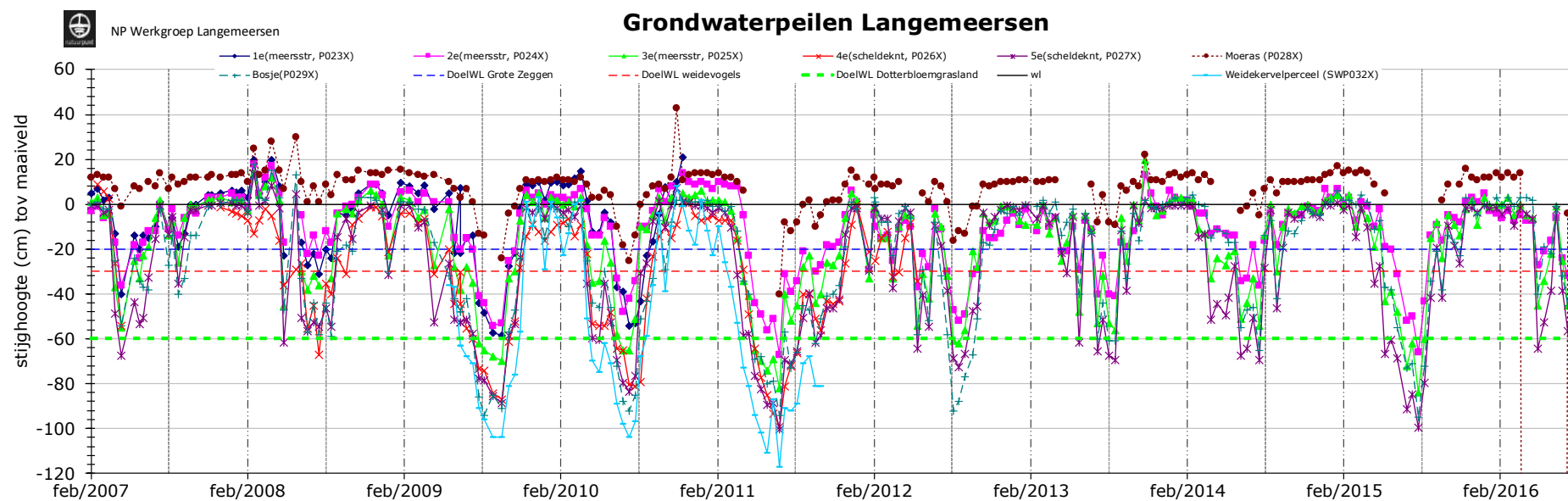
Aangezien sinds 2007 het grondwaterpeil bemeten wordt in het natuurgebied de Langemeersen, is het mogelijk de effecten van het plaatsen van de vier kantelbare stuwen en het peilbeheer in het natuurgebied te evalueren.

Als uitgangssituatie voor de Langemeersen wordt gekeken naar de metingen voor de plaatsing van de kantelbare stuwen in Figuur 16. Op deze figuur zijn de gemeten grondwaterpeilen op verschillende locaties in het natuurgebied te zien, waarbij elke locatie de naam kreeg van het aanwezige vegetatietype. Bij die metingen is duidelijk te zien dat de streefpeilen niet gehaald worden voor de natuurdoelstellingen. Vooral in 2009-2011 zijn de grondwaterpeilen in de zomermaanden sterk onder de streefpeilen weggezakt. Dit was een van de aanleidingen tot het plaatsen van de kantelstuwen.

Met de komst van de vier kantelstuwen (2018) is het systeem gedeeltelijk losgekoppeld van de Donk-vijver en het pompgemaal. Hierdoor blijven de grondwaterstanden in het meersengebied hoger en stabiel, vooral in het zomerhalfjaar. Op Figuur 17 en Figuur 18 is duidelijk te zien dat de grondwaterstanden sinds 2018, na het plaatsen van de kantelstuwen, minder diep wegzakken tijdens droge zomers.

Tijdens zeer droge zomers (2022) zakten de grondwaterpeilen wel nog onder de streefwaarden van de aanwezige beschermde vegetatie. Het hooibeheer is elk jaar nog uitgevoerd kunnen worden door de landbouwers, op verschillende momenten zijn stuw 3 en stuw 4 wel platgelegd moeten worden. Tijdens de zomer van 2021 en 2024 is ook stuw 2 uitzonderlijk plat gelegd, zodat de landbouwers konden hooien. Tijdens de extreme regenval in de winter van 2023-2024 stonden de peilen in het natuurgebied

extreem hoog. In plaats van de gewenste plasdras situatie, stond er 25 tot 50 cm water bovenop het maaiveld (zie ook Figuur 19).

Figuur 16: Historisch peilverloop tussen 2007 en 2016. De horizontale waarden zijn de drempelwaarden waarboven het grondwaterpeil moet blijven om gunstig te zijn voor de natuur, zie §1.8.1 (bron: INBO).

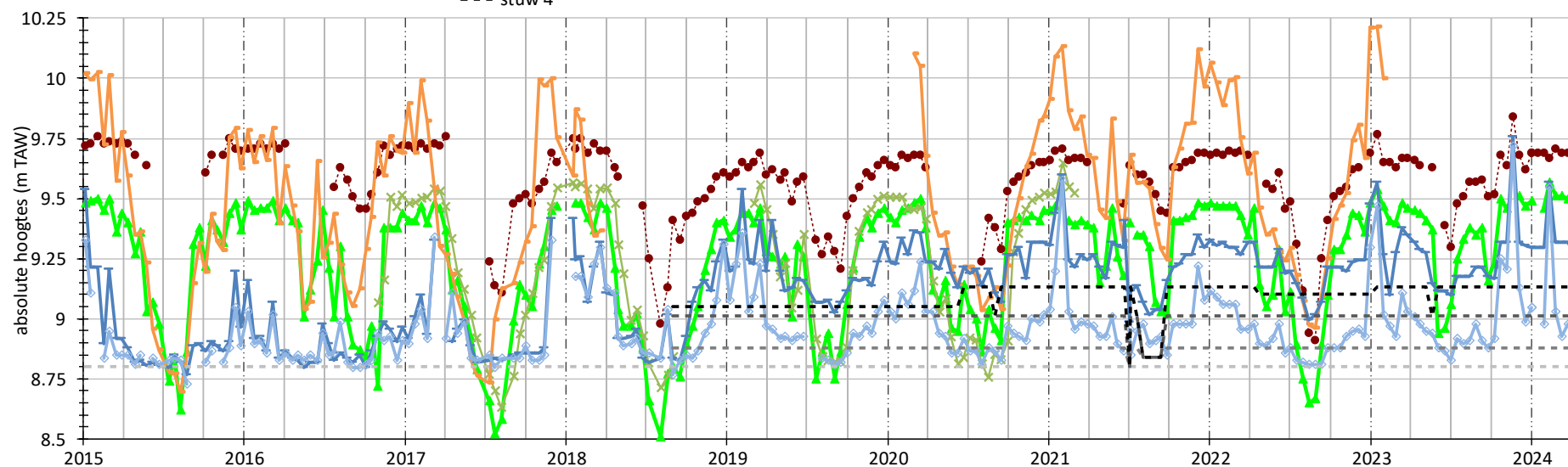
INSTITUUT
NATUUR- EN BOSONDERZOEK

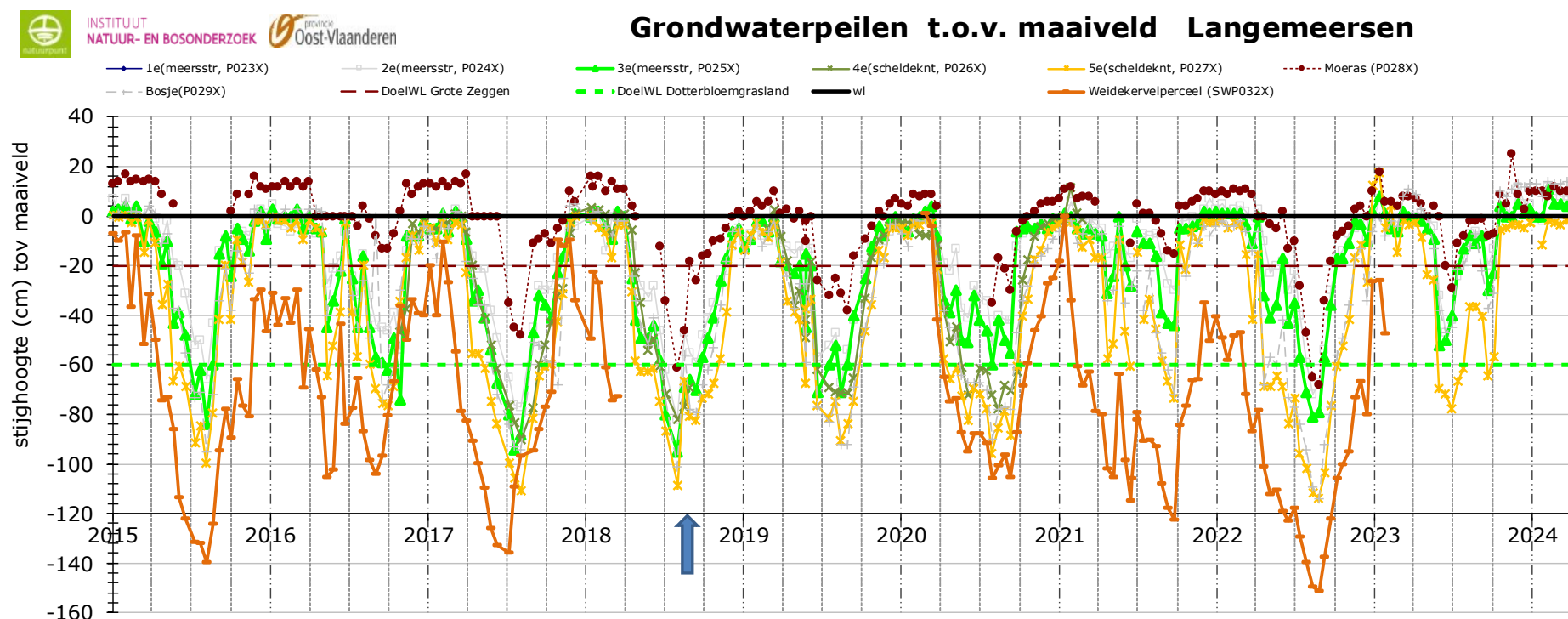
dotterbloemgr.LO - P25
grote vossenstaart 6510 - P32
--- stuw 1
--- stuw 4

dotterbloemgr RO - P26
waterpeil Rietgracht opwaarts
--- stuw 2

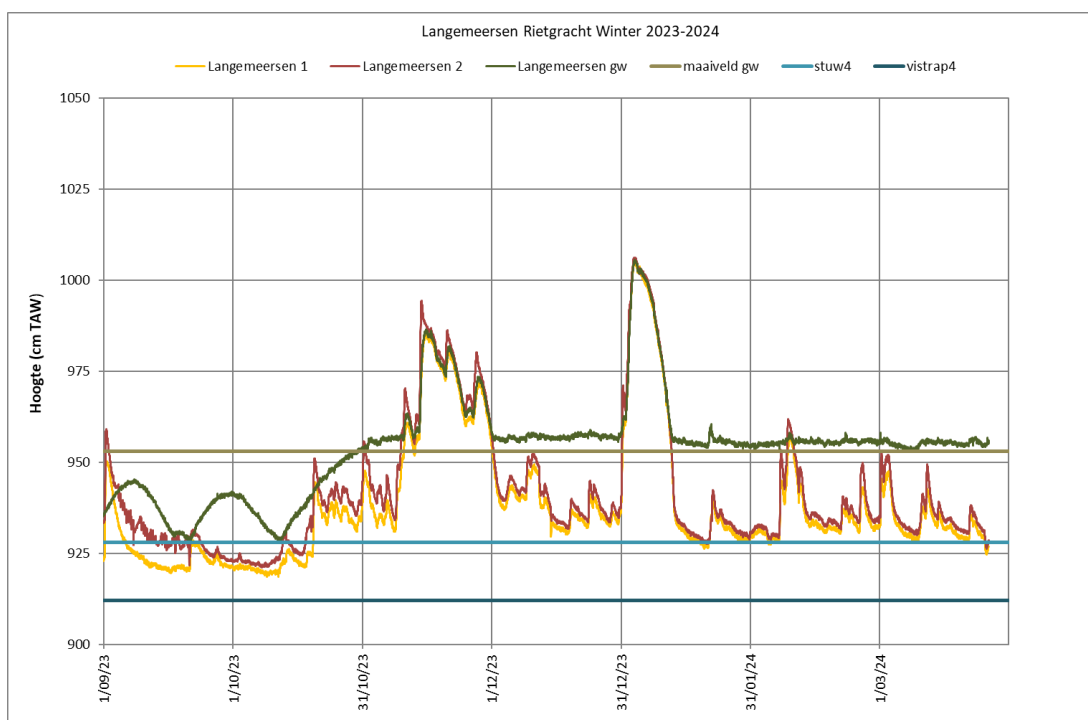
rietmoeras - bruine kiekendief - P28
waterpeil Rietgracht afwaarts (stuw1-2)
--- stuw 3

Figuur 17: Peilverloop sinds 2015 in absolute hoogte (mTAW) met aanduiding van de waterpeilen ter hoogte van stuwen (bron: INBO)

Figuur 18: Peilverloop sinds 2015 in hoogte onder maaiveld (cm-mv) met aanduiding van de plaatsing van de stuw (blauwe peil) (bron: INBO)

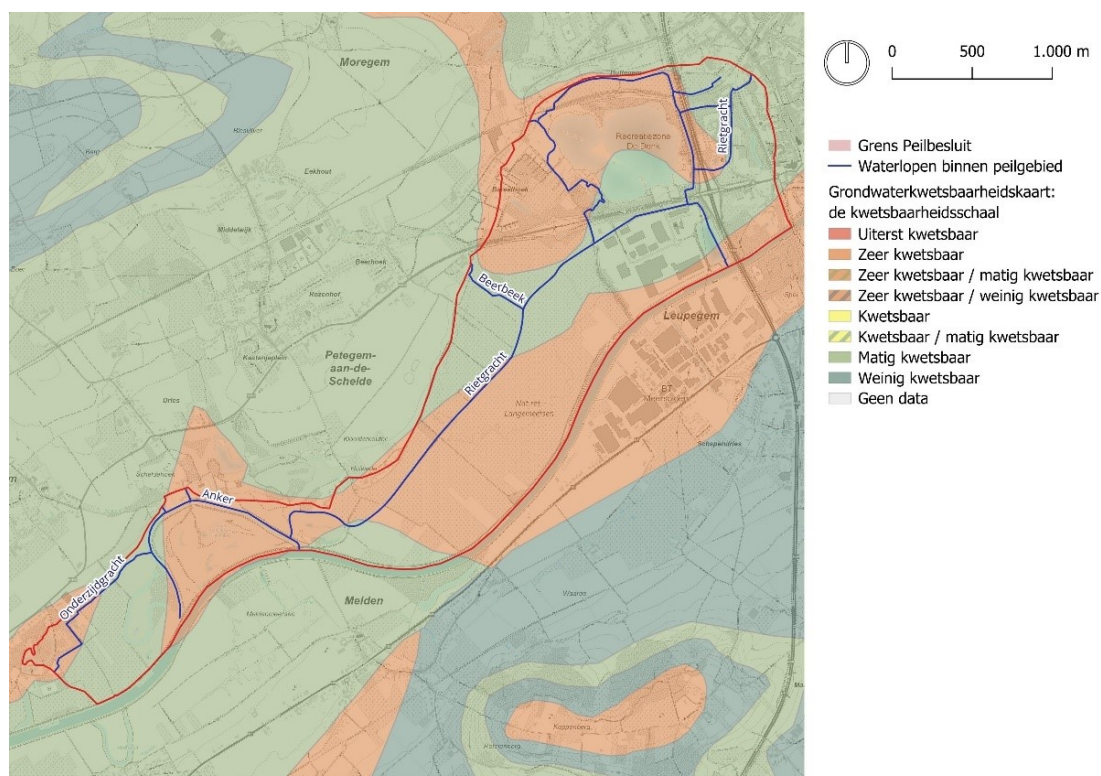
Figuur 19: Op de y-as staan de peilen in cmTAW, daarbij vertoont de winter van 2023-2024 duidelijke pieken in haar peilen. Vandaar dat er nood is om te kunnen afwijken in uitzonderlijke situaties.

6.1.1.2.2 Grondwaterkwaliteit

De grondwaterkwetsbaarheidskaart geeft de risicograad van verontreiniging van het grondwater weer in de bovenste waterlaag door stoffen die van op de bodem in de grond dringen, enkel rekening houdend met statische parameters. Volgens de grondwaterkwetsbaarheidskaart situeren bepaalde zones binnen het peilgebied zich in matig kwetsbare gebieden, terwijl andere zones als zeer kwetsbaar worden geclassificeerd, zoals weergegeven in Figuur 20.

Het grondwater in de Langemeersen wordt sterk bepaald door de natuurlijke kwel die vanuit de hoger gelegen zandleemgronden naar het meersengebied toestroomt. Deze kwel zorgt voor mineraalrijk en helder grondwater en vormt de basis voor de aanwezigheid van dotterbloemgraslanden, grote vossenstaartgraslanden en rietmoeras, die enkel kunnen voortbestaan bij een goede hydrologische en hydrochemische kwaliteit. In grote delen van het gebied komt bovendien veen voor op geringe diepte; dit veen blijft enkel stabiel wanneer het grondwaterpeil hoog genoeg blijft om oxidatie en verzuring te voorkomen. Wanneer regenwater langdurig op het maaiveld blijft staan, kan het als een zure film inwerken op de bodem en de kwelstroming tijdelijk verstoren, wat lokaal tot een minder gunstige chemische toestand kan leiden.

Verder zijn er geen aanwijzingen voor brede verontreiniging van het grondwater, al vormen enkele historische stortplaatsen in het gebied een potentieel risico waarvoor geen concrete kwaliteitsmetingen beschikbaar zijn. In het algemeen wordt het grondwater in de Langemeersen vandaag gekenmerkt door een overwegend natuurlijke, mineraalrijke kwaliteit die nauw samenhangt met het behoud van de kwelwerking en stabiele, hoge grondwaterstanden.

Figuur 20: Grondwaterkwetsbaarheidskaart

Het project bevindt zich volgens de verziltingskaart volledig in gebied waar geen data voor beschikbaar is aangezien de kaart enkel is opgemaakt voor het kust- en poldergebied. Er wordt aangenomen dat er geen verzilting voorkomt t.h.v. het peilgebied.

6.1.2 Effectenbespreking

6.1.2.1 Oppervlaktewater

6.1.2.1.1 Kwantiteit

Het peil van de **Donkvijver** wordt beïnvloed door de instellingen van het pompgebied Meersbloem, de instroom (verdeelconstructie Donk 1 vanuit de Volkaartsbeek) en de uitstroom (stuw Donk 2). In de huidige situatie staat de Donkvijver vaak op een relatief hoog waterpeil (9,9 mTAW), waardoor de beschikbare buffercapaciteit beperkt is en neerslag snel tot overstroming leidt.

Het peilbesluit stuurt aan op een lager en stabiel normaal peil in de Donkvijver en op een beperking van de instroom vanuit de Volkaartsbeek. De bandbreedte van 9,1 tot 9,9 mTAW blijft behouden, met een streefpeil van 9,6 mTAW.

De schuif van verdeelconstructie Donk 1 naar de Volkaartsbeek blijft volledig open.

De schuif van verdeelconstructie Donk 1 naar de Donkvijver wordt volledig gesloten. Dit werd reeds getest door in het voorjaar van 2026 de schuif te sluiten om te onderzoeken of het peil van de Donkvijver sterk zou dalen. Uit deze test bleek dit niet het geval te zijn. Hieruit kan bijgevolg afgeleid worden dat het waterpeil in de Donkvijver voornamelijk bepaald wordt door het peil van de overstort van de Volkaartsbeek naar de Donkvijver.

Wanneer het waterpeil in de Donkvijver te laag wordt, kan de schuif naar de Donkvijver geopend worden tot maximum 10,36 mTAW (opening van 13 cm). Deze opening heeft dan een gelijke sectie als de uitstroomsectie van de vijver, nl. 0,126 m².

De overstort van de Volkaartsbeek naar de Donkvijver wordt d.m.v. schotbalken verhoogd tot 11,07 mTAW. Dit wil zeggen dat in normale omstandigheden de Volkaartsbeek volledig parallel met de Donkvijver loopt en de vijver geen nutriëntrijk water ontvangt. Enkel na hevige regenval zal de Volkaartsbeek overstorten in de Donkvijver.

Bij dreigende wateroverlast kan de overstort verlaagd worden tot 10,87 mTAW (huidige situatie) of verhoogd worden tot 11,27 (minimum 50 cm overstorthoogte). Door deze maatregelen kan vrije bergingsruimte ontstaan in de vijver. Bij hevige neerslagevents kan de Donkvijver als tijdelijke waterbuffer gebruikt worden en zo bijdragen aan een robuuster watersysteem.

In het voorjaar van 2026 werd de afwaartse Volkaartsbeek volledig geruimd en verbreed zodat deze de nodige capaciteit heeft om het afstromend debiet af te voeren.

De uitstroom van de Donkvijver via de vaste constructie van stuw Donk 2 blijft ongewijzigd op 9,89 mTAW. De ongeklasseerde gracht afwaarts stuw Donk 2 zal volgens het actieplan ingedeeld worden als publieke gracht. De gracht zal bovendien geruimd worden en de uitstroomconstructie wordt vrijgemaakt voor een betere waterafvoer. Dit moet het te hoge peil op de Donkvijver mee verhelpen.

Bij de omlegging van de Volkaartsbeek werd een schuifconstructie geplaatst t.h.v. de parking van The Outsider, aan de Donkstraat. De bedoeling hiervan was om de Volkaartsbeek om te leiden naar een moerasgebied, waar ook de infrastructuur van The Outsider is gelokaliseerd. In realiteit is het gabarit van de nieuw gegraven gracht onvoldoende om het debiet af te voeren en zorgt de schuif nu voor opstuwing in de Volkaartsbeek. De provincie Oost-Vlaanderen heeft een procedure opgestart om deze omleiding af te schaffen en de 'rechtstreekse loop' richting de Minderbroedersstraat als waterloop van 2^e categorie te rangschikken. Dit werd goedgekeurd in de zitting van de deputatie dd. 27/03/2025. Bijgevolg loopt op heden het officiële traject van de Volkaartsbeek zuidwaarts vanaf de stuwconstructie met schuif Donk 3, langs het parkeerterrein van de Outsider. De schuifconstructie heeft op dit moment bijgevolg geen nut meer. De schuif dient bijgevolg op maximale hoogte opgetrokken

te worden zodat deze de waterstroom niet hindert, waarna de constructie verwijderd zal worden. Dit wordt ook voorzien in het actieplan. Het verwijderen van de schuif zorgt er dan ook voor dat de Volkaartsbeek vlot kan aflopen langs het parkeerterrein van de Outsider.

Het **pompemaal Meersbloem** speelt een belangrijke rol in de waterhuishouding van de Langemeersen. Langs dit gemaal wordt water uit de Langemeersen en Donkvijver afgevoerd naar de Schelde. In natte periodes zorgt het gemaal ervoor dat overtollig water op tijd wordt weggepompt en dat wateroverlast beperkt blijft. In droge periodes is die rol omgekeerd en zorgt het gemaal ervoor dat het water niet te snel afgevoerd wordt en er voldoende water in het gebied beschikbaar blijft.

In het peilbesluit wordt een verhoogd peilregime voorzien voor de periode waarin de Vlaamse Droogtecommissie minimaal een beheerniveau geel voor droogte uitroept. Hierbij kan het pomp-gemaal tijdelijk op een hoger peil worden gestuurd. Het huidige aan- en afslagpeil van resp. 8,84 en 8,73 mTAW wordt verhoogd naar resp. 8,99 en 8,88 mTAW. Zo blijft het water langer in het gebied aanwezig en wordt de beschikbare waterhoeveelheid vergroot. Dit helpt om verdroging van natuur en graslanden tegen te gaan en om het watersysteem veerkrachtiger te maken. Zodra er opnieuw voldoende neerslag valt, kan het pompregime weer worden aangepast.

In periode van droogte kan echter ook extreme neerslag vallen. Bij extreme weeromstandigheden kan het verhoogd aan- en afslagpeil tijdelijk weer verlaagd worden om wateroverlast te voorkomen. Indien het verhoogd peilregime leidt tot uitzonderlijk hoge peilen in de opwaartse gebieden, dient de pomp terug in haar normale instellingen gebracht worden. Concreet gelden hiervoor volgende drempels:

- Het peil in de Donkvijver bedraagt meer dan 9,80 mTAW.
- Het grondwaterpeil in de Langemeersen (t.h.v. SWP026) stijgt boven de 9,50 mTAW.

Ook bij dreigende wateroverlast kan de waterloopbeheerder beslissen om het gemaal terug in de normale instellingen te brengen. Op die manier wordt het pomp-gemaal actief ingezet om de waterkwantiteit in het gebied beter te sturen, afgestemd op de omstandigheden. Bovendien wordt in het actieplan de renovatie van dit pomp-gemaal voorzien in 2026-2027, dit om de verminderde capaciteit door slijtage te verhelpen.

Er werd tevens door het nabijgelegen bedrijventerrein een aanvraag gedaan om in langdurige droge periodes water te capteren uit de pompboezem van de Meersbloem. Dit water, dat anders toch naar de Schelde verpompt wordt, kan dan gebruikt worden als proces- of productiewater. Deze aanvraag wordt bij de opmaak van het peilbesluit bestudeerd. Een verhoging van het aan- en afslagpeil van het pomp-gemaal in tijden van droogte kan leiden tot een extra buffer in het pomp-gemaal. Captatie zou enkel mogelijk zijn in periodes wanneer de pompen werken. Wanneer de pompen een tijd niet aanslaan omdat het aanslagpeil niet gehaald wordt, staat het watersysteem onder droogtestress en is captatie niet meer mogelijk. Wanneer een captatieverbod wordt uitgevaardigd gaat dit voor op de bepalingen van het peilbesluit.

In het meersengebied gaan natuur en landbouw hand in hand. Het peilbeheer dient in eerste plaats gericht te zijn om bepaalde beschermde vegetaties in stand te houden. Hoge grondwaterstanden in de winter zijn deel van de natuurlijke dynamiek in het gebied en zijn een vereiste voor de doelvegetaties. Daarnaast moet de landbouwer in staat zijn om in het voorjaar de velden te betreden om te kunnen hooien. De **vier kantelstuwen** in de Rietgracht maken het mogelijk om water langer vast te houden, en om het gecontroleerd af te voeren wanneer het te nat wordt. Door de stuwen gesloten te houden, wordt het waterpeil stroomopwaarts verhoogd en blijft er meer water beschikbaar in de meersen. Dat is vooral belangrijk in droge periodes, wanneer water schaars is en verdroging van natuur en graslanden een bedreiging kan vormen. Wanneer de waterstanden te hoog worden en er risico is op wateroverlast of schade aan landbouwpercelen, kunnen de stuwen tijdelijk worden platgelegd.

Het is steeds de meest stroomopwaartse gesloten stuw die het peil in de Rietgracht bepaalt. Zoals eerder vermeld werd voor stuw 4 een oorspronkelijke stuwpeil van 9,13 mTAW voorzien, maar werd de V-vormige overlaat te diep aangelegd, nl. op 9,05 mTAW. Het peilbesluit beoogt het herstel van de ontworpen hoogte d.m.v. een balkje in de overlaat. Tegenover de juridisch vergunde situatie wordt bijgevolg geen wijziging verwacht. Tegenover de huidige situatie zal het waterpeil echter stijgen met 8 cm. Hierdoor kan meer water vastgehouden worden stroomopwaarts van de stuwen.

Met de stakeholders werd overeengekomen dat de instellingen van de stuwen afhankelijk moeten zijn van de grondwaterpeilen in het gebied. Er werd overeengekomen dat het grondwatermeetpunt SPW026 ("Langemeersen gw") als referentiepunt zal worden gebruikt om de instellingen van de kantelstuwen te bepalen. Dit is een grondwatermeetpunt van het Provinciaal Centrum voor Milieu-onderzoek (PCM). In kader van de opmaak van het peilbesluit werd hier een real-time meter geplaatst. De kantelstuwen worden hierdoor een flexibel systeem dat aangepast kan worden naargelang de nood o.b.v. real time metingen.

Het doel van de stuwen op de Rietgracht is om het grondwaterpeil in het meersengebied op te stuwen zodat deze niet te ver onder het maaiveld wegzakt en zo het natuurgebied geschikt te houden voor de beoogde soorten. Zoals ook in het peilprotocol uit 2020 werd afgesproken, zijn de vier opeenvolgende kantelstuwen in regel dus gesloten. Enkel binnen bepaalde periodes kunnen de stuwen platgelegd worden voor zo lang als nodig is om het hooilandbeheer van de percelen rond de Rietgracht te faciliteren in tijden dat natte weersomstandigheden dit belemmeren. Gezien elk jaar verschillend is inzake weers- en groeiomstandigheden, is het lastig een vaste periode te verbinden aan het hooien van de graslanden. Algemeen werd gesteld dat normaliter tussen 30/04 en 31/10 gehooid wordt. Met de landbouwsector werd bepaald dat een grondwaterpeil van 0,15 m-mv noodzakelijk is om de grond berijdbaar te maken, d.w.z. een grondwaterpeil van 9,35 mTAW t.h.v. het referentiepunt SPW026.

Volgende peilinstellingen worden vastgelegd:

- Tijdens het winterhalfjaar (van 01/11 t.e.m. 31/03) worden de vier stuwen gesloten gehouden.
- In het zomerhalfjaar (van 01/04 t.e.m. 31/10) kunnen de stuwen trapsgewijs platgelegd worden als de grondwaterstand t.h.v. SPW026 meer dan 9,35 mTAW bedraagt. Er werd hierbij overeengekomen om getrapt te werk te gaan en de stuwen stapsgewijs plat te leggen. Het grondwaterpeil wordt tweewekelijks door de provincie Oost-Vlaanderen geëvalueerd. Zo lang het grondwaterpeil hoger dan 9,35 mTAW ligt, wordt telkens een volgende stuw platgelegd. Indien het grondwaterpeil voldoende gezakt is, d.w.z. tot onder 9,35 mTAW, worden de vier stuwen terug rechtgezet.

Daarnaast dient rekening gehouden te worden met extreme omstandigheden (hoge waterpeilen). Bij een aanhoudend hoge grondwaterstand t.h.v. SPW026 boven 9,70 mTAW (i.e. 0,2 m boven maaiveld) of bij het stijgen van het oppervlaktewaterpeil op de Rietgracht boven 9,70 mTAW kunnen de vier stuwen gelijktijdig platgelegd worden. Van zodra zowel het oppervlakte- als grondwaterpeil opnieuw dalen tot onder 9,50 mTAW, worden de stuwen teruggebracht naar hun oorspronkelijke instellingen van vóór de platlegging.

De peilregeling van de vier stuwen wordt dus constant gestuurd o.b.v. metingen én specifieke hydrologische omstandigheden.

Het water wordt door de kantelstuwen dus bewust vastgehouden of afgevoerd i.f.v. de waterkwantiteit in het gebied. Zo dragen ze eveneens bij aan het veerkrachtiger maken van het watersysteem tegen zowel droogte als extreme neerslag.

De golfclub heeft een vergunning voor het capteren van water uit de Schelde in het **Anker**, die op peil wordt gehouden d.m.v. een stuwconstructie. In de zomermaanden wordt een extra schotbalk

geplaatst zodat het waterpeil in het Anker hoger wordt gehouden en het Anker aanzien kan worden als buffergracht. Op deze manier wordt het waterpeil in het Anker stabiel gehouden, in droge periodes wordt water uit het Anker opgepompt om de velden te besproeien. Het totale gecapteerde volume uit de Schelde bedraagt steeds meer dan het opgepompte volume voor irrigatie. Onrechtstreeks zorgt de golfclub bijgevolg voor een voldoende hoog peil voor fauna en flora in het Anker en een extra wateraanvoer voor de Rietgracht en het afwaartse natuurgebied.

Met de stakeholders wordt afgesproken dat het plaatsen of wegnemen van de schotbalk niet vastgezet moet worden op een bepaalde kalenderdag. Aangezien in het verleden nooit problemen optraden, kan de golfclub het beheer verder blijven uitoefenen zoals in het verleden.

Het Anker is officieel nog vastgelegd als bevaarbare waterloop. Aangezien het peilbesluit zijn oorsprong vindt in de Wet op de onbevaarbare waterlopen kan het peilbesluit geen uitspraak doen over het beheer van deze constructie. Deze bepaalt echter mee de instroom naar de Langemeersen. Op vraag van de stakeholders heeft De Vlaamse Waterweg nv de procedure om deze waterloop zijn statuut als bevaarbare waterloop te ontnemen laten opstarten.

De golfclub wil rechtszekerheid omtrent captatie uit de Bovenschelde en Het Anker eens de laatstgenoemde zijn statuut van bevaarbare waterloop verliest. Captatieverboden worden immers sneller afgekondigd voor onbevaarbare waterlopen. Provincie Oost-Vlaanderen, ANB en de golfclub van Oudenaarde zullen daarom samen een kader uitwerken rond de waterpeilen op het Anker en de captatie van de golfclub uit het Anker. Het Anker zal zijn eigen onttrekkingszone krijgen en zal maar in onttrekkingsverbod worden gebracht van zodra geen water meer over de stuw loopt. Zolang water opgepompt wordt uit de Schelde zal de Golf dus zijn terreinen kunnen beregenen.

Het peilbesluit brengt een aantal gerichte wijzigingen aan in de manier waarop de oppervlaktewaterkwantiteit in de Langemeersen wordt beheerd. In tegenstelling tot de bestaande situatie, waarin water bij hoge afvoeren relatief snel werd afgevoerd en in droge periodes moeilijker kan worden vastgehouden, wordt het waterpeil voortaan actiever en consistentier gestuurd. Door aangepaste peilafspraken aan het pompgemaal Meersbloem, het structureel inzetten van de kantelstuw en het creëren van extra bufferruimte in o.m. de Donkvijver, blijft water langer beschikbaar in het gebied. Daarnaast speelt het peilbeheer expliciet in op weersafhankelijke situaties. Bij aanhoudende droogte laat het peilbesluit toe om water minder snel af te voeren, zodat de beschikbare waterhoeveelheid in het gebied groter blijft. Omgekeerd maken de vastgelegde afwijkingen het mogelijk om bij hevige neerslag tijdelijk extra water af te voeren of te bufferen, zonder dat dit leidt tot ongecontroleerde piekafvoeren. Deze flexibiliteit was in de bestaande situatie minder duidelijk vastgelegd en afhankelijker van ad-hoc ingrepen.

Door deze wijzigingen wordt het watersysteem minder eenzijdig gestuurd door snelle afvoer en ontstaat een evenwichtiger waterregime, waarbij water tijdelijk kan worden vastgehouden en meer gecontroleerd wordt vrijgegeven. Dit leidt tot een betere spreiding van debieten in de tijd, vermindert de belasting van het systeem stroomafwaarts en verhoogt de robuustheid van het gebied tegenover zowel droogte als extreme neerslag. Op basis hiervan wordt beoordeeld dat het peilbesluit **een positief effect (+2)** heeft op de **oppervlaktewaterkwantiteit** in het gebied. Dit geldt zowel voor de feitelijke, als juridische referentiesituatie m.b.t. het overstortpeil van kantelstuw 4 op de Rietgracht.

6.1.2.1.2 Kwaliteit

In de **Donkvijver** leidt het nieuwe peilbeheer tot een belangrijke verbetering: de instroom van de Volkaartsbeek naar de Donkvijver wordt sterk beperkt, waardoor minder nutriëntenrijk water door overstortinvloeden wordt aangevoerd. Enkel na hevige regenval zal de Volkaartsbeek nog overstorten in de Donkvijver, waarbij tevens gesteld kan worden dat er t.g.v. het peilbesluit minder overstorten

zullen plaatsvinden, gezien het overstortpeil verhoogd wordt van 10,87 mTAW naar 11,07 mTAW. Bij dreigende wateroverlast kan de overstort verhoogd of verlaagd worden.

Ook wanneer het waterpeil in de Donkvijver te laag komt, kan de schuif naar de Donkvijver geopend worden en zal er water vanuit de Volkaartsbeek naar de Donkvijver stromen.

Globaal kan gesteld worden dat t.g.v. het peilbeheer het risico op blauwalgenbloei verkleint en ervoor zorgt dat de vijver minder beïnvloed wordt door bovengrondse afstroming. De waterkwaliteit blijft daardoor stabiel en minder gevoelig voor plotselinge vervuilingsspieken.

De ongeklasseerde gracht afwaarts Donk 2 wordt ingedeeld als publieke gracht, zoals voorzien in het actieplan. De gracht wordt geruimd en de uitstroomconstructie vrijgemaakt, wat leidt tot een verbeterde waterdoorstroming en kwaliteit.

Ook in de pompboezem van het **pompemaal Meersbloem** ontstaan indirect positieve effecten. Hoewel de waterkwaliteit hier blijft afhangen van het water uit de Rietgracht, voorkomt een stabiel peilbeheer extreme hoog- en laagwaterperiodes en daarmee langdurige stagnatie. De renovatie van het pompemaal in de periode 2026–2027, zoals opgenomen in het actieplan, zal er tevens voor zorgen dat het peilbeheer vlotter kan verlopen.

Zoals in §6.1.1.1.4 reeds werd vermeld, blijkt uit rioleringsplannen dat op waterloop OS322a1 van 3^e categorie, in beheer bij de stad Oudenaarde, nog rechtstreekse riolering aangesloten is. Ook de gemengde leiding in de Meerspoort heeft een rechtstreekse verbinding met de Rietgracht (OS326) met BOK op 9,39 mTAW. Dit heeft een invloed op de oppervlaktewaterkwaliteit.

De verhoogde pompinstellingen in droogteperiodes mogen geen problemen geven t.h.v. de aangesloten riolering in Meerspoort. Aangezien de laagste aansluiting daar echter op 9,39 mTAW ligt, worden er geen problemen verwacht.

Bij de opmaak van het peilbesluit moet rekening gehouden worden met waterveiligheid. Daarnaast moet er in het geval van uitzonderlijke situaties een optie in het peilbesluit opgenomen worden om af te wijken van het peilregime ten voordele van waterveiligheid. Anderzijds kan, in voorkomend geval, de nood om het rioleringsstelsel ooit te vernieuwen kansen bieden om de infrastructuur, die dateert uit een andere tijd met een andere visie op waterbeheer, aan te passen aan de noden die het peilbesluit probeert in te vullen. In de huidige toestand zijn lage uitstroom- of lozingspunten een randvoorwaarde voor het peilbesluit, maar in de toekomst vormt het peilbesluit, afgestemd op een waterbeheer dat de noden van de verschillende stakeholders belichaamt, een randvoorwaarde voor het ontwerp van een nieuw rioleringsstelsel. De aanleg van gescheiden rioleringsstelsels in de toekomst zal ook een positief effect hebben op de oppervlaktewaterkwaliteit.

Bovendien heeft de (beperkte) aanwezigheid van riet in zowel het meersengebied als de Donkvijver een zuiverende werking, doordat rietmoeras systematisch stikstof en fosfor opneemt en opslaat, wat een bijkomende filterfunctie vormt binnen het watersysteem.

De aanwezigheid van historische stortplaatsen in het peilgebied vormt een potentieel risico voor de waterkwaliteit. Omdat over deze t.h.v. de overloop van het Anker naar de Rietgracht nog geen concrete bodemkwaliteitsgegevens bestaan, blijft monitoring aangewezen. Indien kwaliteitsmetingen worden uitgebreid, kan de waterkwaliteit in de Rietgracht t.h.v. deze locatie mee opgevolgd worden.

Als actie wordt daarnaast in het peilbesluit opgenomen om de instroom van sediment- en nutriëntenrijk water aan te pakken. De erosieknelpunten aangeduid in het HWDP dienen verder aangepakt te worden. Verschillende grasbufferstroken langs de Meersstraat werken goed, maar de overeenkomsten verlopen binnenkort. Er dient opgevolgd te worden of deze grasbufferstroken behouden blijven en of er nieuwe afspraken gemaakt kunnen worden met de betrokken landbouwers.

Omwille van bovenstaande argumentatie wordt het effect van het peilbesluit op de **oppervlaktewaterkwaliteit** globaal als **beperkt positief (+1)** beoordeeld.

6.1.2.1.3 Structuurkwaliteit

Het peilbesluit voor de Langemeersen heeft als doel het vastleggen van streefpeilen en bandbreedtes, evenals de instellingen van bestaande regelbare constructies (zoals stuwen, schuiven en pompen), om deze peilen te realiseren. Het peilbesluit omvat geen nieuwe (her)inrichtingswerken aan de waterlopen zelf, voorziet geen aanpassingen aan het dwarsprofiel of de oeverinrichting van de waterlopen en het tracé hiervan binnen het peilgebied.

De provincie Oost-Vlaanderen beheert de waterlopen in het peilgebied. Via het beheer van de oevers kan er ook deels een impact op het peil en de doorvoercapaciteit van de waterlopen worden uitgevoerd. Wanneer de oevers en/of de bodem van de waterloop sterk begroeid zijn wordt de watervoerende sectie van de waterloop iets kleiner en zal het peil licht stijgen. Hieronder wordt weergegeven welk maaibeheer de provincie voert op elke waterloop:

- Rietgracht (OS327): jaarlijks in de winter machinaal maaien van golfterrein tot pompboezem
- Volkaartsbeek (OS322): jaarlijkse oppervlakkige ruiming
- OS322a: jaarlijks in de winter machinaal maaien van oorsprong tot monding in OS326
- Rietgracht (OS326): geen beheer opwaarts, jaarlijkse in de winter machinaal maaien op stuk tussen N60 en Minderbroedersstraat
- Beerbeek (OS328): jaarlijks machinaal van de Minderbroedersstraat tot de monding in OS327
- OS357: geen beheer
- Snepbeek (OS356): jaarlijkse oppervlakkige ruiming tot aan Scheldestraat 8
- Brulbeek (OS355): jaarlijks machinaal maaien van aan de Scheldestraat tot monding

Tijdens de opmaak van het peilbesluit werd duidelijk dat het beheer van de waterlopen van 2^e categorie door de provincie Oost-Vlaanderen niet hoeft te wijzigen. De waterloopbeheerders dienen ervoor te zorgen dat de waterafvoer steeds verzekerd is. Door de stakeholders werd aangehaald dat de Rietgracht sinds de afschaffing van de Watering minder gemaaid wordt. Deze waterloop wordt door de provincie echter jaarlijks machinaal gemaaid (in het najaar) van het golfterrein tot de pompboezem.

Om de beoogde instellingen van verdeelconstructie Donk 1 te bereiken, dient de Volkaartsbeek stroomafwaarts van deze constructie verbreed en geruimd te worden, zodat deze de nodige capaciteit heeft om het afstromende debiet af te voeren. Ter voorbereiding van de uitrol van het peilbesluit is de provincie Oost-Vlaanderen gestart met deze werken in januari 2026. Deze werken werden afgerond in het voorjaar van 2026 en zijn dus volledig uitgevoerd wanneer het peilbesluit in werking treedt. Tevens wordt opgemerkt dat de tracéwijziging van de Volkaartsbeek stroomafwaarts van de schuif Donk 3 reeds is uitgevoerd en dat enkel de verwijdering van deze constructie nog wordt opgenomen.

Daarnaast kan het aangepaste peilbeheer indirecte effecten hebben op de instandhouding en werking van de bestaande structuurkwaliteit. Door het hanteren van stabielere waterpeilen worden grote peilschommelingen en langdurige droogval van waterlopen en grachten beperkt. Dit kan bijdragen aan het behoud van natuurlijke oeverstructuren en het voorkomen van overmatige inspoeling of erosie bij plotse peilveranderingen.

Er wordt ook nog meegegeven dat in het actieplan de ongeklasseerde gracht stroomafwaarts stuw Donk 2 zal ingedeeld worden als publieke gracht, waarbij de gracht zal worden geruimd en de uitstroomconstructies vrijgemaakt.

De stuw van de golfclub in het Anker functioneert op dit moment als vismigratieknelpunt, waardoor het Anker niet aanzien kan worden als een vishabitat. In het actieplan werd opgenomen om op lange termijn van het Anker naar de Rietgracht vispasseerbaar te maken.

Het effect van het peilbesluit op de **structuurkwaliteit** wordt als **beperkt positief (+1)** beoordeeld.

6.1.2.2 Grondwater

6.1.2.2.1 Kwantiteit

De grondwaterpeilen in het peilgebied worden grotendeels bepaald door de oppervlaktewaterpeilen in het peilgebied. De wijzigingen in de oppervlaktewaterpeilen zullen zich dan ook doorzetten in het grondwater. Aangezien het peilbesluit het langer vasthouden van water inhoudt, zal het hemelwater minder snel worden afgevoerd en kan dit dus zorgen voor aanvulling van de grondwatertafel. Ook wordt een droogteregeling voorzien met als doel om bij aanhoudende droogte het beschikbare water zo lang mogelijk in het gebied vast te houden. Hierdoor daalt het grondwaterpeil minder snel tijdens droogte.

Daarnaast zorgt het peilbesluit ervoor dat de grondwaterstanden in het meersengebied algemeen hoger en stabiel blijven dan in de huidige situatie, doordat het ontkoppelingseffect van de kantelstuw uit 2018 nu structureel wordt verankerd en het peil van stuw 4 wordt hersteld naar het ontwerppeil. Hierdoor wordt vermeden dat de grondwaterpeilen in de zomer te diep wegzakken, zoals voordien regelmatig het geval was door de invloed van het pompgemaal. In natte periodes laat het peilbesluit toe om via tijdelijke opening van de stuwen te hoge grondwaterstanden tijdig te verlagen, zodat langdurige waterverzadiging en verminderde toegankelijkheid worden voorkomen. Hierdoor wordt het evenwicht tussen kwel, natheid en afwatering beter bewaakt, wat leidt tot stabielere en meer ecologisch gunstige grondwaterstanden in zowel zomer- als winterhalfjaar.

Door de interactie tussen oppervlakte- en grondwater kan aangenomen worden dat als er een hoger oppervlaktewaterpeil is, dit effect ook merkbaar zal zijn in het grondwater. Voor het Meersengebied geldt dat er tegenover de juridische situatie geen effect is, maar tegenover de feitelijke situatie zal er een toename zijn in het oppervlaktewaterpeil van 8 cm. Dit effect wordt als beperkt positief beoordeeld op de grondwaterkwantiteit.

Er werd tevens een aanvraag gedaan door het nabijgelegen bedrijventerrein om in langdurige droge periodes water te capteren uit de pompboezem van de Meersbloem. Dit water, dat anders toch naar de Schelde verpompt wordt, kan dan gebruikt worden als proces- of productiewater en hierdoor wordt kostbaar grond- en drinkwater gevrijwaard. Deze aanvraag wordt bij de opmaak van het peilbesluit bestudeerd. Captatie zou wel enkel mogelijk zijn in periodes wanneer de pompen werken. Wanneer de pompen een tijd niet aanslaan omdat het aanslagpeil niet gehaald wordt, staat het watersysteem onder droogtestress en is captatie niet meer mogelijk. Wanneer een captatieverbod wordt uitgevaardigd gaat dit voor op de bepalingen van het peilbesluit.

Globaal wordt het effect op de **grondwaterkwantiteit beperkt positief (+1)** ingeschat.

6.1.2.2.2 Kwaliteit

De maatregelen in het peilbesluit hebben vooral betrekking op het reguleren van oppervlakte- en grondwaterpeilen.

De grondwaterkwaliteit wordt in de huidige situatie voornamelijk bepaald door natuurlijke kwel, die mineraalrijk water aanvoert. Door het voorzien van afvoermogelijkheden van regenwater worden situaties met langdurige regenwaterstagnatie vermeden, waardoor er geen lokale verzuring van kwelwater kan optreden.

Er worden ook acties ondernomen die de instroom van sediment- en nutriëntenrijk water trachten aan te pakken, waardoor de oppervlaktewaterkwaliteit zal verbeteren. Door de interactie tussen grond- en oppervlaktewater wordt daardoor een beperkt positief effect verwacht t.a.v. de grondwaterkwaliteit.

Het effect op de **grondwaterkwaliteit** wordt globaal als **beperkt positief (+1)** beoordeeld.

6.1.3

Conclusie

Het peilbesluit voor de Langemeersen versterkt de bestaande bergingsfunctie van het gebied door het actiever en flexibeler inzetten van de aanwezige infrastructuur zoals de schuif op de Volkaartsbeek, het pompgemaal Meersbloem en de kantelstuwen op de Rietgracht.

De schuif van verdeelconstructie Donk 1 naar de Donkvijver zal gesloten worden. Wanneer het waterpeil in de Donkvijver te laag komt, kan de schuif naar de Donkvijver geopend worden waarbij de opening een gelijke sectie heeft als de uitstroomsectie van de vijver.

De overstort van de Volkaartsbeek naar de Donkvijver wordt verhoogd. Dit wil zeggen dat in normale omstandigheden de Volkaartsbeek volledig parallel met de Donkvijver loopt en de vijver geen water ontvangt. Enkel na hevige regenval zal de Volkaartsbeek overstorten in de Donkvijver. Bij dreigende wateroverlast kan de overstort verhoogd of verlaagd worden. Hierdoor ontstaat extra vrije bergingsruimte in de Donkvijver. Bij hevige neerslagevents kan de Donkvijver als tijdelijke waterbuffer gebruikt worden en zo bijdragen aan een robuuster watersysteem.

Door het instellen van streefpeilen en bandbreedtes kan een flexibel peilbeheer worden toegepast. In natte periodes zorgt het pompgemaal ervoor dat overtollig water op tijd wordt weggepompt en dat wateroverlast beperkt blijft. In droge periodes wordt een verhoogd peilregime toegepast en zorgt het gemaal ervoor dat het water niet te snel afgevoerd wordt en er voldoende water in het gebied beschikbaar blijft. Bij extreme weeromstandigheden kan het verhoogd aan- en afslagpeil tijdelijk weer verlaagd worden om wateroverlast voorkomen. Door het flexibel peilbeheer ontstaat dus een meer evenwichtige spreiding van debieten in de tijd en wordt de robuustheid van het watersysteem verhoogd.

De vier kantelstuwen in de Rietgracht maken het mogelijk om water langer vast te houden, en om het gecontroleerd af te voeren wanneer het te nat wordt. Door de stuwen gesloten te houden, wordt het waterpeil stroomopwaarts verhoogd en blijft er meer water beschikbaar in de meersen. Wanneer de waterstanden te hoog worden en er risico is op wateroverlast of schade aan landbouwpercelen, kunnen de stuwen tijdelijk worden platgelegd. Het is steeds de meest stroomopwaartse gesloten stuw die het peil in de Rietgracht bepaalt. Het peilbesluit beoogt het herstel van de ontworpen hoogte van stuw 4 d.m.v. een balkje in de overlaat. Tegenover de juridisch vergunde situatie wordt geen wijziging verwacht. Tegenover de huidige situatie zal het waterpeil echter stijgen met 8 cm. Hierdoor kan meer water vastgehouden worden stroomopwaarts van de stuwen. De peilregeling van de vier stuwen wordt bovendien constant gestuurd o.b.v. metingen én specifieke hydrologische omstandigheden. Het water wordt door de kantelstuwen dus bewust vastgehouden of afgevoerd i.f.v. de waterkwantiteit in het gebied. Zo dragen ze eveneens bij aan het veerkrachtiger maken van het watersysteem tegen zowel droogte als extreme neerslag.

Het peilbesluit bevestigt en versterkt daarmee de bestaande rol van het meersengebied als natuurlijke bufferzone, waarbij water tijdelijk wordt opgeslagen in de vallei en overstromingsruimte behouden blijft. De huidige praktijk, waarbij voornamelijk de lageregelegen natuur- en graslandgebieden water bufferen terwijl infrastructuur maximaal wordt gevrijwaard, blijft behouden en wordt beter gestuurd.

Het watersysteem evolueert van een sterk op afvoer gericht regime naar een meer gebalanceerd systeem waarin water zowel wordt vastgehouden als gecontroleerd afgevoerd afhankelijk van de omstandigheden. Het effect van het peilbesluit op de **oppervlaktewaterkwantiteit** wordt als positief (+2) beoordeeld, aangezien water langer in het systeem wordt gehouden, de buffercapaciteit wordt vergroot (o.a. in de Donkvijver) en piekafvoeren beter worden gereguleerd. Dit geldt voor zowel de juridische als feitelijke situatie.

Wat betreft de oppervlaktewaterkwaliteit wordt de instroom van nutriëntenrijk water vanuit de Volkaartsbeek naar de Donkvijver sterk beperkt en beter gecontroleerd, wat het risico op blauwalgen-

bloei vermindert en leidt tot een stabielere waterkwaliteit. Bovendien heeft de (beperkte) aanwezigheid van riet in zowel het meersengebied als de Donkvijver een zuiverende werking, doordat rietmoeras systematisch stikstof en fosfor opneemt en opslaat, wat een bijkomende filterfunctie vormt binnen het watersysteem.

De ongeklasseerde gracht afwaarts Donk 2 zal geruimd worden en de uitstroomconstructie zal vrijgemaakt worden, wat leidt tot een verbeterde waterdoorstroming en kwaliteit.

Ook in de pompboezem van het pompemaal Meersbloem ontstaan indirect positieve effecten. Hoewel de waterkwaliteit hier blijft afhangen van het water uit de Rietgracht, voorkomt een stabiel peilbeheer extreme hoog- en laagwaterperiodes en daarmee langdurige stagnatie. Aangezien de laagste aansluiting van de riolering in Meerspoort op 9,39 mTAW ligt, worden ook geen problemen verwacht t.g.v. de verhoogde pompinstellingen in droogteperiodes. In de toekomst vormt het peilbesluit een randvoorwaarde voor het ontwerp van een nieuw rioleringsstelsel. De aanleg van gescheiden rioleringsstelsels in de toekomst zal ook een positief effect hebben op de oppervlaktewaterkwaliteit.

Daarnaast wordt in het actieplan ingezet op het verminderen van nutriënten- en sedimentaanvoer.

Globaal wordt het effect van het peilbesluit op de **oppervlaktewaterkwaliteit** als **(beperkt) positief (+1)** beoordeeld.

Het peilbesluit omvat geen nieuwe (her)inrichtingswerken aan de waterlopen zelf, voorziet geen aanpassingen aan het dwarsprofiel of de oeverinrichting van de waterlopen en het tracé hiervan binnen het peilgebied. Wel kan het aangepaste peilbeheer indirecte effecten hebben op de instandhouding en werking van de bestaande structuurkwaliteit. Door het hanteren van stabielere waterpeilen worden grote peilschommelingen en langdurige droogval van waterlopen en grachten beperkt. Dit kan bijdragen aan het behoud van natuurlijke oeverstructuren en het voorkomen van overmatige inspoeling of erosie bij plotse peilveranderingen. Tot slot wordt in het peilbesluit ook een actie opgenomen om het Anker op lange termijn vispasseerbaar te maken. Het effect op de **structuurkwaliteit** wordt daarom als beperkt positief (+1) beoordeeld.

Het grondwatersysteem in de Langemeersen is sterk gekoppeld aan het oppervlaktewatersysteem, waardoor wijzigingen in het peilbeheer zich rechtstreeks vertalen naar het grondwaterregime. Door het langer vasthouden van water en het invoeren van een droogteregime zullen de grondwaterstanden minder snel dalen tijdens droge periodes. Daarnaast zorgt het peilbesluit ervoor dat de grondwaterstanden in het meersengebied algemeen hoger en stabiel blijven dan in de huidige situatie, doordat het ontkoppelingseffect van de kantelstuwen uit 2018 nu structureel wordt verankerd en het peil van stuw 4 wordt hersteld naar het ontwerppeil. Tegelijk laat het peilbesluit in natte periodes toe om via tijdelijke opening van de stuwen te hoge grondwaterstanden tijdig te verlagen, zodat langdurige waterverzadiging en verminderde toegankelijkheid worden voorkomen. Hierdoor wordt het evenwicht tussen kwel, natheid en afwatering beter bewaakt, wat leidt tot stabielere en meer ecologisch gunstige grondwaterstanden in zowel zomer- als winterhalfjaar. Het peilbesluit leidt hiermee tot een betere beschikbaarheid en stabiliteit van grondwater, zonder dat de totale grondwatervoorraad structureel wordt gewijzigd. Het effect op de **grondwaterkwantiteit** wordt als beperkt positief (+1) beoordeeld voor zowel de juridische als feitelijke situatie.

Het peilbesluit heeft geen rechtstreekse impact op de grondwaterkwaliteit, die voornamelijk bepaald blijft door natuurlijke kwel. Indirect wordt wel een beperkt positief effect verwacht door een verbeterde oppervlaktewaterkwaliteit. Globaal wordt het effect op de **grondwaterkwaliteit** **beperkt positief (+1)** beoordeeld.

Tabel 3: Effecten discipline water

Effectgroep	Beoordeling feitelijke situatie	Beoordeling juridische situatie
Oppervlaktewaterkwantiteit	+2	+2
Oppervlaktewaterkwaliteit	+1	+1
Structuurkwaliteit	+1	+1
Grondwaterkwantiteit	+1	+1
Grondwaterkwaliteit	+1	+1

6.1.4 Milderende maatregelen en aanbevelingen

Er zijn geen milderende maatregelen vereist.

Wel worden volgende aanbeveling geformuleerd:

- De aanwezigheid van historische stortplaatsen in het peilgebied vormt een potentieel risico voor de waterkwaliteit. Omdat over deze t.h.v. de overloop van het Anker naar de Rietgracht nog geen concrete bodemkwaliteitsgegevens bestaan, blijft monitoring aangewezen. Indien kwaliteitsmetingen worden uitgebreid, kan de waterkwaliteit in de Rietgracht t.h.v. deze locatie mee opgevolgd worden.

6.2

Bodem

6.2.1

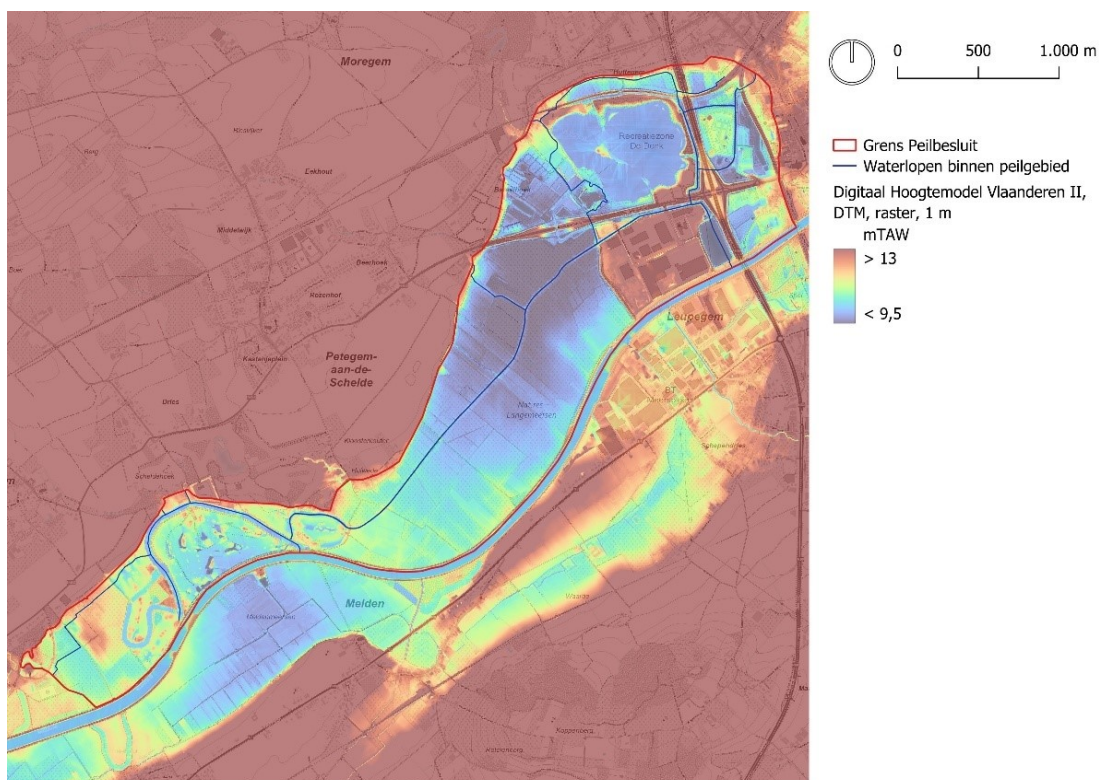
Referentiesituatie

6.2.1.1

Topografie

Het digitaal hoogtemodel (DHM) met resolutie 1 m van is weergegeven op onderstaande figuur. De Langemeersen vormen t.o.v. de omgeving een lagergelegen depressie met een gemiddelde hoogte van ca. 10-12,5 mTAW. Ook de recreatiezone De Donk en het Anker zijn lager gelegen, terwijl het bedrijventerrein Coupure opgehoogd is tot ca. 13 mTAW.

Als grens voor de afbakening van het peilgebied wordt de hoogtelijn van 12,50 mTAW gehanteerd, die de overgang markeert tussen de alluviale, gleyige kleibodems van het meersengebied en de hoger gelegen zandleembodems.

Figuur 21: DHM t.h.v. het peilbesluit

6.2.1.2

Geomorfologie

De Langemeersen behoren tot de alluviale vlakte van de Schelde en zijn een vlak gebied met een hoogteligging tussen 10-12,5 mTAW. De aanwezige reliëfverschillen zijn te wijten aan het verschil in sedimentatie tijdens de overstromingen. Het grovere materiaal, dat minder lang in suspensie kan worden gehouden, sedimenteerde in de onmiddellijke nabijheid van de rivierbedding terwijl de veel lichtere kleideeltjes verder pas konden sedimenteren. Doordat afgezette klei na verloop van tijd inklinkt ontstonden hierdoor hoger gelegen oeverwallen met een zandlemige textuur in de onmiddellijke nabijheid van de Schelde en lagergelegen zware kleigronden erachter. De hogergelegen delen in het gebied geven de loop van de Schelde voor de rechte trekking ervan aan.

Langs de Meersstraat ligt een ca. 2 m hoge steil-rand als markante terreinovergang. Deze terreinovergang is een typevoorbeeld van een reliëfprofiel bepaald door geologische opvullingen. Het gebied is daarmee representatief voor de geomorfologische processen uit de late, glaciële periode van het

Pleistoceen en de vroege periode van het Holocene, die samen een belangrijke rol hebben gespeeld bij de landschapsgenese van de zogenaamde 'Vlaamse Vallei'. De afgesneden meander nabij de voormalige kloostersite herinnert dan weer aan het postglaciale rivierpatroon van de Schelde.

6.2.1.3 Geologie

Het quartair dek varieert tussen een dikte van ca. 17-25 m. De quartaire laag is opgebouwd uit de Formatie van Arenberg en Stokkem, bestaand uit organisch rijk zand en grind met veen, en de Formatie van Rozebeke, Kruishoutem, Meulebeke, Melle, Adegem, Oostwinkel, Eeklo, Oostende en Herzele, bestaand uit klei, zand en grind.

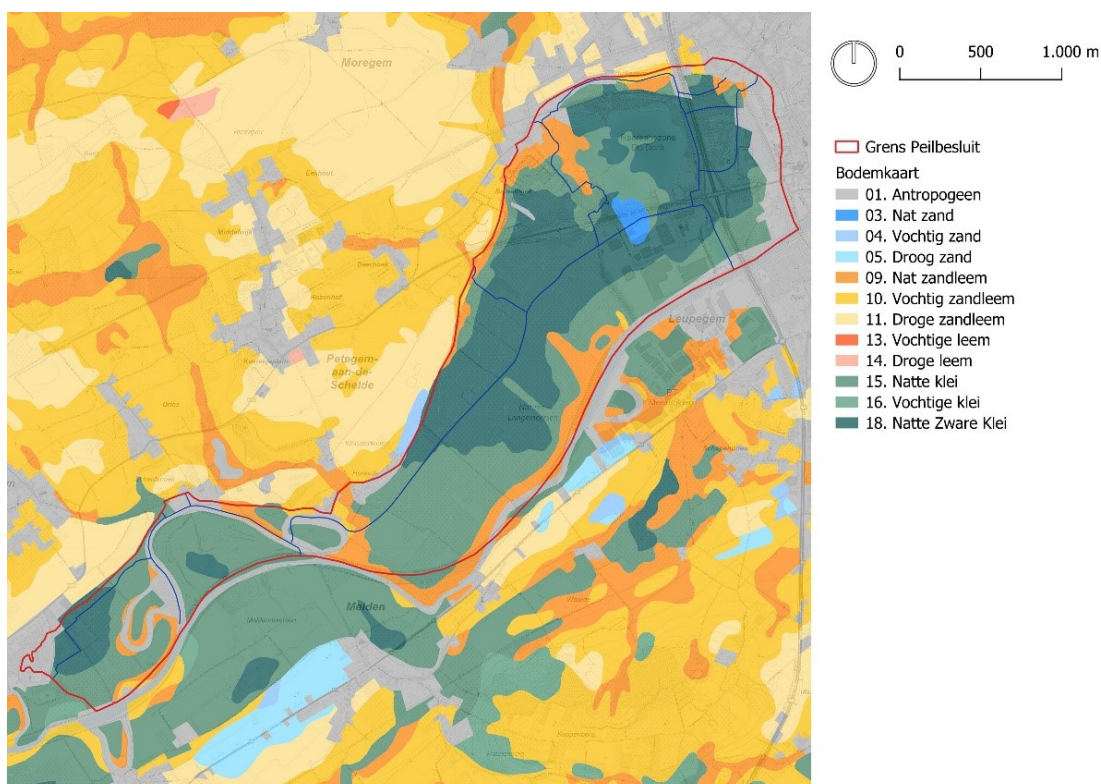
De quartaire afzettingen rusten op tertiaire, subhorizontale, mariene lagen die zwak afhellen naar het noorden. De tertiaire basis stamt uit het Eoceen en Mioceen (tussen 55 en 33 miljoen jaar geleden), met als respectievelijke lagen het Paniseliaan en het Ieperiaan. De jongste tertiaire laag onder de Langemeersen bestaat uit een ca. 25-32 m dik grijze klei van het Lid van Orchies, dat onderaan afgedicht wordt door een ca. 1,2 m dikke siltige kleilaag met fijn zand van het Lid van Mont-Héribu en Het Zoute.

De geologische basis van het gebied bestaat dus uit tertiaire kleiige lagen van mariene oorsprong, met daarop een zandlemige tot kleiige quartaire deklaag.

6.2.1.4 Bodemkenmerken

De valleibodem bestaat vooral uit natte (zware) klei met enkele zones nat zandleem (Figuur 22). Het betreffen alluviale gronden langsheen de Scheldevallei. Door trage of stilstaande watercondities konden enkel zeer fijne sedimentdeeltjes bezinken, wat leidde tot de opbouw van klei. In de laagst gelegen en slechtst ontwaterde zones resulteerde dit proces in de vorming van natte zware klei. Wegens de ongunstige ontwateringstoestand kon een lichte vervening van de bovenlaag optreden.

Er dient wel opgemerkt te worden dat de bodemkaart de toestand weergeeft van de bodem in de jaren 1960. Op dit moment waren het opgespoten bedrijventerrein en de Donkvijver nog niet aanwezig.

Figuur 22: Gegeneraliseerde bodemkaart

De mogelijke aanwezigheid van veengronden en natuurlijke kwelgebieden wijzen op de aanwezigheid van waardevolle bodems. Dit heeft implicaties op de sturing en het beheer in de peilzone. Deze gronden zijn namelijk essentieel om vochtig te houden gezien hun belang voor de natuur- en klimaatdoelstellingen en de waterbeschikbaarheid. Veengronden zijn daarenboven unieke ecosystemen en de gebieden met de fysiologische factoren waarin ze gevormd worden genieten veelal een verhoogde beschermingsgraad. Veengronden in goede staat zijn een *carbon-sink* in de strijd tegen de klimaatverandering. Uitdrogende veengronden zijn daarentegen een netto bron van broeikasgassen.

In de Langemeersen zijn op de gegeneraliseerde Belgische bodemkaart (Figuur 22) geen bodems aangeduid waarvan de bodemtextuur voornamelijk uit veen bestaat. Wanneer naar het voorkomen van oppervlakkig veen of veensubstraten gekeken wordt, is dit wel het geval (Figuur 23). Centraal in het gebied geeft de meer gedetailleerde versie van de Belgische bodemkaart veensubstraten aan (bodemserie voorafgegaan door het prefix v), voornamelijk op geringe diepte (tussen 0,75-1,25 m-mv). Dit wordt bevestigd door bodemprofielen opgemaakt door het INBO, daar worden diepe veenlagen waargenomen onder de kleilaag.

Om de aanwezigheid van veengronden meer in detail te bestuderen wordt gebruik gemaakt van veenwaarschijnlijkheidskaarten uit het rapport 'Veen in de Vlaamse bodem en ondergrond' van Departement Omgeving¹². Deze kaarten geven de kans weer dat er op een locatie veenafzettingen te vinden zijn gegeven zijn karakteristieken op de bodemkaart, diepe en ondiepe geologische kaarten en andere gebruikte datalagen. De kaarten werden gemodelleerd gebruik makende van een uitgebreide veendataset. De dataset bevat echter observaties die terug kunnen gaan tot eind 19^e eeuw. Het huidige voorkomen van veen kan door uitgravingen of andere processen veranderd zijn. De kaarten

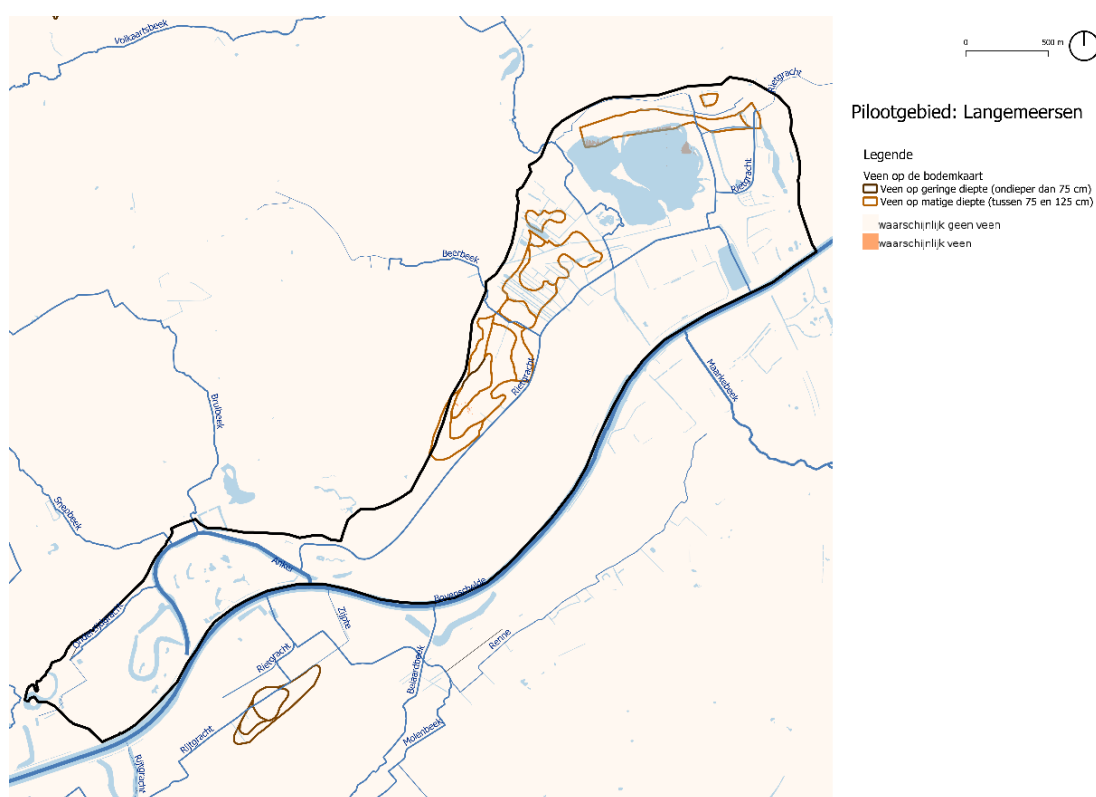
¹² [Veen in Vlaamse bodem en ondergrond in relatie tot klimaat en boven- en ondergronds ruimtegebruik. Eindrapport | Vlaanderen.be](#)

dienen dus louter als indicatief beschouwd te worden en bieden geen zekerheid op de werkelijke aanwezigheid van veen¹³. Het is enkel mogelijk om de effectieve aanwezigheid van veen te bevestigen door het uitvoeren van boringen en metingen.

Voorzichtigheid blijft geboden bij gebruik van deze kaarten voor lokale toepassingen en vooral bij toepassingen die een zeer hoge zekerheid vereisen. Hiervoor wordt nog steeds veldverificatie als eerste stap aangeraden.

Om enig idee te hebben van een verticale verdeling van veen in de bodem zijn er meerdere kaarten opgemaakt: een veenwaarschijnlijkheidskaart voor het oppervlakteveen (tot 1,5 m diepte), voor het bodemprofiel (bodemlaag tussen 5 cm en 1,5 m diepte) en voor de ondiepe ondergrond (1,5-10 m diepte).

Deze veenwaarschijnlijkheidskaart voor oppervlakteveen geeft aan dat er zich waarschijnlijk geen veen aan het oppervlak bevindt.

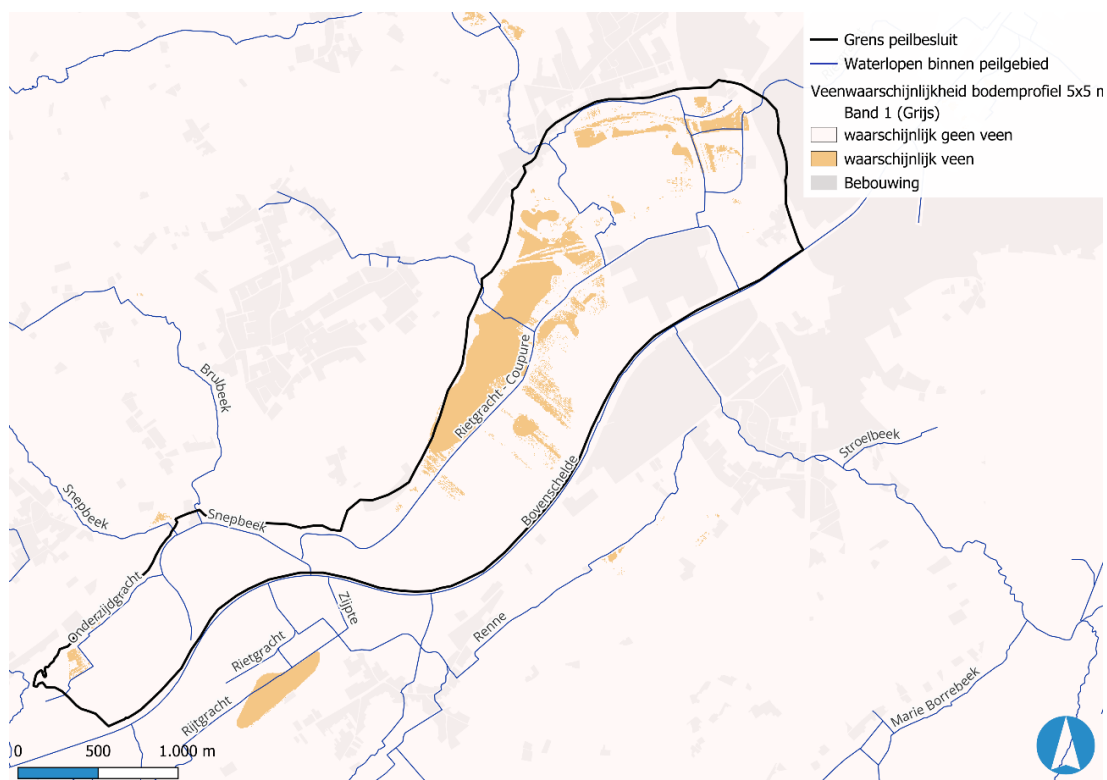

Figuur 23: Waarschijnlijkheid van het aantreffen van veen aan het bodemoppervlak samen met veengronden (Vxx) en veen op geringe diepte. Dit is het veensubstraat v Xxx of een oppervlakkige veenbedekking Xxx (v) in de bodemserie (bron: DOV).

Uit de veenwaarschijnlijkheidskaart voor het bodemprofiel blijkt evenwel dat er zich op een diepte van 0,05-1,5 m waarschijnlijk veen bevindt t.h.v. het meersengebied en ten noorden en ten oosten van de Donkvijver, wat bevestigd wordt door de bodemprofielen opgemaakt door het INBO.

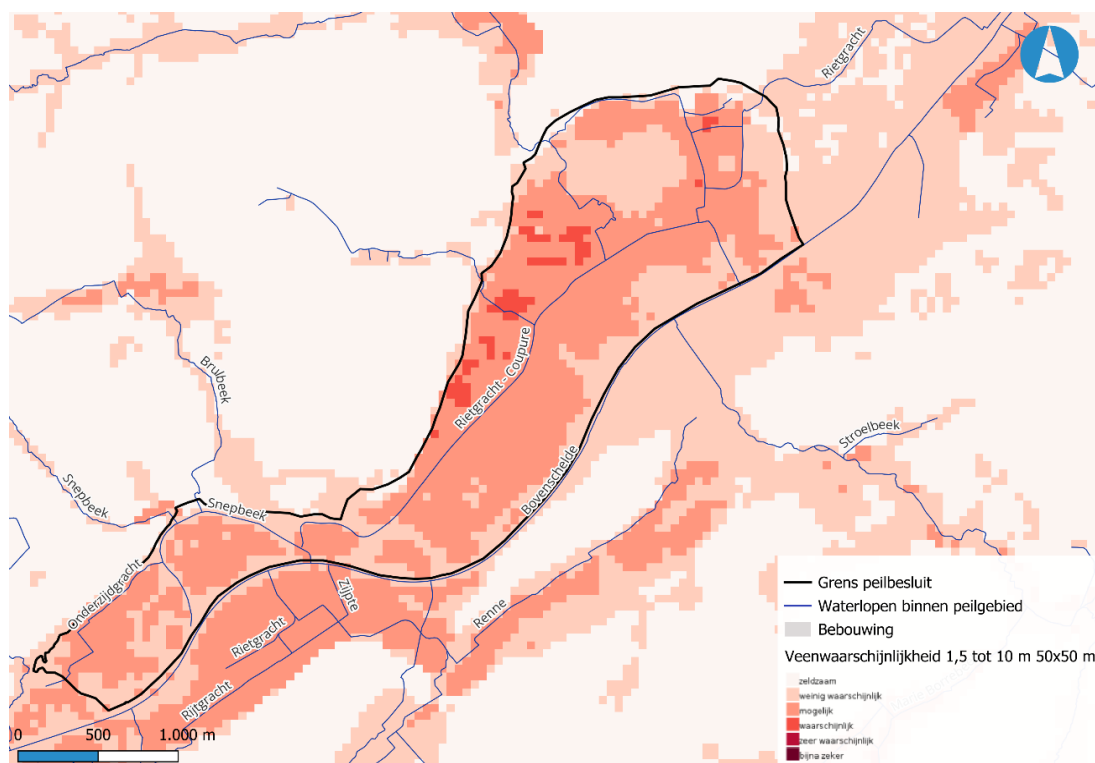
Er kan bijgevolg gesteld worden dat er wel degelijk veen aanwezig is in het peilgebied, zij het op geringe diepte. Om het veen te beschermen mag het grondwaterpeil bijgevolg niet dieper dan 0,75 m-mv zakken. Dit komt overeen met het voorkomen van de hoogst gesitueerde veensubstraten.

¹³ [Veen | DOV](#)

Figuur 24: Veenwaarschijnlijkheidskaart voor het ondiepe bodemprofiel (5 cm - 1,5 m diepte).

Uit de veenwaarschijnlijkheidskaart voor de ondiepe ondergrond blijkt voor het grootste deel van het peilgebied dat er zich op een diepte van 1,5-10 m mogelijk veen bevindt, en binnen het meersengebied op bepaalde locaties zelfs waarschijnlijk.

Figuur 25: Veenwaarschijnlijkheidskaart voor de bodemlaag tussen 1,5 en 10 m diepte.

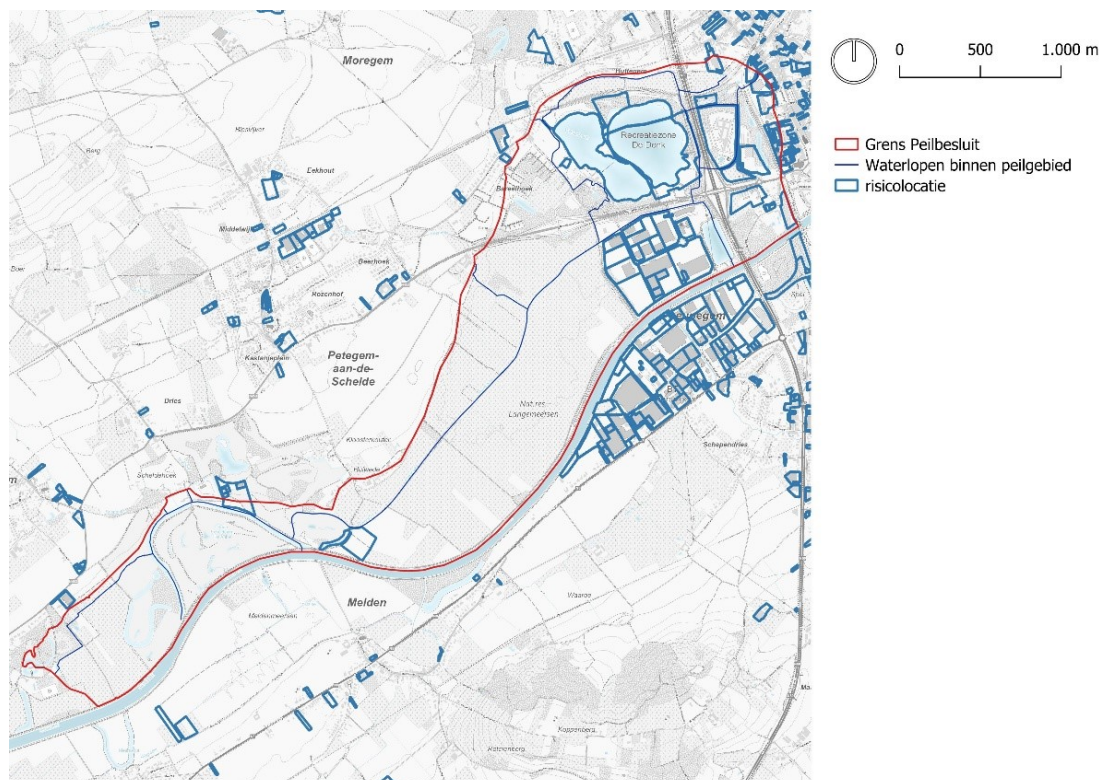
Binnen het projectgebied bevindt er zich geen **bodemkundig erfgoed**.

6.2.1.5

Bodemkwaliteit

Bodemonderzoeken en verontreiniging

Binnen het peilgebied worden enkele risicolocaties aangeduid.

Figuur 26: Risicolocaties t.h.v. peilgebied

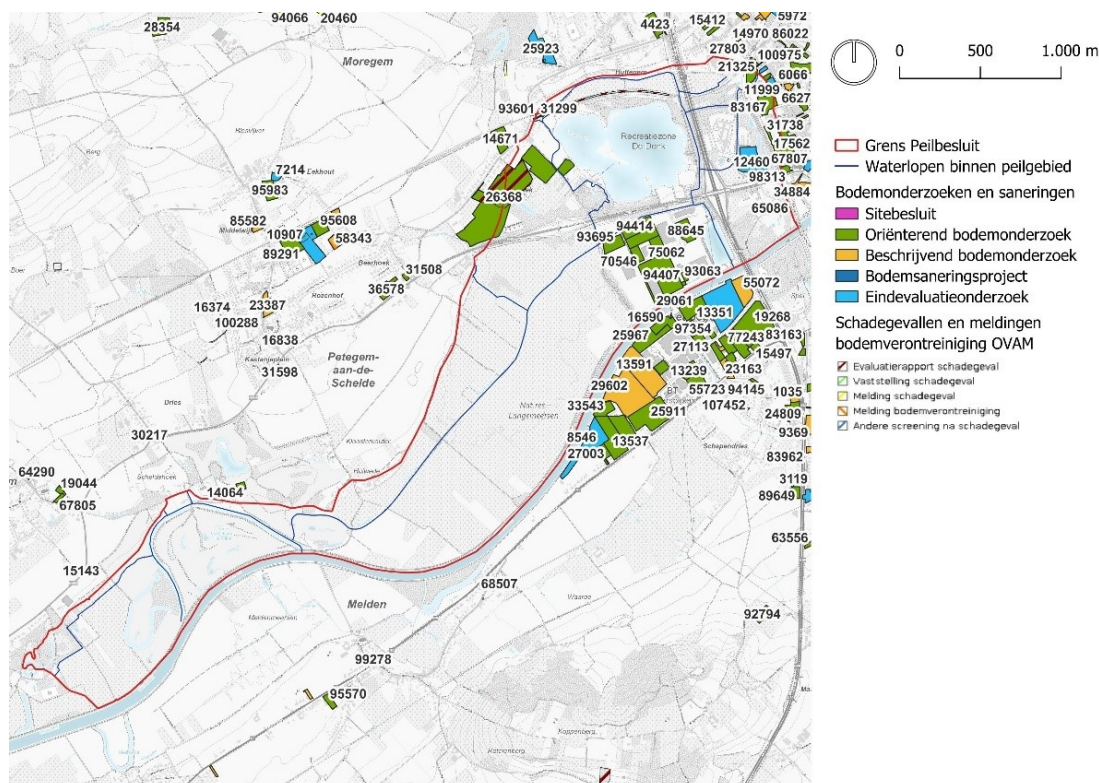
Uit de OVAM-databank van de verspreiding van bodemonderzoeken in Vlaanderen (raadpleging juni 2026) blijkt dat binnen het peilgebied verschillende gekende bodemdossiers (bodemonderzoeken en -saneringen) voorkomen. Onderstaande tabel geeft een lijst van de bodemonderzoeken en saneringen binnen het peilgebied.

Tabel 4: Bodemonderzoeken en saneringen binnen het plangebied

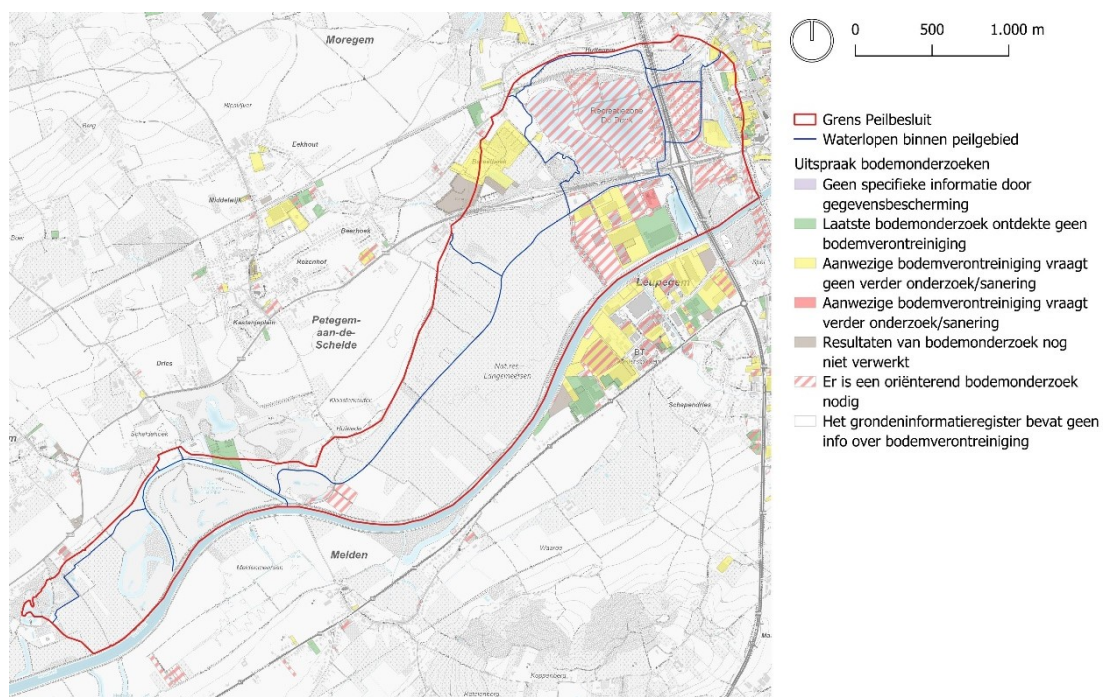
Dossier id	Opdrachttype	Rapportdatum
26368	Oriënterend bodemonderzoek	29/10/2013
69509	Oriënterend bodemonderzoek	07/11/2019
70546	Oriënterend bodemonderzoek	20/03/2025
2570	Eindevaluatieonderzoek	27/03/2008
11999	Eindevaluatieonderzoek	02/04/2008
93063	Oriënterend bodemonderzoek	19/12/2019
12460	Eindevaluatieonderzoek	21/01/2021
17562	Oriënterend bodemonderzoek	18/09/2025
24724	Oriënterend bodemonderzoek	07/10/2024
31299	Oriënterend bodemonderzoek	13/05/2008

Dossier id	Opdrachttype	Rapportdatum
65086	Oriënterend bodemonderzoek	16/10/2014
75062	Oriënterend bodemonderzoek	15/09/2016
83166	Oriënterend bodemonderzoek	28/04/2020
83167	Oriënterend bodemonderzoek	16/12/2019
84145	Oriënterend bodemonderzoek	06/04/2018
88645	Oriënterend bodemonderzoek	20/02/2019
93695	Oriënterend bodemonderzoek	05/03/2026
94407	Oriënterend bodemonderzoek	28/08/2020
94414	Oriënterend bodemonderzoek	28/08/2020
98313	Oriënterend bodemonderzoek	14/01/2022

Er zijn twee evaluatierapporten schadegevallen (OVAM) nabij de recreatiezone De Donk bekend binnen het peilgebied.

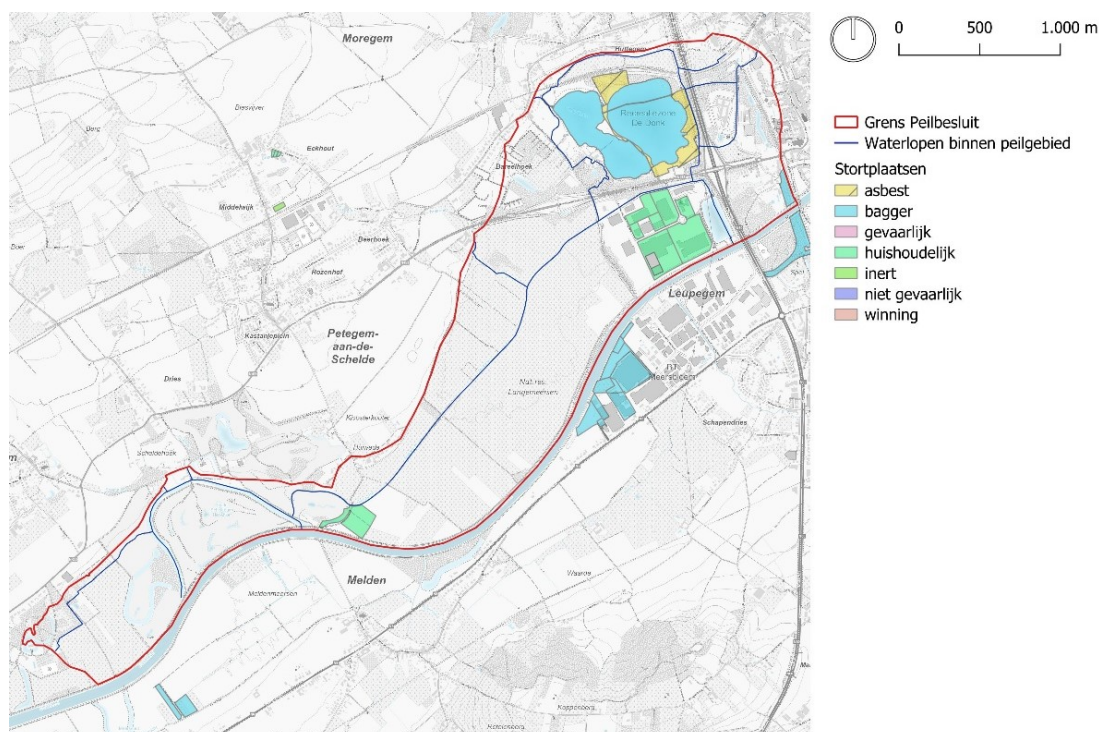
Figuur 27: Bodemonderzoeken, saneringen, schadegevallen en meldingen bodemverontreiniging t.h.v. het peilgebied (bron: OVAM Geoloketten, geraadpleegd juni 2026)

Figuur 28: Uitspraak bodemonderzoeken (bron: OVAM Geoloketten, geraadpleegd juni 2026)

Stortplaatsen

Er bevinden zich langs de Schelde meerdere voormalige stortplaatsen, alsook t.h.v. het huidig industrieterrein en recreatiezone De Donk.

Figuur 29: Stortplaatsen binnen het peilgebied (bron: OVAM Geoloketten, geraadpleegd juni 2026)

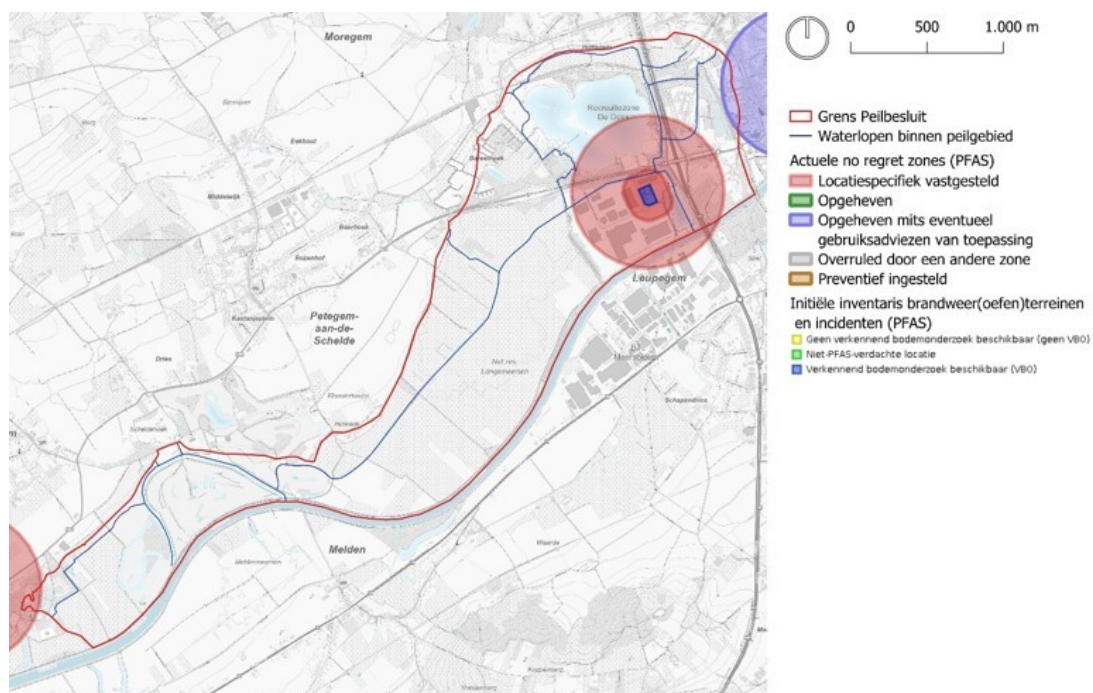
Tabel 5: Stortplaatsen t.h.v. het peilgebied

ID	Actief	Type afval
402	nee	huishoudelijk, niet gevaarlijk afval
493	nee	huishoudelijk, niet gevaarlijk afval
504	nee	bagger, niet gevaarlijk afval
535	nee	asbest, gevaarlijk afval bagger, niet gevaarlijk afval

Verontreiniging PFAS

Volgende actuele PFAS no regret zones komen voor binnen het peilgebied:

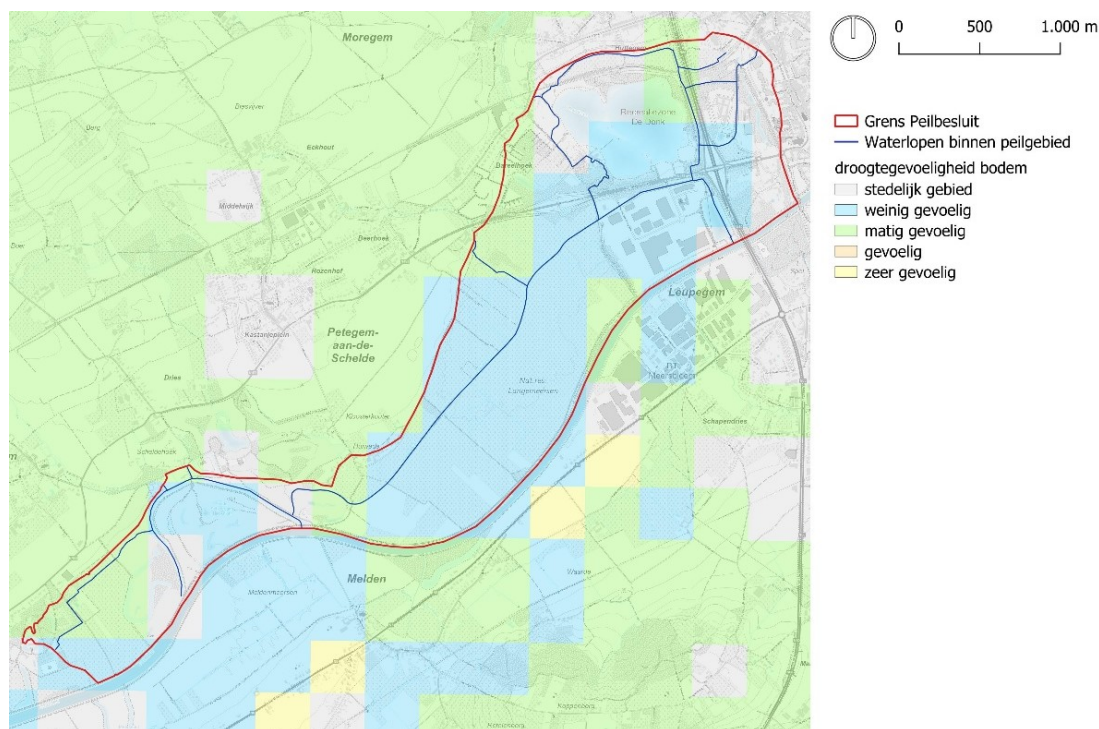
- Bedrijvenpark Coupure, Oudenaarde (20399)
  - Het betreft een locatiespecifiek vastgestelde no-regret zone na een verkennend bodemonderzoek (oefenterrein brandweerkazerne)
  - Er gelden beperkingen op bodemgebruik tot 100 m vanaf perceelsgrens
  - Er gelden beperkingen op grondwatergebruik tot 500 m vanaf profiel
  - Er zijn no regret-maatregelen van toepassing.
- Kortrijksestraat 101, Wortegem-Petegem (106033)
  - Het betreft een locatiespecifiek vastgestelde no-regret zone (500 m vanaf het profiel) na een oriënterend bodemonderzoek
  - Er gelden beperkingen op grondwatergebruik.
  - Er zijn no regret-maatregelen van toepassing.
- Woeker 7, Oudenaarde (96970)
  - De no regret-maatregelen zijn geschrapt. Voor deze PFAS-verdachte contour is namelijk een beschrijvend bodemonderzoek uitgevoerd om de effectieve omvang van de PFAS-verontreiniging in kaart te brengen.

Figuur 30: Actuele no regret zones (PFAS) en inventaris brandweer(oefen)terreinen en incidenten t.h.v. het peilgebied (geraadpleegd juni 2026)

6.2.1.6 Droogtegevoeligheid

Uit de droogtegevoeligheidskaart, opgemaakt o.b.v. de bodemtypen uit de bodemkaart, blijkt dat het peilgebied weinig tot matig gevoelig is voor droogte.

Figuur 31: Droogtegevoeligheid bodem t.h.v. het peilgebied

6.2.2 Effectenbespreking

6.2.2.1 Bodemkwaliteit

Het peilbesluit heeft geen rechtstreeks ingrijpende maatregelen tot gevolg die de bodemkwaliteit wijzigen. De effecten op de bodemkwaliteit zijn bijgevolg indirect en verlopen vnl. via wijzigingen in het grondwater- en bodemvochtregime. Het peilbesluit heeft namelijk als doel verdroging tegen te gaan, water langer vast te houden en een verbeterde afvoer bij langdurige verhoogde waterstanden.

In de Langemeersen resulteert het peilbesluit in grondwaterstanden die algemeen hoger en stabiel blijven dan in de huidige situatie, en het minder diep wegzakken van het grondwaterpeil in de zomer. Op deze locatie komen (zware) kleiige en lokaal diepe veenlagen voor. Om het veen te beschermen mag het grondwaterpeil niet dieper dan 0,75 m-mv zakken. Het peilbesluit zal bijgevolg bijdragen aan het behoud van organische stof en het beperken van oxidatieprocessen die optreden bij langdurige verdroging.

Het peilbesluit leidt niet tot een verhoogd risico op verspreiding van gekende bodemverontreinigingen, gezien geen actieve bodemingrepen plaatsvinden en het beheer grotendeels een voortzetting is van het reeds toegepaste peilbeheer. Wel blijft, gezien de aanwezigheid van historische stortplaatsen, waakzaamheid aangewezen bij eventuele toekomstige ingrepen of wijzigingen in het bodemgebruik.

Wat betreft de aanwezige PFAS no-regret zones wijzigt het peilbesluit de geldende gebruiksadviezen niet. De vastgelegde peilen kunnen lokaal leiden tot nattere bodems, maar er zijn geen aanwijzingen dat dit op planniveau zal leiden tot een toename van blootstellingsrisico's of een versnelde verspreiding van PFAS in de bodem. De bestaande no-regret maatregelen blijven van kracht en zijn bepalend voor het gebruik van bodem, gewassen en (grond)water in deze zones.

Wat betreft verspreiding van verontreinigingen t.g.v. overstromingen kan gesteld worden dat er geen uitbreiding van de overstromingscontour wordt verwacht t.g.v. het peilbesluit. Het peilbesluit zet het huidige peilbeheer voort, met de wijziging van overstortniveaus en aan- en afslagpeilen en de toevoeging van een flexibel peilbeheer waardoor het peil beter beheerd kan worden bij extreme weersomstandigheden. Zo zorgt bv. de wijziging van het overstortniveau bij de instroom van de Donkvijver voor een lager gemiddeld peil op deze vijver, waardoor deze meer bergingsvolume heeft bij extreme buien. Het flexibel aan- en afslagpeil van het pompemaal Meersbloem zorgt dan weer voor het tegengaan van verdroging en maakt gebruik van de bergingscapaciteit van de vallei.

Globaal wordt bijgevolg niet verwacht dat het peilbesluit een effect zal hebben op de verspreiding van aanwezige bodemverontreinigingen.

Er kan bijgevolg gesteld worden dat het peilbesluit een **neutraal effect (0)** heeft op de **bodemkwaliteit** in het peilgebied. De indirecte effecten zijn overwegend positief i.f.v. het behoud van bodemvocht, -structuur en organische stof, terwijl geen bijkomende risico's op (verspreiding van) bodemverontreiniging worden geïntroduceerd.

6.2.2.2 Bodemprofiel en -structuur

Het peilbesluit heeft geen rechtstreeks effect op het **bodemprofiel en de bodemstructuur**, gezien het besluit geen bodemingrepen zoals afgraving, ophoging, grondverzet of mechanische verstoring van de bodem omvat. De opbouw en stratigrafie van de bodemprofielen blijven hierdoor ongewijzigd. Wel wordt als actie opgenomen om de erosieknelpunten aangeduid in het HWDP aan te pakken.

Hogere grondwaterstanden kunnen ervoor zorgen dat veenbodems niet (verder) uitdrogen, waardoor het peilbesluit ook inzet op het behoud van de aanwezige bodemstructuur.

Globaal wordt het effect wordt als **neutraal (0)** beoordeeld.

6.2.2.3 Bodemvochtregime

Het peilbesluit legt het bestaand peilbeheer officieel vast met een flexibelere werking van enkele constructies en het optimaliseren van het gewenste peil voor de verschillende functies van het gebied. Het bodemvochtregime in het peilgebied wordt robuuster en beter bestand tegen droogteperiodes.

In de Langemeersen zorgen aangepaste en flexibele pompinstellingen tijdens zowel droogteperiodes als hevige neerslag, samen met de flexibele inzet van kantelstuwen, voor een hogere en stabielere grondwaterstand in de lagergelegen valleigebieden. Dit leidt tot een afvlakking van zowel de zomerse grondwaterdaling, wat de droogtegevoeligheid van de bodem beperkt, als de grondwaterstijging bij intense regenval. Dit resulteert zowel in een verbeterde bodemvochttoestand voor de grondwatergevoelige vegetatie langs de Rietgracht, als een betere bereikbaarheid van de landbouwgronden. Het bodemvochtregime wordt beter afgestemd op de behoeften van de omliggende belanghebbers.

Er kan bijgevolg gesteld worden dat het peilbesluit een positief effect heeft op het bodem-vochtregime in het volledige peilgebied. Het peilbesluit vermindert extreme verdrogingspieken, verhoogt de sponswerking van het watersysteem en draagt bij aan een stabielere en beter voorspelbare vochttoestand van de bodem. De hogere en stabielere grondwaterstanden bevorderen bovendien het behoud van de aanwezige veenbodems in het peilgebied. Het peilbesluit zorgt namelijk voor het verminderen van het verdrogingsrisico van veen.

Het effect van het peilbesluit op het **bodemvochtregime** wordt als **positief (+2)** beoordeeld.

6.2.3

Conclusie

Het peilbesluit heeft geen rechtstreeks ingrijpende maatregelen tot gevolg die de bodemkwaliteit wijzigen. De effecten op de bodemkwaliteit zijn bijgevolg indirect en verlopen vnl. via wijzigingen in het grondwater- en bodemvochtregime. Het peilbesluit heeft namelijk als doel verdroging tegen te gaan, water langer vast te houden en een verbeterde afvoer bij langdurige verhoogde waterstanden.

In de Langemeersen resulteert het peilbesluit in grondwaterstanden die algemeen hoger en stabiel blijven, en het minder diep wegzakken van het grondwaterpeil in de zomer. Hier komen (zware) kleiige en lokaal diepe veenlagen voor. Het peilbesluit zal bijgevolg bijdragen aan het behoud van organische stof en het beperken van oxidatieprocessen die optreden bij langdurige verdroging.

Het peilbesluit leidt ook niet tot een verhoogd risico op verspreiding van gekende bodemverontreinigingen, gezien geen actieve bodemingrepen plaatsvinden. Wel blijft, gezien de aanwezigheid van historische stortplaatsen, waakzaamheid aangewezen bij eventuele toekomstige ingrepen of wijzigingen in het bodemgebruik. Wat betreft verspreiding van verontreinigingen t.g.v. overstromingen kan gesteld worden dat er geen uitbreiding van de overstromingscontour wordt verwacht t.g.v. het peilbesluit, daar het vnl. een verderzetting van het huidige peilbeheer betreft.

Globaal heeft het peilbesluit een **neutraal (0)** effect op de **bodemkwaliteit**. De indirecte effecten zijn overwegend positief i.f.v. het behoud van bodemvocht, -structuur en organische stof, terwijl geen bijkomende risico's op (verspreiding van) bodemverontreiniging worden geïntroduceerd.

Het peilbesluit heeft geen rechtstreeks effect op het **bodemprofiel** en de **bodemstructuur**, gezien het besluit geen bodemingrepen omvat. De opbouw en stratigrafie van de bodemprofielen blijven hierdoor ongewijzigd. Wel wordt als actie opgenomen om de erosieknelpunten aangeduid in het HWDP aan te pakken. Hogere grondwaterstanden kunnen ervoor zorgen dat veenbodems niet (verder) uitdrogen, waardoor het peilbesluit ook inzet op het behoud van de aanwezige bodemstructuur. Het effect op **bodemprofiel en bodemstructuur** wordt **verwaarloosbaar (0)** beoordeeld.

Het peilbesluit legt het bestaand peilbeheer vast met een flexibelere werking van enkele constructies en het optimaliseren van het gewenste peil voor de verschillende functies van het gebied. Het bodemvochtregime in het peilgebied wordt hierdoor robuuster en beter bestand tegen droogte. Het peilbesluit heeft bijgevolg een overwegend positief effect op het bodemvochtregime in het volledige peilgebied. Het besluit vermindert extreme verdrogingspieken, verhoogt de sponswerking van het watersysteem en draagt bij aan een stabielere en beter voorspelbare vochttoestand van de bodem. Daarnaast zorgt het voor het verminderen van verdrogingsrisico's op de aanwezige veenbodems. Het effect van het peilbesluit op het **bodemvochtregime** wordt **positief (+2)** beoordeeld.

Tabel 6: Effecten discipline bodem

Effectgroep	Beoordeling t.o.v. feitelijke situatie	Beoordeling t.o.v. juridische situatie
Bodemkwaliteit	0	0
Bodemprofiel en -structuur	0	0
Bodemvochtregime	+2	+2

6.2.4

Milderende maatregelen en aanbevelingen

Er worden geen milderende maatregelen noodzakelijk geacht.

Wel wordt aanbevolen om het grondwaterpeil structureel te monitoren, met bijzondere aandacht voor droge periodes, zodat tijdig kan worden bijgestuurd. Het grondwaterpeil mag immers niet dieper zakken dan 0,75 m-mv, om oxidatie en degradatie van het aanwezige veen te voorkomen. Hierdoor

wordt zetting en mineralisatie van veen beperkt en blijven de bodemstructuur en koolstofopslag zoveel mogelijk behouden.

6.3

Biodiversiteit

6.3.1

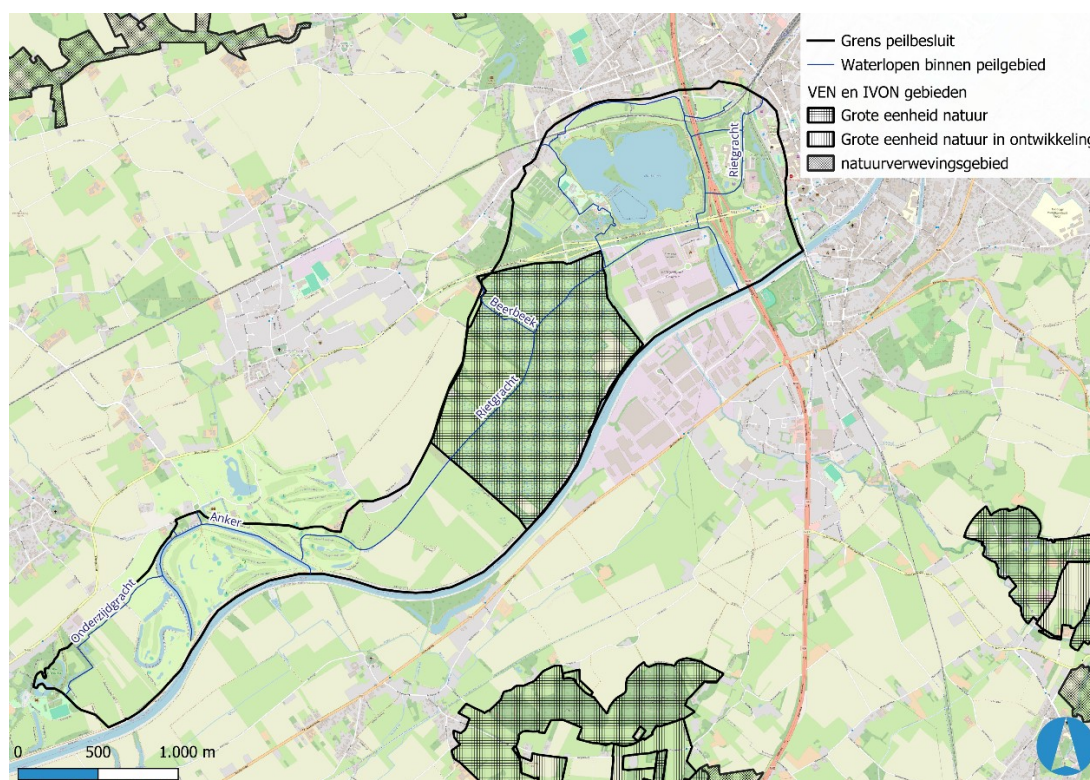
Referentiesituatie

6.3.1.1

Beschermde gebieden

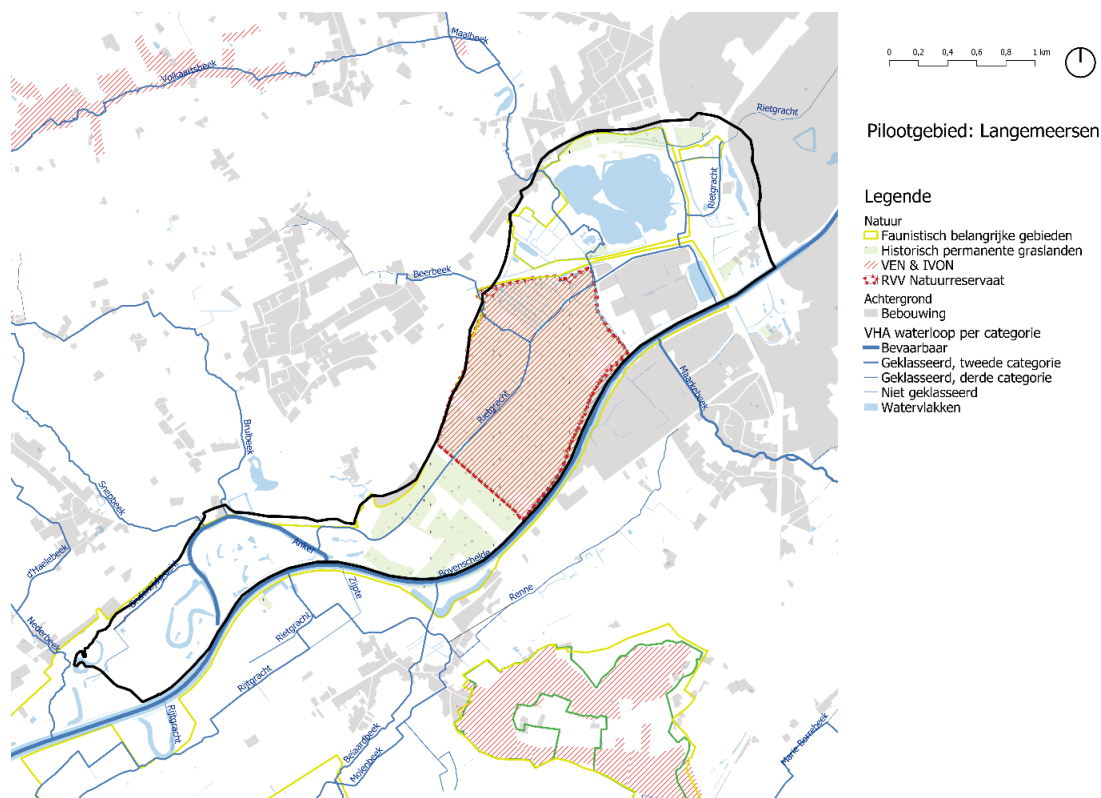
Een deel van het plangebied is op Vlaams niveau onderdeel van het **Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN)**. Het VEN vormt met zijn grote aaneengesloten gebieden de ruggengraat van de natuurlijke structuur in Vlaanderen. Het zijn gebieden waar de natuur extra beschermd wordt en gebruikers en eigenaars bijkomende middelen en mogelijkheden krijgen om mee te bouwen aan een natuur- en mensvriendelijke omgeving. Op die manier wil het VEN de belangrijke natuurkernen veiligstellen in de toekomst. Langemeersen is binnen de VEN-gebieden aangeduid als een GEN, een grote eenheid natuur. Het vormt een onderdeel van De Vallei van de Bovenschelde-Zuid.

Er is geen overlap tussen het plangebied (het peilgebied) en **Natura 2000-gebieden**.

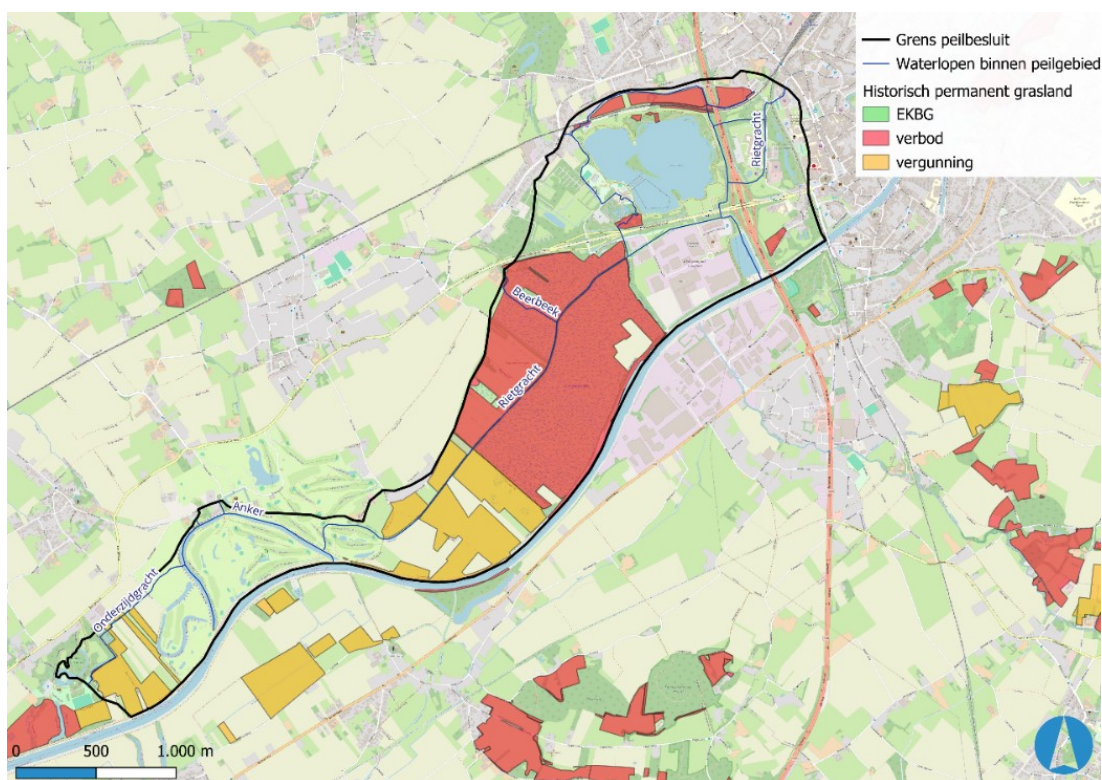
Figuur 32 VEN en IVON gebieden t.h.v. het plangebied

Binnen het plangebied is **natuurreservaat** Langemeersen centraal gelegen.

Figuur 33 Aanduiding van juridisch vastgelegde natuurgebieden in en rond het beoogde peilgebied

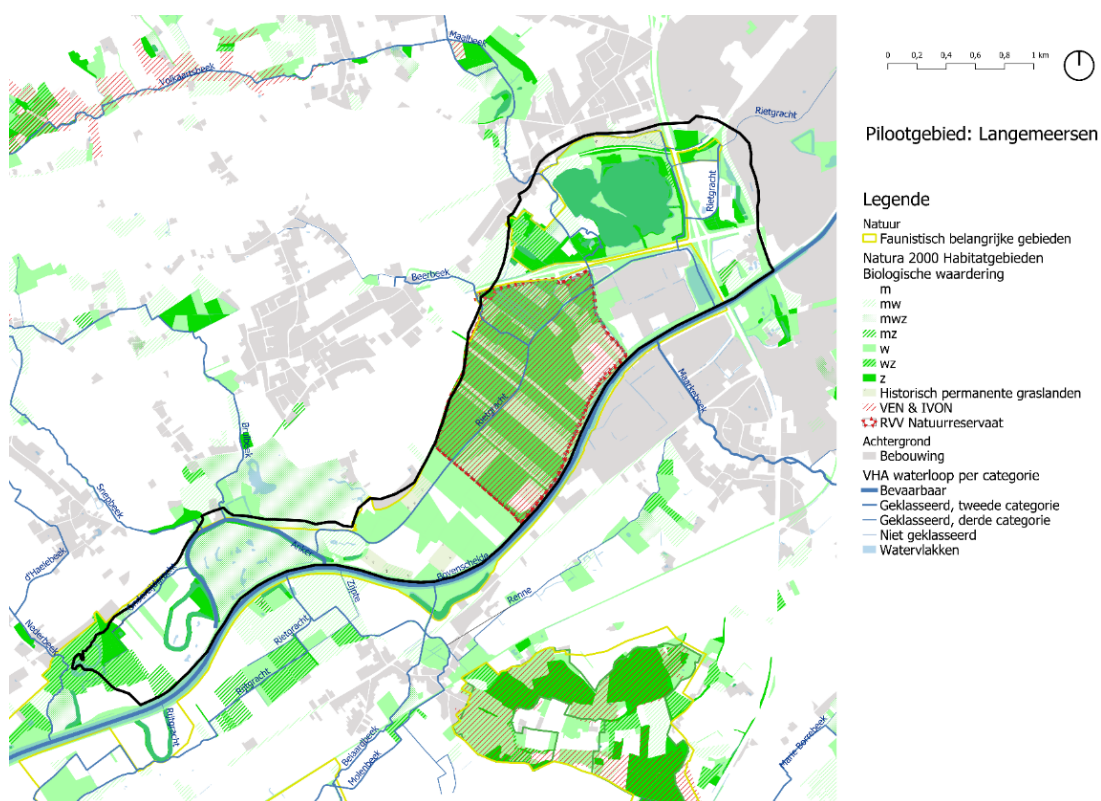
Binnen het plangebied komt centraal t.h.v. het natuurreservaat Langemeersen een grote vlakte aan **historisch permanent grasland** met een verbod-beschermingsstatus voor. Daarnaast zijn er nog enkele percelen in het noorden waar tevens een verbod geldt. Meer ten zuiden centraal gelegen en in het zuiden van het plangebied komen verschillende percelen voor waar ingrepen enkel kunnen plaatsvinden na vergunning.

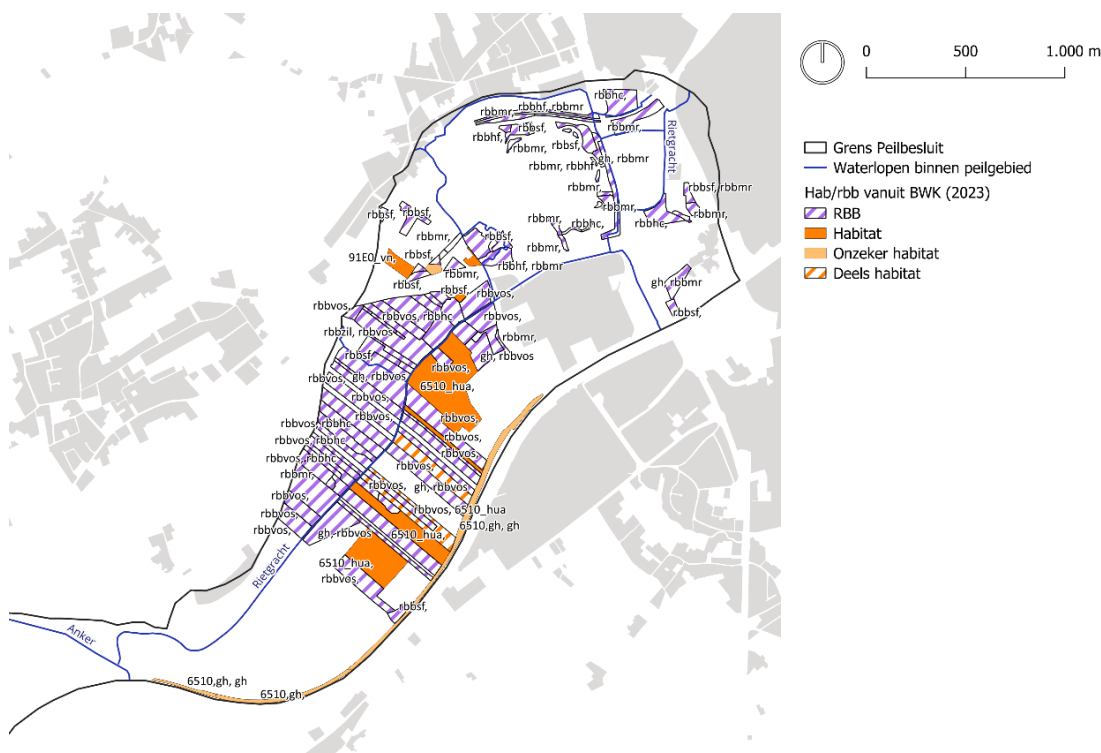
Figuur 34: Historisch permanent grasland t.h.v. het plangebied

6.3.1.2 Huidig voorkomende natuurwaarden

Onderstaande Figuur 35 toont de BWK-eenheden die binnen het plangebied voorkomen. Figuur 36 toont de aanwezige regionaal belangrijke biotopen (RBB) en Europees beschermde habitats. Binnen het gebied Langemeersen zijn namelijk enkele Europese habitats gelegen (Natura 2000), namelijk grote vossenstaartgraslanden met weidekervel en/of weidekerveltorkruid (6510_hua) en laaggelegen schraal hooiland: glanshaververbond (6510,gh h).

Figuur 35: Biologische waarderingskaart (2023) t.h.v. het plangebied

Figuur 36 Habitat/regionaal belangrijke biotopen (RBB) vanuit BWK t.h.v. het plangebied

De peilzone bestaat voor het grootste deel uit weilandcomplexen met veel sloten en/of microreliëf (7%) en eutrofe plassen (7%). Daarnaast wordt 5% ingenomen door industriële bebouwing/fabrieken

(5%) en akkers op kleiige of lemige bodem (5%). Een andere 5% wordt ingenomen door park of park-achtig kerkhof (kp), zeer soortenarme, ingezaaide graslanden (hx), loofhoutaanplant (excl. populieren-aanplant; inclusief jonge aanplanten) (n), eutrofe plas (ae) en terrein met recreatie-infrastructuur (bv. chalets, sportvelden) (uv). Er komen verschillende percelen voor die aangeduid zijn als regionaal belangrijke biotopen en bijgevolg een hoge biologische waarde hebben.

De behoeften vanuit natuur zijn sturend in het gebied Langemeersen. In 2018 werden de kantelbare stuwen geplaatst om de aanwezige kwelafhankelijke vegetatie in stand te kunnen houden. Indien deze er niet zouden zijn, zou het pompgemaal de Meersbloem ook de Langemeersen ontwateren.

Het betreft volgende beschermde vegetaties:

- Rietmoeras, waarin de bruine kiekendief (een Habitatrichtlijnsoort) nestelt
- Dotterbloemgrasland, een Vlaams beschermd natuurtipe
- Grotevossenstraatgraslanden met weidekervel en weidekerveltorkruid, een Europees beschermde habitat.

Al deze vegetaties hebben een voldoende hoge grondwatertafel nodig, droogtrekking van het gebied zou zeer nefaste gevolgen hebben. Tegelijkertijd mogen bijvoorbeeld voor de Grote vossenstaart de grondwaterpeilen niet te lang te hoog staan. Als laatste voorwaarde zou ook een tragere overgang gewenst zijn van winter naar zomerpeil en omgekeerd. Uit evaluatie van de huidige regeling blijkt namelijk dat dit nogal snel gebeurt. Voor de drie aanwezige en gewenste types natuur zijn de vereisten duidelijk beschreven en dienen de volgende peilen te worden nagestreefd:

- Rietmoeras
  - Winter: overstroomd
  - Zomer: 10-20 cm - mv
- Dotterbloemgrasland
  - Winter: plas-dras
  - Zomer: 60 cm - mv
- Grotevossenstraatgrasland
  - Winter: plas-dras
  - Zomer: 100 cm - mv

Naast deze minimale grondwaterpeilen is het ook belangrijk dat het gebied niet te lang volledig onder water staat. Stilstaand regenwater zal immers functioneren als een zure film en zo de noodzakelijke kwel tegenhouden. Om negatieve effecten op de soortenrijke glanshavergraslanden (Europees beschermd habitat 6510hu) te voorkomen mag het peil maximaal 5 aaneengesloten dagen stijgen boven de 10 mTAW, met een totale overstromingsduur van niet langer dan 10 dagen. Om de vegetatie in stand te houden is het dus belangrijk het draineren van het kwelwater tegen te houden en tegelijkertijd de mogelijkheid te behouden om het teveel aan regenwater af te voeren. Als laatste voorwaarde is voor het in stand houden van de grote vossenstaartgraslanden een trage overgang van winter- naar zomerpeil gewenst.

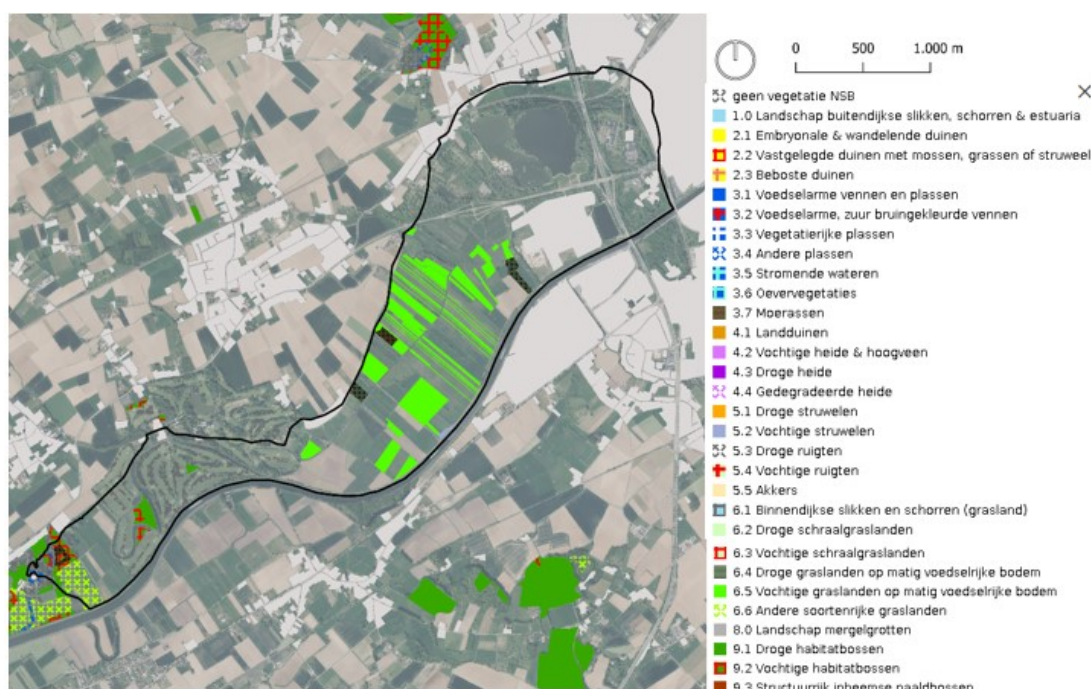
Om de doelstellingen voor de aanwezige beschermde soorten te behalen, worden er op heden verschillende natuurbeheerplannen op terrein uitgevoerd:

- Het natuurbeheerplan Type 4 'Langemeersen' goedgekeurd door ANB op 12 november 2021;
- Het natuurbeheerplan Type 3 'Nieuw Kasselrij van Oudenaarde tot Anzegem' goedgekeurd door ANB op 24 februari 2022;
- Het natuurbeheerplan Type 2 'Nieuw Kasselrij van Oudenaarde tot Anzegem' goedgekeurd door ANB op 24 februari 2022;

De natuurstreefbeelden binnen de peilzone zijn de volgende:

Tabel 7: Natuurstreefdoelen binnen de peilzone

Natuurstreefdoel	Oppervlakte (ha)	Percentage (%)
rbbhc	23	31
rbbvos	17	23
andere_hu	6	8
91E0_vn	3	4
rbbkam	3	4
9130	2	3
rbbmc	1	1
rbbmr	1	1
andere_ae	1	1
rbbbsf	0	1
9120	0	0

Figuur 37: Natuurstreefbeelden uit het natuurbeheerplan 'Langemeersen'

Binnen het natuurbeheerplan 'Nieuw Kasselrij van Oudenaarde tot Anzegem' worden volgende natuurstreefbeelden vooropgesteld in overlap met het plangebied: 9130, 91E0_vn, rbbmr, 'andere plassen' en 'andere soortenrijke graslanden'.

Nog een afwijking of bijzondere omstandigheid waarmee rekening dient te worden gehouden is de aanwezigheid van **bevers** in het gebied. Wanneer een bever een dam begint te bouwen kan dit invloed hebben op het waterpeil en dus ook het peilbeheer. Dit kan dan namelijk niet meer volledig gestuurd worden aan de daarvoor voorziene constructies. Bevers genieten op sommige locaties een beschermde status waardoor maatregelen nemen niet altijd mogelijk is. In oktober 2024 werden twee

beverdammen in opdracht van de provincie Oost-Vlaanderen afgebroken. De beverdam op locatie 1 bevindt zich op de grens met het natuurgebied. De locaties van deze beverdammen zijn zichtbaar op Figuur 38.

Figuur 38: Locaties van de twee verstoorde beverdammen

Het ingrijpen op de beverdam op locatie 2 (waterloop OS326) zit vast in het onderhoud van de provincie Oost-Vlaanderen. Deze locatie is gelegen in recreatiegebied. De beverdam op locatie 1 wordt eerder gemonitord en enkel verlaagd of verwijderd na meldingen van hinder en voorzichtige afweging. Op heden werden er echter geen meldingen meer ontvangen van hinder bij de provincie Oost-Vlaanderen.

Tabel 8: BWK-eenheden binnen het peilgebied (BWK-eenheden die 2 of minder % van de oppervlakte innemen, zijn niet meegenomen in de tabel)

BWK-label	Oppervlakte (ha)	Percentage (%)	Vertaling
hpr*	36,05	7	weilandcomplex met veel sloten en/of microreliëf en met relicten van halfnatuurlijke graslanden
ae	32,79	7	eutrofe plas
kp + hx + n + ae + uv	27,41	5	park of parkachtig kerkhof (kp) + zeer soortenarme, ingezaaide graslanden (hx) + loofhoutaanplant (excl. populierenaanplant; incl. jonge aanplanten) (n) + eutrofe plas (ae) + terrein met recreatie-infrastructuur (bv. chalets, sportvelden) (uv)
ui	27,21	5	Industriële bebouwing, fabriek
bu + bl	23,81	5	akker op kleiige (bu) + lemige bodem (bl)
hpr* + k(mr°)	19,49	4	weilandcomplex met veel sloten en/of microreliëf en met relicten van halfnatuurlijke graslanden (hpr*) +

BWK-label	Oppervlakte (ha)	Percentage (%)	Vertaling
			bermen, perceelsranden, ... met elementen van rietland (k(mr°))
ua	19,01	4	
hpr* + k(mr°) + kbs	18,18	4	weilandcomplex met veel sloten en/of microreliëf en met relictten van halfnatuurlijke graslanden (hpr*) + bermen, perceelsranden, ... met elementen van rietland (k(mr) + kbs (bomenrij met dominantie van (al dan niet geknotte) wilg))
bu	13,06	3	akker op kleiige bodem (bu)
hp	12,61	3	soortenarm permanent cultuurgrasland (hp)
n	11,87	2	loofhoutaanplant (excl. populierenaanplant; incl. jonge aanplanten) (n)
weg	11,04	2	weg
hpr	9,50	2	weilandcomplex met veel sloten en/of microreliëf (hpr)

6.3.1.3 Versnippering en barrièrewerking

Het peilgebied is in de huidige situatie ecologisch en hydrologisch deels versnipperd.. Het studiegebied bestaat uit waardevolle maar deels gefragmenteerde natte habitats, waarbij de ruimtelijke samenhang lokaal wordt onderbroken door waterlopen, kunstmatige structuren en omliggende landgebruiken. De aanwezige peil- en waterbeheerinfrastructuur (o.a. pompgemaal, stuwen en verdeelconstructies) beïnvloedt de connectiviteit binnen het systeem en kan leiden tot barrièrewerking, in het bijzonder voor aquatische soorten. De stuw op het Anker vormt in de huidige situatie een vismigratieknelpunt. Globaal is binnen de kern van het natuurgebied wel een zekere habitatcontinuïteit aanwezig.

6.3.1.4 Verdroging/vernatting

De Langemeersen vormen van nature een nat meersengebied met sterke kwel, waar hoge grondwaterstanden essentieel zijn voor de instandhouding van kwelafhankelijke vegetaties. In het verleden trad echter verdroging op door de werking van het pompgemaal, waardoor grondwaterstanden in droge periodes sterk konden wegzakken en onder de ecologische streefwaarden bleven. Sinds de aanleg van vier kantelstuwen in 2018 zijn de grond- en oppervlaktewaterpeilen merkbaar verhoogd en stabiel geworden, waardoor de verdroging gedeeltelijk is beperkt. Tijdens droge zomers zakken de grondwaterstanden echter nog steeds onder de gewenste niveaus. Tegelijk treden in natte perioden vernattingsproblemen op: bij extreme neerslag kunnen de waterpeilen sterk stijgen en kan het gebied tijdelijk onder water komen te staan, met lokaal waterstanden tot boven het maaiveld.

6.3.1.5 Waterkwaliteit

Verzoeting en verzilting

In discipline water (§6.1.1.2) wordt aangehaald dat de verziltingskaart niet van toepassing is in het peilgebied, wat betekent dat er geen aanwijzingen zijn voor zout grondwater en dat verzilting geen relevant risico vormt.

Vermesting/eutrofiëring

In het peilgebied is in de huidige situatie nutriëntenbelasting aanwezig, vooral via het oppervlaktewatersysteem. De Volkaartsbeek en andere toevoerende waterlopen brengen nutriëntrijk water aan in het gebied, onder meer door afspoeling van bemeste landbouwpercelen en overstorten. Dit is vooral merkbaar in de Donkvijver, waar het hoge nutriëntgehalte regelmatig heeft geleid tot blauwalgenbloei en tijdelijk stopzetten van recreatieve activiteiten. In het meersengebied geldt dat door de aanwezigheid van kwel het systeem van nature matig voedselarm blijft en liggen de nutriënten-concentraties lager. Toch kan langdurige regenwaterstagnatie, pluviale overstroming en aanvoer vanuit de bovenlopen lokaal leiden tot verhoogde nutriëntenaanrijking, zeker in laaggelegen delen. De natte bodemcondities zorgen er tegelijk voor dat mineralisatie vertraagt, waardoor nutriënten minder snel vrijkomen dan in drogere systemen.

6.3.1.6 Structuurkwaliteit waterlopen

De waterlopen in het peilgebied hebben vandaag een matige structuurkwaliteit. Door historische rechte trekkingen, omleggingen en verschillende stuwen, schuiven en duikers is de natuurlijke morfologie grotendeels verloren gegaan. De ecologische continuïteit is deels hersteld met vier vis-passeerbare stuwen, maar blijft beperkt door kunstwerken en geïsoleerde waterdelen zoals Het Anker.

6.3.2 Effectenbespreking

6.3.2.1 Beschermde gebieden

Er is geen overlap met Natura 2000-gebied, waardoor geen passende beoordeling vereist is. Ca. 600m meer zuidwaarts is het SBZ-H "Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen" gelegen. Mogelijke effecten worden besproken onder §6.3.2.9.

De mogelijke impact op het voorkomend VEN-gebied wordt besproken onder §6.3.2.10.

6.3.2.2 Biotoopwijziging en wijziging leefgebied van soorten

Qua biotoopwijziging en wijzigingen van leefgebied van soorten geldt dat het peilbesluit waterpeilen vastlegt die expliciet zijn afgestemd op het behoud en de versterking van de natuurdoelstellingen binnen het gebied Langemeersen. Het peilbesluit creëert in het meersengebied hogere en stabielere water- en grondwaterpeilen, waardoor de hydrologische condities verbeteren voor kwelafhankelijke biotopen zoals grote vossenstaartgraslanden, dotterbloemgraslanden, riet- en zeggevegetaties. Door water langer vast te houden in droge periodes en gecontroleerd af te voeren wanneer peilen te hoog worden, worden zowel verdroging als langdurige inundatie vermeden. Hierdoor blijft het leefgebied voor soorten gebonden aan de voorkomende soortenrijke graslanden intact en worden biotoopomstandigheden versterkt.

Het peilbeheer ondersteunt ook de fauna: stabiele waterstanden en plas-drascondities in de winter verbeteren het leefgebied voor moeras- en rietvogels, amfibieën, macro-invertebraten en vis. Eventuele tijdelijke nadelen bij uitzonderlijke natte periodes zijn beperkt en kortstondig.

In het actieplan wordt als actie opgenomen om het vismigratieknelpunt dat de stuw op het Anker momenteel vormt aan te pakken en vispasseerbaar te maken. Hierdoor kan het Anker fungeren als biotoop voor vissen.

Daarnaast blijven de zones met HPG-status gevrijwaard van veranderingen in reliëf of hydrologie die hun ecologische waarde zouden kunnen aantasten.

Voor het meersengebied geldt dat er een verschil zit tussen de juridische en feitelijke situatie. Tegenover de juridische situatie is er geen verschil. In 2018 zijn de vier vispasseerbare stuwen geplaatst en in februari 2025 is opgemerkt dat de balk die voor de correctie van 9,05 naar 9,13 mTAW zorgde, beschadigd werd. Hierdoor wordt er momenteel al met minstens ca. 1,5 jaar 9,05 mTAW gestuwd. Echter, tussen 2018 en 2025 heeft de stuw op 9,13 mTAW gestaan en heeft de vegetatie zich aangepast aan deze waterstanden/overstromingen. Deze toestand heeft 7 jaar aangehouden. Momenteel wordt er al minstens 1,5 jaar gestuwd op 9,05 mTAW. Er wordt aangenomen dat deze tijd niet lang genoeg is voor de vegetatie om zich volledig aan te passen. Er wordt aangenomen dat de vegetatie die momenteel nog op terrein voorkomt, samenhangt met de situatie waarin de stuw op 9,13 mTAW stond. Wel kan gesteld worden dat er mogelijks een beperkte degradatie aan de gang is doordat er ca. 1,5 jaar op 9,05 mTAW gestuwd wordt. Het opnieuw stuwen op 9,13 mTAW zal deze degradatie tegengaan. Hierdoor kan gesteld worden dat het effect tegenover de feitelijke situatie positief is. Tegenover de juridische situatie wordt er geen effect verwacht aangezien de huidige voorkomende vegetatie diegene is die verwacht kan worden bij een stuw op 9,13 mTAW.

De effecten t.h.v. de vispasseerbare stuwen tegenover de feitelijke situatie worden als **positief (+2)** beoordeeld, gezien er extra leefgebied bijkomt doordat het Anker na de werken ook een geschikt leefgebied voor vissen zal zijn. Tegenover de juridische situatie wordt het effect als beperkt **positief (+1)** beoordeeld aangezien het peilbesluit een flexibeler beheer inhoudt van de vispasseerbare stuwen waarbij geanticipeerd kan worden op extreme events waardoor ook de aanwezige biotopen beter beschermd zullen zijn. Dit in vergelijking met de huidige situatie waarin de stuwen gestuurd werden o.b.v. vaste kalenderdata.

Globaal wordt het effect omwille van bovenstaande als **beperkt positief (+1)** beoordeeld.

6.3.2.3 Versnippering en barrièrewerking

Er worden geen nieuwe fysieke barrières geïntroduceerd en het beheer gebeurt via bestaande, (deels) vispasseerbare constructies. Door hogere en stabielere waterpeilen wordt de hydrologische samenhang tussen natte graslanden, riet- en zeggevegetaties versterkt, wat de functionele connectiviteit van het gebied vergroot. Hierdoor verbeteren de uitwisselingsmogelijkheden voor water- en moerasgebonden soorten. Eventuele tijdelijke effecten tijdens uitzonderlijke peilen zijn beperkt, omkeerbaar en passen binnen het natuurlijke overstromingsregime.

Daarnaast wordt als actie opgenomen om het vismigratieknelpunt van de stuw op het Anker vispasseerbaar te maken. Dit zorgt lokaal voor het opheffen van een bestaande barrière voor aquatische soorten.

Globaal worden de effecten als **beperkt positief tot positief (+1/+2)** beoordeeld.

6.3.2.4 Verdroging / vernatting

Qua verdroging/vernatting geldt dat door de hogere en stabielere waterpeilen in het meersengebied, het tijdelijk verhogen van de aan- en afslagpeilen aan het pompemaal Meersbloem tijdens droge periodes en het langer vasthouden van water in de Rietgracht, het wegzakken van de grondwatertafel beperkt wordt. Daardoor blijven kwelafhankelijke vegetaties beschermd tegen verdroging. Tegelijk zorgt een seizoensgebonden peildynamiek, met een getrapte bediening van de vier kantelstuwen op basis van real-time grondwatermetingen, ervoor dat waterstanden in het zomerhalfjaar niet langdurig te hoog blijven. Overtollig water kan gecontroleerd en tijdig worden afgevoerd, zodat langdurige inundatie en beheerknelpunten, zoals problemen bij hooien en perceelbewerkbaarheid, worden vermeden.

Het peilbesluit zet in op het vasthouden van water en het verhogen van de grondwaterstanden, waardoor de structurele verdroging van het gebied wordt tegengegaan. Via een aangepast en flexibeler peilbeheer, onder meer met verhoogde peilen in droge periodes, worden lage grondwaterstanden deels vermeden en worden de condities voor kwelafhankelijke vegetaties verbeterd. Tegelijk tracht het peilbesluit ook wateroverlast te beperken door gecontroleerde afvoer en flexibiliteit bij hoge peilen toe te laten. De bedoeling is om rekening te kunnen houden met het veranderende klimaat (zowel droogteperiodes als periodes van veel neerslag). Niettemin blijven bij extreme neerslag tijdelijk hoge waterstanden mogelijk, waardoor lokale vernattingsproblemen niet volledig uitgesloten zijn.

Het peilbesluit zorgt voor een beter gestuurd waterpeil in de **Donkvijver** door in te zetten op een lager en stabielere streefpeil, waardoor opnieuw buffercapaciteit wordt gecreëerd voor de opvang van piekdebieten. In de huidige situatie staat het peil relatief hoog en ontbreekt buffercapaciteit, wat leidt tot een verhoogd risico op overstroming bij regenval. Door het afstemmen van in- en uitstroom en het versterken van de afvoer via de Volkaartsbeek wordt de kans op wateroverlast verminderd en wordt overmatige vernatting beter beheerst. Dit draagt bij tot stabielere hydrologische omstandigheden in de omliggende zones, wat gunstig is voor de instandhouding van vegetaties die gevoelig zijn voor langdurige inundatie. Tegelijk wordt vermeden dat het peil te sterk daalt, waardoor ook in en rond de vijver voldoende vochtige omstandigheden behouden blijven die belangrijk zijn voor aquatische en moerasgebonden vegetaties.

Het peilbesluit versterkt daarnaast de rol van de **vier kantelstuwen** als sturend element in het peilbeheer, waarbij de stuwen in hoofdzaak gesloten gehouden worden om water in het systeem vast te houden en zo de grondwaterstanden te verhogen. Hierdoor wordt verdroging van het gebied duidelijk tegengegaan, wat essentieel is voor het behoud van kwelafhankelijke vegetaties zoals

dotterbloemgraslanden, rietmoeras en grote vossenstaartgraslanden, die afhankelijk zijn van hoge grondwaterstanden. Tegelijk voorziet het peilbesluit in een flexibel beheer waarbij de stuwen tijdelijk kunnen worden geopend bij te hoge peilen of extreme neerslag, zodat langdurige inundatie en zuurstofstress voor vegetaties wordt vermeden. Hierdoor ontstaat een beter gebalanceerd hydrologisch regime waarbij zowel verdroging als overmatige vernatting worden beperkt, in functie van de ecologische streefwaarden voor de aanwezige habitats.

Voor het **pompgemaal Meersbloem** geldt dat in het peilbesluit een droogteregeling wordt opgenomen, waarbij bij afroepen van code geel de peilen met circa 15 cm verhoogd worden om water langer in het gebied te houden en droogte tegen te gaan. Dit ondersteunt de grondwaterafhankelijke vegetaties door te voorkomen dat grondwaterstanden onder de minimale vereiste niveaus zakken, wat cruciaal is voor het behoud van soortenrijke graslanden en andere vochtgebonden habitats.

Door uitvoering van het peilbesluit zullen de condities voor de huidig aanwezige en tot doel gestelde habitats cfr. het natuurbeheerplan, waaronder rietmoeras, dotterbloemgrasland en vossenstaartgrasland verbeteren. De grondwaterstand zal gemiddeld gezien stijgen en verdroging wordt tegengegaan. Het effect wordt omwille van bovenstaande als **positief (+2)** beoordeeld.

6.3.2.5 Verstoring

Het peilbesluit houdt in het actieplan enkele ingrepen in zoals de renovatie van het pompgemaal, verwijderen van de schuifconstructie Donk 3, vispasseerbaar maken van de uitstroom van Anker - Rietgracht om het vismigratieknelpunt stuw Golf op te lossen. Deze ingrepen kunnen voor tijdelijke verstoring zorgen tijdens de aanleg in termen van geluid, licht en het berijden van het terrein. Dit zal echter beperkt zijn tot de aanlegfase, en in de exploitatiefase worden **geen effecten** verwacht qua **verstoring (0)**.

6.3.2.6 Waterkwaliteit

Voor de effectenbespreking van de waterkwaliteit wordt verwezen naar §6.1.2.1 en §6.1.2.2.

Qua waterkwaliteit geldt voor **verzilting en verzoeting** het volgende: omdat het peilgebied uitsluitend zoet grondwater bevat en verzilting hier geen risicofactor vormt, wordt het effect als **verwaarloosbaar (0)** beoordeeld.

Voor **vermesting en eutrofiëring** geldt dat het peilbesluit bijdraagt aan een verbetering van de waterkwaliteit van het gebied door het water vast te houden, trager af te voeren en periodieke inundatie te behouden. Een langere verblijftijd van het water bevordert natuurlijke zuivering, onder meer via bezinking van fijn sediment en nutriënten en via opname door vegetatie. Tegelijk zorgen natte, zuurstofarme bodemcondities voor een tragere afbraak van veen en humus, waardoor minder stikstof en fosfor vrijkomen naar grond- en oppervlaktewater.

Het meer stabiele en geleidelijk gestuurde peilbeheer voorkomt bovendien sterke en plotse waterstandsschommelingen die anders nutriënten en slib kunnen losmaken en meevoeren. De kandelstuwen worden gefaseerd bediend, zodat overtollig water gecontroleerd kan worden afgevoerd. Daardoor blijft de verspreiding van nutriëntenrijk water en sediment beperkt.

Voor de Donkvijver leidt het vastgelegde peilbeleid tot minder instroom van nutriëntenrijk water richting de vijver, wat de waterkwaliteit verbetert en het risico op blauwalgen verkleint. Dit heeft positieve effecten op de voorkomende aquatische soorten in de vijver. Blauwalgen zorgen namelijk voor sterke vertroebeling (zwevende biomassa). Minder blauwalgen betekent meer lichtinval, wat essentieel is voor de groei van ondergedoken vegetatie. Het water wordt helderder, waardoor waterplanten zich beter kunnen ontwikkelen. Daarnaast produceren verschillende cyanobacteriën giftige stofwisselingsproducten (cyanotoxines) die giftig zijn voor waterplanten en -dieren. Wanneer

minder cyanobacteriën voorkomen, verminderen de toxische effecten en zuurstofproblemen, wat gunstig is voor vissen en andere aquatische organismen.

In het actieplan van het peilbesluit wordt als actie opgenomen om erosie en instroom van sediment- en nutriëntenrijk water aan te pakken. Voor de aanwezige grasbufferstroken langs de Meersstraat dient bekeken te worden of deze behouden blijven en of er nieuwe afspraken gemaakt kunnen worden met de betrokken landbouwers. Hierdoor kan aangenomen worden dat de instroom van water met nutriëntenrijk sediment zal afnemen.

Tijdens uitzonderlijk natte periodes kunnen tijdelijk hogere concentraties van opgeloste nutriënten voorkomen door herverdeling van sediment, maar dit effect blijft kortdurend en lokaal en leidt niet tot een structurele verslechtering. Het peilbeheer vermijdt bovendien langdurig stilstaand water, omdat een zure film de kwelwerking kan verstoren. Waar nodig wordt gecontroleerd afgevoerd om piekbelasting en sedimentverspreiding te beperken.

In het peilbesluit is daarnaast opgenomen dat de verhoogde pompinstellingen in droogteperiodes geen problemen mogen geven t.h.v. de aangesloten riolering in Meerspoort. Hierdoor wordt vermeden dat het peilbesluit leidt tot een toename van vermessing door overstorten of terugstuwing van vervuild water.

Uit bovenstaande blijkt dat er geen negatieve impact wordt verwacht op de voorkomende fauna en flora ten gevolge van een verminderde waterkwaliteit. In tegendeel, de effecten van het peilbesluit op vermessing en eutrofiëring worden **beperkt positief (+1)** beoordeeld.

6.3.2.7 Structuurkwaliteit

Het peilbesluit zorgt ervoor dat de waterlopen in de Langemeersen meer ruimte krijgen om op een natuurlijke manier te functioneren. Door het waterpeil minder sterk te laten schommelen en het water langer vast te houden, stroomt het water rustiger door het gebied. Daardoor treedt minder slijtage van oevers en bedding op en krijgen natuurlijke oevers en begroeiing meer kans om zich te ontwikkelen. Ook het contact tussen de waterlopen en hun omgeving wordt opnieuw versterkt. Bij hogere waterpeilen kan het water tijdelijk uit de beek treden en aansluiten bij omliggende natte graslanden en moeraszones. Dat is typisch voor een meersengebied en zorgt voor meer variatie en structuur in en rond de waterloop. Er vinden geen grote ingrepen aan de waterloop plaats. Het effect van het peilbesluit op de structuurkwaliteit van de waterlopen wordt omwille van bovenstaande redenering als **beperkt positief (+1)** beschouwd.

6.3.2.8 Eutrofiëring via de lucht

Het planvoornemen zal geen relevante bijkomende stikstofdepositie genereren. Er wordt omwille van deze reden geen bijkomende eutrofiëring verwacht via de lucht die een impact zou kunnen hebben op de voorkomende vegetatie. Er is bijgevolg **geen effect (0)**.

6.3.2.9 Voortoets Passende Beoordeling

Er is geen overlap tussen het plangebied en speciale beschermingszones. Omwille van deze reden is de opmaak van een voortoets passende voldoende. Op ca. 600 m zuidwaarts van het peilgebied situeert zich Habitatrichtlijngebied (SBZ-H) 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen' (BE2300007).

Alle maatregelen uit het peilbesluit situeren zich volledig binnen de begrenzing van het eigen meersengebied en bestaan uitsluitend uit het finetunen van bestaande peilregelingen via stuwen en het pompgemaal, zonder nieuwe grote werken of graafactiviteiten. Er worden geen waterpeilen gewijzigd buiten het peilgebied en er is geen toevoer, afvoer of verplaatsing van water in de richting van de beschermde zone.

Biotooppinname en inname van leefgebied

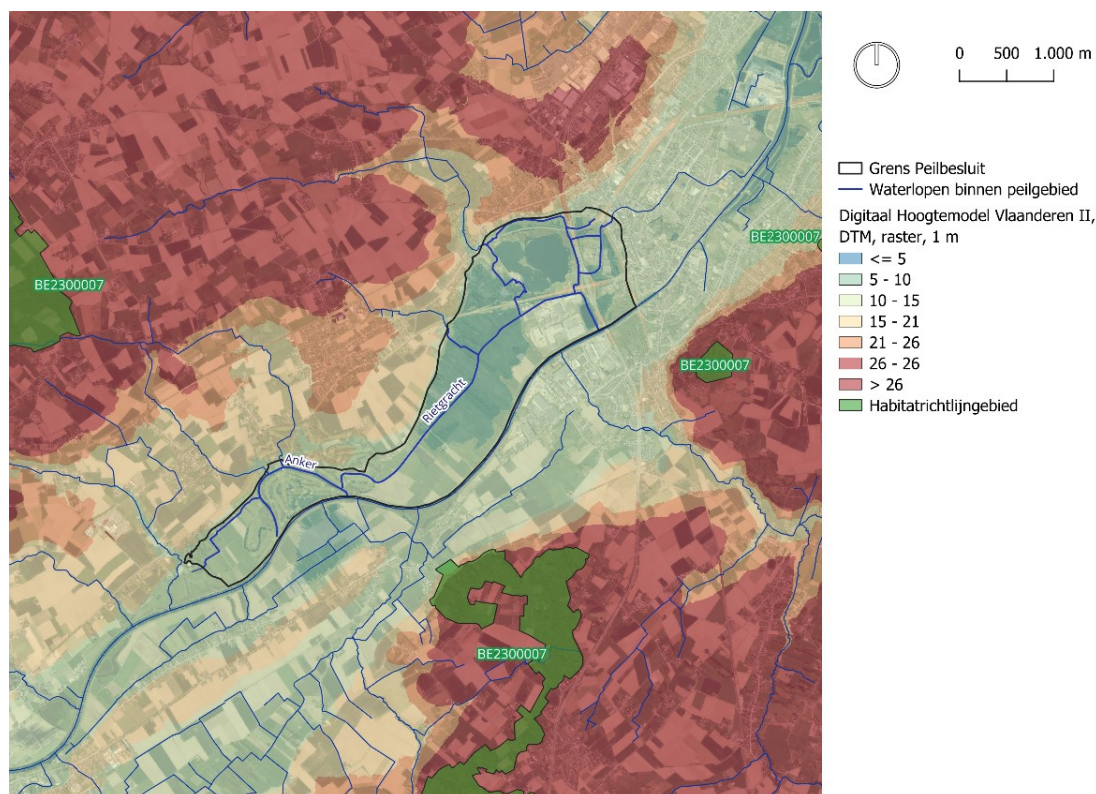
Er is geen overlap met speciale beschermingszones. Hierdoor is er ook geen direct ruimtebeslag en zal er bijgevolg geen inname zijn van biotopen of leefgebied.

Versnippering, verstoring en barrièrewerking

Aangezien het planvoornemen op ca. 600 m van de speciale beschermingszone (SBZ-H) ligt en er geen graafwerken zullen plaatsvinden, worden geen rechtstreekse effecten op versnippering, verstoring of barrièrewerking verwacht. Het peilbesluit omvat grotendeels administratieve wijzigingen en slechts beperkte aanpassingen aan bestaande constructies, waardoor er geen ingrepen op of nabij de SBZ-H plaatsvinden. Door het ontbreken van grote fysiek ingrijpende werken en de ruime afstand blijft de ecologische samenhang van de SBZ-H volledig behouden en treden geen betekenisvolle effecten op.

Verdroging/vernatting

Het Langemeersengebied wordt afgewaterd langs de Schelde. De schelde loopt in zuidwestelijke naar noordoostelijke richting. De veranderingen die het peilbesluit teweeg zal brengen qua waterhoeveelheden die afgewaterd moeten worden, zullen door de Schelde afgewaterd worden. Het peilbesluit houdt een verandering naar flexibel beheer in, waardoor bij extreme events verdroging en vernetting positief beïnvloed wordt om wateroverlast of droogte te vermijden. Op Figuur 39 wordt het digitaal hoogtemodel weergegeven. Hierop is te zien dat de SBZ-H die in de buurt gelegen zijn, hoger liggen dan de lager gelegen gebieden waar het Langemeersengebied zich in bevindt en waar de Schelde stroomt. Dit maakt dat de SBZ-H-gebieden naar verwachting minder of slechts in beperkte mate beïnvloed zullen worden door de vernetting die in het peilbesluit beoogd wordt, gezien ze hoger gelegen zijn.

Figuur 39: Digitaal hoogtemodel t.h.v. het plangebied

Algemeen kan gesteld worden dat het planvoornemen geen verschil oplevert qua overstromings-/verdrogingsrisico binnen de SBZ-H. Er kan besloten worden dat er geen betekenisvolle negatieve effecten te verwachten zijn ten gevolge van het planvoornemen.

Waterkwaliteit en structuurkwaliteit waterlopen

Het planvoornemen bevindt zich op voldoende afstand van de SBZ-H.

Er zal ten gevolge van het planvoornemen minder geëutrofiëerd water in de Donkvijver terecht komen en stroomafwaarts worden afgevoerd. Daarnaast worden acties opgenomen om erosie en instroom van sediment- en nutriëntenrijk water te beperken. Nutriëntenrijk water komt in de Schelde terecht en zal afgevoerd worden zonder langs de SBZ-H te passeren. Ook in geval van extreme events biedt het peilbesluit een flexibel beheer en zal het positieve effecten teweeg brengen qua overstroming- en droogterisico's binnen het plangebied. Er worden geen betekenisvolle effecten verwacht binnen het SBZ-H ten gevolge van het planvoornemen.

Verzoeting en verzilting

In discipline water (6.1.1.2) wordt aangehaald dat de verziltingskaart niet van toepassing is in het peilgebied, wat betekent dat er geen aanwijzingen zijn voor zout grondwater en dat verzilting geen relevant risico vormt. Ook qua verzoeting wordt geen impact verwacht. Zowel voor verzoeting als verzilting wordt geen betekenisvol effect verwacht.

Verzuring

Het peilbesluit voor de Langemeersen heeft geen effect op verzuring binnen het SBZ-H 'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen', dat op circa 600 meter afstand van het peilgebied ligt. Het besluit omvat wijzigingen aan de bodemchemie, geen ingrepen in het grondwaterlichaam richting het SBZ-H en geen toe- of afvoer van water naar of vanuit het Natura 2000-gebied. Het peilbesluit betreft hoofdzakelijk reguleringen van bestaande stuwen en pompen en het formaliseren van reeds lopende peilafspraken. Deze peilregelingen hebben lokale effecten binnen het eigen meersengebied en hebben geen invloed op het hydrologisch systeem of de waterchemie van het verderop gelegen SBZ-H.

Vermesting/ eutrofiëring

Het peilbesluit houdt het langer vasthouden van water in de peilzone in. Een langere verblijftijd van het water bevordert natuurlijke zuivering, onder meer via bezinking van fijn sediment en nutriënten en via opname door vegetatie. Hierdoor krijgen aanwezige nutriënten de kans om meer verspreid afgezet te worden in de peilzone. Doordat het peilbeheer piekdebieten dempt en snelle afvoer richting het pompgebied vermindert, ontstaat ook minder intern transport van nutriënten binnen het systeem.

Tegelijk zorgen natte, zuurstofarme bodemcondities voor een tragere afbraak van veen en humus, waardoor minder stikstof en fosfor vrijkomen naar grond- en oppervlaktewater.

Het planvoornemen zal geen relevante bijkomende stikstofdepositie genereren.

Deze positieve effecten binnen de peilzone zetten zich voort in de omgeving aangezien als de waterkwaliteit verbetert dit ook stroomafwaarts tot positieve effecten zal leiden.

Er kan geconcludeerd worden dat er geen betekenisvolle negatieve effecten inzake vermisting en eutrofiëring verwacht wordt binnen de nabijgelegen SBZ's.

6.3.2.10 Verscherpte natuurtoets

Een verscherpte natuurtoets dient in principe uitgevoerd te worden **op projectniveau** en houdt in dat de overheid geen vergunning mag verlenen voor activiteiten die ‘onvermijdbare en onherstelbare schade’ aan de natuur in het VEN kunnen veroorzaken (art. 26bis, §1 van het Decreet Natuurbehoud). Het gaat om cumulatieve voorwaarden: de overheid mag dus wel een vergunning verlenen voor activiteiten die leiden tot onvermijdbare schade die wel herstelbaar is.

‘Onvermijdbare schade’ is de schade die men hoe dan ook zal veroorzaken, op welke wijze men de activiteit ook uitvoert. ‘Vermijdbare schade’ is die schade die kan vermeden worden door de activiteit op een andere wijze uit te voeren (bv. met andere materialen of op een andere plaats) en is overal in Vlaanderen verboden. ‘Onherstelbare schade’ betekent dat de schade niet meer kan hersteld worden. Onder ‘herstel van de schade’ wordt herstel verstaan op de plaats van beschadiging met een kwantitatief en kwalitatief gelijkaardig habitat als deze die er voor de beschadiging aanwezig was.¹⁴

Belangrijk is dat er geen schadedrempel is: elke schade die onvermijdbaar en onherstelbaar is, moet in principe leiden tot een weigering.

Zoals reeds gesteld dient de verscherpte natuurtoets uitgevoerd te worden op projectniveau. Het is echter gebruikelijk ook **op planniveau** een uitspraak te doen over de mogelijke impact van het planvoornemen ten aanzien van het voorkomend VEN-gebied en dit om uit voorzorg vroegtijdig problemen op te sporen die anders pas aan het licht zouden komen op projectniveau.

Binnen het peilgebied is VEN-gebied ‘De Vallei van de Bovenschelde Zuid’(id-nummer: 393) gelegen.

Biotooppinname en inname van leefgebied

Het peilbesluit houdt voornamelijk het vastleggen van bestaande peilregelingen of het aanpassingen van de instellingen van bestaande constructies in. Wat wel een invloed heeft op het aanwezige VEN-gebied is het flexibel beheer dat wordt vastgelegd. De vier vispasseerbare stuwen in de Rietgracht zullen via het peilbesluit bestuurd worden op basis van real-time monitoring van grondwatermetingen in plaats van vaste kalenderdagen. De omschakeling naar monitoring-gestuurd stuwbeheer zorgt ervoor dat de waterpeilen in het VEN-gebied Langemeersen veel nauwkeuriger worden afgestemd op de hydrologische behoeften van de aanwezige kwelafhankelijke habitats. Doordat de vier stuwen nu reageren op de actuele grondwaterstand in plaats van op vaste kalenderdata, blijven de winterse plas-drascondities, de trage overgang naar het zomerpeil en de noodzakelijke hoge grondwaterstanden beter behouden. Dit voorkomt structurele verdroging van dotterbloemgraslanden en grote vossenstaartgraslanden en voorkomt tegelijk dat deze habitats te lang onder water staan. Tijdens maaiperioden kan het peil tijdelijk gecontroleerd worden verlaagd, zonder de ecologische condities in het VEN-gebied te verstoren.

Het peilbesluit heeft bijgevolg een rechtstreeks positief effect op het VEN-gebied binnen het peilgebied, omdat het waterpeilbeheer wordt afgestemd op de ecologische behoeften van de aanwezige habitats en graslanden. De aanwezige natuurtypen zijn sterk afhankelijk van hoge grondwaterstanden, seizoensgebonden overstroming en een vertraagd afwateringsregime. Door de kantelstuwen in de basis gesloten te houden en het peilbeheer te richten op het vasthouden van water, wordt het hydrologisch regime in de meersen hersteld, waardoor droogtegevoelige habitats beter beschermd worden. Het peilbesluit vermijdt dat grondwaterpeilen in de zomer te diep wegzakken en zorgt ervoor dat de noodzakelijke natte condities voor deze habitats behouden blijven. Dit is cruciaal voor de

¹⁴ Zie <https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/beschermde-gebieden/ven-ivon/spelregels/verscherpte-natuurtoets-van-het-ven>

instandhouding van soortenrijke graslanden, kwelafhankelijke vegetaties en voor de biodiversiteit die ervan afhankelijk is.

Ook het code-geel regime dat voor pompgemaal Meersbloem wordt ingesteld draagt bij aan de positieve effecten ter hoogte van het VEN-gebied. Zo kan tijdens droogte water langer vastgehouden worden ter hoogte van de kwelafhankelijke vegetatie die gelegen zijn binnen het VEN-gebied.

Omwille van bovenstaande argumentatie kan besloten worden dat er geen onvermijdbare en onherstelbare schadelijke effecten zijn inzake rechtstreeks biotoopverlies en verlies aan leefgebied van voorkomende soorten.

Versnippering, verstoring en barrièrewerking

Het peilbesluit creëert geen nieuwe infrastructuur, geen ingrepen in de open ruimte en geen fysieke barrières die zouden kunnen leiden tot versnippering, verstoring of barrièrewerking. Door de vier vispasseerbare kantelstuwen op de Rietgracht blijft het VEN-gebied hydraulisch losgekoppeld van het recreatiedomein en het pompgemaal, waardoor natuurlijke natte omstandigheden behouden worden. Dit voorkomt verdroging en ondersteunt de kwelafhankelijke vegetaties zoals dotterbloem-graslanden, rietmoeras en grote vossenstaartgraslanden die binnen het VEN-gebied aanwezig zijn. Ook versnippering blijft uit: het peilbeheer zorgt net voor een aaneengesloten natte kern doordat het waterpeil stabiel wordt gehouden en piekafvoer beperkt wordt. De inzet van dynamisch peilbeheer, waarbij stuwen tijdelijk geopend kunnen worden op basis van grondwaterstanden of maaibehoeften, leidt niet tot verstoring op het terrein zelf, omdat alle ingrepen beperkt blijven tot de bestaande waterstructuren. Het peilbesluit draagt eerder bij aan het functioneren van het VEN-gebied en ondersteunt het. Er wordt bijgevolg geen onvermijdbare en onherstelbare schadelijke effecten inzake versnippering, verstoring en barrièrewerking verwacht.

Verdroging en vernatting

Het peilbesluit heeft in het VEN-gebied een vernattend effect dat gericht is op het herstellen van de natuurlijke waterhuishouding. Door de kantelstuwen op de Rietgracht grotendeels gesloten te houden, blijft het waterpeil hoger en zakt het grondwater in de zomer minder diep weg. Hierdoor wordt verdroging actief tegengegaan, wat cruciaal is voor de kwelafhankelijke vegetaties, die minimaal hoge grondwaterstanden nodig hebben om te overleven. In de winter kan tijdelijk vernatting optreden door hoge waterstanden, wat ecologisch gewenst is zolang de overstromingsduur beperkt blijft. Enkel bij uitzonderlijk natte perioden worden de stuwen occasioneel geopend om extremen te temperen en hooibeheer mogelijk te houden. Er wordt bijgevolg geen onvermijdbare en onherstelbare schadelijke effecten inzake verdroging en vernatting.

Waterkwaliteit en structuurkwaliteit van waterlopen

Binnen het VEN-gebied leidt het peilbesluit tot een verbetering van de waterkwaliteit doordat het gebied minder snel droogvalt en de natuurlijke kwelstromen beter behouden blijven. Door de hogere grondwaterstanden komt het voedselarme kwelwater vaker en langduriger aan de oppervlakte, waardoor het de bodem natter en voedselarmer houdt, wat gunstig is voor soortenrijke graslanden en rietmoeras. Omdat het peilbeheer de instroom van nutriëntrijk water vanuit hoger gelegen landbouwgronden niet verhoogt, worden geen extra risico's gecreëerd op eutrofiëring. Tegelijk functioneert het gebied minder als "doorstroomput" richting pompgemaal Meersbloem waardoor piekbelasting en snelle afvoer verminderen. Dit is een voordeel voor de chemische kwaliteit van het oppervlaktewater aangezien het water minder snel afgevoerd wordt waardoor de aanwezige vervuiling meer tijd heeft om stroomopwaarts afgezet te worden, waardoor de vervuilende stoffen minder geconcentreerd stroomafwaarts terecht komen.

Ook de structuurkwaliteit van de waterlopen in het VEN-gebied verbetert. De vispasseerbare kantelstuwen behouden de ecologische continuïteit: ze laten migratie van fauna toe en veroorzaken

geen harde barrière. Door de hogere en stabielere waterpeilen in de Rietgracht worden de oevers minder diep ingesneden en blijven natuurlijke oeverzones, moerasvegetaties en overstromingsvlakten beter intact.

Op basis van bovenstaande argumentatie wordt geconcludeerd dat er geen onvermijdbare en onherstelbare schadelijke effecten inzake waterkwaliteit en structuurkwaliteit van waterlopen verwacht worden.

Verzoeting en verzilting

In het VEN-gebied van de Langemeersen speelt verzilting geen rol: het volledige hydrologische systeem wordt uitsluitend gevoed door zoet oppervlaktewater, regenwater en kwel uit de omliggende hoger gelegen gronden. Omdat er geen bron van zout of brak water aanwezig is en het peilbesluit geen ingrepen bevat die zout water kunnen aanvoeren, is verzilting uitgesloten. Er wordt geen onvermijdbare en onherstelbare schadelijke effecten inzake verzoeting en verzilting verwacht. In tegenstelling, het peilbesluit draagt bij aan het behoud van een stabiel zoetwatermilieu, wat gunstig is voor de kwelafhankelijke natuurtypes in het ven-gebied.

Verzuring

Het planvoornemen zal geen relevante bijkomende stikstofdepositie genereren. Er wordt bijgevolg geen onvermijdbare en onherstelbare schadelijke effecten inzake verzuring verwacht binnen het ven-gebied.

Vermesting en eutrofiëring

Het peilbesluit houdt het langer vasthouden van water in het VEN-gebied in. Een langere verblijftijd van het water bevordert natuurlijke zuivering, onder meer via bezinking van fijn sediment en nutriënten en via opname door vegetatie. Hierdoor krijgen aanwezige nutriënten de kans om meer verspreid afgezet te worden in het ven-gebied. Doordat het peilbeheer piekdebieten dempt en snelle afvoer richting het pompgebied vermindert, ontstaat ook minder intern transport van nutriënten binnen het systeem. Het VEN-gebied krijgt zo meer de kans om als ecologisch filter te functioneren.

Tegelijk zorgen natte, zuurstofarme bodemcondities voor een tragere afbraak van veen en humus, waardoor minder stikstof en fosfor vrijkomen naar grond- en oppervlaktewater.

Het peilbesluit voorziet ook een betere verbinding van het oppervlakte- en grondwater waardoor de kwelstromen beter behouden blijven. Kwelwater is relatief voedselarm en zorgt voor verdunning van nutriënten, waardoor de aanvoer van fosfaat- en stikstofrijk water minder doorweegt.

Het planvoornemen zal geen relevante bijkomende stikstofdepositie genereren.

Er kan geconcludeerd worden dat er geen onvermijdbare en onherstelbare schadelijke effecten inzake veresting en eutrofiëring verwacht wordt binnen het VEN-gebied.

6.3.2.11 Aftoetsing ten aanzien van het soortenbesluit

Sinds 1 september 2009 is het Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot soortenbescherming en soortenbeheer (het **Soortenbesluit**) van kracht. Bijlage 1 van dit Soortenbesluit vermeldt de soorten waarop de beschermingsbepalingen van het besluit van toepassing zijn en de categorisering van de soorten.

Verder wordt in het soortenbesluit aangegeven welke wettelijke gevolgen verbonden zijn aan die beschermde status. In de eerste plaats worden een reeks handelingen vermeld die verboden zijn ten aanzien van beschermde soorten.

Ten opzichte van beschermde diersoorten is het verboden om:

- deze opzettelijk te doden (art.10, §1, 1°), opzettelijk te vangen (art.10, §1, 2°), betekenisvol verstoren (art.10, §1, 3°);
- dood of levend onder zich te houden, te ruilen, te verkopen, te verhandelen, te vervoeren (art.12)
- nesten van beschermde vogelsoorten opzettelijk te vernielen, beschadigen of weg te nemen (art.14);
- rust- of voortplantingsplaatsen van andere beschermde diersoorten dan vogels opzettelijk te vernielen, beschadigen of weg te nemen (art.14). Ten aanzien van Habitatrichtlijnsoorten zoals vleermuizen, bever, wolf, enz...zijn ook onopzettelijke acties verboden;
- voor het doden of vangen van dieren gebruik te maken van bepaalde middelen die opgelijst staan in bijlage 2 van het Soortenbesluit (art.16);
- het opzettelijk introduceren in het wild (ook niet-beschermde soorten, art.17).

Ten opzichte van beschermde plantensoorten is het verboden om:

- deze opzettelijk te plukken of verzamelen, af te snijden, te onwortelen, te vernielen of te verplanten (art.10, §2);
- dood of levend onder zich te houden, te ruilen, te verkopen, te verhandelen, te vervoeren (art.12)
- het opzettelijk introduceren in het wild (ook niet-beschermde soorten, art.17).

De **Soortentoets** is een analyse die in de fase van vergunningsaanvraag beoordeelt/aantoont in hoeverre een project voldoet aan de specifieke beschermingsvoorschriften van het Vlaamse Soortenbeschermingsbesluit dat (art. 10) opzettelijk doden, vangen of betekenisvol verstoren van specimens van beschermde diersoorten verbiedt en dat (art. 14) negatieve gevolgen voor nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van beschermde diersoorten verbiedt.

Alhoewel de soortentoets dient uitgevoerd te worden op **projectniveau**, wordt in deze paragraaf toch nagegaan of er op planniveau effecten ten aanzien van de voorkomende soorten te verwachten zijn die in strijd zouden zijn met de soortentoets.

Het peilbesluit voor de Langemeersen houdt geen handelingen in die strijdig zijn met de bepalingen van het Soortenbesluit van 1 september 2009. Het plan heeft immers niet tot doel, noch tot effect, dat beschermde dier- of plantensoorten opzettelijk worden gedood, gevangen, verstoord of verhandeld, noch dat nesten, voortplantingsplaatsen of rustplaatsen zouden worden beschadigd of vernield. Het peilbesluit regelt enkel de wijze waarop waterpeilen worden ingesteld en beheerd op de bestaande waterlopen en constructies, zonder fysieke ingrepen die rechtstreeks habitats of individuen van beschermde soorten aantasten.

Hoewel binnen de plancontour verschillende beschermde soorten kunnen voorkomen zoals broedvogels, amfibieën of vleermuizen leidt het voorgestelde peilbeheer niet tot opzettelijke verstoring of schadelijke ingrepen. Het plan omvat geen infrastructurele werken in het leefgebied van soorten en kent geen acties toe die verboden zijn volgens artikel 10 en 14 van het Soortenbesluit, zoals het opzettelijk doden, vangen of betekenisvol verstoren van fauna, of het beschadigen van rust- en voortplantingsplaatsen. Ook ten aanzien van beschermde plantensoorten worden geen ingrepen voorzien die zouden leiden tot plukken, onwortelen, vernielen of verplaatsen.

Het peilbeheer werkt binnen de bestaande hydrologische structuur en beoogt een herstel van de natuurlijke waterhuishouding, wat in feite gunstig is voor de habitatkwaliteit van de soorten die er voorkomen. Eventuele indirecte effecten, zoals tijdelijke hogere waterstanden, zijn inherent aan een natuurlijk meersengebied en leiden niet tot opzettelijke of betekenisvolle verstoring van beschermde soorten. Omdat het plan geen gebruik maakt van verboden middelen (bijlage 2), geen soorten

introduceert (art. 17) en geen handelingen omvat die individuen of hun voortplantings- of rustplaatsen aantasten, kan worden gesteld dat het peilbesluit op planniveau niet in conflict komt met het Soortenbesluit.

In het gebied is de bever aanwezig, die Europees beschermd is. De aanwezigheid van beverdammen in het gebied is aangegeven als knelpunt. De dammen zorgen voor opstuwning, maar kunnen in een natuurgebied niet zomaar afgebroken worden. Anderzijds dragen beveractiviteiten bij aan een natuurlijke hydrologische dynamiek en structuurvariatie in waterlopen, waardoor een afweging nodig blijft tussen het behoud van de soort en de beheersdoelstellingen inzake waterpeilen. Er wordt aanbevolen om de beveractiviteiten op te volgen om hydraulische barrières en onverwachte peildynamiek te voorkomen. Het verwijderen van een beverdam is in strijd met het Soortenbesluit. Om deze actie uit te voeren moet een afwijking op het Soortenbesluit aangevraagd worden.

Hoewel de soortentoets formeel pas vereist is op projectniveau kan reeds op planniveau geconcludeerd worden dat het peilbesluit geen verboden gevolgen heeft voor beschermde soorten. Het plan voorziet geen ingrepen die de instandhouding van deze soorten in het gedrang brengen en kan daardoor worden beschouwd als verenigbaar met de bepalingen van het Vlaamse Soortenbesluit.

6.3.3 Conclusie

Het voorliggende peilbesluit, dat inzet op het vasthouden van water in droge perioden, gecontroleerde afvoer bij te hoge peilen, een trage overgang tussen winter- en zomerpeil en real-time, vraaggestuurde bediening, sluit nauw aan bij de hydrologische randvoorwaarden voor de doelhabitats (plas-dras in winter, verlaagde maar hoge grondwaterstanden in de zomer). Zo worden verdroging, langdurige inundatie door stilstaand regenwater vermeden, verbeteren water- en structuurkwaliteit, en neemt de functionele connectiviteit binnen het natte meersensysteem toe. Er is geen overlap met SBZ's; effecten op nabijgelegen SBZ-H zijn uitgesloten door afstand, terwijl het VEN-gebied ter plaatse net profiteert van het flexibele, natuurdoelgerichte peilregime. Er werden geen negatieve effecten geïdentificeerd en voornamelijk positieve effecten verwacht ten gevolge van het planvoornemen.

Tabel 9 Effecten discipline biodiversiteit

Effectgroep	Beoordeling t.o.v. de feitelijke situatie	Beoordeling t.o.v. de juridische situatie
Biotoopwijziging	+2	+1
Versnippering en barrièrewerking	+1/+2	+1/+2
Verdroging / vernatting	+2	+2
Verstoring	0	0
Waterkwaliteit	+1	+1
Structuurkwaliteit	+1	+1
Eutrofiëring via de lucht	0	0

6.3.4 Milderende maatregelen en aanbevelingen

Milderende maatregelen

Er worden geen milderende maatregelen noodzakelijk geacht.

Aanbevelingen

Het is belangrijk dat de afspraken zoals in het peilbesluit opgenomen worden nageleefd en dat er zo weinig mogelijk gebruik gemaakt wordt van de afwijkingen. In ieder geval dient er naar gestreefd te worden dat er zich geen negatieve effecten binnen beschermde gebieden voordoen indien afwijkingen toegestaan worden.

Er wordt bovendien aanbevolen, indien nodig, gebruik te maken van de toegestane peilverhogingen tot +10 cm, om gunstige omstandigheden te creëren voor de tot doel gestelde habitats.

Real-time monitoring van waterstanden en ecologische waarde is reeds aanwezig en wordt aangemoedigd.

Het onderhoud van stuwen, het verwijderen van niet-functionele constructies en het opvolgen van beveractiviteit zijn aangewezen om hydraulische barrières en onverwachte peildynamiek te voorkomen.

Jaarlijkse evaluatie met de betrokken stakeholders, aangevuld met vegetatie- en waterkwaliteitsmonitoring wordt aangemoedigd om het adaptief beheer te optimaliseren en af te stemmen op wisselende klimaatomstandigheden.

6.4 Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie

6.4.1 Referentiesituatie

6.4.1.1 Cultuurhistorie

Het plangebied situeert zich deels binnen het landschappelijk geheel 'Scheldemeersen tussen Bevere, Petegem en Melden en de kouter van Petegem'. In de beschrijving van het landschappelijk geheel uit de wetenschappelijke inventaris blijkt volgende cultuurhistoriek (bron: inventaris Onroerend Erfgoed):

De meersen liggen onder grasland en worden door een grachtenstelsel afgewaterd. Midden het meersengebied, ongeveer parallel aan de Schelde, loopt in de Scheldemeersen de Rietgracht of Coupure. Deze werd in de 18de eeuw gegraven voor de ontwatering van het gebied. In de Meldenmeersen is er eveneens een parallelle afwatering door de Rietgracht en de Rijtgracht tot in de Zijpte. De kouter tussen het dorp van Petegem en het meersengebied ligt buiten het alluvium. De dominantie van weiland als grondgebruik en het schaarse voorkomen van populieren- of wilgenrijen geven in de Schelde- en Meldenmeersen aanleiding tot een open meerslandschap met mooie perspectieven naar Oudenaarde (kerk), Melden (kerk), de Vlaamse Ardennen en de voormalige abdij van Beaulieu. De overgang naar het koutergebied is zeer duidelijk en voelbaar aanwezig.

Archeologie

Binnen het gebied werden archeologische vondsten aangetroffen uit de steentijd, de metaaltijd, de Gallo-Romeinse tijd, de middeleeuwen en nieuwe tijd. Gezien het soms losse vondsten betreft, kunnen we niet altijd spreken van archeologische sites. De aanwezigheid van archeologisch materiaal duidt echter op menselijke activiteiten. Mogelijke lacunes in de archeologische gegevens kunnen aanwezig zijn, doordat bepaalde zones nog niet werden geïnventariseerd. De beschikbare archeologische gegevens werden aangevuld met historische bronnen om een beeld te geven van de geschiedenis van het gebied.

Nieuwe tijd (15de tot 18de eeuw)

In de loop van de 15de eeuw onderging de landbouw een aantal hervormingen met ingrijpende hervormingen in het bodemgebruik. Vooreerst was er een groeiende interesse voor veeteelt (meer omwille van de afgeleide zuivelproducten, dan om de vleesindustrie). In die optiek werden heel wat akkers omgezet in grasland. Daarnaast werd met betrekking tot het drieslagstelsel de braakperiode geregeld vervangen door de teelt van supplementaire gewassen voor de veestapel (o.a. peulvruchten, rapen, spurrie als wintervoeding).

Landschappelijke evolutie vanaf het einde van de 18de eeuw

Met de opmaak van de kabinetskaart van de Ferraris (1771-1778) krijgen we een betrouwbaar beeld van het landschap. De Ferrariskaart laat een meanderende Schelde (de huidige afgesneden meanders maakten toen nog deel uit van de rivier) zien met ten noordoosten en ten zuidwesten grote meersgebieden bestaande uit natte weilanden en een grachtenstelsel dat zorgt voor afwatering. In de Langemeersen in het noordoosten is er een aanzet ingetekend tot smalle repelpercelen. Doorheen de Langemeersen zijn er ook een aantal voetwegen ingetekend. Ook zijn er een aantal gebouwen met parochienummers en een beperkt aantal rijbeplantingen.

De kaart Vandermaelen uit 1851 laat een grotendeels ongewijzigd beeld zien. Bijkomend is de intekening van de Elsegemmeander die ten opzichte van de Ferrariskaart meer uitgesproken is en overeenkomt met de huidige situatie. Ook bijkomend is de schematische intekening van de pleistocene steilrand die de Meldenmeersen en de Langemeersen afboort.

De topografische kaart van 1884 laat zien dat de Rietgracht intussen is doorgetrokken tot aan de meander van de abdij van Beaulieu. Het park rond het nieuwe kasteel van Petegem is aangelegd met

bospartijen, vijvers en kronkelende paden. Tot 1884 was er aan de meander ter hoogte van de abdij van Beaulieu nog een loskaai die fungeerde als kleine haven. De topografische kaart van 1910 laat de eerste fase zien van de rechtekkingen van de Schelde sinds de Ferrariskaart: De Elsghemmeander, Visserij en de meander aan het kasteel van Beaulieu werden afgesneden. De zogenaamde ham van Petegem is uitdrukkelijk aangegeven.

De orthofotokaarten uit 1971 en de topografische kaart van 1974 laten de verdere rechtekking van de Schelde zien. Het Anker en de bocht van de Schelde ter hoogte van Melden werden afgesneden. Er werd een pompgemaal geplaatst die de gronden van de Meldenmeersen geschikt moest maken voor de landbouw. De voorbereiding van de doortrekking van de steenweg Doornik-Oudenaarde is aan de gang. Door deze doortrekking (op talud) werd een deel van het Schelde-alluvium afgesneden van de rest van het gebied.

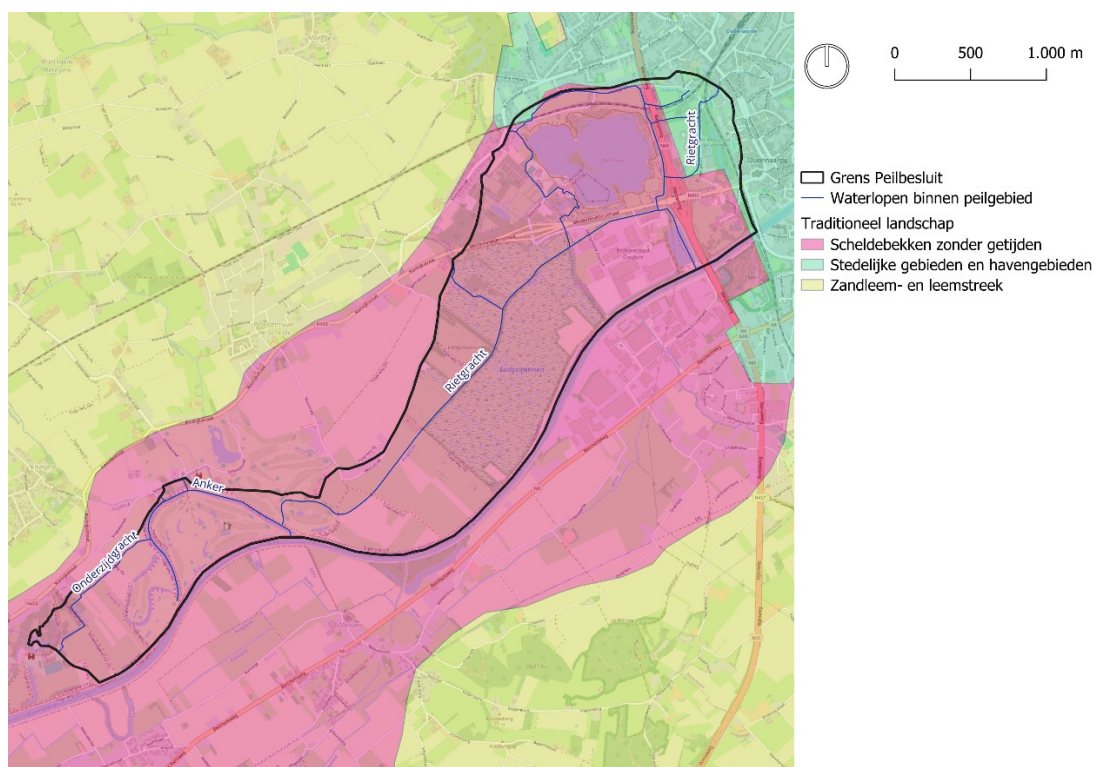
6.4.1.2 Landschapskennmerken en -structuur

6.4.1.2.1 Atlas van de traditionele landschappen

Het peilgebied situeert zich bijna volledig binnen **traditioneel landschap** 'Scheldevallei van Gent tot Doornik'. Het noorden is voor een beperkte oppervlakte niet gelegen binnen traditioneel landschap, maar bevindt zich binnen stedelijke agglomeratie of (lucht)havengebied.

De wenselijkheden voor toekomstige ontwikkeling van de traditionele landschappen zijn de volgende:

- Structurele hoofdkenmerken: vormt samen met de Leie de zuidelijke uitloper van de Vlaamse Vallei en is een van de belangrijkste landschappelijke structurerende eenheden (cultuurhistorische en fysisch geografische grenszone); belangrijke verbindingssas.
- Identiteitsbepalende elementen: relictten van Scheldemeersen; door kanalisatie: afgesneden meanders met oeverwallen; (vooral oostelijke) steile dalwand; steenbakkerijen.
- Erfgoedwaarde: belangrijke betekenis als grens: historische grens graafschap Vlaanderen; overwegend zand en zandleemgronden ten westen en leemgronden ten oosten.
- Autonome ontwikkeling en problemen: rurale gradiënt (banlieue - forenzen-woonzone) van Gent tot Gavere; kadastrale oppervlakte Open Ruimte 68-82% (1989) met een afname van 5-8% sedert 1980.
- Wenselijkheden voor toekomstige ontwikkeling:
  - Vrijwaren van bebouwing van om het even welke aard in de valleigebieden,
  - Bijzondere aandacht voor de gradiënten en toposequenties in het landschap,
  - Accentueren van de waardevolle sites (kastelen, meanders, donken) in hun omgeving; - gedifferentieerde aanpak voor de verschillende riviersegmenten.

Figuur 40: Traditionele landschappen t.h.v. het plangebied

6.4.1.2.2 Erfgoedlandschappen

Het plangebied is niet gelegen binnen een erfgoedlandschap. Aan de overzijde van de Schelde (net buiten het peilgebied) situeert zich wel het erfgoedlandschap 'Vlaamse Ardennen van Koppenberg tot Kluisberg'.

6.4.1.2.3 Beschermd landschappelijk erfgoed

Binnen het plangebied situeert zich het **beschermd cultuurhistorisch landschap** 'Kloostersite Abdij van Beaulieu met Steenkouter, Kloosterkouter en Langemeersen'.

Het cultuurhistorisch landschap Kloostersite 'Abdij van Beaulieu' met Steenkouter, Kloosterkouter en Langemeersen in Wortegem-Petegem (Petegem) en Oudenaarde (Bevere) is van algemeen belang wegens de volgende erfgoedwaarden:

Archeologische waarde

De kloostersite 'Abdij van Beaulieu' met aansluitend koutercomplex van de Steenkouter en Kloosterkouter kan op basis van eerder archeologisch onderzoek en prospectie worden aangewezen als een gebied met een zeer belangrijk potentieel naar archeologisch erfgoed. Op de Kloosterkouter, ten noorden van het meerskantgehucht Huiwede, werden silexartefacten gevonden waaronder schrabbers, klingen, pijlpunten, gepolijste bijlen en stukken hertshoorn, die verwijzen naar een mesolithische en/of neolithische nederzetting. Bij archeologische veldprospectie werden t.h.v. de voormalige kloostersite vondsten geregistreerd, waaronder wandscherven en dakpanfragmenten, die kunnen verwijzen naar een Romeinse villa op deze plaats.

In de zogenaamde intra-muros zone van de voormalige kloostersite werden bij latere archeologische opgravingen versierde tegels, glas, huisraad, grafsteenfragmenten, muurresten, afvalkuilen, munten, beeldjes, gereedschap en dierlijk botmateriaal aangetroffen, hoofdzakelijk uit de tweede helft vijftiende tot begin zestiende eeuw. Op basis van nog recenter geofysisch onderzoek en

archeologische begeleiding kwamen ook muurrestanten van het polygonale koor van de verdwenen kloosterkerk aan het licht en werden geassocieerde sporen en vloerniveaus aangetroffen, waaronder zuilbasissen, gewelfpijlers en steunbeerposities.

Het clarissenklooster van Beaulieu was in de late middeleeuwen één van de rijkste geestelijke instellingen van Vlaanderen en kende een tweede bloeiperiode in de zeventiende eeuw. Op het toppunt van zijn bestaan omvatte dit complex een uitgebreid gebouwenbestand, maar ook alle aanhorigheden die kenmerkend waren voor een klooster in deze tijd, zoals ommuurde tuinen, boomgaarden, visvijvers en een losplaats aan de Schelde. In 1783 werden delen van het complex afgebroken. Toch manifesteert de ondergrondse aanwezigheid van het klooster zich nog zeer duidelijk in het landschap, onder meer door toegangen die leiden naar kelders, rioleringen en waterputten, door grondsporen aan de oppervlakte en door een subtiel microreliëf. Naast bodemsporen van het verdwenen gebouwenbestand van het clarissenklooster kunnen ook sporen van begraving worden aangetroffen. Het cultuurhistorische landschap heeft ontegensprekelijk een hoge archeologische waarde en kan betekenisvol bijdragen tot het onderzoek van kloostersites in het algemeen en clarissenkloosters in het bijzonder. Dit geldt ook voor de gebiedsdelen die door grondwerken voor de aanleg van het golfterrein vrij ingrijpend zijn gewijzigd.

Historische waarde

De kloostersite 'Abdij van Beaulieu' geldt als een voorname en historisch belangrijke site met een vroege ontstaansgeschiedenis. Ook in het omgevende gebied werd al een menselijke aanwezigheid geregistreerd vanaf de steentijden. De kloostersite werd omstreeks 1290 gesticht door de Orde van Clarissen, een vrouwelijke tak van de vroegfranciscaanse beweging, op initiatief van Isabella van Luxemburg, tweede echtgenote van graaf Gwijde van Dampierre. De kloostersite van deze Rijke Klaren of Urbanisten genoot pauselijke bescherming en werd in de loop van de dertiende eeuw bekend als zogenaamde 'Abdij van Beaulieu', verwijzend naar het nabijgelegen grafelijke buitenverblijf 'Bello loco'. Dit Petegemse burchtcomplex, waaraan in de elfde eeuw ook al een klooster en proosdij en vervolgens in de twaalfde eeuw de Franse benedictijnenabdij van Saint-Thierry du Mont d'Hor bij Reims waren verbonden, ontstond vanuit een oorspronkelijke Karolingische 'curtis' of vroomhof, een voorbeeld van een zogenaamde 'villa publica' of koninklijk domein uit de negende eeuw, en een latere castrale motte uit de 11^e eeuw.

Het clarissenklooster met hospitaal, scriptorium en bibliotheek, dat de nochtans moeilijke veertiende eeuw kon doorstaan, ontwikkelde zich tot een van de rijkste geestelijke instellingen van Vlaanderen in de vijftiende en de zestiende eeuw. Het werd na plunderingen in 1566 en 1572 opnieuw tot bloei gebracht in de zeventiende eeuw. Voortgaande op de zestiende tot achttiende-eeuwse iconografie, rekeningboeken en boedelbeschrijvingen blijkt de toen grotendeels ommuurde kloostersite een uitgebreid gebouwenbestand te hebben gehad met onder meer een noviciaat met keukens, refters en slaapzalen, een kapittelzaal, een pandgang, een kloosterkapel met beiaardtoren, een sacristie, een poortgebouw, een kapelaanshuis, een gastenkwartier, aanhorigheden en dienstgebouwen, een washuis, één of meerdere bakhuizen, een brouwerij met moutast, een rosmolen, waarschijnlijk een duiventoren en meerdere kelders, schuren en stallen. Bij het klooster, omgeven door ommuurde tuinen, boomgaarden en visvijvers, lag een laad- en losplaats op de Schelde.

De door het clarissenklooster overgenomen landbouwexploitatie, die eerder in de Karolingische periode ten dienste stond van de vorstelijke consummatie, kan geassocieerd worden met het kouterareaal van de Steenkouter en Kloosterkouter van om en bij de negentig hectare groot en was vrijgesteld van geldelijke lasten of tiendebetaling. Het traditionele akkerlandgebruik op de kouters bezat aanvankelijk een driedeling in zogenaamde 'driichten' wat ongetwijfeld verband hield met het drieslagstelsel, dat later werd vervangen door meer complexe systemen van vruchtwisseling zonder

braak. Het grote, aaneensluitende kouterareaal illustreert nog steeds het vroegere grootgrondbezit van het clarissenklooster.

Aan de dorpsheerlijkheid van Petegem, in 1452 verworven door hertog Filips de Goede, was zeker sinds de vroege vijftiende eeuw, maar wellicht reeds eerder, ook het meerskantgehucht Huiwede verbonden met een areaal aan gemene weidegronden. Een deel van de valleigronden werd gebruikt als graasweide, maar een ander, meer geprivatiseerd deel, werd traditioneel gebruikt als hooiweide of hooiland, vooral dan de laagstgelegen percelen ter hoogte van de Langemeersen. Hiervoor werden tijdens het ancien régime zowel openbare als private hooigrasverkopingen (respectievelijk door de schepenen van de dorpsheerlijkheid en door het clarissenklooster) georganiseerd. Aan de verkopen waren voor de pachters ook voorwaarden voor nabeweiding gekoppeld. Ook na het ancien régime, tot omstreeks 1950, werden in Petegem en Bevere elk jaar hooigrasverkopingen of zogenaamde 'grasvendities' gehouden, waarbij private eigenaars van graslandpercelen hun hooigras uit de Scheldemeersen via een notaris gezamenlijk te koop aanboden. Op de Steenkouter, afgezet met vermoedelijk stenen statie- of kruiswegkapellen, stond minstens vanaf het midden van de achttiende eeuw de verplaatste Nedermolen, waarvan enkel de molenheuvel bewaard bleef. Deze windmolen was eveneens verbonden aan de dorpsheerlijkheid. Al deze elementen en relictten, en zeker ook de goed bewaarde, grote akkerlandpercelen en de smalle graslandpercelen van de Langemeersen in uitzonderlijk lange opstreckende kavels, vormen een illustratie van het complexe en grotendeels feodale landgebruik in dit cultuurlandschap. Het huidige akkerlandbeheer op de kouters en het graslandbeheer in de Scheldevallei, dit laatste voornamelijk onder het statuut van natuureservaat, wordt nog steeds voortgezet.

De van nature overstroombare Scheldemeersen werden in de zeventiende tot de negentiende eeuw occasioneel ingeschakeld in het militair inundatiesysteem van de stad Oudenaarde, maar evengoed in de algemene waterhuishouding van het gebied. De Rietgracht of Coupure met nog onbeschoeide oevers vormt één van de belangrijkste leigrachten uit dit systeem en werd bestempeld als een 'maîtresse rigole'. Een uitgebreid netwerk van sloten en greppels in de Langemeersen staat nog steeds in verbinding met de Rietgracht of Coupure en getuigt van het complexe waterpeilbeheer in de Scheldevallei met afwatering van de graslanden in het zomerhalfjaar maar ook voor de bevoeiing ervan in het winterhalfjaar. De artificiële graslandbevoeiing in de Scheldemeersen is voor dit gebied uitzonderlijk goed gedocumenteerd door de Britse politicus en landbouwkundige sir John Sinclair in zijn boek 'Hints regarding the agricultural state of the Netherlands compared with that of Great Britain', gepubliceerd in 1815.

Het clarissenklooster werd in 1783 bij decreet opgeheven en openbaar verkocht, waarna verschillende gebouwen, waaronder de kloosterkapel, werden gesloopt. Het bewaarde poortgebouw met doorrit, het kapelaanshuis, het gastenkwartier met traptoren, het huis zogenaamd 'Den Uil', schuur, kelder, waterput en bakhuis en drie aanhorigheden of vroegere dienstgebouwen, voornamelijk opgetrokken in traditionele hoofdzakelijk zeventiende-eeuwse bak- en natuursteenarchitectuur, getuigen evenwel nog steeds van het rijke historische verleden van de kloostersite. Vanaf halfweg de negentiende eeuw tot omstreeks het midden van de twintigste eeuw werd onder impuls van de familie Pycke de Peteghem, eigenaars van het naburige 'Oud Kasteel' en 'Nieuw Kasteel' van Petegem, een succesvolle adellijke verwervingspolitiek gevoerd om rond de voormalige kloostersite een nieuwe domeinstructuur te vormen. De kloostersite kende toen een overwegend agrarische uitbating en is pas recent geëvolueerd tot residentiële bewoning.

Een bewaarde wedstrijdtoren herinnert aan de jaarlijkse paardenrennen die in de eerste helft van de twintigste eeuw door het echtpaar baron Max(imilien) Pycke de Peteghem en barones Edith de T'Serclaes de Kessel op een geïmproviseerde hippodroom in de Scheldemeersen werden georganiseerd. De toren diende als uitkijkpost voor de jury, waarbij de ruimte onderaan ook dienst deed voor het omkleden, wegen en verfrissen van de jockeys.

Wetenschappelijke waarde

Het gebied met de kloostersite 'Abdij van Beaulieu', gesitueerd aan een inmiddels afgesneden Scheldemeander, ligt op de overgang van een licht golvend laagterras naar een vlakke alluviale riviervallei. De geologische basis van het gebied bestaat uit Tertiaire kleiige lagen van mariene oorsprong, met daarop een zandlemige tot kleiige Kwartaire deklaag. Langs de Meersstraat ligt een ca. 2 m hoge steilrand als markante terreinovergang. Deze terreinovergang is een typevoorbeeld van een reliëfprofiel bepaald door geologische opvullingen. Het gebied is daarmee representatief voor de geomorfologische processen uit de late, glaciële periode van het Pleistoceen en de vroege periode van het Holoceen, die samen een belangrijke rol hebben gespeeld bij de landschapsgenese van de zogenaamde 'Vlaamse Vallei'. De afgesneden meander nabij de voormalige kloostersite herinnert dan weer aan het postglaciële rivierpatroon van de Schelde.

In de alluviale vallei zijn nog andere reliëfverschillen waarneembaar, onder de vorm van oeverwallen en komgronden, te wijten aan een verschil in sedimentatie tijdens opeenvolgende overstromingen vanuit de Schelde. De bodemkenmerken variëren van droge tot matig droge zandleemgronden en lichte zandleemgronden op de Steenkouter en de Kloosterkouter tot natte tot zeer natte klei- en zware kleigronden in de Langemeersen en in de binnenlob van de afgesneden Scheldemeander, maar ook met overgangen naar iets minder natte en lichtere zandleemgronden. Lokaal komen onder kleipakket in de Langemeersen ook veenafzettingen voor.

Het gebied vertoont bijzondere kenmerken van een sterke grondwaterstroming met zowel diepe als ondiepe basenrijke en kalkhoudende kwel, ontstaan na infiltratie van regenwater in de Steenkouter en Kloosterkouter en in duurtijd variabel transport doorheen de meer of minder watervoerende Kwartaire zand- en zandleemlagen. Deze specifieke abiotische condities zijn bepalend voor het voorkomen van typische graslandvegetaties met zeldzame en zelfs bedreigde plantengemeenschappen, soms met soorten, zoals weidekervel en weidekerveltorkruid. Deze bedreigde plantengemeenschappen kennen een beperkt verspreidingsgebied en vormen een Europees beschermingswaardig habitatype. Vooral de uitgestrekte extensief beheerde natte hooigraslanden en de enkele rietlanden en grazige ruigten zijn soortenrijk en behoren tot de vegetatietypes van het Glanshaververbond (Arrhenaterion), het Verbond van grote vossenstaart (Alopecurion) en het Dotterbloemverbond (Calthion), met overgangen naar het Rietverbond (Phragmition) en het Verbond van scherpe zegge (Magnocaricion) en het Dotterbloemverbond (Calthion).

Door het relatief grote graslandareaal, het regelmatige overstromingsregime, het vrij ongestoorde grondwaterproces en de geringe rustverstoring komen in het gebied ook broedbiotopen voor van zeldzame vogelsoorten zoals kwartelkoning, krakeend, bruine kiekendief en sprinkhaanrietzanger, gelinkt aan grote riviervalleien. Buiten het broedseizoen, tijdens de trekperiode en in de winter is het gebied belangrijk als pleister of winterslaapplaats voor onder meer kempfaan, bokje, watersnip, blauwe kiekendief, paapje, waterpieper en baardmannetje. De Steenkouter en Kloosterkouter vormen samen ook een geschikt broedbiotoop voor akkervogels als veldleeuwerik en patrijs, gebonden aan open terreinen.

Het voorkomen van zeldzame planten- en diersoorten, alsook van de geassocieerde vegetaties en diergroepen, maakt het gebied tot één van de zeldzame plaatsen in Vlaanderen waar onderzoek en kennisverdieping rond traditioneel beheerde cultuurlandschappen mogelijk is.

Ruimtelijk-structurerende waarde

De verschillende landschapscomponenten en structurerende landschapselementen in het gebied vormen een sterke en nauwelijks verstoorte samenhang. De grotere deelgebieden met het open koutercomplex van de Steenkouter en Kloosterkouter en de open tot halfopen graslandkernen in de

Scheldemeersen, zijn nagenoeg onbebouwd. Een langgerekte houtkant langs de Meersstraat van ca. 875 m lang markeert de 2 m hoge steilrand tussen beide deelgebieden en is duidelijk grensstellend.

De typische en uitzonderlijk lange opstreckende perceelsvormen in de Langemeersen met verhoudingen van ca. 20 m breed op 300 m lang of uitzonderlijk van 3,5 m breed op bijna 600 m lang, wordt bepaald door een uitgebreid netwerk van sloten en greppels. Zeker daar waar dit patroon is aangevuld met knotbomenrijen, wordt dit deelgebied ruimtelijk gestructureerd. Deze kenmerken worden tijdelijk nog versterkt in het hooiseizoen met een afwisseling van vroegere en latere maaibeurten.

De overgang van het koutercomplex naar de alluviale riviervallei wordt daarnaast geaccentueerd door de aanwezigheid van het meerskantgehucht Huiwede, getypeerd door voormalige landarbeiderswoningen en kleine hofsteden waarvan de langgestrekte voorgevels van de hoofdvolumes zuidgericht zijn. Deze historische rijbebouwing vertoont een opvallend ruimtelijk-structurerend bewoningspatroon.

Ook de afgesneden Scheldemeander, dicht bij de voormalige kloostersite en nog goed herkenbaar als open water, vormt een ruimtelijk-structurerend landschapselement.

Esthetische waarde

Door de gave historisch-landschappelijke structuur van kouterruggen en valleigraslanden langs de Scheldevallei bezit het gebied een hoge esthetische waarde. Het resterende historische gebouwenbestand van het voormalige clarissenklooster en het meerskantgehucht Huiwede bevinden zich daarmee nog in een oorspronkelijke setting van een oud cultuurlandschap. De open zichten over de kouters en over de Scheldemeersen, soms met het massief van de Koppenberg als decor van het heuvellandschap van de Vlaamse Ardennen, dragen bij aan de hoge landschappelijke belevingswaarde van het gebied. Deze belevingswaarde wordt ondersteund door een relatieve rust en stilte in het uitgestrekte gebied, dat nauwelijks door wegen is versneden.

In het gebied komen enkele waardevolle zichten voor, onder meer over de open koutercomplexen van de Steenkouter en Kloosterkouter, plaatselijk met waarneming van het profiel van de dorpskerk van Petegem, in de Scheldevallei met lokaal de toren van de Sint-Walburgakerk van Oudenaarde als baken en plaatselijk ook met doorkijk op de voormalige kloostersite, waarbij de traptoren van het gastenkwartier, met klokvormig dak en sierlijke spits met windvaantje een markante blikvanger vormt in het landschap. De afgesneden Scheldemeander, nog deels herkenbaar als open water, draagt bij aan extra beeldvariatie in het landschap.

6.4.1.2.4 Vastgestelde inventarissen

Het peilgebied valt grotendeels binnen het **vastgesteld landschappelijk atlasrelict** 'Scheldemeersen tussen Bevere, Petegem en Melden en kouter van Petegem' (zie Figuur 41). Hieronder worden de waarden van dit landschappelijk atlasrelict opgesomd die nuttig zijn in de context van het peilbesluit:

Ruimtelijk-structurerende waarde

De kouter van Petegem en de Schelde- en Meldenmeersen vormen gave landschapscomponenten waarvan de samenhang slechts in beperkte mate is gewijzigd door ingrepen. Beide gebieden zijn nagenoeg onbebouwd. De kouter van Petegem is in gebruik als akkerland. De Schelde- en Meldenmeersen liggen grotendeels onder grasland en worden door een grachtenstelsel afgewaterd. In de Schelde- en Meldenmeersen bevinden zich parallel aan de Schelde, lineaire afwateringsgrachten die in 18de eeuw werden gegraven voor de afwatering van het gebied. Dit afwateringstelsel is ruimtelijk structurerend voor dit gebied. De pleistocene steilrand tussen de Scheldemeersen en kouter van Petegem vormt een markante terreinovergang. De overgang van alluviaal gedeelte naar kouterlandschap wordt daarnaast geaccentueerd door de aanwezigheid van het rijgehucht Huiwede. De

afgesneden Scheldemeanders vormen structurerende landschapselementen en zijn grensstellend voor de afbakening van het gebied.

Historische waarde

Het gebied vormt een uniek ensemble van oude landschappelijk waardevolle ontginningseenheden met een perfect leesbare tijdschronologie. De perceelsstructuur met bijhorende vegetatie die het gevolg is van een traditioneel beheer, heeft een belangrijke historische waarde. De afgesneden Scheldemeanders in het gebied getuigen van een lang proces van rechtekking en indijking van de oorspronkelijke meanderende Schelde. Deze afsnijdingen zijn in verschillende fasen gebeurd, in het bijzonder in de tweede helft van de 19de eeuw en vanaf de jaren 1960. Binnen de ankerplaats bevindt zich ook de zogenaamde 'Ham van Petegem'. Het betreft een opgevulde meander die lange tijd een enclave van Petegems grondgebied was aan de overzijde van de Schelde. De vorm van de meander komt nog tot uiting in het perceleringspatroon. Tijdens de periode van de grote ontginningen (11de-13de eeuw) werd met het oog op een toereikende voedselvoorziening de tot dan toe onontgonnen gronden in cultuur gebracht. Het laatmiddeleeuwse rijgehucht Huiwede, gesitueerd op de overgang van de koutergronden naar het alluvium, getuigt van deze ontginningsperiode.

De abdij van Beaulieu vormt een belangrijke historische site. Vanaf zijn ontstaan in 1290 bouwde de abdij die rechtstreeks onder het gezag van de paus stond, zijn invloed uit tot ruim buiten de omgevende regio. In de 15e en 16e eeuw ontwikkelde de abdij zich tot één van de rijkste van Vlaanderen. Het oude kasteel van Petegem werd in 1789-1790 gebouwd op de ruïnes van de versterkte burcht van Petegem en werd na de eerste wereldoorlog sterk verbouwd. Het nieuwe kasteel van Petegem ligt op ca. 300 m van het oude kasteel van Petegem en werd in 1847 opgetrokken in een neoclassicistische- en neorenaissancestijl. Rondom werd een groot park met vijver in Engelse stijl aangelegd. Van dit park zijn nog waardevolle bospartijen en de vijver aanwezig. Aanpalend aan dit domein ligt het beschermde Frans Klooster. Achter dit Klooster ligt een waardevolle omhaagde boomgaard. De historische kern van Melden is gekenmerkt door een hoge concentratie aan bouwkundig erfgoed. De Sint-Martinuskerk is van Romeinse oorsprong en is gebouwd op een voormalige motte die binnen het Scheldealluvium werd opgeworpen. De circulaire vorm, beplanting en reliëfverschillen vormen hiervan nog belangrijke overblijfselen. Naast de kerk liggen in Melden een beschermde vierkantshoeve, klooster, school en pastorie. De chicoreifabriek 'De Lelie' vormt een uniek industrieel erfgoed dat verwijst naar de chicoreiteelt die omstreeks het midden van de 20^e eeuw bloeide in dit deel van Vlaanderen. In het gebied komt ook nog ander belangrijk agrarisch, religieus en burgerlijk erfgoed voor alsook een aantal archeologische sites die getuigen van een occupatiegeschiedenis vanaf het mesolithicum.

Natuurwetenschappelijke waarde

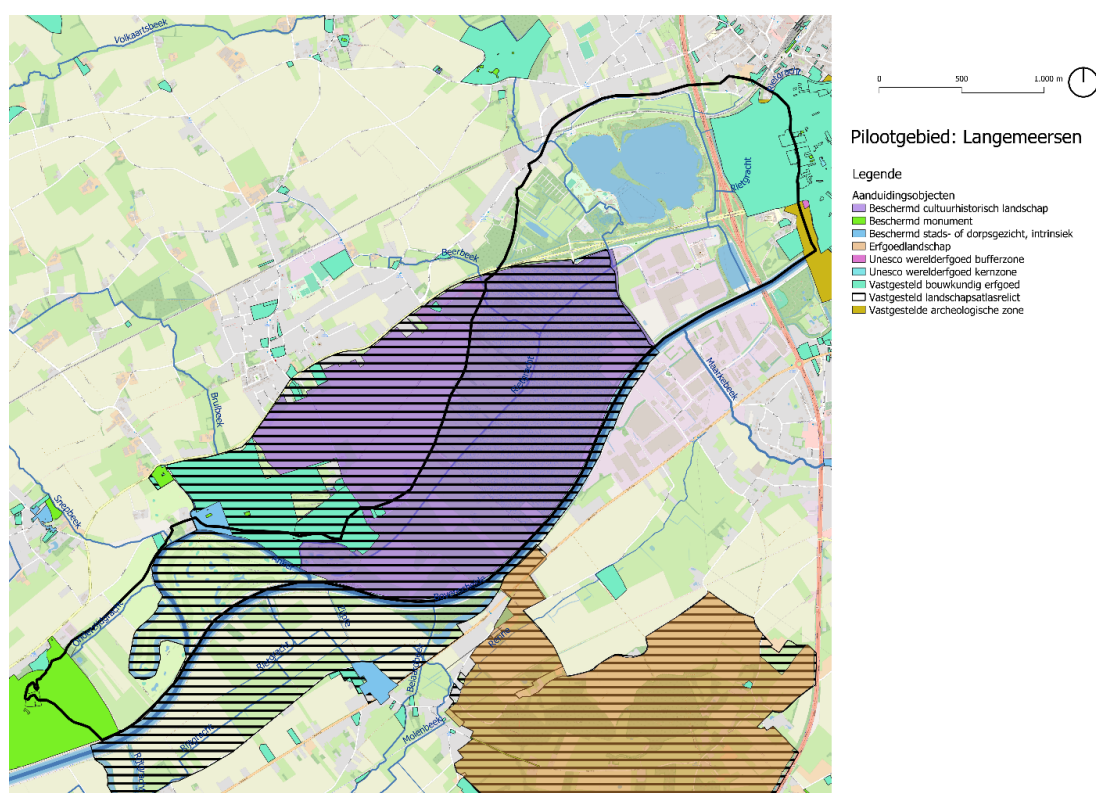
De typische kenmerken van het gebied worden bepaald door een combinatie van geologie, geomorfologie, pedologie, hydrologie en ecologie die onderling aan elkaar gekoppeld zijn. Vanuit geomorfologisch oogpunt is het alluviale gedeelte van de Scheldevallei en de overgang naar hogere delen, inclusief de steilranden, van groot wetenschappelijk belang. Het is een getuige van de laatglaciale en vroegholocene geomorfologische processen die een bijzonder belangrijke rol hebben gespeeld bij de landschapsgenese van de Vlaamse Vallei. De antropogeen afgesneden Scheldemeanders herinneren aan het postglaciale meanderende rivierpatroon van de Schelde.

De bodemkundige verschillen tussen de meersen en kouter van Petegem alsook de aanwezigheid van kwelzones binnen de Langemeersen zorgen voor een grote floristische en faunistische diversiteit in dit gebied. De aanduiding van delen van de ankerplaats als VEN-gebied en het voorkomen van het erkende natuurreservaat 'Langemeersen' duidt op een hoge natuurwetenschappelijke waarde. Het perceleringspatroon van de Langemeersen bestaat uit bundels van zeer lange en zeer smalle stroken.

Deze structuur verwijst naar meersgronden van de beste kwaliteit omdat de natuurlijke vruchtbaarheid van de gronden door regelmatige overstromingen op peil werd gehouden.

Esthetische waarde

Door het gaaf gebleven landschap van kouter- en meersgebied en het aanwezige bouwkundige erfgoed uit verschillende tijdspannen is het voorgestelde gebied van grote betekenis voor de belevingswaarde van de mens doordat het zeer gevarieerd is. De dominantie van weiland als grondgebruik en het schaarse voorkomen van populieren- of wilgenrijen geven in de Schelde- en Meldenmeersen aanleiding tot een open meerslandschap met mooie zichten naar Oudenaarde (collegiale kerk), Melden (kerk), de Vlaamse Ardennen, het voormalige klooster van Beaulieu en het oude en nieuwe kasteel van Petegem. De overgang naar het koutergebied te Petegem is zeer duidelijk en voelbaar aanwezig. Ook zijn er zichten naar de Scheldemeersen vanop het lemig Leie-Schelde-interfluvium.

Figuur 41: Kaart met aanduidingen van erfgoed binnen het peilgebied. (Bron: Agentschap Onroerend Erfgoed Vlaanderen)

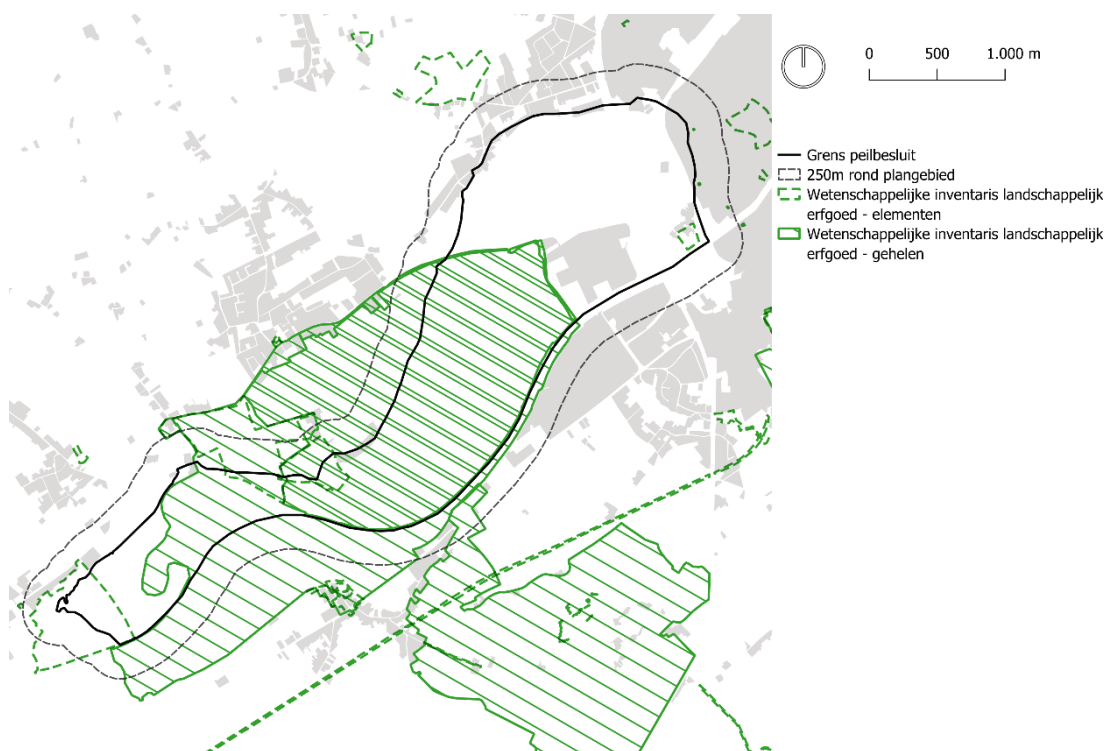
6.4.1.2.5 Wetenschappelijke inventarissen

De **wetenschappelijke inventaris landschappelijk erfgoed** duidt volgende elementen en gehelen aan:

Tabel 10 Wetenschappelijke inventaris erfgoed t.h.v. het plangebied

Element	Locatie
Inventaris landschappelijk erfgoed - elementen	
Landhuis en blekerij met dienstgebouwen en park	Meerspoort 6-10 (Oudenaarde)
Kasteeldomein van Petegem	Kortrijkstraat 52 (Wortegem-Petegem)

Element	Locatie
Abdij van Beaulieu	Abdijstraat 1-8 (Wortegem-Petegem)
Kasteeldomein de Ghellinck	Kortrijkstraat 70, 104, 110A-C (Wortegem-Petegem)
Inventaris landschappelijk erfgoed - gehelen	
Scheldemeersen tussen Bevere, Petegem en Melden en de kouter van Petegem	Berchem (Kluisbergen), Melden, Oudenaarde (Oudenaarde), Elsegem, Petegem-aan-de-Schelde (Wortegem-Petegem)
Kloostersite 'Abdij van Beaulieu' met Steenkouter, Kloosterkouter en Langemeersen	Kloostersite 'Abdij van Beaulieu' met Steenkouter, Kloosterkouter en Langemeersen

Figuur 42: Wetenschappelijke inventaris landschappelijk erfgoed t.h.v. het peilgebied

Het plangebied omvat verschillende landschappelijke waarden. Het peilgebied is in het noorden gelegen binnen het **landschappelijk geheel** 'Historische stadskern van Oudenaarde'. Dit geheel wordt omschreven door enkele waarden die in het landschap te vinden zijn of het typeren. Enkele relevante zaken binnen dit landschappelijk geheel worden aangehaald:

- **Ligging in de alluviale Scheldevaai:** De historische kern van Oudenaarde ligt op een lichte verhevenheid in de alluviale vlakte van de Schelde, een landschap dat oorspronkelijk bestond uit sterk meanderende rivierarmen. Deze oude rivierbochten zijn nog herkenbaar in het stratenpatroon.
Relevantie: De Langemeersen liggen eveneens in deze alluviale vallei en zijn van nature een nat meersengebied dat historisch door de rivierdynamiek gevormd werd.
- **Aanwezigheid van afgesneden Scheldemeanders:** Tussen de oude kernen lag een afgesneden Scheldemeander (zoals het Anker), waarin historisch de burcht van de heren van Oudenaarde lag.

Relevantie: Het peilgebied bevat ook een afgesneden meander (Het Anker) die hydrologisch belangrijk is en een rol speelt in het huidige waterbeheer.

- Strategische ligging aan de rivier: Oudenaarde ontwikkelde zich op een strategische locatie langs de Schelde, die zowel natuurlijke grenzen vormde als een bepalende factor was voor nederzetting, omwallingen en latere stadsuitbreidingen.

Relevantie: De ligging van het peilgebied langs de Schelde verklaart waarom het gebied historisch gebruikt werd als overstromingsvlakte en vandaag nog een belangrijke waterbergingsfunctie heeft.

- Historische waterstructuren (grachten, wallen, stadsgrachten): De historische stad kende meerdere fasen van omwalling, telkens met grachten en waterstructuren die de ruimte indeelden en afbakenden.

Relevantie: Verwijst naar de lange traditie van waterbeheersing in deze regio en de aanwezigheid van oude, diepgelegen wateringen en grachten die soms nog invloed hebben op hydrologie en maaiveldverschillen.

- Stedelijke ontwikkeling gebaseerd op natuurlijke reliëfverschillen

De oudste markten, straten en nederzettingkernen situeerden zich op hogere zones, terwijl lagere gedeeltes waarschijnlijk natuurlijke depressies waren binnen de alluviale vlakte.

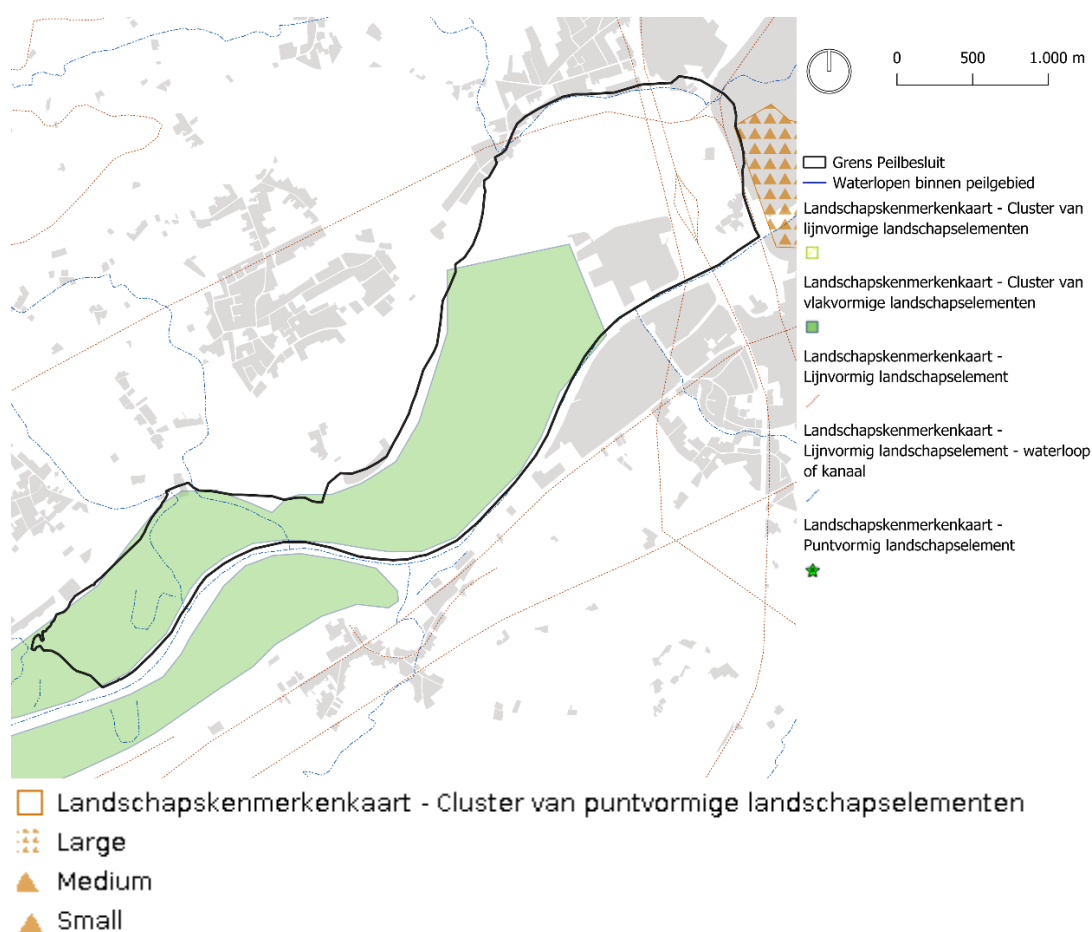
Relevantie: Ondersteunt het beeld van grote reliëfverschillen binnen de vallei, die vandaag verklaren waarom bepaalde delen van het peilgebied sneller water vasthouden of overstroom.

- Erfgoedwaarde als context, niet als inzet: De historische kern van Oudenaarde wordt gezien als een complexe archeologische zone met een lang ontwikkelingsverhaal en hoge erfgoedwaarde.

Relevantie: Voor het peilbesluit is deze erfgoedwaarde geen directe sturende factor, maar het onderstreept het historisch gevormde landschap waarvan de Langemeersen deel uitmaken.

6.4.1.2.6 Landschapskenmerkenkaart

De **landschapskenmerkenkaart** geeft ruimtelijke landschapskenmerken weer. De geïnventariseerde ruimtelijk structurerende landschapselementen en -kenmerken zijn zowel van fysische (reliëf, hydrografie, ...), biotische (planten, struiken, bomen, cultuurgewassen,...) of menselijke (nederzettingsgeografie, landname en kolonisatie, wonen en werken, landbouw en industrie, verkeer en transport, ...) aard. Aan de hand van deze kaart kan het landschap binnen het plangebied beter in beeld gebracht worden.

Figuur 43: Landschapskenmerkenkaart t.h.v. het plangebied

Doorheen het gebied lopen verschillende waterlopen en rivieren. De Sneepbeek loopt binnen het peilgebied en ook een afgesneden meander wordt aangeduid als lijnvormig landschapselement. Het peilgebied bestaat daarnaast voor een groot deel uit 'de meersen langs de Schelde wordt aangeduid'. Er komen daarnaast in het noorden enkele hoogspanningslijnen en spoorwegen voor.

Het peilgebied is beschermd als cultuurhistorisch landschap met als doel het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. In het peilbesluit wordt erop toegezien dat volgende elementen bewaard blijven:

- De afgesneden Scheldemeander met open water en verlandingsvegetatie
- De graslandpercelen in enerzijds een open en anderzijds een halfopen zone, waarbij het hooibeheer, al dan niet met nabegrazing, wordt gestimuleerd. De bescherming is inclusief verspreide punt- of lijnvormige beplanting op de graslandpercelen.
- de leigrachtstructuur van de Rietgracht of Coupure als open water met onbeschoeide oevers en van het aansluitende netwerk van sloten en greppels

De bescherming beoogt een integraal waterbeheer waarbij de sterke grondwaterstroming met zowel diepe als ondiepe kwel in het gebied wordt geconserveerd en waarbij periodieke waterberging in de vallei mogelijk blijft. Het instellen van een actief peilbeheer in functie van soortenrijke graslanden wordt voorgestaan.

6.4.1.3 Landschapsbeeld en zichten

Graslanden overheersen in de Scheldemeersen en worden slechts lokaal afgewisseld met rietlanden, grazige ruigten, kleine bossen en populierenaanplanten en enkele akkerlanden. Vooral in de Langemeersen worden de graslanden gehooïd, sommige zonder nabegrazing. Andere graslanden, zoals ten zuiden van het meerskantgehucht Huiwede, zijn permanente graasweiden. Vooral de hooilanden in de Langemeersen, beheerd als natuurreserveaat, zijn bijzonder soortenrijk. De perceelsvormen zijn gevarieerd van smal en regelmatig, over blokvormig tot onregelmatig. De Langemeersen hebben uitzonderlijk lange opstreckende kavels met verhoudingen van ca. 20 m breed op 300 m lang of uitzonderlijk van 3,5 m breed op bijna 600 m lang.

In de Scheldemeersen zijn er talrijke perceelsrandbegroeiingen met knotbomen en enkele opgaande bomenrijen, voornamelijk geconcentreerd in de zone tussen de steilrand langs de Meersstraat en de Rietgracht of Coupure. Er komen ook talrijke rietkanten voor langs de perceelsgrachten en ter hoogte van vroegere veenontginningen. Enkele voormalige graslanden zijn ontwikkeld tot rietlanden of grazige ruigten. Kleine bossen zijn eerder uitzonderlijk in het gebied en hoofdzakelijk gesitueerd nabij de vallei van de Beerbeek en ofwel spontaan ontwikkeld als wilgenstruweel vanuit vroegere grienden en verlaten veenkuilen, ofwel aangeplant als jacht- of geriefhoutbosjes.

In de zone van de Langemeersen tussen de Rietgracht of Coupure en de linkeroever van de Schelde zijn open zichten aanwezig vanaf de halfverharde weg en vanaf het jaagpad en de halverharde weg langs de Schelde zelf. De toren van de Sint-Walburgakerk van Oudenaarde fungeert lokaal als baken. Vanaf de Meersstraat is een gefilterd zicht over de Scheldemeersen, waarbij het massief van de Koppenberg, aan de overzijde van de Schelde, als decor van het heuvellandschap van de Vlaamse Ardennen fungeert.

6.4.1.4 Bouwkundig erfgoed

In het noorden van het projectgebied bevindt zich **UNESCO**-buffergebied binnen het studiegebied gelegen rondom de UNESCO-kern 'Stadhuis Oudenaarde met belfort', wat buiten het studiegebied gelegen is. De overlap is gering en ter hoogte van bestaande bebouwing in het gebied.

Volgende **beschermde monumenten** zijn gelegen binnen het plangebied:

Tabel 11: beschermde monumenten binnen het plangebied

Beschermde monument	Waarden ter bescherming van het monument relevant voor het peilbesluit
Kasteeldomein de Ghellinck	Waarden Het kasteeldomein met constructie in Doornikse steen, ommuurde vroegere moestuin, omgrachtingen, tuinarchitectuur en aanhorigheden en belendende percelen begrensd door de Muizenbalgeweg is beschermd als monument omwille van het algemene belang gevormd door de: <u>Historische waarde</u> Het vormt een voorbeeld van een kasteeldomein met authentieke elementen uit de 19de eeuw, naast elementen die de historische groei en continuïteit van de kasteelsite illustreren. Het geheel van het park en de bouwkundige elementen eigen aan een historisch kasteeldomein omvat volgende bestanddelen: het park met zijn waterpartijen, brugjes, omgracht voorhof en brug met drie bogen van het verdwenen kasteel op een oude motte, vroegere dienstgebouwen als de voormalige paardenstal en zadelmakerij, archiefzaal, orangerie en bibliotheek, een bijgebouw in Doornikse steen, de vroegere conciërgewoning en het voormalige jachtwachtershuisje.

Beschermde monument	Waarden ter bescherming van het monument relevant voor het peilbesluit
Kasteeldomein de Ghellinck: voorhof met brug	Waarden Het omgracht en met balustrade omsloten voorhof en brug met drie bogen van verdwenen kasteel de Ghellinck zijn beschermd als monument omwille van het algemene belang gevormd door de: <u>Historische waarde</u> in casu architectuurhistorische waarde: Het is een interessante getuigenis van een karakteristieke restant van een historische kasteelsite op een oude motte.
Abdij van Beaulieu	Waarden De overblijfselen van de voormalige abdij van Beaulieu zijn beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de: Artistieke waarde
Kasselrijhuis	Het oude 'Casselrijhuis' (thans Onze-Lieve-Vrouwecollege) is beschermd als monument omwille van het algemeen belang gevormd door de: Historische waarde Artistieke waarde

In het noorden van het peilgebied situeert zich het beschermd stadsgezicht 'stadskern Oudenaarde'.

De bescherming omvat de middeleeuwse stadskern van Oudenaarde met de latere 19^e-eeuwse stadsuitbreidingen. De gevels die zich op de grens van de afbakening bevinden en waarvan de rest van het gebouw buiten de afbakening ligt, maken in dit geval geen deel uit van de bescherming.

De middeleeuwse stadskern van Oudenaarde met de latere 19^e-eeuwse stadsuitbreidingen is beschermd als stadsgezicht omwille van het algemeen belang gevormd door de historische waarde, in casu de kunsthistorische waarde en architectuurhistorische waarde.

Centraal overlapt het peilgebied met het beschermd stads-en dorpsgezicht 'Domein 't Oud Kasteel'. De bescherming omvat het domein 't Oud Kasteel, bestaand uit de omwalling, het daarbinnen gelegen domein en de aanpalende percelen. Binnen deze afbakening zijn het voormalig kasteel, koetshuis en hekpijlers beschermd als monument. De Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) bracht een advies uit waarbij de historische waarde van het dorpsgezicht als volgt werd gemotiveerd: "Als site van de verdwenen 18de-eeuwse burcht waarvan de funderingen onlangs werden opgegraven."

De omwalling van het voormalig kasteel, alsmede het daarbinnen gelegen terrein, alsook de aanpalende percelen zijn beschermd als dorpsgezicht omwille van het algemene belang gevormd door de historische waarde.

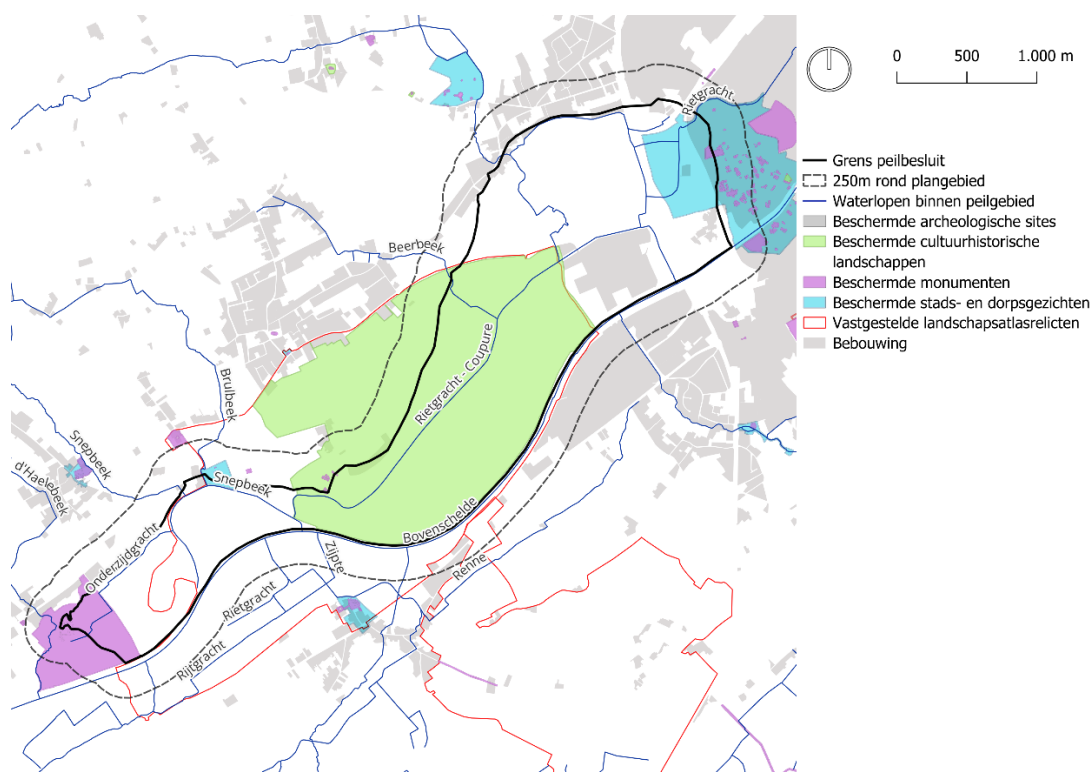
Binnen 250 m van het projectgebied is volgend beschermd onroerend erfgoed gelegen waar theoretisch gezien een indirect effect op kan plaatsvinden.

Tabel 12: Beschermd onroerend erfgoed (monumenten, cultuurhistorische landschappen, archeologische sites, stads- en dorpsgezichten en overgangszones bij beschermd onroerend erfgoed) binnen de 250 m van het plangebied, maar buiten het plangebied zelf.

ID	Naam	Locatie
181012	Kloostersite 'Abdij van Beaulieu' met Steenkouter, Kloosterkouter en Langemeersen	Bevere (Oudenaarde), Petegem-aan-de Schelde (Wortegem-Petegem)

ID	Naam	Locatie
8538	Parochiekerk Sint-Walburga	Sint-Walburgastraat (Oudenaarde)
8658	Boudewijnstoren en Huis van Margaretha van Parma	Markt 40 (Oudenaarde)
8671	Bisschoppelijk college: voorgevels	Hoogstraat 30 (Oudenaarde)
8673	Kasselrijhuis	Hoogstraat 30 (Oudenaarde)
8684	Oorlogsmonument The American Battle Monument	Tacambaroplein (Oudenaarde)
8689	Winkelhuis in vakwerkbouw met kapelletje	Nederstraat 58 (Oudenaarde)
8694	Cisterciënzerinnenabdij van Maagdendaele met kazernegebouwen	Maagdendale (Oudenaarde)
8768	Classicistisch herenhuis	Hoogstraat 10 (Oudenaarde)
8815	Neoclassicistisch herenhuis De Saegher	Stationsstraat 16 (Oudenaarde)
8833	Stadshuis Oudenaarde	Markt 1 (Oudenaarde)
8838	Koninklijke fontein	Markt (Oudenaarde)
8841	Onze-Lieve-Vrouwehospitaal: hoofdgebouw, paviljoen, kapel en kloostergang	Minderbroedersstraat 3, Sint-Walburgastraat 9 (Oudenaarde)
8848	Lakenhal	Markt 1 (Oudenaarde)
8895	Achterhuis	Nederstraat 19-21 (Oudenaarde)
8915	Burgerhuis Cambier	Markt 41 (Oudenaarde)
8925	Stationsgebouw Oudenaarde	Stationsplein (Oudenaarde)
8927	Station Oudenaarde: watertoren	Jozef Braetstraat (Oudenaarde)
8943	Koninklijke Academie voor Teken-, Schilder- en Bouwkunst	Markt 35 (Oudenaarde)
9984	Begijnhof	Achterburg 1-3 (Oudenaarde)
9991	Café De Carillon	Markt 49 (Oudenaarde)
10048	Stadswoning, gedateerd 1672	Einestraat 1C (Oudenaarde)
10088	Herenhuis: voorgevel en daken	Hoogstraat 8 (Oudenaarde)
10094	Burgerhuis: voorgevel	Hoogstraat 22 (Oudenaarde)
10095	Burgerhuis: voorgevel	Hoogstraat 24 (Oudenaarde)
10100	Herenhuis in empirestijl	Hoogstraat 36 (Oudenaarde)
10108	Laatclassicistische stadswoning: voorgevel	Kattestraat 8 (Oudenaarde)
10113	Stadswoning: voorgevel	Kattestraat 10 (Oudenaarde)
10115	Classicistisch burgerhuis: gevel en daken	Kattestraat 25 (Oudenaarde)
10127	Personeelswoningen	Maagdendale 9 (Oudenaarde)
10131	Huis De drie Duiven: gevels en daken	Markt 6 (Oudenaarde)
10139	Huis De gulden Weerelt	Markt 7 (Oudenaarde)
10141	Stadswoning van 1924: voorgevel	Markt 8 (Oudenaarde)
10142	Herberg Den Gulden Cop: gevels en daken	Markt 19, 19A-C (Oudenaarde)
10143	Herberg De Zwane: gevels en daken	Markt 20-21 (Oudenaarde)

ID	Naam	Locatie
10148	Huis De Craeye	Markt 26 (Oudenaarde)
10155	Huis De Tanghe	Markt 29 (Oudenaarde)
10157	Stadswoning en brouwerij De Clocke	Markt 30 (Oudenaarde)
10160	Herberg Drie Koningen: gevels en daken	Markt 34 (Oudenaarde)
10166	Huis Het guldin Hooft en Steenhuyse	Markt 37 (Oudenaarde)
10167	Café	Markt 38 (Oudenaarde)
10170	Classicistische stadswoning	Nederstraat 8 (Oudenaarde)
10171	Patriciërshuis	Nederstraat 33 (Oudenaarde)
10176	Neorococo herenhuis: voorgevel	Nederstraat 61 (Oudenaarde)
10180	Onze-Lieve-Vrouwehospitaal: gevels en daken van onderdelen	Sint-Walburgastraat 9 (Oudenaarde)
10183	Classicistisch herenhuis: gevels en daken	Tacambaroplein 11 (Oudenaarde)
10192	Huishoudschool der blauwe zusterkens	Zakske 1 (Oudenaarde)
10193	Begijnhof: gevel	Achterburg 1 (Oudenaarde)
10320	Kasteel van Petegem	Kortrijkstraat 52 (Wortegem-Petegem)
10331	Domein 't Oud Kasteel: landhuis, koetshuis en hekipijlers	Scheldestraat 4 (Wortegem-Petegem)
10708	Frans klooster	Kortrijkstraat 56-60 (Wortegem-Petegem)
10828	Abdij van Beaulieu	Abdijstraat 1-2, 3-5, 6 (Wortegem-Petegem)
10378	Kasteeldomein de Ghellinck	Kortrijkstraat 70, 74, 104 (Wortegem-Petegem)
10380	Kasteeldomein de Ghellinck: dienstgebouw	Kortrijkstraat 74 (Wortegem-Petegem)
10382	Kasteeldomein de Ghellinck: voorhof met brug	Kortrijkstraat (Wortegem-Petegem)
10384	Kasteeldomein de Ghellinck: conciërgewoning	Kortrijkstraat 70 (Wortegem-Petegem)
10332	Domein 't Oud Kasteel	Scheldestraat 4 (Wortegem-Petegem)
10846	Stadskern Oudenaarde	Achter de Wacht, Achterburg, Baarstraat, Baarzak A, Baarzak B, Bekstraat, Beverestraat, Broodstraat, Burg, Burgschelde, De Ham, Devosstraat, Einestraat, Generaal Pershingstraat, Gentiel Antheunisplein, Gevaertsdreef, Gobelinstraat, Grachtschelde, Hofstra

Figuur 44: Beschermd elementen en vastgestelde inventarisitems t.h.v. het plangebied en de 250m rondom

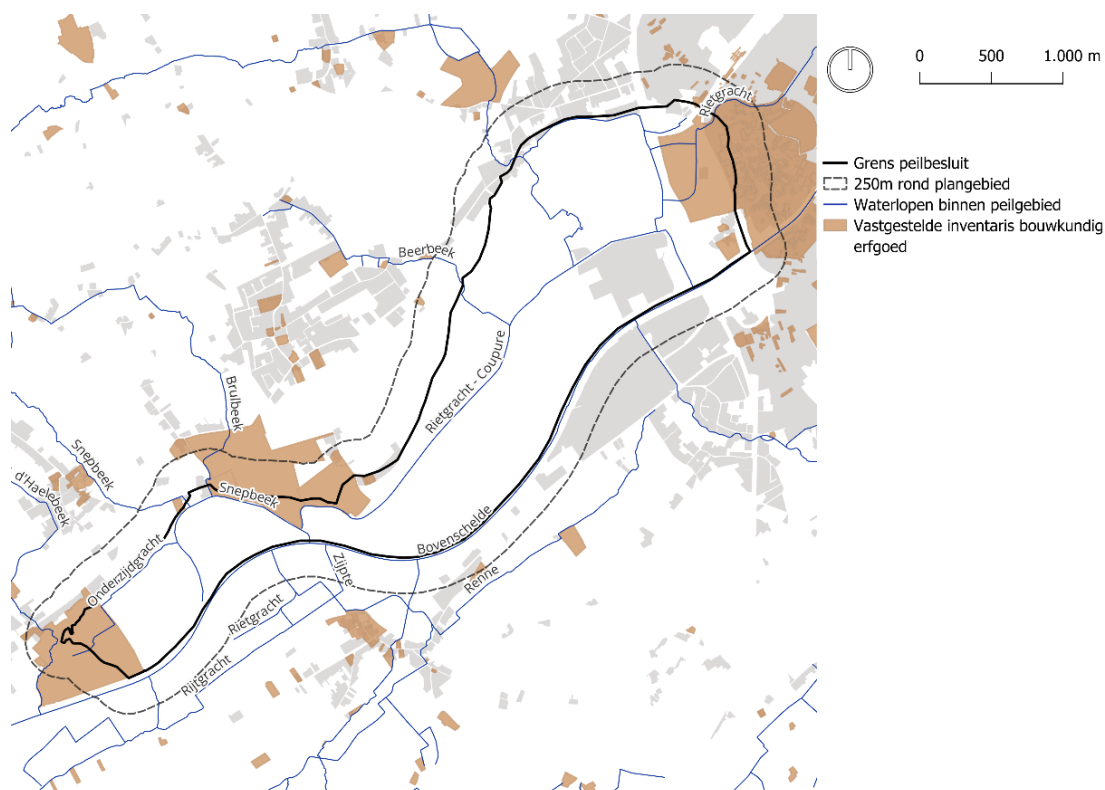
De **vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed** duidt volgende elementen aan:

Tabel 13: Elementen aangeduid in de vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed t.h.v. het plangebied

Vastgesteld inventaris item	Locatie
Abdij van Beaulieu	Abdijstraat 1-8 (Wortegem-Petegem)
Boerenwoning	Meersstraat 2 (Wortegem-Petegem)
Burgerhuis	Hoogstraat 24 (Oudenaarde)
	Meerspoort 31 (Oudenaarde)
Classicistisch herenhuis	Hoogstraat 10 (Oudenaarde)
Domein 't Oud Kasteel	Scheldestraat 4 (Wortegem-Petegem)
Herenhuis	Tacambaroplein 4 (Oudenaarde)
Hoeve met losse bestanddelen	Meersstraat 3 (Wortegem-Petegem)
	Scheldestraat 9 (Wortegem-Petegem)
Kasselrijhuis	Hoogstraat 30 (Oudenaarde)
Kasteeldomein de Ghellinck	Kortrijkstraat 70, 104, 110A-C (Wortegem-Petegem)
Kasteeldomein van Petegem	Kortrijkstraat 52 (Wortegem-Petegem)
Landhuis en blekerij met dienstgebouwen en park	Meerspoort 6-10 (Oudenaarde)
Onze-Lieve-Vrouwehospitaal	Minderbroedersplein 1, Minderbroedersstraat 3, Sint-Walburgastraat 8-9 (Oudenaarde)
Stadskern Oudenaarde	Achter de Wacht, Achterburg, Baarstraat, Baarzak A, Baarzak B, Bekstraat, Beverestraat, Broodstraat, Burg,

Vastgesteld inventaris item	Locatie
	Burgschelde, De Ham, Devosstraat, Einestraat, Generaal Pershingstraat, Gentiel Antheunisplein, Gevaertsdreef, Gobelinstraat, Grachtschelde, Hofstra
Technisch Instituut Onze-Lieve-Vrouw	Hoogstraat 10, 20-24 (Oudenaarde)
Villa De Varens	Beverestraat 46, Leenvoetweg 17 (Oudenaarde)
Vrije landbouwschool	Tacambaroplein (Oudenaarde)

Ook binnen nabije afstand van het peilgebied (zie figuur Figuur 45) situeren zich nog verschillende vastgestelde bouwkundige erfgoedelementen waar theoretisch gezien een indirect effect op kan plaatsvinden.

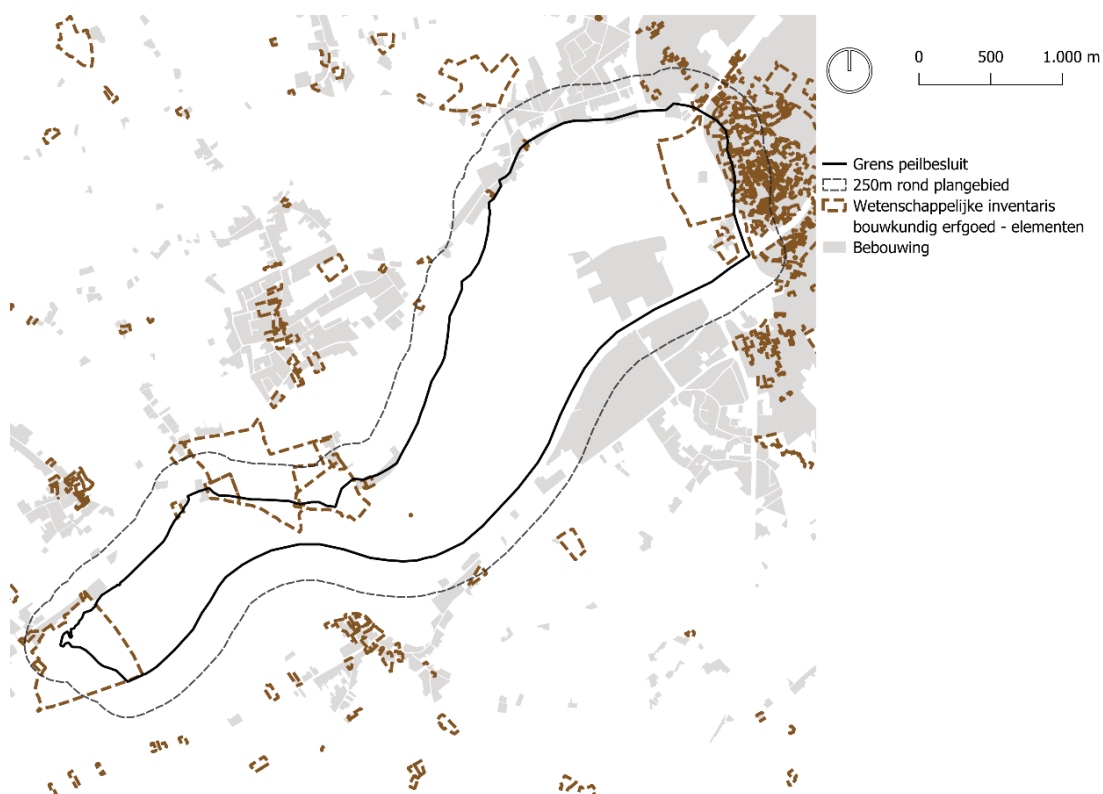
Figuur 45: Vastgesteld bouwkundig erfgoed binnen het plangebied en 250 m er rond

De **wetenschappelijke inventaris bouwkundig erfgoed** duidt onderstaande elementen aan binnen de peilzone. Deze worden vermeld in Tabel 14. Ook binnen nabije afstand van het peilgebied (zie Figuur 46) situeren zich nog verschillende bouwkundige erfgoedelementen aangeduid in de wetenschappelijke inventaris waar theoretisch gezien een indirect effect op kan plaatsvinden.

Tabel 14: Elementen aangeduid in de wetenschappelijke inventaris binnen het plangebied

Element	Locatie
Inventaris bouwkundig erfgoed	
Abdij van Beaulieu	Abdijstraat 1-8 (Wortegem-Petegem)
Boerenwoning	Meersstraat 2 (Wortegem-Petegem)
Burgerhuis	Beverestraat 22 (Oudenaarde)

Element	Locatie
	Hoogstraat 24 (Oudenaarde) Meerspoort 31 (Oudenaarde)
Classicistisch herenhuis	Hoogstraat 10 (Oudenaarde)
Domein 't Oud Kasteel	Scheldestraat 4 (Wortegem-Petegem)
Fabrieksterrein van textielfabriek Gevaert	Tacambaroplein 3 (Oudenaarde)
Herenhuis	Tacambaroplein 4 (Oudenaarde)
Hoeve met losse bestanddelen	Meersstraat 3 (Wortegem-Petegem) Scheldestraat 9 (Wortegem-Petegem)
Kasselrijhuis	Hoogstraat 30 (Oudenaarde)
Kasteeldomein de Ghellinck	Kortrijkstraat 70, 104, 110A-C (Wortegem-Petegem)
Kasteeldomein van Petegem	Kortrijkstraat 52 (Wortegem-Petegem)
Landhuis en blekerij met dienstgebouwen en park	Meerspoort 6-10 (Oudenaarde)
Langgestrekte hoeve	Huttegem 89 (Oudenaarde)
Onze-Lieve-Vrouwehospitaal	Minderbroedersplein 1, Minderbroedersstraat 3, Sint-Walburgastraat 8-9 (Oudenaarde)
Stadskern Oudenaarde	Achter de Wacht, Achterburg, Baarstraat, Baarzak A, Baarzak B, Bekstraat, Beverestraat, Broodstraat, Burg, Burgschelde, De Ham, Devosstraat, Einestraat, Generaal Pershingstraat, Gentiel Antheunisplein, Gevaertsdreef, Gobelinstraat, Grachtschelde, Hofstra
Technisch Instituut Onze-Lieve-Vrouw	Hoogstraat 10, 20-24 (Oudenaarde)
Villa De Varens	Beverestraat 46, Leenvoetweg 17 (Oudenaarde)
Vrije landbouwschool	Tacambaroplein (Oudenaarde)
Wedstrijdtoren bij vroegere hippodroom Scheldemeersen	Petegem-aan-de-Schelde (Wortegem-Petegem)

Figuur 46: Wetenschappelijke inventaris bouwkundig erfgoed t.h.v. het plangebied

6.4.1.5 Archeologie

De ondergrond dient algemeen beschouwd te worden als bodemarchief, waar voorzichtig mee moet omgesprongen worden in functie van de potentieel archeologische waarden. Het plangebied is niet aangeduid als beschermde archeologische site. Er komen enkele gebieden voor die aangeduid zijn als 'gebied waar geen archeologie te verwachten valt', waaronder het Donkvijver.

De **Centrale Archeologische Inventaris** is een inventaris van nu tot nog toe archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifiek karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de centrale Archeologische Inventaris uitspraken te doen over de aan of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder onderzoek vastgesteld te worden. In het plangebied zijn volgende archeologische vindplaatsen gekend volgens de Centrale Archeologische Inventaris (toestand februari 2026).

Volgende elementen worden aangeduid:

Tabel 15: CAI binnen de peilzone

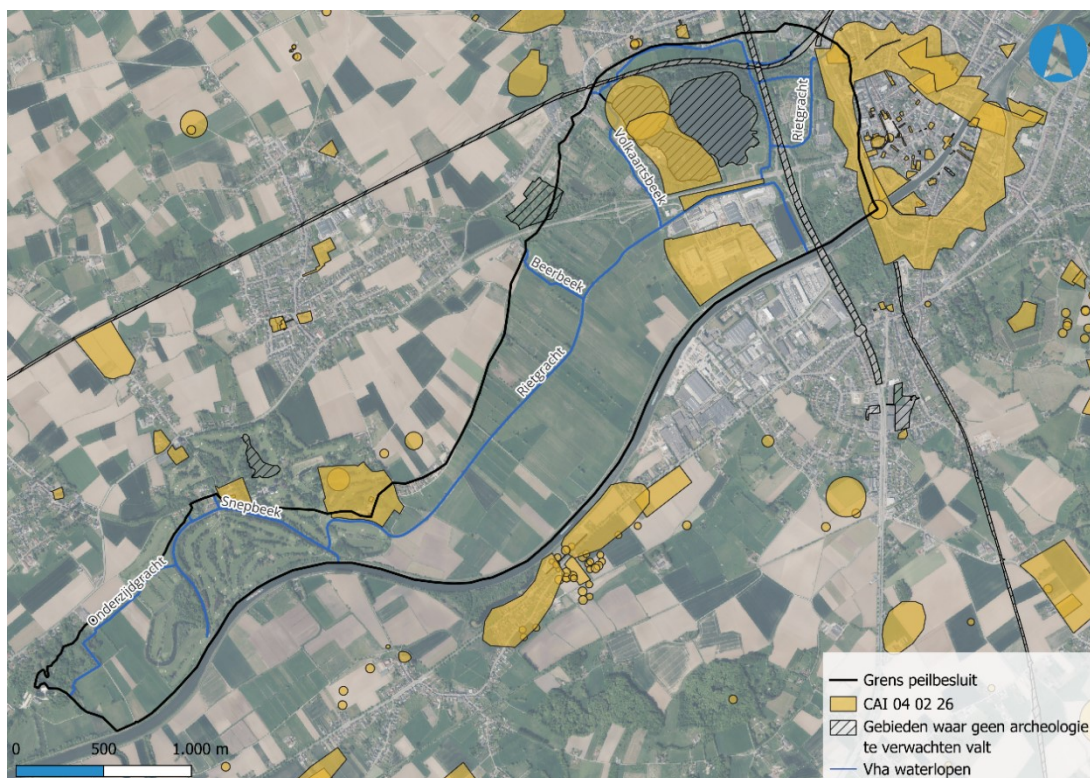
ID	Naam
151596	Oudenaarde-Donk (ten Z van N90)
211314	Colruytsite
220086	Vauban stadsomwalling
500234	Bevere Donk
500357	Bevere Schelde
500376	Oudenaarde Brug

ID	Naam
501323	't Oud Kasteel
501420	Oudenaarde-Donk (ten Z van N90)
502724	Abdij van Beaulieu - kloosterhof

In de wetenschappelijke inventaris archeologisch erfgoed worden onderstaande elementen aangeduid.

Tabel 16: Elementen en gehelen uit de wetenschappelijke inventaris t.h.v. het plangebied

Element	Locatie
Inventaris archeologisch erfgoed - gehelen	
Historische stadskern van Oudenaarde	Oudenaarde (Oudenaarde)
Inventaris archeologisch erfgoed – elementen	
Kasteeldomein de Ghellinck	Kortrijkstraat 70, 104, 110A-C (Wortegem-Petegem)

Figuur 47: Aanduiding elementen CAI (04/02/2026) en gebieden waar geen archeologie te verwachten valt t.h.v. het plangebied

De omgeving van de Scheldevallei met aansluitende kouters is bekend als vindplaats van talrijke lithische artefacten en bodemsporen uit de steentijden (Mesolithicum en Neolithicum). Meerdere vondsten en sporen zijn aangetroffen tijdens vroegere opgravingen. Op de Kloosterkouter, ten noorden van het meerskantgehucht Huiwede, werden silexartefacten zoals schrabbers, klingen, pijlpunten, gepolijste bijlen en stukken hertshoorn gevonden, die verwijzen naar een mesolithische en/of neolithische nederzetting.

Het gebied is ook bekend om sporen uit de Gallo-Romeinse periode met onder meer aardewerk, munten, glasfragmenten, dakpannen, vloerfragmenten, glasfragmenten en lanspunten. Bij archeologische veldprospectie werden ter hoogte van de voormalige kloostersite vondsten van wandscherven en dakpanfragmenten geregistreerd die kunnen verwijzen naar een Romeinse villa op deze plaats. Het zeer nabijgelegen gehucht Waarde aan de rechteroever van de Schelde is bekend als een aanlegplaats uit de Romeinse tijd.

De middeleeuwse vondsten van aardewerk, benen en hertshoornen voorwerpen, metaal,... en sporen van paalkuilen, funderingen van een zaalkerk, grafveld, verdiepte werkplaats, stenen zaal, burcht met donjon, torens en weermuur uit de omgeving dateren voornamelijk uit de Karolingische en volmiddeleeuwse periode.

Binnen het gebied werden archeologische vondsten aangetroffen uit de steentijd, de metaaltijd, de Gallo-Romeinse tijd, de middeleeuwen en nieuwe tijd. Gezien het soms losse vondsten betreft, kunnen we niet altijd spreken van archeologische sites. De aanwezigheid van archeologisch materiaal duidt echter op menselijke activiteiten. Mogelijke lacunes in de archeologische gegevens kunnen aanwezig zijn, doordat bepaalde zones nog niet werden geïnventariseerd.

6.4.2 Effectenbespreking

6.4.2.1 Effecten op landschapsstructuur en landschappelijke erfgoedwaarden

Het peilbesluit heeft een positieve invloed op het behoud van het historische meersenlandschap in de alluviale Scheldevallei. Door hogere grondwaterstanden te garanderen en verdroging te vermijden, blijven de natte graslanden en de typische open valleistructuur beter behouden. Ook afgesneden meanders zoals Het Anker behouden zo hun natuurlijke, natte karakter. Daarnaast helpt een stabiel waterregime inklinking en bodemverstoring te voorkomen, waardoor het waardevolle bodemarchief en de geomorfologische kenmerken van de Scheldemeersen beter bewaard blijven. Het peilbesluit werkt de waarden van het traditioneel landschap in de hand en draagt bij tot het behoud ervan. Het peilbesluit heeft een **positief effect (+2)** op de waarden van het **traditioneel landschap**.

Het peilbesluit heeft een positieve invloed op het gebied doordat het het historisch gegroeide meersensysteem en de bijhorende waterstructuren in stand houdt. Door een afgestemd peilbeheer blijft het onderscheid tussen de natte Schelde- en Meldenmeersen en de hoger gelegen kouter van Petegem duidelijk leesbaar, met respect voor natuurlijke terreinovergangen en het historisch grachtenstelsel. Het peilbesluit ondersteunt bovendien de historische perceelstructuur en het traditionele graslandgebruik, die nauw samenhangen met het waterregime. Daarnaast versterkt het het alluviale en kwelafhankelijke karakter van de Scheldevallei, wat bijdraagt aan het behoud van natuurwaarden en biodiversiteit. Ten slotte helpt het peilbesluit het open meerslandschap en de landschappelijke belevingswaarde van het gebied te behouden. Het effect van het peilbesluit op de **vastgestelde landschappelijk atlasrelicten** wordt als **positief (+2)** beschouwd.

Qua landschapskenmerken versterkt het peilbesluit het natte meersengebied, het houdt grondwater hoger en zorgt ervoor dat de natte graslanden, kwelzones en rietmoerassen behouden blijven, waardoor het typische open rivier- en meersenlandschap wordt hersteld en beter beschermd. Het effect van het peilbesluit op de **landschapskenmerken** wordt daarom als **positief (+2)** beschouwd.

Algemeen geldt dat de belangen van erfgoed mee in rekening zijn gebracht bij het opstellen van het peilbesluit. Aangezien het peilbesluit in sé het waterpeil zelf niet verandert, maar vooral de instellingen en afspraken rond de bestaande constructies kan gesteld worden dat er op de elementen uit de wetenschappelijke inventaris landschappelijk erfgoed geen negatieve effecten te verwachten zijn. Op elementen zoals de 'Scheldemeersen tussen Bevere, Petegem en Melden en de kouter van Petegem' zal het peilbesluit een positief effect hebben aangezien het plangebied deel uitmaakt van dit geheel. Het peilbesluit voorkomt verdroging en herstelt de natuurlijke kwel- en overstromingsdynamiek die de oorspronkelijke waterhuishouding kenmerken. Daarnaast blijft het traditionele hooi-landgebruik mogelijk dankzij flexibel peilbeheer, waardoor de typische lange opstreckende kavels en natte hooilanden behouden blijven. Ook de historische waterstructuren, zoals de Rietgracht/Coupure en het netwerk van sloten, blijven functioneren doordat het peilbesluit deze bestaande structuren gebruikt en beschermt. Voor Het Anker worden duidelijke afspraken gemaakt zodat dit open waterlichaam als belangrijk landschapselement behouden blijft. Door waterberging in de winter te garanderen en te vermijden dat het gebied in de zomer langdurig onder water staat, blijft bovendien het open valleilandschap hetgeen karakteristiek is voor de Scheldemeersen, volledig intact. Omwille van bovenstaande redenering kan gesteld worden dat het effect van het peilbesluit als **positief (+2)** beoordeeld wordt op de **wetenschappelijke inventaris landschappelijk erfgoed**.

6.4.2.2 Effecten op bouwkundige erfgoedwaarden

Het peilbesluit houdt voornamelijk het verderzetten en officieel vastleggen van huidig peilbeheer in. Voor de Donkvijver geldt dat het peil algemeen lager zal staan op streefpeil 9,6 mTAW in vergelijking met de huidige situatie waarbij het peil vaak op 9,9 mTAW staat.

Voor het Meersengebied geldt dat er een lichte peilverhoging zal plaatsvinden t.o.v. de feitelijke situatie waarbij de stuw van 9,05 naar 9,13 mTAW verhoogd wordt. Tegenover de juridische situatie is er geen verschil.

Algemeen kan het peilbesluit een indirect effect hebben op **bouwkundige erfgoedwaarden**, voornamelijk via wijzigingen in het grond- en oppervlaktewaterregime. De beoogde beperkte verhoging van waterpeilen en versterking van de waterbergingsfunctie kunnen leiden tot verhoogde risico's op opstijgend vocht, waterinfiltratie en mogelijke aantasting van funderingen, vooral bij laaggelegen historische constructies. Tegelijk kan een gecontroleerd en meer stabiel hydrologisch regime bijdragen aan het beperken van extreme schommelingen, wat potentieel gunstig is voor het behoud van erfgoedconstructies. Het peilbesluit houdt een flexibel peilbeheer in waarbij op extreme events geanticipeerd kan worden. Daarnaast wordt voor pompgemaal Meersbloem een code-geel regime voorzien waarbij droogte tegengegaan wordt, wat een positief effect kan hebben op de contextwaarde waarin het bouwkundig erfgoed voorkomt.

De uiteindelijke impact is sterk afhankelijk van de ligging van het erfgoed ten opzichte van de peilzones en van de concrete uitvoering van het peilbeheer.

Globaal kan gesteld worden dat het peilbesluit een meer gecontroleerd peilbeheer inhoudt met beperkte aanpassingen tegenover de huidige situatie. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om af te wijken van de afgesproken peilen bij extreme events. Echter, kunnen er door een verhoogde waterbergingsfunctie van het gebied mogelijke beperkt negatieve effecten optreden t.g.v. wijzigingen in het grond- en oppervlaktewaterregime.

Wat erfgoedlandschappen betreft veroorzaakt het peilbesluit geen ingrijpende fysieke wijzigingen aan het landschap. Ook tegenover het erfgoedlandschap 'Vlaamse Ardennen van Koppenberg tot Kluisberg' dat ten zuiden van het peilgebied is gelegen, wordt geen effect verwacht aangezien de Schelde tussen het peilgebied en dit erfgoedlandschap gelegen is. Het peilbesluit houdt het behoud en versterking van het hydrologisch systeem in waardoor de landschappelijke context van aanwezige erfgoedelementen behouden blijft en versterkt wordt. Ook de contextwaarde waarin het 'Vlaamse Ardennen van Koppenberg tot Kluisberg' voorkomt, wordt hierdoor versterkt. Het effect op het **erfgoedlandschap** wordt als **neutraal (0)** beoordeeld, terwijl voor **afzonderlijke erfgoedelementen** een **beperkt positief (+1) tot neutraal (0) effect** wordt verwacht.

Zowel de (beperkte) negatieve als positieve aspecten werden in rekening gebracht. Er kan geconcludeerd worden dat er tegenover de juridische en feitelijke situatie daarom een beperkt **negatief (-1) tot neutraal (0)** effect verwacht wordt op de **bouwkundige erfgoedwaarden**.

Voor de elementen aangeduid in de **wetenschappelijke inventaris bouwkundig erfgoed** geldt dezelfde redenering als bij de effecten op het bouwkundige erfgoed. Daarom kan tevens geconcludeerd worden dat er tegenover de juridische en feitelijke situatie een **beperkt negatief (-1) tot neutraal (0)** effect verwacht wordt.

Ook voor de **vastgestelde inventaris voor bouwkundig erfgoed** is deze redenering van toepassing. Er kan geconcludeerd worden dat er tegenover de juridische en feitelijke situatie daarom een **beperkt negatief (-1) tot neutraal (0)** effect verwacht wordt.

Tot slot wordt ook op de aanwezige **beschermde monumenten en stads- en dorpsgezichten** dezelfde redenering toegepast. Het effect wordt **beperkt negatief (-1) tot neutraal (0)** beoordeeld.

6.4.2.3 Effecten op landschapsbeeld

Het ontwerp-peilbesluit zal naar verwachting een positieve invloed hebben op het landschapsbeeld van de Langemeersen. Door een meer gestuurd en hoger peilbeheer wordt het natuurlijke, natte valleikarakter versterkt en blijven natte graslanden en meersenzones langer als dusdanig herkenbaar

in het landschap. Waterlopen zoals de Rietgracht en de Donkvijver treden duidelijker op als structurerende elementen, terwijl de algemene vernatting bijdraagt aan een samenhangender en robuuster landschap. Seizoensgebonden kunnen bij hoge waterstanden tijdelijk plasvorming en inundatie optreden, wat aansluit bij de natuurlijke dynamiek van het gebied. Lokaal kan dit wel leiden tot een nattere beleving van paden of percelen, maar dit past binnen het typische meersenlandschap en doet geen afbreuk aan het globale beeld.

Het effect van het peilbesluit op het **landschapsbeeld** wordt bijgevolg als **positief (+2)** beoordeeld.

6.4.2.4 Archeologie

Het peilbesluit heeft een gemengde maar overwegend potentieel gunstige impact op archeologische waarden. De beoogde verhoging en stabilisatie van grondwaterpeilen kan leiden tot een verbeterde bewaring van archeologische resten, in het bijzonder van organisch materiaal in natte contexten. Algemeen wordt water langer in het gebied vastgehouden, wat positieve effecten teweeg brengt. Door het flexibel peilbeheer wordt geanticipeerd op extreme events en worden overstromingen, die degradatie en verstoring van archeologische lagen teweeg kunnen brengen, daarmee in de mate van het mogelijke vermeden. Ook worden in het algemeen stabielere waterpeilen vastgelegd ten gevolge van het peilbesluit.

Het peilbesluit houdt daarnaast enkele ingrepen in het actieplan in waarbij ingrepen aan waterlopen en constructies nodig zijn, die aanleiding kunnen geven tot directe aantasting van het bodemarchief. Enkele acties waarvoor graafwerken mogelijk zijn, betreffen: het verwijderen van de schuif-constructie Donk 3 en het onderhoud van de ongeklasseerde gracht afwaarts Donk 2: de gracht ruimen en de uitstroomconstructies vrijmaken. De effecten die ten gevolge van deze ingrepen zullen optreden, zijn echter op zeer lokale schaal.

De uiteindelijke impact is in sterke mate afhankelijk van de mate van peilstabiliteit en de uitvoering van grondwerken. Globaal wordt het effect als **beperkt negatief (-1) tot neutraal (0)** beoordeeld.

6.4.3 Conclusie discipline landschap

Het peilbesluit heeft een positieve invloed op het behoud en de versterking van de **landschapsstructuur** in de Langemeersen. Door het invoeren van een flexibeler en overwegend hoger peilbeheer wordt de natuurlijke hydrologie van het meersengebied hersteld en blijft het typische gradiëntpatroon (laag en nat vs. hoger en droger) duidelijker leesbaar in het landschap. Dit ondersteunt het behoud van natte graslanden, kwelzones, grachten en waterlopen die als dragende structuren van het landschap fungeren. Tegelijk blijft de natuurlijke waterbergingsfunctie van de vallei behouden en beter gestuurd, wat essentieel is voor het functioneren van het gebied als landschappelijke en ecologische eenheid.

Een stabiel waterregime draagt bovendien bij aan het behoud van bodemstructuren en microreliëf, en beperkt verdere ontwatering en verdroging van het historisch meersenlandschap. Hierdoor blijven zowel de fysisch-geografische kenmerken als de cultuurhistorische landschapsstructuren beter bewaard. Het peilbesluit sluit daarbij aan bij de bestaande functies en gebruiksvormen (natuur, landbouw en recreatie) en versterkt de samenhang tussen deze structuren.

Voor de Langemeersen vertaalt dit zich in hoofdzaak in een versterking van het open meersenlandschap: hogere en beter geregleerde waterstanden ondersteunen natte graslanden en zorgen ervoor dat de Rietgracht, Donkvijver en het grachtenstelsel duidelijker als structurerende elementen zichtbaar blijven. Het landschap ontwikkelt zich hierdoor meer in lijn met zijn natuurlijke kenmerken als nat valleigebied. Seizoensgebonden kan een tijdelijk waterbergingsbeeld optreden (plassen, inundatie), wat eigen is aan de dynamiek van het gebied.

Aandachtspunten situeren zich vooral lokaal: bij hogere waterstanden kunnen bepaalde paden of percelen natter zijn en kan het gebruik ervan tijdelijk beperkt worden. Deze effecten maken echter intrinsiek deel uit van het natuurlijke functioneren van het meersenlandschap en doen geen afbreuk aan de globale landschappelijke kwaliteit.

Omwillen van bovenstaande overwegingen wordt het effect van het peilbesluit op de **landschapsstructuur en landschapskenmerken** als **positief (+2)** beoordeeld.

Het peilbesluit heeft daarnaast ook een positieve invloed op het landschapsbeeld. Door het beperken van verdroging en het behouden van hogere waterstanden wordt het natte karakter visueel versterkt en blijven waterlopen, natte graslanden en vijvers beeldbepalend aanwezig. Dit draagt bij aan de herkenbaarheid en belevingswaarde van het landschap. Lokaal kunnen seizoensgebonden nattere omstandigheden de toegankelijkheid beïnvloeden, maar dit wijzigt de globale beoordeling niet. Het effect op het **landschapsbeeld** wordt bijgevolg als **positief (+2)** beoordeeld.

Wat erfgoed betreft veroorzaakt het peilbesluit geen ingrijpende fysieke wijzigingen aan het landschap. Het peilbesluit houdt het behoud en versterking van het hydrologisch systeem in waardoor de landschappelijke context van aanwezige erfgoedelementen behouden blijft. Het effect op het **erfgoedlandschap** wordt als **neutraal (0)** beoordeeld, terwijl voor **afzonderlijke erfgoedelementen** een **beperkt positief (+1) tot neutraal (0) effect** wordt verwacht.

Voor de bouwkundige erfgoedwaarden geldt dat er indirecte effecten kunnen optreden via wijzigingen in het grond- en oppervlaktewaterregime. De beoogde beperkte verhoging van waterpeilen en versterking van de waterbergingsfunctie kunnen leiden tot verhoogde risico's op opstijgend vocht, waterinfiltratie en mogelijke aantasting van funderingen, vooral bij laaggelegen historische constructies. Tegelijk kan een gecontroleerd en meer stabiel hydrologisch regime bijdragen aan het beperken van extreme schommelingen, wat potentieel gunstig is voor het behoud van erfgoedconstructies. Er kan geconcludeerd worden dat er tegenover de juridische en feitelijke situatie daarom een **beperkt negatief (-1) tot neutraal (0) effect** verwacht wordt op de **bouwkundige erfgoedwaarden**.

Dezelfde redenering is van toepassing op de **vastgestelde inventaris voor bouwkundig erfgoed** en de **elementen aangeduid in de wetenschappelijke inventaris bouwkundig erfgoed**. Er kan geconcludeerd worden dat er tegenover de juridische en feitelijke situatie daarom een beperkt **negatief (-1) tot neutraal (0)** effect verwacht wordt.

Het peilbesluit heeft een gemengde maar overwegend gunstige impact op **archeologie**. Door de verhoging en stabilisatie van de grondwaterpeilen en het langer vasthouden van water wordt de bewaring van archeologische resten, vooral van organisch materiaal in natte contexten, verbeterd. Het meer gecontroleerde en stabiele peilbeheer helpt bovendien om extreme schommelingen en overstromingen te beperken, waardoor degradatie en verstoring van archeologische lagen in belangrijke mate worden tegengegaan. Tegelijk kunnen bepaalde ingrepen uit het actieplan, zoals werken aan waterlopen en constructies, lokaal leiden tot rechtstreekse verstoring van het bodemarchief. Deze effecten blijven echter beperkt in ruimte. Globaal wordt geconcludeerd dat het peilbesluit leidt tot een **beperkt negatief (-1) tot neutraal effect (0)**, waarbij de positieve invloed van een stabielere en natter hydrologisch regime grotendeels opweegt tegen de lokale verstoringen.

Tabel 17: Effectscore discipline landschap

Effectgroep	Beoordeling t.o.v. feitelijke situatie	Beoordeling t.o.v. juridische situatie
Traditioneel landschap	+2	+2
Vastgestelde landschappelijke atlasrelicten	+2	+2
Landschapskenmerken	+2	+2
Wetenschappelijke inventaris landschappelijk erfgoed	+2	+2
Erfgoedlandschap	0/+1	0/+1
Beschermde monumenten	-1/0	-1/0
Wetenschappelijke inventaris bouwkundig erfgoed	-1/0	-1/0
Vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed	-1/0	-1/0
Archeologische relicten	-1/0	-1/0

6.4.4

Milderende maatregelen en aanbevelingen

Gezien er geen significante negatieve effecten optreden, is er **geen noodzaak tot het formuleren van milderende maatregelen**.

Wel kunnen volgende **aandachtspunten** als aanbevelingen geformuleerd worden:

- Bewaken van peilstabiliteit: Het is aangewezen om het peilbeheer verder te optimaliseren met aandacht voor het beperken van sterke en plotse peilschommelingen, teneinde negatieve effecten op bodem-, erfgoed- en archeologische waarden te vermijden.
  - Recreatieve paden en toegankelijkheid: door hogere en stabielere waterpeilen kunnen bepaalde wandel- en fietspaden, vooral in de lage meersenzones rond de Donkvijver en langs de Rietgracht, tijdelijk natter of minder goed begaanbaar zijn. Dit maakt deel uit van het natuurlijke functioneren van het gebied, maar vraagt opvolging binnen het flexibel peilbeheer.
  - Erfgoedlandschap en structurerende elementen: het gebied maakt deel uit van een beschermd cultuurhistorisch landschap met o.a. grachtenstructuren, natte graslanden en historische perceelstructuren. Hogere waterstanden zijn in principe positief voor het behoud ervan, maar het is aangewezen te waken over waterpeilgevoelige onderdelen zoals oevers, taluds, grachten en microreliëf.

- Lokale bebouwing en infrastructuur: in zones waar infrastructuur of gebouwen dicht bij het maaiveld of waterlopen liggen, dient vermeden te worden dat waterstanden langdurig hoog blijven om risico op vochtbelasting te beperken.
- Monitoring en adaptief beheer: Continue monitoring van grond- en oppervlaktewaterpeilen blijft essentieel om het peilbeheer waar nodig bij te sturen in functie van veranderende klimatologische omstandigheden en gebiedsgebruik.
- Behoud van beheerpraktijken: Het behoud van aangepast graslandbeheer (hooilandbeheer, extensieve begrazing) is cruciaal om de openheid en de karakteristieke landschapsstructuur van het meersengebied te vrijwaren.
- Afstemming met gebruikers: Een blijvende afstemming tussen waterbeheer en landgebruik (landbouw, natuur en recreatie) is aangewezen om het functioneren van het gebied als geïntegreerd landschaps- en gebruikssysteem te garanderen.
- Voorzichtigheid bij ingrepen: Bij toekomstige ingrepen aan waterlopen of constructies wordt aanbevolen om rekening te houden met mogelijke aanwezige archeologische waarden en, indien nodig, voorafgaand onderzoek of begeleiding te voorzien.
- Hydrologisch behoud erfgoedcontext: Het behoud van een stabiel hydrologisch regime blijft belangrijk om de landschappelijke context van erfgoedelementen en de conditie van het bodemarchief te vrijwaren.

Deze aandachtspunten vragen flankerend beheer en opvolging binnen het voorziene flexibele peilbeheer, maar wijzigen de globale positieve beoordeling niet.

6.5

Mens

6.5.1

Referentiesituatie

6.5.1.1

Waterveiligheid

Voor de beschrijving van de overstromingsgevoelige gebieden wordt verwezen naar §6.1.1.1.3. Hier kwam de Rietgracht naar boven als overstromingsgevoelig (pluviaal en fluviaal). De fluviale overstromingsgevoelige zone neemt naar het toekomstig klimaat nauwelijks toe; de pluviale overstromingsgevoelige zone neemt naar het toekomstig klimaat beperkt toe in oppervlakte. Het westelijk deel van het recreatiedomein, waar het in ontwikkeling zijnde Landal vakantiepark gesitueerd is, staat ook quasi volledig aangeduid als pluviaal overstromingsgevoelig. Zij hebben hier echter bij het ontwerp van hun plannen rekening mee gehouden.

Het bedrijvenpark is volledig opgehoogd en kampt volgens de overstromingskaarten bijgevolg niet met wateroverlast. De toegangsweg naar het bedrijvenpark kampt volgens de kaarten wel met een water-overlastproblematiek (pluviaal).

In het zuidwesten van het studiegebied (ten zuiden van de Kortrijkstraat) is een grotere zone landbouwgebied aangeduid als overstromingsgevoelig. De fluviale overstromingsgevoelige zone neemt naar het toekomstig klimaat nauwelijks toe; de pluviale overstromingsgevoelige zone neemt naar het toekomstig klimaat wel toe in oppervlakte.

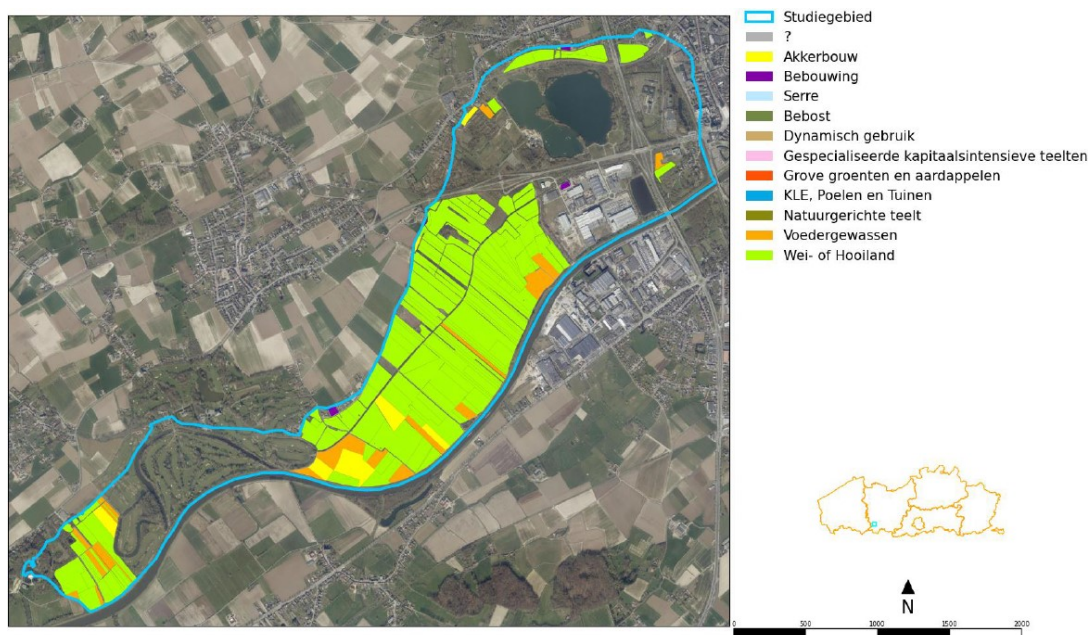
Tot slot is ook het natuurgebied ten oosten van de N60, vnl. pluviaal overstromingsgevoelig.

De golfterreinen kampen tevens regelmatig met wateroverlast. Deze locaties zijn aandachtspunten binnen het peilgebied qua waterveiligheid.

6.5.1.2

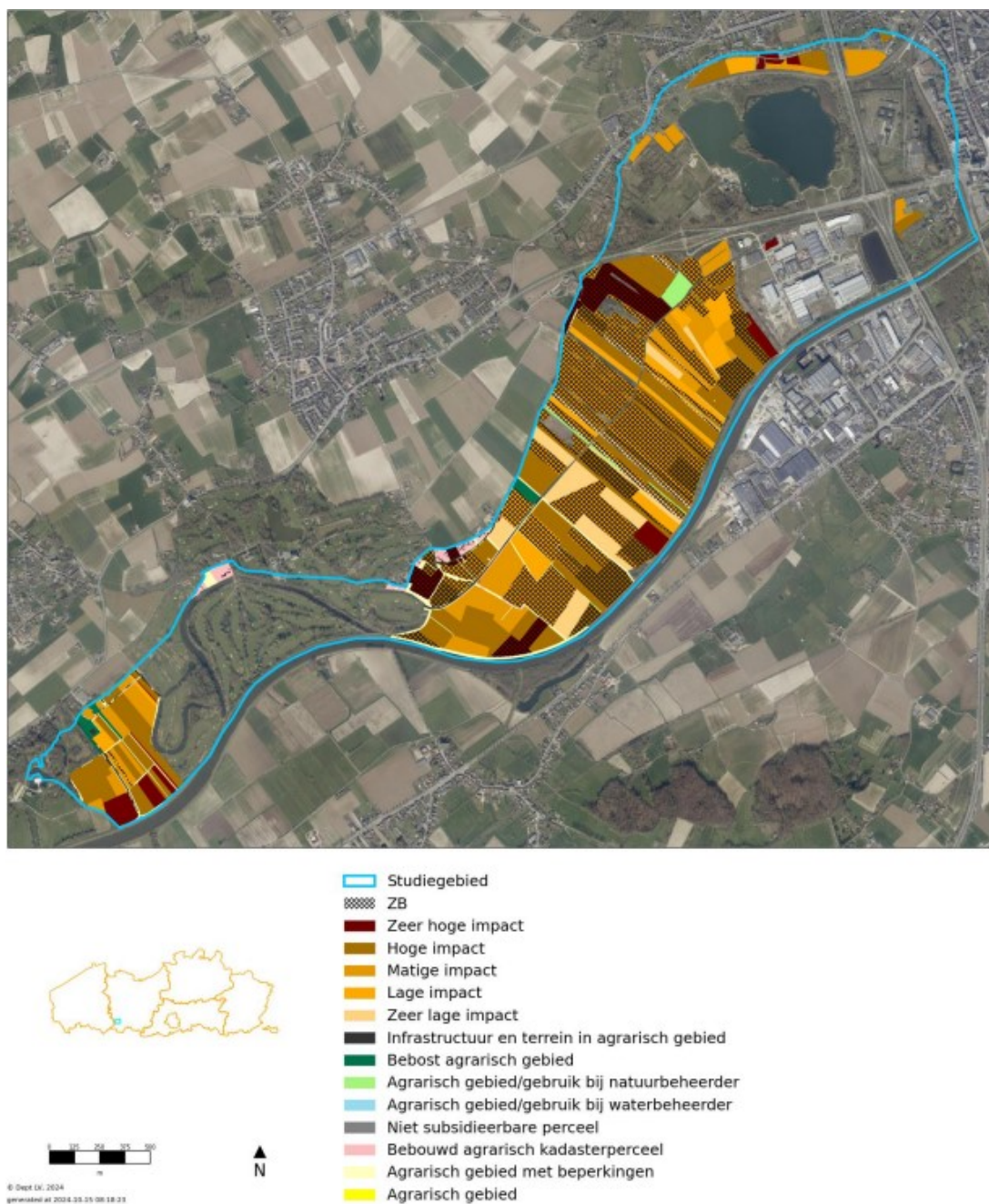
Landbouw

In het pilootgebied van 500 ha is 212 ha in landbouwgebruik, vnl. als grasland. Er zijn 45 landbouwers actief en één huiskavel ligt binnen de contour. Volgens de landbouwimpactstudie (opgemaakt 15/10/2024, data 2021) is het grootste deel van de percelen de afgelopen 10 jaar gebruikt als wei- of hooiland, een gebruiksvorm die over het algemeen robuuster is tegen natte omstandigheden.

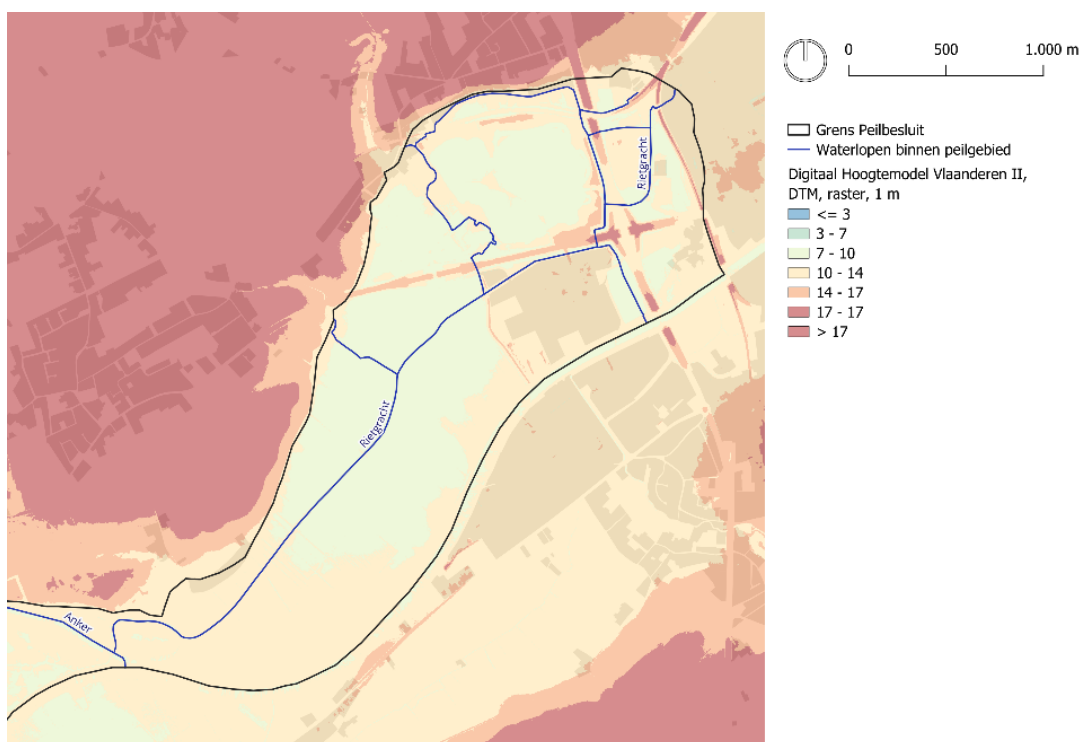

Figuur 48: Kaart uit de landbouwimpactstudie die illustreert dat het grootste deel van de landbouwgronden de laatste 10 jaar in wei- of hooiland gebruik zijn (Bron: Agentschap Landbouw en Zeevisserij, 15/10/24, data 2021).

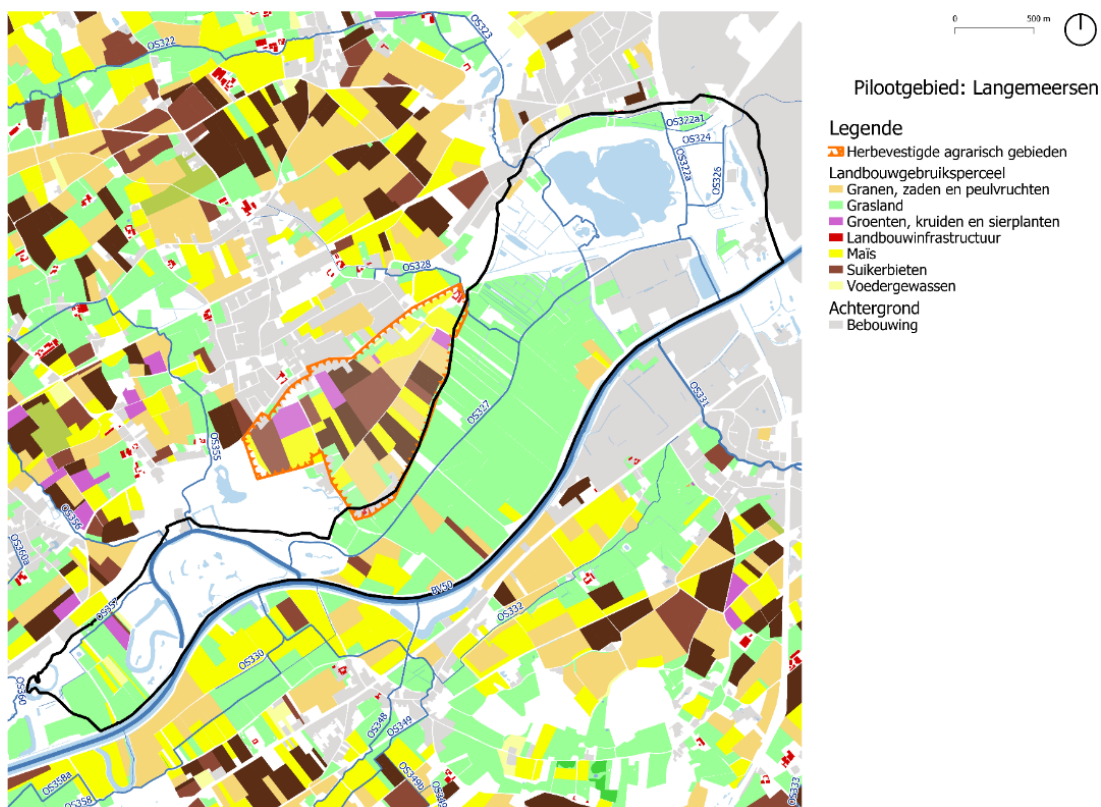
Figuur 49 geeft de resultaten van de landbouwimpactstudie weer.

Figuur 49: Resultaten landbouwimpactstudie (Bron: Agentschap Landbouw en Zeevisserij, 15/10/24, data 2021).

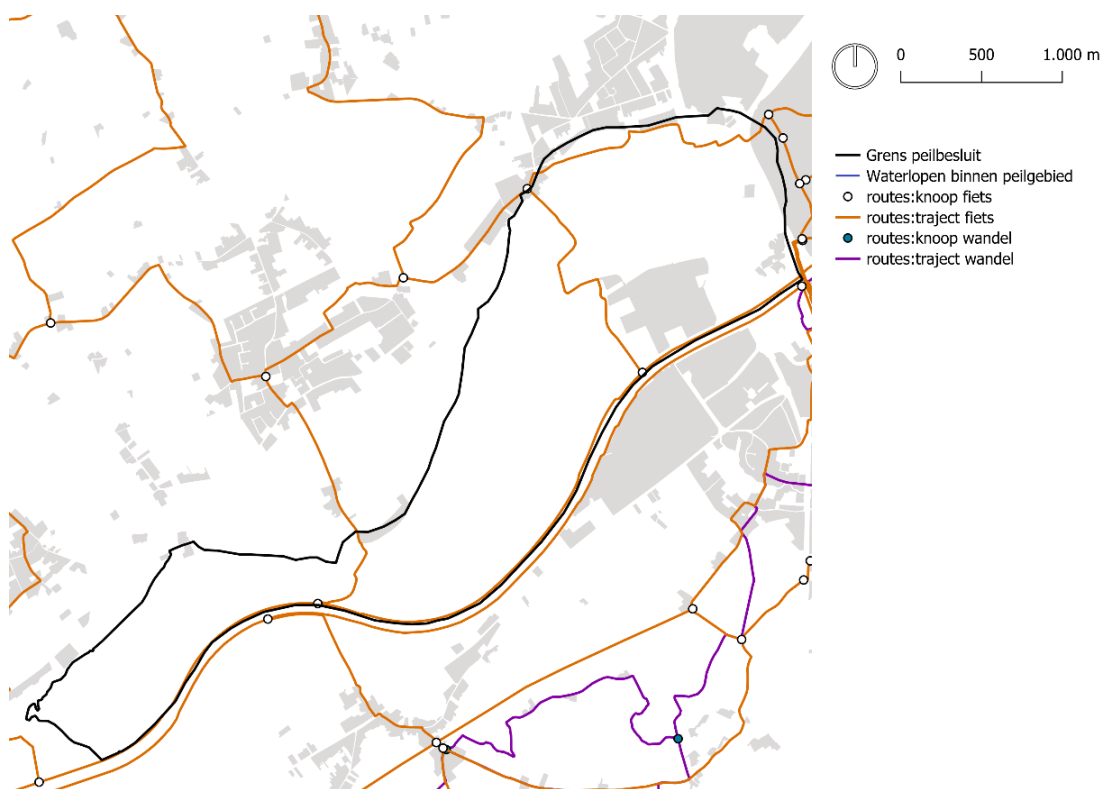
Figuur 50: Digitaal hoogtemodel Vlaanderen t.h.v. het plangebied

Figuur 51: Landbouwgebruikspercelenkaart (2022) Langemeersen (Bron: Agentschap Landbouw en Zeevisserij, 15/10/24, data 2021).

6.5.1.3 Recreatie

De aanwezige recreatie in het peilgebied concentreert zich rond de Donkvijver. The Outsider organiseert er watergebonden activiteiten die afhankelijk zijn van een stabiel waterpeil, met een minimumvereiste van 9,10 mTAW en een voorkeurspeil van 9,60 mTAW. Bij peilen boven 10,0 mTAW komen steigers en wandelpaden onder water, waardoor recreatie niet meer mogelijk is. Door de huidige instroom van nutriëntenrijk water uit de Volkaartsbeek kampt de vijver geregeld met blauwalgenbloei, wat in de zomer tot tijdelijke sluitingen leidt. Ten westen van de vijver ontwikkelt Landal een recreatiepark, maar de woningen worden op veilige hoogte (>11,00 mTAW) gebouwd. In het natuurgebied zelf vindt geen recreatie plaats. Op Figuur 52 wordt het fiets- en wandelnetwerk en knooppunten in het peilgebied en de omgeving getoond.

Figuur 52: Fiets- en wandelnetwerk en knooppunten

6.5.2 Milieueffecten

6.5.2.1 Waterveiligheid

Het peilbesluit voor de Langemeersen zet in op het langer vasthouden van water om verdroging tegen te gaan en de natuurlijke hydrologie en natuurdoelen te ondersteunen. Tegelijk voorziet het in een gecontroleerde afvoer van water, waarbij peilen actief gestuurd worden (via pompen en stuwen) en kunnen worden aangepast bij extreme omstandigheden om wateroverlast te vermijden. Hierdoor ontstaat een flexibel peilbeheer dat water buffert wanneer mogelijk, maar ook tijdig afvoert wanneer nodig, in functie van natuur, landbouw en veiligheid.

Door het gebruik van peilbandbreedtes kan de beheerder sneller ingrijpen bij voorspelde piekneerslag, onder andere door de kandelstuwen tijdelijk volledig te openen zodat water versneld kan worden afgevoerd naar de Schelde.

Het Q90 debiet op de Rietgracht bedraagt 0,0176 m³/s, die van het Schelde bedraagt 41,5791 m³/s (bron: PEGASE-model). Q90 betreft het 90e percentiel van het debiet, wat betekent dat 90% van de waarden (debieten die gemodelleerd zijn) lager zijn dan die waarde. De Q90 waarde van de Schelde ligt significant hoger dan die van de Rietgracht. Hierdoor kan aangenomen worden dat de Schelde het piekdebiet van de Rietgracht kan afvoeren. Bovendien blijken uit de fluviale en pluviale overstromingskaarten geen knelpunten t.h.v. de Schelde. Er kan dus redelijkerwijze aangenomen worden dat een versnelde afvoer geen wateroverlast t.h.v. afwaarts gelegen gebieden zal veroorzaken.

Het verwijderen van de omleiding ter hoogte van Donk 3 vergroot de afvoercapaciteit en vermindert de kans op opstuwing richting de Donkvijver, de Donkstraat en de parking van The Outsider, waar tijdens de winter van 2023–2024 wateroverlast optrad. Sinds de rechtekking en indijking van de Schelde kan deze niet meer overstromen in het meersengebied. Het overstromingsregime is op heden wel nog aanwezig vanuit de Rietgracht. Zowel bij fluviale als pluviale overstromingen kan de Rietgracht buiten haar oevers treden en een significante oppervlakte onder water zetten. Daarnaast zal de buffercapaciteit van de Donkvijver vergroot worden. Het waterpeil in de Donkvijver zal ten gevolge van het peilbesluit op 9,6 mTAW gehouden worden, terwijl het in de huidige situatie vaak op 9,9 mTAW staat in realiteit. Dit biedt extra buffercapaciteit waarbij het water eerst nog 30 cm kan stijgen in de Donkvijver.

Voor het pompgemaal Meersbloem geldt dat een droogteregeling wordt voorzien om water langer vast te houden in de Rietgracht. Ook op deze regeling wordt een afwijking voorzien om te anticiperen mocht er hevige neerslag verwacht worden. Concreet biedt het peilbesluit meer flexibiliteit (meer of minder pompen) waardoor rekening kan gehouden worden met de situatie stroomop- en afwaarts.

Ook voor de vier kandelstuwen op de Rietgracht wordt rekening gehouden met waterveiligheid. Er is een regeling voorzien in het peilbesluit waarbij rekening wordt gehouden met extreme omstandigheden. Wanneer het oppervlaktewaterpeil op de Rietgracht boven 9,70 mTAW stijgt, kunnen de vier stuwen ook gelijktijdig plat gelegd worden om water gecontroleerd af te voeren richting de Schelde. Zoals hoger aangehaald, zijn er geen aanwijzingen om stroomafwaarts problemen te verwachten.

In het actieplan is opgenomen om de capaciteit van de Volkaartsbeek te vergroten. Bij een vergrote capaciteit kan meer water op kortere tijd geborgen worden en vervoerd worden, wat positief is in termen van waterveiligheid. Hierbij dienen de afwaartse gebieden voldoende capaciteit te hebben om het extra doorgevoerd debiet op te vangen. De Schelde heeft t.h.v. het plangebied een Q90 debiet van 41,5791 m³/s. Q90 betreft het 90e percentiel van het debiet, wat betekent dat 90% van de waarden (debieten die gemodelleerd zijn) lager zijn dan die waarde. Ter vergelijking geldt dat het Q90 debiet van de Volkaartsbeek 0,0843 m³/s bedraagt. De pompcapaciteit van het gemaal bedraagt 2 m³/s. De

Schelde heeft een significant hoger Q90 debiet in vergelijking met de Volkaartsbeek. Er wordt redelijkerwijze aangenomen dat de Schelde de capaciteit heeft om het extra doorgevoerd water op te vangen. Bovendien blijken uit de fluviale en pluviale overstromingskaarten geen knelpunten ter hoogte van de Schelde. Er kan dus redelijkerwijze aangenomen worden dat een versnelde afvoer geen wateroverlast ter hoogte van afwaarts gelegen gebieden zal veroorzaken.

Ook de renovatie van het pompgebied Meersbloem die in 2026-2027 voorzien wordt, zal bijdragen aan het vlotter wegpompen van water uit het peilgebied. Beide acties hebben een positieve invloed op waterveiligheid, gezien ze de mogelijkheid bieden om in te grijpen wanneer nodig.

Het peilbesluit voorziet daarnaast algemeen de mogelijkheid om af te kunnen wijken van de afgesproken peilen in uitzonderlijke situaties, zoals bij extreme neerslag of langdurige natte of droge periodes. Op deze manier wordt geanticipeerd op extreme events.

Het peilbesluit houdt voornamelijk het verder zetten van huidig peilbeheer in, met toevoeging van flexibiliteit en anticipatie op extreme events. Er worden afwijkingen voorzien op het vastgelegde peilbeheer waardoor waterveiligheid in rekening wordt genomen.

Over het algemeen kan gesteld worden dat het peilbesluit een positief (+2) effect heeft op de waterveiligheid in het peilgebied.

6.5.2.2 Landbouw

De landbouwers in het gebied zijn sterk afhankelijk van de waterhuishouding, omdat te hoge of te lage waterstanden de bewerkbaarheid, opbrengsten en continuïteit van het hooibeheer rechtstreeks beïnvloeden. Het peilbesluit tracht zowel de noden van natuur als landbouw mee te nemen. De natuurdoelen vragen hogere grondwaterstanden, vooral in het zomerhalfjaar, om de aanwezige beschermde vegetaties zoals dotterbloemgraslanden en grote vossenstaartgraslanden in stand te houden. Die vegetaties zijn gebonden aan natte omstandigheden en vragen een grondwaterpeil dat in de zomer niet te ver onder het maaiveld zakt. Dit kan in contrast staan met de noden van de landbouw, waarvoor te natte omstandigheden het uitvoeren van voorjaarswerkzaamheden en de hooioogst kunnen bemoeilijken.

Voor landbouw is het vooral belangrijk dat voorjaarswerkzaamheden en hooien mogelijk blijven. Daarom introduceert het peilbesluit een flexibel peilbeheer, gestuurd op basis van vastgelegde grondwaterdrempels, opgevolgd via het referentie-meetpunt SWP0026. Er wordt hiermee tegemoet gekomen aan de vraag uit de landbouwsector, die aangaf dat vaste data niet werkbaar zijn omdat elk jaar qua neerslag en groeiomstandigheden anders is. In plaats daarvan wordt het peilbeheer gestuurd via het grondwatermeetpunt SWP0026, dat als referentie dient voor het hele meersengebied.

Wanneer het grondwaterpeil te hoog staat op momenten waarop landbouwactiviteiten gepland zijn, kunnen de kandelstuwen op de Rietgracht stapsgewijs geopend of platgelegd worden om het peil tijdelijk te laten zakken. Zo kan het peil in de oogstperiodes zakken tot ongeveer 9,35 mTAW, een niveau waarbij de percelen nog normaal bewerkbaar zijn. Voor uitzonderlijk hoge waterstanden of intense neerslag zijn er bijkomende afwijkingsmogelijkheden: de stuwen kunnen volledig platgelegd worden om water versneld af te voeren en schade te voorkomen.

Het peilbesluit zorgt daarnaast voor een meer robuuste waterbeschikbaarheid in droge periodes. In tijden van droogte kan het peil in de pompboezem tijdelijk verhoogd worden, zodat water langer in het systeem blijft en landbouwers desgevallend water kunnen capteren wanneer de pomp draait. Dit vermindert de afhankelijkheid van grondwater en drinkwater en ondersteunt de landbouw in periodes van droogtestress.

Tot slot houdt het peilbesluit het afschaffen van de foutieve omleiding via Donk 3 in, waardoor opstuwing wordt vermeden. De opstuwing zorgt in de huidige situatie voor wateroverlast. Deze

infrastructuraanpassing zorgt ervoor dat water bij natte omstandigheden sneller en gecontroleerd kan wegvloeien. Dit verbetert de interne afwatering en is indirect gunstig voor landbouw.

Het LIS duidt enkele akkers met een hoge impact aan, maar als gekeken wordt naar het digitaal hoogtemodel (zie Figuur 50 DHM Vlaanderen 2, DTM, 1m) blijkt dat deze grotendeels hoger gelegen zijn waardoor de invloed van het verhoogd waterpeil weinig effect zal hebben op deze percelen.

Algemeen kan gesteld worden dat het effect van het peilbesluit op de landbouw als positief (+2) beoordeeld wordt. Het peilbesluit voorziet namelijk een flexibeler peilbeleid, met inachtnaam van de noden vanuit de landbouwsector. Daarnaast biedt een flexibel peilbeleid mogelijkheden voor het afvoeren van oppervlaktewater uit het systeem teneinde te hoge grondwaterstanden te laten zakken enerzijds. En anderzijds de mogelijkheid om oppervlaktewater te stuwen en zo oppervlaktepeilen en gerelateerde grondwaterpeilen hoger te houden in geval van droogte.

6.5.2.3 Recreatie

Recreatie speelt een belangrijke rol in en rond de Langemeersen, met de Donkvijver, The Outsider, het Landal vakantiepark en de golfclub als belangrijkste recreatieve voorzieningen. Het peilbesluit zorgt er algemeen voor dat deze recreatieve functies kunnen blijven functioneren binnen een stabiel en klimaatbestendiger watersysteem.

Voor de Donkvijver, waar tal van watergebonden activiteiten plaatsvinden, is een betrouwbaar waterpeil essentieel. Het peilbesluit legt duidelijke streefpeilen vast die voorkomen dat het niveau van de vijver te sterk schommelt. Hierdoor wordt vermeden dat de vijver te laag komt te staan in droge periodes of te hoog oploopt bij langdurige regenval, wat in het verleden al leidde tot ondergelopen steigers, wandelpaden en infrastructuur. De schuif naar de Donkvijver wordt gesloten en de overstort wordt d.m.v. schotbalken verhoogd tot 11,07 mTAW. Dit wil zeggen dat in normale omstandigheden de Volkaartsbeek volledig parallel met de Donkvijver loopt en de vijver geen nutriëntrijk water ontvangt. Enkel na hevige regenval zal de Volkaartsbeek overstorten in de Donkvijver. Wanneer het waterpeil in de Donkvijver te laag komt, kan de schuif naar de Donkvijver geopend worden waarbij de instroom gelijk wordt gemaakt aan de uitstroom van de vijver. Bij dreigende wateroverlast kan de overstort verhoogd of verlaagd worden. De instroom van nutriëntrijk water zal door het peilbesluit sterk verminderen, waardoor ook de kans op blauwalgen zal afnemen. Problemen met blauwalgen leidden eerder al tot sluitingen van het recreatiedomein. Het peilbesluit heeft daarom algemeen een positief effect op de recreatieve functie van de Donkvijver.

Het gebied is gelegen in sterk overstromingsgevoelig gebied volgens de pluviale en fluviale overstromingskaarten. Roompot Real Estate heeft hier rekening mee gehouden bij het ontwerp van hun plannen. De meer dan 100 woningen gericht op recreatie zullen geen vloerpeil hebben dat lager is dan 11,00 mTAW. Het huidige maaiveld dat overstroomt bevindt zich t.h.v. de vakantiewoningen volgens het DTM op ca. 10 mTAW. De huisjes die Roompot voorziet zijn gelegen op palen op minstens 11 mTAW. Dit betekent dat er nog ca. 1 m over zal blijven tussen het maaiveld en het vloerpeil van de huisjes op palen. Er zou dus al een stijging van het waterpeil met 1 m moeten plaatsvinden om de huisjes te doen onderlopen. De waterdieptes bij verschillende onderstromingen, waaronder die van 2019 en 2025 zijn bekeken. Hieruit blijkt dat de waterdieptes niet van die grootteorde zijn (<1m) dat de vakantiehuizen zullen overstroomen. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met dat de ingrepen die in het peilbesluit voorzien zijn, zullen leiden tot het vrijkomen van meer buffercapaciteit in de Donkvijver, dat de loop van de Volkaartsbeek aangepast is waardoor deze beter kan afvoeren, en het pompgebied beter zal werken, waardoor de overstromingsproblematiek vermoedelijk zal afnemen. Omwille van deze argumentatie wordt er niet meteen wateroverlast verwacht voor de Roompot vakantiehuizen. Echter kunnen toekomstige overstromingen nooit volledig voorspeld worden. Uiteraard is daarnaast een snelle en goede afvoer van het regenwater via de Volkaartsbeek wel noodzakelijk. Gezien de geplande vloerpeilen van de recreatiewoningen (>11,00 mTAW) worden

geen negatieve effecten van het peilbesluit op de recreatieve infrastructuur verwacht. Een van de acties die in het actieplan is opgenomen, is het herstellen van het gabarit in de Volkaartsbeek. Dit zal bijdragen aan een goede en snelle afvoer van regenwater via de Volkaartsbeek.

Het peilbesluit heeft als doel water langer en meer gespreid in het gebied vast te houden om verdroging tegen te gaan en het watersysteem beter beheersbaar te maken. Door deze sturing en de mogelijkheid om bij extreme omstandigheden tijdelijk af te wijken van het peilregime, kan wateroverlast bij piekdebieten beter worden beheerst. Dit kan indirect bijdragen aan het beperken van wateroverlast-risico's in de omgeving, waaronder ter hoogte van het Landal-vakantiepark.

Voor de Royal Golf Club Oudenaarde zorgt het peilbesluit voor meer duidelijkheid en samenhang in het waterbeheer van Het Anker en de Rietgracht. Het bestaande gebruik van water in droge periodes blijft verenigbaar met het peilbeheer, waardoor de berekening van de terreinen mogelijk blijft. Tegelijk worden via duidelijkere peilafspraken, drempelwaarden en afwijkingsmogelijkheden bij uitzonderlijke omstandigheden te hoge waterstanden in natte perioden beter beheersbaar, wat het risico op langdurige onbespeelbaarheid van delen van de golfbaan kan verminderen. In het actieplan wordt vermeld dat de procedure is opgestart om het Anker te schrappen als bevaarbare waterloop en in te delen als waterloop van de 2de categorie. Captatieverboden worden echter sneller afgekondigd voor onbevaarbare waterlopen. In het actieplan is opgenomen dat Provincie Oost-Vlaanderen, ANB en de golfclub van Oudenaarde samen zitten om een kader uit te werken rond waterpeilen op het Anker en de captatie van de golfclub uit het Anker. Tegelijk kan het vasthouden van water in het gebied leiden tot lokaal hogere peilen en tijdelijke wateroverlast, waardoor infrastructuur zoals wandelpaden, recreatiedomeinen en golfterreinen gevoeliger worden voor natte omstandigheden.

Gecombineerd wordt geoordeeld dat het effect van het peilbesluit op recreatie als **beperkt positief (+1)** wordt beoordeeld.

6.5.3

Conclusie

Het peilbesluit versterkt en formaliseert het bestaande waterbeheer via streefpeilen, bandbreedtes en flexibel peilbeheer, met enkele gerichte optimalisaties (o.a. afvoercapaciteit en sturing Donkvijver).

Voor **waterveiligheid** zorgt het peilbesluit voor een betere afvoer- en buffercapaciteit en meer flexibiliteit bij extreme omstandigheden. Het effect wordt als **positief (+2)** beoordeeld.

In termen van **landbouw** voorziet het peilbesluit een flexibeler peilbeleid, meer gericht op de noden vanuit de landbouwsector. Daarnaast biedt een flexibel peilbeleid mogelijkheden voor het afvoeren van oppervlaktewater uit het systeem teneinde te hoge grondwaterstanden te laten zakken enerzijds. En anderzijds de mogelijkheid om oppervlaktewater te stuw en zo grondwaterpeilen hoger te houden in geval van droogte. Het effect wordt als **positief (+2)** beoordeeld.

Voor **recreatie** zorgt een stabiel peil en betere waterkwaliteit voor een verbeterde gebruikskwaliteit van de Donkvijver. Het vakantiepark Roompot is reeds voorzien op hogere waterpeilen, en heeft een buffer van 1m ingebouwd voor de nieuwe paalwoningen. Tegelijk kan het vasthouden van water in het gebied leiden tot lokaal hogere peilen en tijdelijke wateroverlast, waardoor infrastructuur zoals wandelpaden, recreatiedomeinen en golfterreinen gevoeliger worden voor natte omstandigheden. Gecombineerd wordt het effect als beperkt **positief (+1)** beoordeeld.

De scores gelden zowel voor de feitelijke als de juridische situatie.

Tabel 18: Effectenscore discipline mens

Effectgroep	Beoordeling t.o.v. feitelijke situatie	Beoordeling t.o.v. juridische situatie
Waterveiligheid	+2	+2
Landbouw	+2	+2
Recreatie	+1	+1

6.5.4

Milderende maatregelen en aanbevelingen

Er worden geen milderende maatregelen noodzakelijk geacht.

6.6

Klimaat

6.6.1

Referentiesituatie

Het peilgebied ligt in een laaggelegen, van nature nat meersengebied waar zowel kwel als periodieke overstroming voorkomen. Deze hydrologie maakt de vallei gevoelig voor klimaateffecten zoals langdurige neerslag, piekbuien en droogte, die de waterbalans sterk beïnvloeden. De Donkvijver heeft vandaag beperkte buffercapaciteit, waardoor regenpieken snel tot overlast leiden, zoals in de winter van 2023-2024 toen toegangswegen en parkings onder water stonden. Het pompemaal Meersbloem speelt een cruciale rol in de afwatering, maar heeft momenteel een onvoldoende capaciteit bij extreme neerslag, wat een kwetsbaarheid voor toekomstige klimaatscenario's vormt. In droge perioden zakken grondwaterstanden sterk, wat leidt tot verdroging van veen en kwelafhankelijke natuur, waardoor het gebied eveneens klimaatgevoelig is voor droogtestress. De aanwezigheid van oppervlakkige veensubstraten maakt het bovendien belangrijk om hoge grondwaterstanden te behouden, omdat veenoxidatie gepaard gaat met extra CO₂-uitstoot.

6.6.2

Milieueffecten

Het peilbesluit draagt bij aan de klimaatbestendigheid van de Langemeersen. Door het waterpeil in het gebied flexibel te kunnen sturen, kan het zowel droogteproblemen als wateroverlast opvangen. Over het algemeen zet het peilbesluit in op het langer vasthouden van water in het systeem. Hierdoor wordt vermeden dat water versneld afgevoerd wordt, en meersen, kwelzones en veenrijke bodems versneld uitdrogen in periodes van droogte. Anderzijds voorziet het peilbesluit de mogelijkheid om bij extreme neerslag bijkomend water te bufferen onder andere in de Donkvijver.

Door hogere grondwaterstanden aan te houden waar dat ecologisch wenselijk is, wordt verdroging van vegetaties en bodems tegengegaan. Dit is niet alleen belangrijk voor natuur, maar ook voor klimaatmitigatie: het voorkomen van oxidatie van veenlagen beperkt de uitstoot van CO₂, waardoor het gebied een rol blijft spelen als natuurlijke koolstofbuffer. Natte vegetaties vormen bovendien een belangrijk captatiegebied voor de opslag van CO₂.

Het peilbesluit introduceert bovendien een flexibel peilbeheer, waarbij in droge periodes hogere peilen kunnen worden aangehouden en in uitzonderlijk natte omstandigheden tijdelijk kan worden afgeweken om waterveiligheid te garanderen. Deze flexibiliteit maakt het hydrologisch systeem veel robuuster tegenover extreme klimaatgebeurtenissen zoals langdurige droogte, intense buien of natte winters. Dit is gunstig op vlak van adaptatie aan klimatologische veranderingen en bijhorende meer extreme weerevents.

Samengevat versterkt het peilbesluit de klimaatweerbaarheid van de Langemeersen door water langer vast te houden in droge periodes, meer bufferend vermogen te voorzien bij hevige neerslag, veengebieden te beschermen en de natuurlijke waterdynamiek van de Scheldevallei te ondersteunen. Hierdoor fungeert de Langemeersen als een effectief klimaatadaptief landschap. Het effect van het peilbesluit op **klimaat** wordt als **positief (+2)** beoordeeld, zowel op vlak van mitigatie als op vlak van adaptatie.

6.6.3 Conclusie

Het peilgebied Langemeersen is van nature sterk klimaatgevoelig, met zowel risico op wateroverlast bij piekbuien als op verdroging van kwelafhankelijke en veenrijke bodems tijdens droge periodes. Het peilbesluit verhoogt de klimaatweerbaarheid van het gebied aanzienlijk doordat het water langer vasthoudt in droge omstandigheden en meer buffercapaciteit creëert bij hevige neerslag. Door hogere grondwaterstanden aan te houden waar dit ecologisch wenselijk is, worden veenoxidatie en bijkomende CO₂-emissies vermeden, terwijl in uitzonderlijk natte omstandigheden tijdelijk kan worden afgeweken om waterveiligheid te garanderen. De flexibele, real-time gestuurde peilregeling maakt het systeem beter bestand tegen zowel langdurige droogte als extreme regenval en ondersteunt daarmee het functioneren van de Langemeersen als een klimaatadaptief en koolstofbeschermend landschap. Het effect van het peilbesluit op **klimaat** wordt globaal als **positief** (+2) beoordeeld.

6.6.4 Milderende maatregelen en aanbevelingen

Er worden geen milderende maatregelen noodzakelijk geacht.

7

Cumulatieve effecten

Binnen het studiegebied lopen naast het peilbesluit verschillende beheertrajecten, ingrepen en autonome ontwikkelingen waarmee cumulatieve effecten kunnen optreden. In de eerste plaats gaat het om het bestaande en geplande waterbeheer zelf, waarbij het peilbesluit voortbouwt op eerdere ingrepen zoals de plaatsing van de vispasseerbare kantelstuwen op de Rietgracht en het bestaande pompregime van het pompemaal Meersbloem. Deze maatregelen zijn er in het verleden op gericht geweest om de hydrologie van het meersengebied te herstellen en verdroging tegen te gaan. Het peilbesluit bouwt hierop verder door een geïntegreerd en flexibeler peilbeheer vast te leggen, waarbij de instellingen van de stuwen en het pompemaal op elkaar worden afgestemd en aangepast kunnen worden aan hydrologische omstandigheden. Hierdoor worden de effecten van eerdere ingrepen structureel verankerd en versterkt.

Daarnaast zijn er verschillende lopende en geplande ingrepen aan waterlopen en infrastructuur die in cumulatie met het peilbeheer werken. Zo wordt de Volkaartsbeek verbreed en geruimd om de afvoercapaciteit te verhogen en wordt de verdeelconstructie ter hoogte van de Donkvijver aangepast zodat het debiet beter verdeeld kan worden tussen de vijver en de waterloop. Deze ingrepen beïnvloeden samen met het peilbeheer de hydraulische werking van het systeem, onder meer door een efficiëntere afvoer van piekdebieten en een betere benutting van de Donkvijver als bufferruimte. In cumulatief perspectief dragen deze maatregelen bij aan een optimalisatie van de waterhuishouding, maar kunnen ze ook leiden tot gewijzigde stromingspatronen en waterstanden in het gebied.

Verder spelen ook externe invloeden en gebruiksfuncties een belangrijke rol in de cumulatieve effecten. Zo wordt het waterbeheer in het Anker mede bepaald door de captatie en het stuwbeheer door de golfclub van Oudenaarde, waarbij in de zomer hogere waterpeilen worden aangehouden om irrigatie mogelijk te maken. Tegelijk zorgt drainage van het golfterrein voor afvoer van grondwater richting de Rietgracht. Deze antropogene invloeden werken samen met het peilbeheer en kunnen lokaal leiden tot bijkomende opstuwings- of afvoereffecten. Ook de recreatieve functie van de Donkvijver speelt hierin mee, aangezien het gewenste waterpeil en de waterkwaliteit afgestemd moeten blijven op recreatief gebruik, terwijl ditzelfde systeem tegelijk dient als buffer en afvoer-mechanisme voor het omliggende gebied.

Daarnaast zijn belangrijke cumulatieve effecten te verwachten i.r.t. waterkwaliteit en externe belasting vanuit het afstroomgebied. Verschillende waterlopen brengen sediment- en nutriëntenrijk water aan in het meersengebied, o.m. vanuit erosiegevoelige gebieden. In combinatie met het verhoogd waterpeil en een trager afvoerregime kan dit leiden tot accumulatie van nutriënten, met mogelijke effecten zoals eutrofiëring en blauwalgenvorming in de Donkvijver. Deze processen beïnvloeden op hun beurt de ecologische kwaliteit en het functioneren van de doelhabitats in het gebied.

Ook natuurlijke processen en autonome ontwikkelingen dragen bij aan de cumulatieve effecten. Zo kunnen beverdammen lokaal voor bijkomende opstuwing zorgen, wat het effect van het peilbeheer versterkt of wijzigt. Dergelijke processen liggen buiten de directe controle van het peilbeheer, maar kunnen wel een significante invloed hebben op de waterstanden en de ruimtelijke verdeling van natte zones.

Ten slotte is er een belangrijke cumulatie met klimaatvariabiliteit en klimaatverandering. Het peilbesluit voorziet expliciet in afwijkende peilregimes bij droogte en extreme neerslag, waarbij onder meer hogere waterpeilen worden toegestaan in droge periodes en tijdelijke verlagingen mogelijk zijn bij wateroverlast. In combinatie met toenemende frequentie van extreme weersomstandigheden leidt dit tot een dynamischer watersysteem, waarin de effecten van het peilbeheer worden versterkt door klimatologische invloeden.

8 Leemten in de kennis

Het peilbesluit is een planmatig beleidsinstrument. Het bepaalt op strategisch niveau de gewenste peilregimes en randvoorwaarden voor het waterbeheer binnen het afstroomgebied van de Langemeersen, zonder dat concrete inrichtingswerken, detailmaatregelen of locatie-specifieke ingrepen worden vastgelegd. Bijgevolg worden de effecten in dit plan-MER beoordeeld op plan- en gebiedsniveau, en niet op projectniveau. Dit impliceert dat:

- de exacte ruimtelijke afbakening, technische uitvoering en timing van eventuele toekomstige maatregelen nog niet gekend zijn
- lokale en tijdelijke effecten die afhankelijk zijn van concrete uitvoeringskeuzes niet met zekerheid kunnen worden gekwantificeerd
- detailinformatie over onder meer waterdieptes, overstromingsduur per perceel, lokale waterkwaliteitseffecten en beheermaatregelen pas beschikbaar zal zijn bij latere project- of uitvoeringsfasen

Deze onzekerheden worden beschouwd als inherent aan het planmatige karakter van het peilbesluit en vormen geen leemte die het beoordelen van de milieueffecten op strategisch niveau onmogelijk maakt.

Het voorkomen van vegetaties is steeds een momentopname of combinatie van verschillende inventarisaties en zal bijgevolg nooit volledig kunnen zijn. De beoordelingen binnen de discipline biodiversiteit zijn gebeurd op basis van de BWK, versie 2025. Echter, deze BWK beoordelingen zijn dikwijls gebaseerd op inventarisaties van meerdere jaren geleden. Er werden echter geen gedetailleerde inventarisaties uitgevoerd binnen het volledige plangebied. Ook voor de bespreking van faunistische gegevens werd er hoofdzakelijk voortgegaan op bestaande gegevens, waarbij niet alle voorkomende soorten zullen vermeld zijn of waarbij het mogelijk is dat er zich na de inventarisaties waarop de bespreking gebaseerd is een wijziging in voorkomende soorten heeft voorgedaan.

Voor discipline landschap geldt dat er binnen het gebied archeologische vondsten werden aangetroffen uit de steentijd, de metaaltijd, de Gallo-Romeinse tijd, de middeleeuwen en nieuwe tijd. Hiervoor geldt dat er mogelijke lacunes in de archeologische gegevens aanwezig kunnen zijn, doordat bepaalde zones nog niet werden geïnventariseerd.

9 Monitoring en evaluatie

9.1 Doelstelling en algemene aanpak

Monitoring en evaluatie hebben tot doel na te gaan in welke mate het voorgestelde peilbeheer, zoals opgenomen in het peilbesluit voor het peilgebied van de Langemeersen, leidt tot het realiseren van de beoogde doelstellingen en of er zich eventuele ongewenste milieueffecten voordoen.

De monitoring richt zich zowel op:

- De operationele opvolging van het peilbeheer, in functie van de naleving van de vastgelegde peilinstellingen en drempelwaarden (o.a. via het pompgemaal Meersbloem en de kantelstuwen op de Rietgracht)
- De milieueffecten van het peilbeheer op de relevante disciplines zoals beschreven in dit plan-MER.

De evaluatie kan zich richten op:

- Een vergelijking met de referentiesituatie (huidige feitelijke toestand zonder aangepast peilbeheer)
- Een toetsing aan de doelstellingen en randvoorwaarden geformuleerd in het peilbesluit, zoals het behoud van kwelafhankelijke vegetaties, het voorkomen van verdroging en het beperken van wateroverlast
- De resultaten van de monitoring per discipline.

Conform de bepalingen inzake peilbeheer wordt het peilbesluit op regelmatige basis geëvalueerd, waarbij een formele evaluatie minimaal om de zes jaar plaatsvindt.

De resultaten van de monitoring vormen hierbij de basis voor een eventuele bijsturing van het peilbeheer of van de bijhorende maatregelen. Hierbij wordt gewerkt binnen een adaptief beheerkader, waarbij resultaten systematisch worden teruggekoppeld naar de waterbeheerder en de betrokken stakeholders. Het peilbesluit voorziet expliciet in flexibiliteit en afwijkingsmogelijkheden om in te spelen op extreme omstandigheden of specifieke noden van gebruikers.

9.2 Voorgestelde monitoring per milieudiscipline

9.2.1 Discipline water

De discipline water vormt de kern van de monitoring, aangezien het peilbeheer rechtstreeks ingrijpt op het hydrologisch functioneren van het meersengebied. Het watersysteem wordt gestuurd door een combinatie van het pompgemaal Meersbloem, de vispasseerbare kantelstuwen op de Rietgracht en diverse verdeel- en stuwconstructies in het gebied.

9.2.1.1 Oppervlaktewaterkwantiteit

De monitoring van de oppervlaktewaterpeilen kan gebeuren aan de hand van de bestaande en recent geïnstalleerde meetpunten in het peilgebied, waaronder real-time peilmeters op de pompboezem en de Rietgracht.

Deze meetpunten laten toe om de waterpeilen continu op te volgen en de werking van het peilbeheer te evalueren.

De evaluatie kan zich richten op:

- De mate waarin de vooropgestelde peilen en drempelwaarden worden nageleefd
- De frequentie en duur van afwijkingen ten gevolge van droge of natte omstandigheden
- De werking van het flexibele peilbeheer, inclusief de inzet van het pompgemaal en de stuwen in functie van hydrologische omstandigheden

9.2.1.2 Grondwaterkwantiteit

De opvolging van het grondwater gebeurt via bestaande peilbuizen en meetpunten in het gebied, waaronder het referentiepunt “Langemeersen gw”.

De evaluatie kan zich richten op:

- De seizoensgebonden evolutie van de grondwaterstanden;
- De mate waarin de beoogde grondwaterverhoging wordt gerealiseerd, in het bijzonder tijdens droge periodes
- De relatie tussen grondwaterstanden en de instellingen van het oppervlaktewaterpeil

De grondwaterstanden zijn cruciaal voor het behoud van de doelvegetaties, die specifieke waterstanden vereisen en gevoelig zijn voor zowel verdroging als langdurige inundatie.

9.2.1.3 Oppervlaktewaterkwaliteit

De monitoring van de oppervlaktewaterkwaliteit omvat relevante fysisch-chemische parameters zoals nutriënten, zuurstofgehalte en geleidbaarheid, in lijn met de Kaderrichtlijn Water.

De evaluatie kan zich richten op:

- De evolutie van de waterkwaliteit ten opzichte van de referentiesituatie
- De invloed van het peilbeheer op de waterkwaliteit, onder meer via langere verblijftijden van water
- De mogelijke effecten op eutrofiëring, onder meer in de Donkvijver waar nutriëntenaanvoer en beperkte buffercapaciteit een rol spelen

9.2.1.4 Grondwaterkwaliteit

De grondwaterkwaliteit wordt opgevolgd op basis van beschikbare meetgegevens (zoals nitraat, ammonium en fosfaat).

De evaluatie kan zich richten op:

- De invloed van gewijzigde grondwaterstanden op de mobilisatie van nutriënten
- De mogelijke risico's op interne eutrofiëring of wijzigingen in de chemische samenstelling van het grondwater, in het bijzonder in zones met sterke kwelinvloed

9.2.1.5 Waterveiligheid

De effecten van het peilbeheer op wateroverlast en waterveiligheid worden opgevolgd a.d.h.v.:

- Waarnemingen van overstromingsgebeurtenissen
- Monitoring van waterpeilen in kritische zones, zoals de Donkvijver en de Rietgracht
- Evaluatie van de werking van het pompgebied en de buffercapaciteit van het systeem

De evaluatie kan zich richten op:

- De verandering in frequentie en omvang van overstromingen
- De mate waarin het peilbeheer bijdraagt aan het bufferen en gecontroleerd afvoeren van piekdebieten
- De effecten op verschillende functies in het gebied, zoals natuur, landbouw en recreatie.

9.2.2 Discipline bodem

De monitoring binnen de discipline bodem richt zich op indirecte effecten van het peilbeheer via wijzigingen in het bodemvochtregime.

De evaluatie kan zich richten op:

- De wijziging van de bodemvochttoestand in functie van de grondwaterstand;
- Mogelijke effecten zoals:
  - oxidatie van organisch materiaal (bv. veen)
  - mobilisatie van nutriënten.

Bij specifieke ingrepen (bv. aanleg of aanpassing van constructies) kan aanvullend bodemonderzoek plaatsvinden.

9.2.3 **Discipline biodiversiteit**

De monitoring van biodiversiteit richt zich op de evolutie van de aanwezige en beoogde natuurwaarden, in het bijzonder de hydrologisch afhankelijke habitats.

De monitoring omvat onder meer:

- Vegetatiekartering en opvolging van habitattypes
- Opvolging van indicatorsoorten
- Evaluatie van hydrologische randvoorwaarden (grondwater en overstromingsregime)

De evaluatie kan zich richten op:

- De realisatie van de natuurdoelstellingen, zoals opgenomen in de natuurbeheerplannen
- De effecten van het peilbeheer op:
  - Vernatting en verdroging
  - Kwaliteit van leefgebieden
  - Invloed van waterkwaliteit op biotopen

9.2.4 **Discipline mens**

De monitoring binnen de discipline mens richt zich op de effecten van het peilbeheer op de verschillende gebruiksfuncties in het gebied, met bijzondere aandacht voor landbouw, recreatie en wonen.

De monitoring omvat:

- Signalen en meldingen van gebruikers (o.a. landbouwers)
- Opvolging van afwijkingsaanvragen van het peilbeheer
- Eventuele klachten inzake wateroverlast of drainageproblemen

De evaluatie kan zich richten op:

- De geschiktheid van het hydrologisch regime voor landbouwgebruik
- De praktische uitvoerbaarheid van agrarische activiteiten
- De impact op waterveiligheid en gebruikskwaliteit
- De mate waarin het flexibele peilbeheer inspeelt op uiteenlopende behoeften

9.2.5 **Discipline landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie**

De monitoring richt zich op de mogelijke effecten van vernatting en wijzigende waterpeilen op het landschap en de aanwezige erfgoedwaarden.

De evaluatie kan zich richten op:

- De invloed op de landschapsstructuur en het landschapsbeeld
- De impact op beschermde en waardevolle erfgoedelementen
- Mogelijke risico's op aantasting van archeologisch patrimonium bij ingrepen.

Deze opvolging kan voornamelijk gebeuren via periodieke visuele inspecties en projectgebonden evaluaties.

9.2.6

Discipline klimaat

De monitoring in de discipline klimaat richt zich op de rol van het peilbeheer in functie van klimaat-adaptatie.

De evaluatie kan zich richten op:

- de bijdrage van het peilbeheer aan:
  - Het verminderen van droogtestress (via verhoogde waterbeschikbaarheid);
  - Het verhogen van de sponswerking van het gebied;
  - Het beperken van overstromingsrisico's;
- de robuustheid van het watersysteem onder variërende klimatologische omstandigheden.

10

Eindsynthese

Uit het onderzoek van de milieueffecten blijkt dat het peilbesluit voor de Langemeersen overwegend positieve effecten met zich meebrengt. Het peilbeheer wordt geoptimaliseerd zodat het natuurlijke hydrologische regime beter hersteld wordt, wat rechtstreeks bijdraagt aan het behoud en de versterking van de aanwezige natuurwaarden, waaronder de kwelafhankelijke graslanden en moerasvegetaties. Door water langer vast te houden in droge periodes en gecontroleerd af te voeren in natte omstandigheden, ontstaat een robuuster en klimaatbestendiger watersysteem. Daarnaast zijn de effecten op landbouw, waterveiligheid, recreatie en erfgoed onderzocht. Dankzij het flexibele peilbeheer worden deze belangen gevrijwaard en blijven mogelijke nadelige gevolgen binnen aanvaardbare grenzen.

Tabel 19: Overzichtstabel scores per discipline en effectgroep

Discipline	Effectgroep	Beoordeling feitelijke situatie	Beoordeling juridische situatie
Water	Oppervlaktewaterkwantiteit	+2	+2
	Oppervlaktewaterkwaliteit	+1	+1
	Structuurkwaliteit	+1	+1
	Grondwaterkwantiteit	+1	+1
Bodem	Bodemkwaliteit	0	0
	Bodemprofiel en de bodemstructuur	0	0
	Bodemvochtregime	+2	+2
Biodiversiteit			
	Biotoopwijziging leefgebied soorten	& +2	+1
	Versnippering barrièrewerking	& +1/+2	+1/+2
	Verdroging / vernatting	+2	+2
	Verstoring	0	0
	Waterkwaliteit	+1	+1
	Structuurkwaliteit	+1	+1
	Eutrofiëring via de lucht	0	0
Landschap / Erfgoed / Archeologie	Traditioneel landschap	+2	+2
	Vastgestelde landschappelijke atlasrelicten	+2	+2
	Landschapskenmerken	+2	+2
	Wetenschappelijke inventaris landschappelijk erfgoed	+2	+2
	Erfgoedlandschap	0/+1	0/+1
	Beschermde monumenten	-1/0	-1/0

Discipline	Effectgroep	Beoordeling feitelijke situatie	Beoordeling juridische situatie
	Wetenschappelijke inventaris bouwkundig erfgoed	-1/0	-1/0
	Vastgestelde inventaris bouwkundig erfgoed	-1/0	-1/0
	Archeologische relictten	-1/0	-1/0
Mens	Waterveiligheid	+2	+2
	Landbouw	+2	+2
	Recreatie	+1	+1
Klimaat	Klimaatadaptatie mitigatie	& +2	+2

11 Bijlage

11.1 Kwaliteitsbeoordeling van de kennisgeving voor het plan-MER bij het peilbesluit Langemeersen in de gemeente Wortegem-Petegem en Oudenaarde

	Vlaanderen is omgeving	Vlaamse Overheid, Departement Omgeving Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten Team Omgevingseffecten Milieueffectrapportage mer@vlaanderen.be www.omgevingvlaanderen.be
Kwaliteitsbeoordeling van de kennisgeving voor het plan-MER bij het peilbesluit Langemeersen in de gemeente Wortegem-Petegem en Oudenaarde		
Dossiernummer: PLIPB-003		

In het kader van de opmaak van het Peilbesluit Langemeersen wordt een plan-MER opgemaakt krachtens het besluit van de Vlaamse Regering van 5 mei 2023 over het peilbeheer op onbevaarbare waterlopen en grachten.

1. Opmaak oriëntatienota en kennisgeving

Volgens de bepalingen van artikel 26/3 §2 van het besluit stelt de waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder een oriëntatienota op.

*§2. De waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder, vermeld in artikel 26/2, §1 en §2, van dit besluit, stelt **een oriëntatienota** op via een participatief traject met lokale actoren, eigenaars en gebruikers die al de volgende elementen bevat:*

1° de peilregeling die actueel is ingesteld met een kaart van het gebied waarop die peilregeling betrekking heeft, en, in voorkomend geval, de zones waarin de verschillende bestaande peilregelingen gelden;

2° de aanwezige regelbare en vaste constructies om de actuele peilregeling te realiseren, en de gehanteerde peilinstellingen van de voormelde regelbare constructies;

3° de huidige inrichting en het actueel gehanteerde beheer van de waterlopen en grachten met het oog op de peilregeling;

4° de wetgeving die relevant is voor het peilbeheer in het gebied in kwestie;

5° de relevante info uit de bodemkaart van het gebied;

6° de geïdentificeerde behoeften, vermeld in artikel 26/1, § 2, van dit besluit;

7° een kaart met daarop de begrenzing van het gebied waarvoor de waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder een peilbesluit als vermeld in artikel 26/2, §4, van dit besluit, wil opmaken;

8° in voorkomend geval de kennisgeving van het voorgenomen plan-milieueffectrapport, vermeld in artikel 4.2.8, §1 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

De waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder vraagt vervolgens advies aan de bevoegde instanties en betrokken partijen in het gebied in uitvoering van artikel 26/3 §3. van het uitvoeringsbesluit. Die adviesronde vond plaats van 10 februari 2025 t.e.m. 11 april 2025. In deze oriëntatienota werd vooropgesteld om een plan-m.e.r.-screening op te maken. Door voortschrijdend inzicht is besloten om een plan-MER op te maken. Op 15 september 2025 werd Team Omgevingseffecten om advies gevraagd over de kennisgeving voor een plan-MER door de provincie Oost-Vlaanderen.

2. Adviesvraag aan Team Omgevingseffecten

Deze kwaliteitsbeoordeling van Team Omgevingseffecten beoordeelt enerzijds de inhoudsafbakening van het op te stellen plan-MER zoals vermeldt in artikel 3 16°:

*16° kwaliteitsbeoordeling : **de kwaliteitsbeoordeling van de effectrapportages door de dienst, bevoegd voor milieueffectrapportage**, waarin wordt beoordeeld of de effectrapportage voldoet aan de essentiële kenmerken, vermeld in artikel 4.1.4, § 2, van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, door:*

a) vast te stellen dat geen milieueffectrapport vereist is;

*b) **de inhoudsafbakening van het milieueffectrapport te bepalen** en het milieueffectrapport daaraan te toetsen”.*

Anderzijds neemt Team Omgevingseffecten een beslissing over de opstellers van het plan-MER:

*Artikel 16/3 §3 De afdeling, bevoegd voor milieueffectrapportage, neemt een **beslissing over de opstellers van het plan-MER**, vermeld in artikel 4.2.9. van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, en deelt haar beslissing mee aan de waterbeheerder of de coördinerende waterbeheerder, vermeld in artikel 26/2, §1 en §2, van dit besluit, binnen zestig dagen nadat ze de adviesvraag heeft ontvangen.*

3. Methodologische elementen van de milieubeoordeling

Voor de beschrijving van het planvoornemen wordt integraal verwezen naar de oriëntatienota. In deze fase van de procedure is nog geen ontwerp peilbesluit voor handen. Wel worden in de oriëntatienota onder andere de huidige peilafspraken en de geïdentificeerde behoeften uitgebreid beschreven.

Het plangebied (of peilgebied) betreft het meersengebied op de linkeroever van de Schelde van de deelgemeente Petegem-aan-de-Schelde (Wortegem-Petegem) en Bevere (Oudenaarde). Het studiegebied zal een bijkomend een zone van ca. 200m bevatten tenzij bepaalde effecten nog verder zouden reiken (bv. voor grond- en/of oppervlaktewaterpeilen).

Als referentiesituatie wordt de huidige feitelijke situatie op het terrein gekozen.

Zoals gemotiveerd in de kennisgeving zijn er geen locatiealternatieven te onderzoeken. Team Omgevingseffecten wijst er wel op dat alternatieven of varianten met betrekking tot de peilregeling zelf niet uitgesloten zijn. Zoals aangegeven in de kennisgeving zal het peilbesluit in principe een compromis zijn tussen de verschillende stakeholders van het peilgebied. Het plan-MER kan net gebruikt worden als instrument om tot dit compromis te komen door informatie over mogelijke (redelijke) alternatieven en varianten.

Gezien de ligging van het plangebied op ca 5 km van Wallonië worden geen aanzienlijke grensoverschrijdende effecten verwacht.

In hoofdstuk 4.6 motiveert de kennisgeving om voor de beoordeling van de milieueffecten af te wijken van de klassieke 7-delige beoordelingsschaal en in plaats hiervan gebruikt te maken van een 5-delige schaal gebruikt zonder kwantitatief significantiekader (maar met een kwalitatief kader, o.b.v. expert judgement). Bijkomend zullen ook de opportuniteiten, risico's en mogelijke aanbevelingen/maatregelen weergegeven worden. Het Team Omgevingseffecten verklaart zich akkoord met deze aanpak.

Verder stelt de kennisgeving op pagina 14 dat: 'De effectbeoordeling betreft een louter kwalitatieve of semi-kwantitatieve beoordeling op basis van vrij raadpleegbare bronnen. Het uitvoeren van modelleringen, metingen, terreinbezoeken, berekeningen en dergelijke is niet voorzien in het plan-MER. Gezien de strategische aard van het peilbesluit wordt dit ook niet nodig geacht voor een correcte inschatting van de mogelijke milieueffecten'. De kennisgeving stelt dus dat het plan-MER enkel zal opgemaakt worden op basis van vrij raadpleegbare bronnen en er geen modelleringen, metingen, terreinbezoeken, berekeningen en dergelijke nodig geacht worden. Team Omgevingseffecten kan, op basis van de oriëntatienota, bevestigen dat er al heel wat bronnen beschikbaar zijn maar kan a priori nog niet bevestigen dat dit voldoende is voor een correcte inschatting van de milieueffecten. Het is in deze fase immers nog niet duidelijk welke waterpeilen vooropgesteld worden.

Tenslotte bevat de kennisgeving reeds een eerste scoping van de te onderzoeken effecten. Het voorstel van scoping stelt dat volgende effecten onderzocht zullen worden in het op te stellen plan-MER:

Discipline Bodem

- Wijziging bodemkwaliteit
- Wijziging bodemvochtregime
- Vergraving bodem

Discipline water

- Grondwaterkwaliteit en -kwantiteit

- Oppervlaktewaterkwaliteit en -kwantiteit
- Structuurkwaliteit
- Discipline Biodiversiteit
  - Biotoopwijziging en wijziging van leefgebied van soorten
  - Versnippering en barrière-effecten
  - Verdroging/vernatting
  - Waterkwaliteit- en structuur
  - Verzoeting en verzilting
  - Verzuring
  - Vermesting/eutrofiëring
- Discipline Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie
  - Impact op landschapsstructuur
  - Aantasting erfgoedwaarden
  - (potentieel) verlies van archeologisch patrimonium
  - Impact op landschapsbeeld
- Discipline mens
  - Ruimtegebruik en gebruikskwaliteit
  - Ruimtebeleving
  - Veiligheid (wat betreft veiligheid voor overstromingen)
- Discipline klimaat

Het Team Omgevingseffecten vindt dit voorstel van scoping in casu correct.

Het peilgebied Langemeersen maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied, maar ca. 600-tal meter zuidwaarts situeert zich wel het Habitatrichtlijngebied (SBZ- H)'Bossen van de Vlaamse Ardennen en andere Zuidvlaamse bossen'. Het plan-MER zal nagaan of bij de opmaak van het peilbesluit rekening gehouden is met de aanwezige instandhoudingsdoelstellingen en of het peilbesluit bijgevolg geen elementen bevat die de kans op betekenisvolle effecten op speciale beschermingszones veroorzaakt. Gezien het peilgebied zich niet binnen het SBZ, maar op enkele 100-den meter afstand ervan situeert is een voorttoets passende beoordeling mogelijks voldoende.

In het plangebied ligt wel een VEN-gebied nl. 'de Vallei van de Bovenschelde-Zuid'. Het plan-MER zal nagaan of het peilbesluit bijgevolg geen elementen bevat die onvermijdbare en onherstelbare effecten kunnen veroorzaken op gebieden van het Vlaams Ecologisch Netwerk.

4. Beslissing over de opstellers van het plan-MER

Zoals voorgesteld in de kennisgeving zal het plan-MER worden opgesteld onder leiding van een erkend MER-coördinator en een team van erkende MER-deskundigen voor de disciplines bodem, water, biodiversiteit, landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie en mens-ruimtelijke aspecten. Het Team Omgevingseffecten gaat akkoord met dit voorstel.

Wijzigingen aan het team van opstellers in de loop van het m.e.r.-proces moeten gemeld worden aan het Team Omgevingseffecten. De beslissing over deze wijzigingen zal meegedeeld worden aan de initiatiefnemer.

5. Eindbeoordeling Team Omgevingseffecten

In toepassing van artikel 3, 16° van het bovengenoemde besluit van 5 mei 2023 beoordeelt het Team Omgevingseffecten de kwaliteit van het voorstel tot inhoudsafbakening van het plan-MER, mits de hierboven vermelde opmerkingen, als correct en volledig. Het plan-MER kan worden opgesteld zoals voorgesteld in de oriëntatienota en in overeenstemming met deze kwaliteitsbeoordeling. Het Team Omgevingseffecten gaat akkoord met de voorgestelde MER-coördinator en het team van opstellers.

Signed by: Isabel Jacobs (Signature)
Signed at: 2025-09-23 15:45:32 +02:00
Reason: Ik keur dit document goed

Jacobs Isabel

Isabel Jacobs
Afdelingshoofd

Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en –projecten (GOP)

12 Referenties

De Nocker (2007) Multifunctionaliteit van overstromingsgebieden: wetenschappelijke bepaling van de impact van waterberging op natuur, bos en landbouw.

<https://www.natuurenbos.be/beleid-wetgeving/beschermde-gebieden/ven-ivon/spelregels/verscherpte-natuurtoets-van-het-ven>

Onderzoek naar de haalbaarheid van vernatting in de Scheldemeersen te Wortegem-Petegem. Wouter Beyen & Patrick Meire (2000). Universitaire Instelling Antwerpen Departement Biologie Vakgroep Ecosysteembeheer

Sys & Vandenhoult, 1971; Cardon, 1981b

Veen in Vlaamse bodem en ondergrond in relatie tot klimaat en boven- en ondergronds ruimtegebruik. Eindrapport | Vlaanderen.be